

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΡΧΑΙΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΠΛΑΤΩΝ
σοφιστής

ΚΕΙΜΕΝΟ – ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

εισαγωγή
μετάφραση – σχόλια
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΛΗΝΟΣ

«Ι. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ»

ΣΟΦΙΣΤΗΣ

[ἢ περὶ τοῦ ὄντος, λογικός]

Τὰ τοῦ διαλόγου πρόσωπα
ΘΕΟΔΩΡΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ,
ΞΕΝΟΣ ΕΛΕΑΤΗΣ, ΘΕΑΙΤΗΤΟΣ

1. **ΘΕΟΔΩΡΟΣ.** Κατὰ τὴν χθὲς ὁμολογίαν, ὦ Σώκρατες, ἤκομεν αὐτοὶ τε κοσμίως καὶ τόνδε τινὰ ξένον ἄγομεν, τὸ μὲν γένος ἐξ Ἑλέας, ἐταῖρον δὲ τῶν ἀμφὶ Παρμενίδην καὶ Ζήνωνα, μάλα δὲ ἄνδρα φιλόσοφον.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Ἄρ' οὖν, ὦ Θεόδωρε, οὐ ξένον ἀλλὰ τινα θεὸν ἄγων κατὰ τὸν Ὀμήρου λόγον λέληθας; Ὅσφριση ἄλλους τε θεοὺς τοῖς ἀνθρώποις, | ὅποσοι μετέχουσιν αἰδοῦς δικαίας, καὶ δὴ καὶ τὸν ξένιον οὐχ ἥκιστα θεὸν συνοπαδὸν γιγνόμενον ἕβρεις τε καὶ εὐνοίας τῶν ἀνθρώπων καθορᾶν. **Τάχ'** οὖν ἂν καὶ σοὶ τις οὗτος τῶν κρειττό-

1. Γιὰ τὰ πρόσωπα τοῦ διαλόγου βλ. τὴν «Εἰσαγωγή» κεφ. Δ' 1.
2. Ἡ συμφωνία εἶχε γίνει τὴν περὶ αὐτὴν μέρα, ὅταν τέλειωσαν τὴ συζήτηση στὸ διάλογο «Θεαίτητος» (210d) «ἐώσθη δὲ, ὦ Θεόδωρε, δεῦρο πάλιν ἀπαντῶμεν».

3. Ἡ Ἑλέα εἶταν ἐλληνικὴ ἀποικία τῶν Φωκαέων στὴ δυτικὴ Κόκκη Ἰταλία, στὰ νότια τοῦ κόλπου τοῦ Σαλέρνο. Τα ἐρείπια τῆς βρίσκονται κοντὰ στὸ σημερινὸ Καστελλομάρε Ντελλαμπρόκο. Ἔγινε περίφημη τὴν ἀρχαιότητα ἀπὸ τὴν ἐλατικὴ φιλοσοφικὴ σχολή.

4. Ὁ Παρμενίδης γεννήθηκε στὴν Ἑλέα κατὰ τὰ 540 π.Χ. Ἔγινε μαθητὴς τοῦ Ξενοφάνη. Ἐγράψε ἕνα φιλοσοφικὸ ποίημα («Περὶ φύσεως»). Ἔχουμε μόνο ἀποσπάσματ' ἀπ' αὐτό. Εἶναι ὁ καθαυτοῦ ἱερὴ τῆς ἐλατικῆς σχολῆς, καὶ ὁ σημαντικότερος ἐκπρόσωπός τῆς. Ὁ Πλάτωνας εἶχε βαθιὰ ἐπηρεαστεῖ ἀπὸ τὴ φιλοσοφία του καὶ πάντα τὸν ἐσεβάστηκε.

5. Ὁ Ζήνωνας ἐπίσης ἀπὸ τὴν Ἑλέα, εἰκοσιπέντε χρόνια νωτὲρος ἀπὸ τὸν Παρμενίδη, μαθητὴς καὶ φίλος του. Ἐβρασε σαν πολιτικός καὶ φιλόσοφος. Ὁ Ἀριστοτέλης λέει, πῶς αὐτὸς βρῆκε τὴ δια-

ΣΟΦΙΣΤΗΣ

(ἢ γιὰ τὸ «ὄν», λογικός)

Τὰ πρόσωπα τοῦ διαλόγου
ΘΕΟΔΩΡΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ
ΞΕΝΟΣ ΕΛΕΑΤΗΣ, ΘΕΑΙΤΗΤΟΣ

1. Πρόλογος. Ὁ Σωκράτης παρακαλεῖ τὸν Ἑλεάτη ξένο ν' ἀνακοινώσει, πῶς ὀρίζουν οἱ ἐλατικοὶ τὸ σοφιστὴ, τὸν πολιτικὸ, τὸ φιλόσοφο.

1. **ΘΕΟΔΩΡΟΣ.** Καθὼς εἶχαμε μείνει σύμφωνοι χθὲς*, καὶ ἐμεῖς ἤρθαμε στὴν ὥρα μας καὶ φέρνομε μαζί μας καὶ τοῦτον ἐδῶ τὸν ξένο. Εἶν' ἀπὸ τὴν Ἑλέα* καὶ ἀπὸ τὴ συντροφιά τῶν ὁπαδῶν τοῦ Παρμενίδη* καὶ τοῦ Ζήνωνα*, σπουδαῖος φιλόσοφος.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Μήπως, ἀγαπητὴ Θεόδωρε, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβεις ἔφερες μαζί σου, ὅχι κάποιον ξένο, παρὰ κάποιον θεόν, ὅπως εἶπε καὶ ὁ Ὀμηρος; **Θυμάσαι,** ποῦ λέει, πῶς καὶ ἄλλοι θεοὶ, προσπνέων ἕμους ἢ θεὸς τῶν ξένων συνοδεύει τοὺς ἀνθρώπους, ποῦ σέβονται τὸ δίκιο, γιὰ νὰ παρατηρεῖ, «ποιοὶ ἀνθρώποι φέρνουντ' ἄνομα καὶ ποιοὶ ἔχουν δίκιους νόμους»;». Μὴ τάχα λοιπὸν καὶ τῶρ' αὐτὸς, ποῦ σ' ἀκολουθεῖ.

λεχτικὴ, ἀποδειχνοτας, πῶς ὄλες οἱ ἀντίθετες πρὸς τὴν παρμενιδικὴν ἐκτίληψη γιὰ τὸ «ὄν» ἐκδοχῆς δὲ στέκονται στὸ λογικὸν ἔλεγχον. Περὶφημα εἶναι τὰ τέσσερα ἐπιχειρηματὰ του γιὰ τὴν ἀνυπαρξία τῆς κίνησης.

6. Ὁ Πλάτωνας ἀναθυμᾶται ἐδῶ τοὺς δημοτικὸς στίχους ἀπὸ τὴν Ὀδύσσεια (P. 485).

«Καὶ τε θεοὶ ξείνοισιν εὐκίστες ἀλλοδαποῖσι παντοῖοι τελέθοντες, ἐπιστροφῶσι πόλης ἀνθρώπων ἕβρην τε καὶ εὐνομίην ἐφορῶντες».

(Συχνὰ οἱ ἀθάνατοι θεοὶ μ' ἀνθρώπους ξένους μοιάζουν, καὶ ἀλλάζουν ἀπεριεργὸς μορφῆς καὶ τριγυρνῶν τὴς χώρες καὶ βλέπουν ὅλα τ' ἀδίκια καὶ τοὺς καλοὺς τοὺς νόμους)

(Μετάφρ. Ζ. Σιδερῆ)

νων συνέποιο, φαύλους ἡμᾶς ὄντας ἐν τοῖς λόγοις ἐποψό-
μενός τε καὶ ἐλέγξων, θεὸς ὢν τις ἐλεγκτικός.

ΘΕΟ. Οὐχ οὕτως ὁ τρόπος, ὦ Σώκρατες, τοῦ ξένου,
ἀλλὰ μειριώτερος τῶν περὶ τὰς ἐριδὰς ἐποπυδακόντων. Καί
μοι δοκεῖ θεὸς μὲν ἀνὴρ οὐδαμῶς εἶναι, θεῖος μὴν· πάν-
C τας γὰρ | ἐγὼ τοὺς φιλοσόφους τοιούτους προσαγορεύω.

ΣΩ. Καλῶς γε, ὦ φίλε. Τοῦτο μέντοι κινδυνεύει τὸ γέ-
νος οὐ πολὺ τι ῥῆον, ὡς ἐπος εἰπεῖν, εἶναι διακρίνειν ἢ τὸ
τοῦ θεοῦ· πάνυ γὰρ ἄνδρες οὗτοι παντοῖοι φανταζόμενοι
διὰ τὴν τῶν ἄλλων ἄγνοιαν ἐπιστροφῶσι πόληας, οἱ μὴ
πλασιῶς ἀλλ' ὄντως φιλόσοφοι, καθορῶντες ὑπόθεν τὸν τῶν
κάτω βίον, καὶ τοῖς μὲν δοκοῦντι εἶναι τοῦ μηδενὸς τί-
μοιοι, τοῖς δ' ἄξιοι τοῦ παντός· καὶ τοτὲ μὲν πολιτικοὶ φαν-
D τάζονται, | τοτὲ δὲ σοφισταί, τοτὲ δ' ἔστιν οἷς δόξαν πα-
ραδόχου ἄν ὡς παντάπασιν ἔχοντες μανικῶς. Τοῦ μέντοι
ξένου ἡμῖν ἡδέως ἂν πυνθανοίμην, εἰ φίλον αὐτῷ, τί ταυθ'
217 οἱ περὶ τὸν ἐκεῖ | τόπον ἡγοῦντο καὶ ὠνόμαζον.

ΘΕΟ. Τὰ ποῖα δῆ;

ΣΩ. Σοφιστῆν, πολιτικόν, φιλόσοφον.

ΘΕΟ. Τί δὲ μάλιστα καὶ τὸ ποῖόν τι περὶ αὐτῶν δια-
πορηθεὶς ἐρέσθαι διανοήθης;

ΣΩ. Τόδε· πότερον ἐν πάντα ταῦτα ἐνόμιζον ἢ δύο, ἢ
καθάπερ τὰ ὄνματα τρία, τρία καὶ γένη διαιρούμενοι
καθ' ἓν ὄνομα γένος ἐκάστω προσῆπτον;

ΘΕΟ. Ἄλλ' οὐδεὶς, ὡς ἐγώ μαι, φθόνος αὐτῷ διελθεῖν
αὐτὰ ἢ πῶς, ὦ ξένη, λέγωμεν;

B | ΞΕΝΟΣ. Οὕτως, ὦ Θεόδωρε· φθόνος μὲν γὰρ
οὐδεὶς οὐδὲ χαλεπὸν εἰπεῖν ὅτι γε τρι' ἡγοῦντο· καθ' ἕκα-

7. Οἱ «πλασιῶς φιλόσοφοι» εἶναι οἱ ψευτοφιλόσοφοι, ὅσοι κά-
νουν τὸ φιλόσοφο χωρὶς πραγματικὰ νὰ εἶναι. Πρβλ. καὶ «Πολιτεία»
(485d) «εἰ μὴ πεπλασμένους, ἀλλ' ἀληθῶς φιλόσοφος τις εἶη».

8. Τὸ «ἐπιστροφῶσι πόληας» εἶναι κατὰ λέξην παρμένο ἀπὸ τῶν
«Ὀμηρο» (Ὁδ. P, 486).

9. «Οἱ περὶ τὸν ἐκεῖ τόπον», οἱ φιλόσοφοι τῆς Ἐλλάδας.

10. Σοφιστῆν, πολιτικόν, φιλόσοφον. Τρία λοιπὸν εἶναι τὰ θά-

εἶναι κανένας ἀπὸ τοὺς μεγαλοδύναμους κι ἤρβεν δῶν γιὰ νὰ
μᾶς ξεσκεπάσει, πῶς εἴμαστε ἀδύνατοι στὴ συζήτηση καὶ νὰ
μᾶς ξετινάξει, ὄντας αὐτὸς θεὸς τῆς κριτικῆς;

ΘΕΟ. Ὁχι, Σωκράτη, δὲν εἶναι τέτιος. πού λές, ὁ τρό-
πος τοῦ ξένου μας. Αὐτὸς εἶναι πολὺ πιὸ συγκρατημένος ἀπὸ
κεῖνους, πού ζητᾶνε σῶνει καὶ καλὰ συζήτηση καὶ φιλονι-
κία. Ὅσο γιὰ νὰ ἴναι θεὸς ὁ ἄντρας ἐτούτος, δὲ μοῦ φαίνε-
ται καθόλου εἶν' ὅμως αἰγώρα θεϊκός. Γιατὶ ὅλους ἐγὼ
τοὺς φιλόσοφους εἶπα τοὺς ὀνομάζω.

ΣΩ. Καὶ πολὺ καλὰ κάνεις, φίλε μου. Καὶ ὅμως, γιὰ νὰ
ποῦμε τὸ σωστό, δὲν εἶναι καὶ πολὺ εὐκολότερο νὰ ξεχωρί-
σει κανεὶς ἐτούτο τὸ εἶδος τοῦ ἀνθρώπου, ἀπ' ὅτι τὸ γέ-
νος τῶν θεῶν. Γιατὶ ἐτούτου τοῦ εἶδους οἱ ἄνθρωποι, ὅσοι
δὲν εἶναι πλαστοί, παρ' ἀληθινὰ φιλόσοφοι, παρουσιάζουν-
ται λογῶ λογῶ ἐπειδὴ ὁ πολὺς κόσμος δὲ νιώθει ἀπ'
αὐτὰ, καὶ «τριγυρνῶν στὶς χώρες» * κοιτάζοντας ἀπὸ ψηλὰ
τὴ ζωὴ τῶν ἄλλων, πού ζοῦνε χαμηλά. Κι ἄλλοι τοὺς παύρ-
νουνε, πῶς δὲν ἀξίζουνε τίποτα, καὶ γι' ἄλλους πάλι ἀξί-
ζουνε τὰ πάντα. Καὶ πότε φαντάζουν σὰ νὰ ἴναι πολιτι-
κοί, ἄλλοτε πάλι σὰ σοφιστὲς καὶ κάποτε σὲ μερικὸς φαί-
νονται σὰν ὀλότελα τρελλοί. Γι' αὐτὸ μὲ μεγάλην εὐχαριστή-
ση θά ἴθελα νὰ μάθω ἀπὸ τὸν ξένο μας, ἂν θά ἴχε τὴν κα-
λοσύνη νὰ μᾶς πει, τί ἰδέα εἶχαν ἐκεῖνοι «κεῖ κάτω» γιὰ δλ'
αὐτὰ τὰ εἶδη τῶν ἀνθρώπων καὶ πῶς τὰ ὀνομάζανε.

ΘΕΟ. Ποιὰ εἶδη, καλέ;

ΣΩ. Νά, τὸ σοφιστῆ, τὸν πολιτικόν, τὸ φιλόσοφο¹⁰.

ΘΕΟ. Καὶ τί ἴναι κείνο δά, πού προπάντων σοῦ γέννη-
σεν ἀπορία καὶ στοχαστήκης νὰ τὸ ρωτήσεις;

ΣΩ. Ἐτούτο δῶ. Ἄραγε δλ' αὐτὰ τὰ ὀνομάζαν ἓνα πρό-
μα ἢ δύο; Ἡ καθὼς εἶναι τρία τὰ ὀνόματα. Διαρῶσανε καὶ
τὰ γένη σὲ τρία καὶ σὲ κάθε γένος ἐβαζαν κι ἀπὸ ἓνα
ὄνομα;

ΘΕΟ. Μὰ μοῦ φαίνεται, πῶς δὲ θά ἴχε καμιάν ἀντίρ-
ρηση νὰ μᾶς τὰ ξηγήσει δλ' αὐτὰ. Δὲ λέω καλὰ, ξένη;

ΞΕΝΟΣ. Πολὺ καλὰ λές, Θεόδωρε. Οὔτε καμιάν ἀντίρ-
ρηση ἔχω, οὔτε καμιά δυσκολία νὰ σὰς πῶ, πῶς τὰ λογάρια-

ματι τῆς ἔρευνας. Ἡ ἀναζήτηση γιὰ τὴν ὑπόστασι τοῦ σοφιστῆ, τοῦ
πολιτικοῦ, τοῦ φιλόσοφου. Τὸ πρῶτο θέμα τὸ διερευνᾷ ὁ διάλογος «Σο-
φιστής», τὸ δεύτερο ὁ «Πολιτικός», τὸ τρίτο ἐπρόκειταν νὰ τὸ ἐξετά-
σει ὁ διάλογος «Φιλόσοφος», πού δὲν τὸν ἔγραψε ποτὲ ὁ Πλάτωνας.
Πρβλ. καὶ Εἰσαγωγή κεφ. Γ'.

στον μὴν διορίσασθαι σαφῶς, τί ποτ' ἔστιν, οὐ σμικρὸν οὐδὲ ῥῥάδιον ἔργον.

ΘΕΟ. Καὶ μὲν δὴ κατὰ τύχην γε, ὦ Σώκρατες, λόγων ἐπελάβου παραπλησίον ὧν καὶ πρὶν ἡμᾶς δεῦρ' ἔλθειν διερωτῶντες αὐτὸν ἐτυγχάνομεν· ὁ δὲ ταῦτα, ἅπερ πρὸς σὲ νῦν, καὶ τότε ἐσκήπτετο πρὸς ἡμᾶς· ἐπεὶ διακηκοῦμαι γέ φησιν ἱκανῶς καὶ οὐκ ἀνημποεῖν.

Π. ΣΩ. | Μὴ τοίνυν, ὦ ξένη, ἡμῶν τήν γε πρώτην αἰτησίαν χάριν ἀπαρηθεις γένη, τοσοῦτε δ' ἡμῖν φράζε· πότερον εἰώθας ἦδιον αὐτὸς ἐπὶ οἰοῦσθαι μακροῦ λόγου διεξιέναι λέγων τοῦτο, ὃ ἂν ἐνδείξασθαι τῷ βουλευθῆς, ἢ δι' ἐρωτήσεων, οἷόν ποτε καὶ Παρμενίδῃ χρωμένῳ καὶ διεξιόντι λόγους παγκάλους παρεγενόμην ἐγὼ νέος ὧν, ἐκείνου μάλα δὴ τότε ὄντος πρεσβύτου;

ΕΞ. Τῷ μὲν, ὦ Σώκρατες, ἀλύπως τε καὶ εὐνηγώς προσδιαλεγόμενῳ ῥῥον οὖτω, τὸ | πρὸς ἄλλων· εἰ δὲ μή, τὸ καθ' αὐτόν.

ΣΩ. Ἐξεσι τοίνυν τῶν παρόντων δι' ἂν βουλευθῆς ἐκλέξασθαι· πάντες γὰρ ὑπακούουσι οἱ πρῶτος· συμβούλω μὴ ἐμοὶ χρώμενος τῶν νέων τινὰ οἰρήσει. Θεαίτητον τόνδε, ἢ καὶ τῶν ἄλλων εἰ τίς σοι κατὰ νοῦν.

ΕΞ. Ὡ Σώκρατες, αἰδῶς τίς μ' ἔχει τὸ νῦν πρῶτον συγγενόμενον ὑμῖν μὴ κατὰ σμικρον ἔπος πρὸς ἔπος ποιῆσθαι τήν συνουσίαν, ἀλλ' ἐκτείναντα ἀπομηχεῖν λόγον

11. Ὁ Πλάτωνας καὶ στὸν «Παρμενίδη» (135d) καὶ στὸ «Θεαίτητο» (147c/d) συνηθίζει νὰ παρουσιάζει τὴ συζήτηση σὰ συνέχεια ἀπὸ ἔρευνης, πού ἔκαμαν πρὶν μερικὸ ἀπὸ τοὺς συνομιλητὰς μόνου τοῦς. Εἰν' ἕνας τρόπος, πού ἀναπαράσταται τὸ τί γινότανε μέσα στὴν Ἀκαδημία.

12. «Ταῦτά... ἐσκήπτετο». Οἱ κώδικες ἔχουνε «ταῦτα», ὁ Heindorf διόρθωσε «ταῦτά». Καὶ στὶς δύο γραφές ἀνταποκρίνεται ἡ μετάφρασή μας «τίς τίς ἐπιφύλαξες».

13. Ἐτοῦ παρουσιάζεται ὁ ξένος ποσειτομασμένος γιὰ τὴ συζήτηση κι ἔγκυρος ἀντιπρόσωπος τῆς ἐλευατικῆς θεωρίας.

14. Ἐννοεῖ ἔθῳ τῆ σκηνοθετημένη συνάντησης τοῦ Σωκράτη σὲ πολὺ νεαρὴν ηλικία μὲ τὸν Παρμενίδη καὶ τὸ Ζήνωνα, πού ἤρθανε

ζαν γιὰ τρία. Ὅσον ἔμως γιὰ νὰ ξεδιαλύνει κανεὶς καθαρὰ καὶ χωριστὰ, τί 'ναὶ τὸ καθένα, τοῦτο δὲν εἶν' οὔτε μικρὴ, οὔτ' εὐκόλη δουλειά.

ΘΕΟ. Ἴσα ἴσα δά, πού ἔτυχε, Σωκράτη, νὰ τόνε ρωτήσεις πράματα παρόμοια μὲ κείνα, πού τόνε ρωτούσαμε καὶ μεῖς, πρὶν νὰ ῥθουμ' ἐδῶ''. Καὶ νὰ ἴδεις, πού ἔκανε καὶ σ' ἐμᾶς τίς ἴδιες¹³ ἐπιφύλαξες, πού κάνει καὶ τώρα σὲ σένα. Κι ἔμως γιὰ ἐλ' αὐτὰ λέει, πῶς ἔχει ἀκούσει ἀρκετὰ μαθήματα καὶ δὲν τὰ 'χει λησμονημένα. ''

Π. Ἡ συζήτηση θὰ γίνει μ' ἐρωταπόκριση καὶ μὲ συνομιλητὴ τὸ Θεαίτητο.

ΣΩ. Λοιπὸν, ἀφοῦ εἶν' ἔτσι, μὴ μᾶς ἀρνηθεις. Ξένη μου, τὴν πρώτην δὰ χάρη πού σοῦ ζητήσαμε, μόνο πές μας· τί προτιμᾶς καλύτερα, νὰ μιλάς συνέχεια μόνος σου καὶ νὰ ἐξετάξεις σ' ἕνα μακρὸν λόγο τὸ θέμα, πού θέλεις νὰ ἐξηγήσεις σὲ κάποιον ἢ προτιμᾶς νὰ συζητήσεις μ' ἐρωταπόκρισεις, ὅπως κι ἐγὼ ἀκούσα κάποιτ' ὁ ἴδιος τὸν Παρμενίδην¹⁴ νὰ μιλάει καὶ νὰ κάνει ῥωαίότητες συζητήσεις, ὅταν εἴμουνα νέος, ἐνῷ ἐκείνος εἶτανε τότες πολὺ γέρος;

ΕΞ. Ἄν ἔχει κανεὶς, Σωκράτη, ἀπέναντί του ἕνα συζητητὴν εὐχάριστο καὶ κλόβολο, εὐκολότερο εἶν' ἔτσι, νὰ συζητᾶει μ' ἄλλον. Εἰδεμὴ καλύτερα εἶναι νὰ μιλάει κανεὶς συνέχεια μόνος του.

ΣΩ. Μπορεῖς λοιπὸν νὰ διαλέξεις ὅποιον θέλεις ἀπὸ τοὺτους ἐδῶ γιὰ συζητητὴ. Γιατί βλοῖ θὰ συζητήσουνε μαζί σου μὲ ἡρεμία. Κι ἂν θέλεις τὴ συμβουλή μου, νὰ διαλέξεις κάποιον ἀπὸ τοὺς νέους. Νά, τὸ Θεαίτητο λογουχάρη ἢ καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους κανέναν, ὅποιον προτιμᾶς.

ΕΞ. Ὡ Σωκράτη, νιώθω κάποια ντροπὴ γιὰ πρώτη φορά, πού βρέθηκα στὴ συντροφιά σας, νὰ μὴ συζητήσω μαζί σας μὲ σύντομες ἐρωτοπόκρισεις, παρὰ νὰ τραθῆζω ἕνα

τάχα στὴν Ἀθήνα μαζί στὰ Μεγάλα Παναθήναια κατὰ τὸ 450 π.Χ. Καὶ τότες ἔγινε ἡ συζήτηση, πού μᾶς ἐκθέτει ὁ διάλογος «Παρμενίδης». Ὁ Πλάτωνας λέει ἐκεῖ, πῶς ὁ Παρμενίδης εἶτανε τότες ἐξηγιστὴν χρόνῳ καὶ ὁ Ζήνωνας κάπου σαράντα καὶ ὁ Σωκράτης ἐσφῶδρα νέος». Οἱ χρονολογικὲς αὐτὲς ἐνδείξεις δὲ συμβιβάζονται μὲ τίς ἄλλες πληροφορίες, πού ἔχουμε γιὰ τὸν Παρμενίδη καὶ τὸ Ζήνωνα. Γι' αὐτὸ ἡ συνάντηση αὐτὴ θεωρεῖται πλατωνικὸ κλισίωμα. Ἐκείνο ἔμως, πού βγαίνει ἀσφαλίστατα ἀπὸ τοῦτο δῶ τὸ χωρίο, εἶναι, πῶς ὁ «Παρμενίδης» γράφτηκε πρὶν ἀπὸ τὸ «Σοφιστής».

Ε *συχρόν κατ' ἐμαυτόν, εἶτε καὶ | πρὸς ἕτερον, ὅλον ἐπίδει-
ξιν ποιούμενον· τῷ γὰρ ὄντι τὸ νῦν ῥηθὲν οὐχ ὅσον ὧδε
ἔρωτηθὲν ἐλπίζοιεν ἂν αὐτὸ εἶναι τις, ἀλλὰ τυγχάνει λόγου
παμμήκους ὄν. Τὸ δὲ αὐτὸ σοὶ μὴ χαρίζεσθαι καὶ τοιοῦδε, ἄλ-
ως τε καὶ σοῦ λέξαντος ὡς εἶπες, ἄξενόν τι καταφαίνεται*
218 *μοι καὶ ἄγριον. Ἐπεὶ Θεαίτητόν γε τὸν | προσδιαλεγόμε-
νον εἶναι δέχομαι παντάπασιν ἐξ ὧν αὐτὸς τε πρότερον διε-
λεγμαι καὶ σὺ τὰ νῦν μοι διακελεύει.*

ΘΕΑΙΠΗΤΟΣ. *Ἀρᾶ τοίνυν, ὧ ξένη, οὕτω καὶ καθά-
περ εἶπε Σωκράτης πᾶσι κεχαρισμένος ἔσει.*

ΣΕ. *Κινδυνεύει πρὸς μὲν ταῦτα οὐδὲν ἔτι λεκτέον εἶναι,
Θεαίτητε· πρὸς δὲ σὲ ἤδη τὸ μετὰ τοῦτο, ὡς ἔοικε, γίνονται
ἂν ὁ λόγος. Ἄν δ' ἄρα τι τῷ μήκει ποικῶν ἄχθη, μὴ μὲ
αἰτιάσθαι τούτων, ἀλλὰ τοῦσδε τοὺς σοὺς εἰαίρους.*

Β **ΘΕΑΙ.** *Ἄλλ' οἴμαι μὲν δὴ νῦν | οὕτως οὐκ ἀπερεῖν·
ἂν δ' ἄρα τι τοιοῦτον γίγνηται. καὶ τόνδε παραληφόμεθα
Σωκράτη, τὸν Σωκράτους μὲν δωάνυμον, ἐμὸν δὲ ἡλικιώδη
την καὶ συγγυμνασίην, ᾧ συνδιαπονεῖν μετ' ἐμοῦ τὰ πολ-
λὰ οὐκ ἄηδες.*

III. ΣΕ. *Εὖ λέγεις, καὶ ταῦτα μὲν ἰδίᾳ βουλευέσει προ-
όντος τοῦ λόγου· κοινῇ δὲ μετ' ἐμοῦ σοὶ συσκεπτέον ἄρχο-
μένῳ πρώτον, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, νῦν ἀπὸ τοῦ σοφιστοῦ,
ζητοῦντι καὶ ἐμφανίζοντι λόγῳ τί ποτ' ἔστι. Νῦν γὰρ δὴ
C οὐ | κἀγὼ τούτου πέρι τοῦνομα μόνον ἔχομεν κοινῇ· τὸ δὲ
ἔργον, ἐφ' ᾧ καλοῦμεν, ἐκάτερος τὰχ' ἂν ἰδίᾳ παρ' ἡμῖν
αὐτοῖς ἔχοιμεν· δεῖ δὲ αἰεὶ παντὸς πέρι τὸ πρᾶγμα αὐτὸ*

15 Ἀρᾶ τοίνυν. Οἱ κώδικες ἔχουν «Ἄρα» καὶ ἐρωτηματικὸ στὸ τέλος. Διόρθωσεν τὴ διόρθωση τοῦ Badham «Ἀρᾶ» χωρὶς ἐρωτημα-
τικό, ὅπως τὴ δέχεται· καὶ ὁ Diés.

16. Ὁ Σωκράτης ὁ νεώτερος, ονομαθῆναι τοῦ Θεαίτητος, παρου-
σιάζεται γιὰ πρώτη φορά στὸ «Θεαίτητος» (147d) νὰ καταγίνεται
μαζὶ του σὲ μαθηματικὴς ἐρευνες. Μένει πρόσωπο βουδὸ καὶ στὸ
«Θεαίτητος» καὶ στὸ «Σοφιστὴ», γιὰ νὰ γίνῃ στὸν «Πολιτικὸ» ὁ κύ-
ριος συζητητὴς μαζὶ μὲ τὸν Ἐλεάτη ξένο. Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ χω-

μακρὸ λόγῳ μονολογώντας ἢ καὶ μιλώντας σ' ἕναν ἀπὸ σᾶς, σὰ νὰ σᾶς κάμω ρητορικὴν ἐπίδειξη. Ἄληθινὰ τὸ ζήτημα, ποὺ καταπιαστήκαμε. δὲν εἶναι τόσο ἀπλό, ὅσο θὰ μπορούσε νὰ ἐλπίζει κανεὶς ἀπὸ τὴν ἐρωτησούλα, ποῦ μοῦ ἔχεται, παρὰ ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ μακρότατην ἐξέταση. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά πάλι νὰ μὴν κάμω τὴ χάρη καὶ σὲ σένα καὶ σὲ τούτους ἐδῶ τοὺς φίλους. Ὑστερα μάλιστα ἀπὸ τὸν τρόπο, ποῦ μοῦ μίλησες, μοῦ φαίνεται μεγάλη χωριστιὰ καὶ προστυχία. Δέχομαι λοιπὸν πολλὴ εὐχαριστως νὰ ἴναι συνομιλητὴς μου ὁ Θεαίτητος, κρίνοντας καὶ ἀπὸ τὴς συνομιλίας, ποῦ ἔχω κάμει ὁ ἴδιος πρωτύτερα μαζὶ του καὶ ἀπὸ τὴ δική σου τὴν τωρινὴν προτροπή.

ΘΕΑΙΠΗΤΟΣ. *Κάνε ἴσ' λοιπὸν ἔτσι, ξένη, καὶ θὰ μὰς εὐχαριστήσεις ὅλους, καθὼς εἶπε καὶ ὁ Σωκράτης.*

ΣΕ. Ἀπάνω σ' αὐτὸ δὲ χρειάζονται ἄλλα λόγια, Θεαίτητε. Ἀπὸ ὧν καὶ πέρα θὰ γῶ νὰ συζητήσω μὲ σένα, καθὼς φαίνεται. Ἄν ἔμῳς κουραστῆς λιγάκι ἀπὸ τὸ μακρὸς τῆς προσπάθειας, νὰ μὴν τὴ βάλεις μὲ μένα, παρὰ μὲ τούτους ἐδῶ τοὺς συνομήλικους σου.

ΘΕΑΙ. Ἐχω τὴ γνώμη, πὼς δὲ θὰ κουραστῶ τόσο εὐκόλα. Ἄν ἔμῳς γίνῃ κατὶ τέτιο, θὰ παραλάβουμε καὶ τοῦτον ἐδῶ τὸ Σωκράτη ἴσ', ποῦ εἶναι συνομήλικος τοῦ Σωκράτη, μὰ εἶναι συνομήλικός μου καὶ γυμνάζεται μαζὶ μου καὶ ἔτσι δὲν εἶν' ἀσυνήθιστος νὰ κοπιᾶζει πολὺ συχνὰ κοντὰ μου.

III. Θ' ἀναζητηθεὶ ὄρισμός τοῦ σοφιστῆ μὲ τὴ διχοτομικὴ μέθοδο. Γιὰ προσέκκηση χρησιμεύει ὁ ὄρισμός τοῦ ψαρᾶ.

ΣΕ. Καλὰ λές. Αὐτὸ, ἄλλως τε, θὰ τὸ κρίνεις εὐὸ ὁ ἴδιος, ὅταν προχωρήσῃ ἡ συζήτηση. Τώρα ἔμῳς πρέπει μαζὶ μου νὰ καταπιαστέις μὲ τὴν ἐρευνα κἀνοντας ἀρχὴ πρώτα πρώτα, καθὼς μοῦ φαίνεται, ἀπὸ τὸ σ ο φ ι σ τ ῆ κ ι ἐξετάζοντας καὶ προσπαθώντας νὰ ἐρίσεις καθαρὰ, τί νὰ εἶν' ἀραγὲς ὁ σοφιστὴς. Γιατὶ ὡς ἐτούτῃ τῇ στιγμῇ εἶσὺ καὶ ἐγὼ μόνον τὴν ὀνομασία ἔχομε κοινή. Ὡς πρὸς τὸ πρᾶμα ἔμῳς, ποῦ ὀνομάζουμε μ' αὐτὴ τὴ λέξη, ἴσως ὁ καθένας ἀπὸ τοὺς δύο μὰς ἔχει δική του ἀντίληψη. Ἐνῶ τὸ σωστὸ εἶναι πάντα γιὰ κάθε τι νὰ συμφωνῶμε περισσότερο γιὰ τὸ περιεχόμενο, δι-

ρίο τοῦ «Πολιτικοῦ» (258a) ἐπρόκειταν νὰ εἶναι μαζὶ μὲ τὸ Σωκράτη κύριο πρόσωπο τῆς συζήτησης καὶ στὸ «Φιλόσοφος». «Ἐμοὶ μὲν οὖν εἰς αὐτῆς, οἱ δὲ νῦν ἀποκρίνεσθω».

μᾶλλον διὰ λόγον ἢ τοῦνομα μόνον συνομολογήσασθαι χω-
 ρις λόγου. Τὸ δὲ φύλον, ὃ νῦν ἐπινοοῦμεν ζητεῖν, οὐ πάν-
 των ὄψιον συλλαβεῖν τί ποι' ἔστιν, ὁ σοφιστής· ὅσα δ' αὖ
 τῶν μεγάλων δεῖ διαπονεῖσθαι καλῶς, περὶ τῶν τοιοῦτων
 D δέδοκται πᾶσι καὶ πάλοι τὸ πρότερον ἐν σμικροῖς | καὶ
 ὄψοισιν αὐτὰ δεῖν μελετᾶν, πρὶν ἐν αὐτοῖς τοῖς μεγίστοις.
 Νῦν οὖν, ὦ Θεαίτητε, ἔγωγε καὶ νῦν οὕτω συμβουλευῶ,
 χαλεπὸν καὶ δυσθῆρευτον ἡγησαμένους εἶναι τὸ τοῦ σοφι-
 στοῦ γένος πρότερον ἐν ἄλλῳ ὄψοι τὴν μέθοδον αὐτοῦ προ-
 μελετᾶν, εἰ μὴ οὐ ποθεν εὐπετεστέραν ἔχεις εἰπεῖν ἄλλην
 ὁδόν.

ΘΕΑΙ. Ἄλλ' οὐκ ἔχω.

ΞΕ. Βούλει ὁῦτα περὶ τινος τῶν φαύλων μεινόντες πει-
 ραθῶμεν παραδειγμα αὐτὸ θέσθαι τοῦ μείζονος ;

E ΘΕΑΙ. | Ναί.

ΞΕ. Τί ὁῦτα προταξαίμεθ' ἂν εἰγνωστον μὲν καὶ σμι-
 κρόν, λόγον δὲ μηδενὸς ἐλάττωτα ἔχον τῶν μείζονων ; Οἷον
 ἀσπαλιευτής· ἀθ' οὐ πᾶσι γε γινώριμον καὶ σπουδῆς οὐ
 πάντι πολλῆς τινος ἐπάξιον ;

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

219 ΞΕ. Μεθοδον μὴν αὐτὸν | ἐλίπῳ καὶ λόγον οὐκ ἀνεπι-
 τήθειον ἡμῖν ἔχειν πρὸς ὃ βουλόμεθα.

ΘΕΑΙ. Καλῶς ἂν ἔχοι.

IV. ΞΕ. Φέρε δὴ, τῆδε ἀρχώμεθα αὐτοῦ. Καί μοι
 λέγε· πότιον ὡς τεχνίτην αὐτὸν ἢ τινα ἀτεχνον, ἄλλην δὲ
 δύναμιν ἔχοντα θήροισι ;

ΘΕΑΙ. Ἦκιστά γε ἀτεχνον.

ΞΕ. Ἀλλὰ μὴν τῶν γε τεχνῶν πασῶν σχεδὸν εἶδη δύο.

17. Μὲ τούτα τὰ λόγια εἰσάγει ἐδῶ ὁ Πλάτωνας τὴ σωστὴ μεθο-
 δικὴ ἀρχή, νὰ διαρευνᾶμε ἓνα εὐκολότερο θέμα μὲ μιά μέθοδο γιὰ νὰ
 συνηθίσουμε τὴν ἐφαρμογὴ τῆς καὶ σὰ δυσκολότερα. Τὴ μεταχειρί-
 στηκε καὶ σὸ «Μένωνα» (17a), ὅπου γίνεται πρῶτα ἡ διαρεύνηση,
 γιὰ τὸ τί εἶναι «σχήμα», γιὰ νὰ ἐφαρμοστῆ ἡ ἴδια μέθοδος γιὰ τὸν
 ὀρισμὸ τῆς «ἐρετῆς».

νοντας τὸ λογικὸ του ἔρισμό. παρὰ νὰ ἴμαστε σύμφωνοι μόνο
 γιὰ τ' ὄνομα χωρὶς νὰ ἐρίζουμε τὴν οὐσία. Αὐτὸ μάλιστα
 τὸ εἶδος τῶν ἀνθρώπων, ποὺ σκοπεύουμε τώρα νὰ ἐρευνησομε,
 δηλαδὴ ὁ σοφιστής, δὲν εἶναι καθόλου εὐκολο νὰ συλλά-
 θουμε, τί εἶναι. Ὅταν λοιπὸν πρόκειται νὰ βγάλει πέρα κα-
 νεῖς ἔργα μεγάλα, ἐπικρατεῖ ἀπ' ἀνάκαθε σ' ὄλους ἡ γνώμη
 γιὰ τούτα τὰ πράματα. πὼς εἶναι ἀνάγκη νὰ σπουδάζει
 πρῶτύτερα κανεῖς ἀπάνω σὲ μικρὰ καὶ εὐκολότερα, πρὶν νὰ
 καταπιαστῆ τὰ πολὺ μεγάλα¹⁷. Γι' αὐτὸ λοιπὸν καὶ ἐγὼ τώ-
 ρα, Θεαίτητε, δίνω στὸν ἑαυτὸ μας ἐτούτῃ τῇ συμβουλή.
 Κρίνοντας πὼς εἶναι βαρὺ καὶ δύσκολο ἔργο νὰ ξεδιαλύ-
 νουμε τὸ γένος τοῦ σοφιστῆ νὰ μελετήσουμε πρῶτύτερα τὴ
 μέθοδο, ποὺ θ' ἀκολουθήσομε, σ' ἓν ἄλλο θέμα εὐκολότερο,
 ἔχτὸς ἂν ἐσὺ ἔχεις νὰ πείς κανέναν ἄλλο πὶὸ εὐκολο δρόμο.

ΘΕΑΙ. Μὰ δὲν ἔχω.

ΞΕ. Θέλεις λοιπὸν νὰ ἐξετάσομε κάποιο μικρὸ ζητη-
 ματάκι καὶ νὰ δοκιμάσομε νὰ τὸ βάλουμε γιὰ παράδειγμα
 σὸ μεγαλύτερο ;

ΘΕΑΙ. Ναί, ναί !

ΞΕ. Τί θὰ μπορούσαμε λοιπὸν νὰ καταπιαστοῦμε πρῶτα,
 ποὺ νὰ ἴναι μικρὸ καὶ εὐκολογνώριστο, νὰ ἔχει ὅμως καὶ αὐτὸ
 λογικὸν ὄρισμόν ὄχι λιγότερο δύσκολο ἀπὸ κάθε μεγαλύτερο ;
 Ἄς πάρουμε λογουχάρη τὸν ψαρὰ μὲ τ' ἀγκίστρι. Δὲν εἶναι
 πρᾶμα, ποὺ ὀλοὶ τὸ ξέρουν καὶ ποὺ δὲ χρειάζεται μεγάλη
 σπουδὴ γιὰ νὰ τὸ μελετήσει κανεῖς ;

ΘΕΑΙ. Ἔτσ' εἶναι

ΞΕ. Κι ὅμως ἐλίπῳ, πὼς καὶ αὐτὸς χρειάζεται μέθοδο
 γιὰ νὰ ὀριστῆ καὶ λογικὴν ἐργασία ὄχι ἀκατάλληλη καὶ γιὰ
 κείνο, ποὺ εἴμεῖς θέλομε νὰ μελετήσομε.

ΘΕΑΙ. Ἔ! Πολὺ λαμπρὰ τότε.

IV. Διαίρεση τῶν τεχνῶν σὲ παραγωγικὲς
 καὶ ἀποχρητικὲς.

ΞΕ. Ἐμπρὸς λοιπὸν ἄς ἀρχίσουμε νὰ τὸν ἐξετάζουμε
 ἀπὸ τοῦτο δῶ τὸ σημεῖο. Γιὰ πὲς μου, σὲ παρακαλῶ. Θὰ
 τὸν πάρουμε τὸν ψαρὰ γιὰ τεχνίτῃ ἢ γι' ἀτεχνον, ποὺ ἔχει
 κάποιαν ἄλλην ἐπιδεξιότητα ;

ΘΕΑΙ. Σίγ'οιρα δὲ μπορούμε νὰ τὸν πάρουμε γι' ἀτεχνον.

ΞΕ. Ὅλες ὅμως ἀπάνω κάτω οἱ τέχνες ἀνάγονται σὲ
 δύο εἶδη¹⁸.

18. Ἀπὸ τὸ σημεῖο τοῦτο ἀρχίζει νὰ ἐφαρμόζεται ἡ διχοτομικὴ
 διαίρεση στὴν ἔννοια τῆς τέχνης. Εἶναι ἡ νέα μεθοδικὴ ἀρχή, ποὺ

ΘΕΑΙ. Πῶς ;

ΞΕ. Γεωργία μὲν καὶ ὄση περὶ τὸ θνητὸν πᾶν σῶμα
θεραπεία, τὸ τε αὖ περὶ τὸ ζῦνθιον καὶ πλαστόν, ὃ δὴ
B σκευὸς | ὠνομάκαμεν, ἣ τε μιμητικὴ, ξύμπαντα ταῦτα δι-
καίαια ἐνὶ προσαγορεύουσιν ἄν ὀνόματι.

ΘΕΑΙ. Πῶς καὶ τίνοι ;

ΞΕ. Πᾶν ὅπερ ἄν μὴ πρότερόν τις ὄν ὕστερον εἰς οὐσίαν
ἄγῃ, τὸν μὲν ἄγοντα ποιεῖν, τὸ δὲ ἀγόμενον ποιείσθαι
πού φαμεν.

ΘΕΑΙ. Ὁρθῶς.

ΞΕ. Τὰ δὲ γε νῦν δὴ ἂ διήλθομεν ἅπαντα εἶχεν εἰς
τοῦτο τὴν αὐτῶν δύναμιν.

ΘΕΑΙ. Ἐἴχε γὰρ οὖν.

ΞΕ. Ποιητικὴν τοίνυν αὐτὰ συγκεφαλαιωσάμενοι προσ-
είπομεν.

C ΘΕΑΙ. | Ἔστω.

ΞΕ. Τὸ δὲ μαθηματικὸν αὖ μετὰ τοῦτο εἶδος ὄλον καὶ
τὸ τῆς γνωρίσεως τὸ τε χρηματιστικὸν καὶ ἄγωνιστικὸν
καὶ θηρευτικὸν, ἐπειδὴ δημιουργεῖ μὲν οὐδὲν τούτων, τὰ
δὲ ὄντα καὶ γεγονότα τὰ μὲν χειροῦνται λόγοις καὶ πράξεσι,
τὰ δὲ τοῖς χειροῦμένοις οὐκ ἐπιτρέπει, μάλιστ' ἄν που διὰ
τοῦτα ξυνάπαντα τὰ μέρη τέχνη τις κηρικὴ λεχθεῖσα ἄν
διατρέψειεν.

ΘΕΑΙ. Ναί· πρέπει γὰρ ἄν.

D V. ΞΕ. Κηρικῆς δὴ καὶ ποιητικῆς ξυμπασῶν | οὐσῶν
τῶν τεχνῶν ἓν ποτέρα τὴν ἀσπαλιευτικὴν, ᾧ Θεαίτητε,
τιθῶμεν ;

ΘΕΑΙ. Ἐν κηρικῇ που δήλον.

ΞΕ. Κηρικῆς δὴ ἄρ' οὐ δύο εἶδη ; Τὸ μὲν ἐκόντων
πρὸς ἐκόντας μεταβλητικὸν ὄν διὰ τε δωρεῶν καὶ μισθῶ-

εἰσάγει ἕδῃ ὁ Πλάτωνας σὰ μέρος οὐσιαστικὸ τῆς διαλεχτικῆς. Εἶναι
ὁ καλλότερος τρόπος γιὰ νὰ ξεχωρίζουμε τὰ «εἶδη» καὶ νὰ ὀρίσουμε
κεῖνο, πού ζητᾶμε.

19. Π.εβλ. «Συμπόσιον» (205b/c) «ἣ γὰρ τοι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς

ΘΕΑΙ. Πῶς ;

ΞΕ. Νά ! Ἡ γεωργία λογουχάρη καὶ κάθε τέχνη γενικά,
πού συντηρεῖ τὸ θνητὸ σῶμα, καὶ κάη' ἐνέργεια, πού κα-
ταγίνεται μὲ τὰ συναρμολογημένα καὶ φτιαχτὰ πράματα,
πού τὰ ὀνομάζουμε σκεύη, καὶ κάθε τέχνη, πού φτιάχνει
ὁμοιώματα, ἔλ' αὐτὰ μαζί θά εἴτανε πολὺ σωστὸ νὰ πάρουν
ἓνα ὄνομα.

ΘΕΑΙ. Πῶς δηλαδὴ καὶ ποῖο ὄνομα ;

ΞΕ. Κάθε πράμα. πού πρωτίτερα δὲν εἴτανε καὶ τὸ φέρ-
νει κανεὶς ἔπειτα στὴν ὑπαρξή, λέμε, νομίζω, πῶς ἐκεῖνος
πού τὸ φέρνει, τὸ παράγει καὶ κείνο πού φέρνεται, πῶς πα-
ράγεται.

ΘΕΑΙ. Σωστά.

ΞΕ. Οἱ ἐνέργειες λοιπόν, πού ἐξετάσαμε τώρα δά, ὅλες
εἶχαν ἐτούτη τὴ δύναμη.

ΘΕΑΙ. Βέβαια καὶ τὴν εἶχαν.

ΞΕ. Ἔ λοιπόν ! ἔλ' αὐτὰ ἄς τὰ ὀνομάσουμε μὲ μιὰ λέξη
τὴ χ ν η π α ρ α γ ω γ ι κ ῆ ἴ ὴ.

ΘΕΑΙ. Τὸ δέχομαι.

ΞΕ. Ὑστερ' ἀπ' αὐτὰ ἐρχονται οἱ τέχνες τῆς μάθησης
καὶ τῆς γνώσης καὶ τῆς δοσοληψίας καὶ οἱ ἀγωνιστικές
καὶ οἱ κηρυγετικές. Ἄπ' αὐτὲς καμιὰ δὲ δημιουργεῖ τίποτα,
παρὰ μόνο παίρνουνε στὴν κυριαρχία τους μὲ λόγια καὶ
μ' ἔργα, πράματα, πού βρίσκονται κι εἰν' ἔτοιμα, ἣ δὲν
ἐπιτρέπουν νὰ τὰ κρατοῦν ἄλλοι στὴν κυριαρχία τους. Γιὰ
τοῦτο λοιπόν θά ταίριαζε πολὺ καλὰ νὰ ὀνομαστοῦν ὅλες
αὐτὲς οἱ ἐνέργειες μαζί τὴ χ ν η ἄ π ο χ η τ η ι κ ῆ.

ΘΕΑΙ. Ναί, ἔτσι θά ταίριαζε.

V. Ἡ διαίρεση τῶν τεχνῶν φτάνει ὡς τὴν ἀγκιστρωτικὴ.

ΞΕ. Ἄφου λοιπόν κάθε τέχνη εἶναι ἣ ἀποχτητικὴ ἣ πα-
ραγωγικὴ, σὲ ποῖο ἀπὸ τὰ δύο εἶδη θά κατατάξουμε τὴν ψα-
ρικὴ μὲ τ' ἀγκίστρι, Θεαίτητε ;

ΘΕΑΙ. Εἶναι φανερό, νομίζω, στὴν ἀποχτητικὴ.

ΞΕ. Καὶ ἣ ἀποχτητικὴ δὲ χωρίζετ' ἄραγε σὲ δύο εἶδη ;
Τὸ ἓνα τῆς θε ε λ η μ α τ ι κ ῆ ς σ υ ν α λ λ α γ ῆ ς μὲ δωρεές,
νοικιάσματα, ἀγοραπωλησίες. Καὶ τὰ ὑπόλοιπα, βπου κα-

τὸ ὄν ἰόντι ὀνομαζομένων αἰτία πᾶσά ἐστι ποιήσις, ὥστε καὶ αἱ ἐπὶ πάσαις
ταῖς τέχναις ἐργασίαι ποιήσεις εἰσὶ καὶ οἱ τούτων δημιουργοὶ πάντες
ποιηταί».

σεων και ἀγοράσεων, τὸ δὲ λοιπὸν ἢ κατ' ἔργα ἢ κατὰ λό-
γους χειρούμενον ξύμπαν χειρωτικὸν ἂν εἴη·

ΘΕΑΙ. Φαίνεται γοῦν ἐκ τῶν εἰρημένων.

ΞΕ. Τί δέ; Τὴν χειρωτικὴν ἀρ' οὐ διχῆ τιμητέον;

ΘΕΑΙ. Πῆ;

ΞΕ. Τὸ μὲν ἀναφανδὸν ὅλον ἀγωνιστικὸν θέντας, τὸ δὲ
Ε κρυφαῖον | αὐτῆς πᾶν θηρευτικόν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τὴν δέ γε μὴν θηρευτικὴν ἀλογον τὸ μὴ οὐ τέ-
μνειν διχῆ.

ΘΕΑΙ. Λέγε δπη.

ΞΕ. Τὸ μὲν ἀψύχον γένους διελομένους, τὸ δ' ἐμψύχου.

ΘΕΑΙ. Τί μὴν; Ἐπερ ἔστον γε ἄμφορ.

220 ΞΕ. Πῶς δὲ οὐκ ἔστον; Καὶ δεῖ γε ἡμᾶς | τὸ μὲν τῶν
ἀψύχων, ἀνώνυμον ὄν πλὴν κατ' ἓνα τῆς κολυμβητικῆς
ἅτα μέρη και .οιαυτ' ἄλλα βραχέα, χαιρεῖν ἑᾶσαι. τὸ δέ.
τῶν ἐμψύχων ζῶων οὖσαν ἠήραν, προσοιπεῖν ζωοθηρικὴν.

ΘΕΑΙ. Ἔστω

ΞΕ. Ζωοθηρικῆς δὲ ἀρ' οὐ διπλοῦν εἶδος ἂν λέγοιτο
ἐν δίκη, το μὲν πεζοῦ γένους, πολλοῖς εἶδει και ὀνόμασι
διηρομένον, πεζοθηρικόν, τὸ δ' ἔτερον νευστικῶ ζῶου πᾶν
ἐνυροθηρικόν;

ΘΕΑΙ. Πάνυ γε.

Β ΞΕ. Νευστικῶ μὴν τὸ μὲν πτηνόν | φῦλον ὀρώμεν, τὸ
δὲ ἐνύδρον;

ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὐ;

ΞΕ. Καὶ τοῦ πτηνοῦ μὴν γένους πᾶσα ἡμῖν ἢ θήρα λέ-
γεται πού τις ὀρνιθευτικὴ.

ΘΕΑΙ. Λέγεται γὰρ οὖν.

ΞΕ. Τοῦ δὲ ἐνύδρου σχεδὸν τὸ οὐνολον ἀλιευτικὴ.

20. Τὰ μέρη τῆς κολυμβητικῆς, πού κυνηγοῦν ἄμψυχα, εἶναι ἢ
τέχνη τῶν σφυγγαράδων, γιατί τόν καιρό τοῦ Πλάτωνα δέν ἤξεραν
πόσ τά σφυγγάρια εἶναι ζῶα.

21. Ἐδῶ ἡ διαίρεση σκοινάφτει, γιατί ἀναγκάζεται νά παραβλε-
ψαι τά πουλιά, πού δέν κολυμποῦν. Πρβλ. και Ἄριστοτ. «Περὶ ζῶων
μερῶν» 642b, 10 κ. ε. Καὶ πάρα κάτω ἡ διαίρεση, τῆς «πληκτικῆς»

νεῖς ἢ μ' ἔργα, ἢ μὲ λόγια παίρνει αὐτόβουλα στήν κατοχῆ
του κάτι, δὲ θά ταν ὅλα μαζὶ τὸ ἀρπαχτικὸ εἶδος;

ΘΕΑΙ. Ἔτσι τοῦλάχιστο φαίνεται ἀπ' ὅσα εἴπαμε.

ΞΕ. Καὶ τὴν ἀρπαχτικὴν δὲν πρέπει ἀραγε νά τὴ χωρί-
σομε σὲ δύο;

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Κάθε ἀρπαγῆ, πού γίνεται μὲ φανερόν ἀγῶνα, θά
τὴν ποῦμε ἀγωνιστικὴ τέχνη και κάθε ἀρπαγῆ, πού
γίνεται γενικά στὰ κρυφά και μὲ δόλο, κυνηγετικὴ.

ΘΕΑΙ. Σύμφωνοι.

ΞΕ. Καὶ τὴν κυνηγετικὴ βέβαια δὲ θά τανε λογικὸ
νά μὴν τήνε χωρίσομε σὲ δύο.

ΘΕΑΙ. Για λέγε πῶς.

ΞΕ. Νά! Ὅξε γεχωρίσομ' ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά τὸ κυνήγι
στ' ἄμψυχα και ἀπὸ τὴν ἄλλη τὸ κυνήγι στὰ ἐμψυχα.

ΘΕΑΙ. Πολὸ σωστά, ἀψοῦ βέβαια και τά δύο αὐτά
ὕπαρχουν.

ΞΕ. Πῶς δὲν ὑπάρχουν; Καὶ τῶρα εἴμαστ' ἀναγκασμέ-
νοι τὸ κυνήγι στ' ἄμψυχα, πού δὲν ἔχει ὄνομα, ἔχτοξ ἀπὸ
μερικὰ μέρη τῆς κολυμπητικῆς²⁰ και κάτι ἄλλα τέτια μι-
κροπράματα νά τ' ἀφήσομε κατὰ μέρος. Ἦ ἄλλο κυνήγι
ὅμως στὰ ἐμψυχα ζῶα πρέπει νά τ' ὀνομάσομε ζωοκυ-
νηγετικὴ.

ΘΕΑΙ. Ἄς εἶναι κι ἔτσι.

ΞΕ. Καὶ ἡ ζωοκυνηγετικὴ πάλι δὲ θά τανε σωστὸ νά
χωριστεῖ σὲ δύο εἶδη, τὸ ἓνα, πού κυνηγᾶει ὅσα περπα-
τοῦν ἀπάνω στὴ γῆ και χωρίζεται κι αὐτὸ σὲ πολλὰ εἶδη
κι ὀνόματα. τὸ πεζοκυνηγετικὸ, και τ' ἄλλο, πού
κυνηγᾶει τὰ ζῶα πού κολυμποῦν, ἄς τὸ ποῦμε μὲ μιὰ λέξη
ἐνυροκυνηγετικὸ;

ΘΕΑΙ. Βέβαια, βέβαια.

ΞΕ. Κι ἀπὸ κείνα, πού κολυμποῦν βλέπομε πάλι, πῶς
ἄλλα πετοῦν κι ἄλλα ζοῦνε μέσα στὸ νερό²¹.

ΘΕΑΙ. Πῶς ὅχι;

ΞΕ. Μὰ ὅλο γενικά τὸ κυνήγι, πού γίνεται στὰ πετοῦ-
μενα, λέγεται. ἑαρροῦ, πούλοκυνηγετικὴ.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι λέγεται πραγματικά.

ΞΕ. Κι ὅλο πάλι σχεδὸν τὸ κυνήγι, πού γίνεται σ' ὅσα
ζοῦνε μέσα στὸ νερό, λέγεται ψαρικὴ.

σὲ «πυρστικὴν» και «ἀγκιστροτικὴν» δέν εἶναι σωστὴ, γιατί και τὴ
νύχτα μὲ τὸ πυροφάνι καμακίζουν τὰ ψάρια, ἔχτοξ ἀπὸ ἄλλα μέσα
πού τά πιάνουν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τί δέ; Ταύτην αὐτὴν θήραν ἀρ' οὐκ ἂν κατὰ μέγιστα μέρη δύο διελοίμην;

ΘΕΑΙ. Κατὰ ποῖα;

ΞΕ. Καθ' ἃ τὸ μὲν ἔρκεσιν αὐτόθεν ποιεῖται τὴν θήραν, τὸ δὲ πληγῇ.

ΘΕΑΙ. Πῶς λέγεις, καὶ πῇ διαιρούμενος ἕκαστον;

ΞΕ. Τὸ μὲν, ὅτι πᾶν ὅσον ἂν ἔνεκα καλύσεως | εἶργητι περιέχον, ἔρκος εἰκὸς ὀνομάζειν.

ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΞΕ. Κύρτους δὴ καὶ δίκτυα καὶ βρόχους καὶ πόρκους καὶ τὰ τοιαῦτα μὴν ἄλλο τι πληρὴν ἔρκη χρητὴν προσαγορεύειν;

ΘΕΑΙ. Οὐδὲν ἄλλο.

ΞΕ. Τοῦτο μὲν ἄρα ἐρκοθηρικὸν τῆς ἄρκος τὸ μέρος φήσομεν ἢ τι τοιοῦτον.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τὸ δὲ ἀγκίστροις καὶ τριόδουσι πληγῇ γιγνόμενον ἕτερον μὲν ἐκείνου, πληκτικὴν δὲ τινα | θήραν ἡμᾶς προσεῖπεν ἐνὶ λόγῳ νῦν χρεῶν ἢ τί τις ἂν, Θεαίτητε, εἴποι κάλλιον;

ΘΕΑΙ. Ἄμελῶμεν τοῦ ὀνόματος· ἀρκεῖ γὰρ καὶ τοῦτο.

ΞΕ. Τῆς τοίνυν πληκτικῆς τὸ μὲν νυκτερινόν, οἴμαι, πρὸς πυρὸς φῶς γιγνόμενον ἢ τῶν αὐτῶν τῶν περὶ τὴν θήραν πνευματικὴν ὀρηθῆναι συμβέβηκεν.

ΘΕΑΙ. Πάνυ γε.

ΞΕ. Τὸ δὲ γε μεθήμερινόν, ὡς ἐχόντων ἐν ἄρκος ἄγκιστρα καὶ τῶν τριόδοντων, πᾶν ἀγκιστρευτικόν.

ΘΕΑΙ. Λέγεται | γὰρ οὖν.

VI. ΞΕ. Τοῦ τοίνυν ἀγκιστρευτικοῦ τῆς πληκτικῆς τὸ μὲν ἄνωθεν εἰς τὸ κάτω γιγνόμενον διὰ τὸ τοῖς τριόδουσιν οὕτω μάλιστα χρησθῆναι τριοδοτία τις, οἴμαι, κέκληται.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Γὰρ κοῖτα λοιπὸν τώρα! Καὶ τοῦτο ἀραγες τὸ κυνηγί δὲ θὰ μπορούσα πάλι νὰ τὸ διαίρῃσω σὲ δύο κύρια μέρη;

ΘΕΑΙ. Μὲ ποῖον τρόπο;

ΞΕ. Νά! Ἄν κοιτάξουμε, πῶς ἀπὸ τῆς μιᾶς μεριᾶς κυνηγοῦνε τὰ ψάρια μὲ φράγματα καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά μὲ χτυπήματα.

ΘΕΑΙ. Πῶς τὸ ἐννοεῖς αὐτὸ καὶ μὲ ποῖα βάση ξεχωρίζεις τὸ καθέν' ἀπὸ τὰ δύο;

ΞΕ. Ἀπὸ τῆς μιᾶς μεριᾶς τὸ κάθε τι, ποῦ κλείνει γύρω γύρω καὶ ἐμποδίζει κάτι ποῦ εἶναι μέσα, νὰ φύγει, εὐλογοῦνται νὰ τ' ὀνομάσουμε φράχτην.

ΘΕΑΙ. Πολλὸ σωστά.

ΞΕ. Τοὺς κιοῦρτους λοιπὸν καὶ τὰ δίχτυα καὶ τὰ βρόχια καὶ τίς καλαμωτὲς καὶ τὰ παρόμοια, πῶς ἄλλιῶς πρέπει νὰ τὰ ὀνομάζουμε παρὰ φράχτες;

ΘΕΑΙ. Πῶς ἄλλιῶς;

ΞΕ. Αὐτὸ λοιπὸν τὸ μέρος τοῦ κυνηγιοῦ θὰ τ' ὀνομάσουμε τραχτοκυνήγι ἢ κάτι τέτιο.

ΘΕΑΙ. Ἔ! Βέβαια.

ΞΕ. Ἄμ' ἐκεῖνο πάλι τὸ ψάρεμα, ποῦ γίνεται μὲ τ' ἀγκίστρια καὶ τὰ καμάκια, πληγώνοντας τὸ ψάρι, εἶναι διαφορετικὸ καὶ πρέπει νὰ τ' ὀνομάσουμε τώρα ἡμεῖς μ' ἕναν ἄρον πληγωτικὸν κυνήγι. Ἦ πῶς καλύτερα θὰ μπορούσαμε νὰ τὸ ποῦμε, Θεαίτητε;

ΘΕΑΙ. Ἄς παραβλέψουμε τ' ὄνομα. Καλὸ εἶναι καὶ αὐτὸ.

ΞΕ. Ἀπ' αὐτὸ λοιπὸν τὸ πληγωτικὸν κυνήγι ἐκεῖνο ποῦ γίνεται τῆς νόχτα μὲ τὸ φῶς τῆς φωτιάς, θαρρῶ πῶς οἱ ἴδιοι οἱ ψαράδες τὸ λένε πυροφάνι.

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια.

ΞΕ. Καὶ κείνο ποῦ γίνεται τὴν ἡμέραν, ἐπειδὴ καὶ τὰ τριδότια εἶν' ἀγκιστρωτὰ στὴς μύτες τους, γενικὰ ὀνομάζεται ἀγκιστρωτικὴ ἡ.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι τὸ λένε.

VI καὶ VII. Ὅρισμός τῆς ψαρκικῆς μὲ τ' ἀγκίστρι.

ΞΕ. Ἀπὸ τὸ ἀγκιστρωτικὸν λοιπὸν μέρος τῆς πληγωτικῆς ψαρκικῆς ἐκεῖνο, ποῦ γίνεται χτυπώντας ἀπὸ τὰ πάνω πρὸς τὰ κάτω, ἐπειδὴ μὲ τέτιον τρόπο μεταχειρίζονται προπάντων τὰ τριδότια καμάκια, θαρρῶ, πῶς τὸ λένε τριδότιασμα ἢ κάτι τέτιο.

ΘΕΑΙ. Φασὶ γοῦν τινές.

ΞΕ. Τὸ δέ γε λοιπὸν ἔστιν ἓν ἔτι μόνον ὡς εἰπεῖν εἶδος.

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον ;

ΞΕ. Τὸ τῆς ἐναντίας ταύτης πληγῆς, ἀγκίστριω τε γιγνώ-
221 μνον καὶ τῶν ἰχθύων οὐχ ἧ τις ἂν τύχη | τοῦ σώματος,
ὡσπερ τοῖς τριόδουσιν, ἀλλὰ περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ στόμα
τοῦ θηρευθέντος ἐκάστωι, καὶ κάτωθεν εἰς τοῦναντίον ἄνω
θάβδους καὶ καλάμοις ἀνασπώμενον· οὐ τί φήσομεν, ὦ
Θεαίτητε, δεῖν τοῦνομα λέγεσθαι ;

ΘΕΑΙ. Δοκῶ μὲν, ὅπερ ἄρι προϋδέμεθα δεῖν ἐξευ-
ρεῖν, τοῦτ' αὐτὸ νῦν ἀποτειτέλεσθαι.

VII. ΞΕ. Νῦν ἄρα τῆς ἀσπαλιευτικῆς πέρι σὺ τε κἀγὼ
B συναυολογήκαμεν οὐ μόνον | τοῦνομα, ἀλλὰ καὶ τὸν λόγον
περὶ αὐτὸ τοῦδρον εἰλήφαμεν ἰκανῶς. Συμπάσης γὰρ τέ-
χνης τὸ μὲν ἡμῶν μέρος κηρικὸν ἦν, κηρικῶν δὲ χειρω-
τικόν, χειρωτικῶν δὲ θηρευτικόν, τοῦ δὲ θηρευτικῶν ζωο-
θηρικόν, ζωοθηρικῶν δὲ ἐνυροθηρικόν, ἐνυροθηρικῶν
δὲ τὸ κάτωθεν τμήμα ἔδλον ἀλιευτικόν, ἀλιευτικῆς δὲ πλη-
κτικόν, πληκτικῆς δὲ ἀγκιστρειτικόν· τοῦτου δὲ τὸ περὶ
C πράξεως | ἀφομοιωθὲν τοῦνομα, ἧ νῦν ἀσπαλιευτικῆ ζήτη-
θεῖσα ἐπίκλην γέγονεν.

ΘΕΑΙ. Παντάσῃ μὲν οὖν τοῦτο γε ἰκανῶς δεδήλω-
ται.

VIII. ΞΕ. Φέρε δῆ, κατὰ τοῦτο τὸ παράδειγμα καὶ τὸν
σοφιστὴν ἐπιχειρῶμεν εὐρεῖν, δι ποτ' ἔστιν.

ΘΕΑΙ. Κομιδῆ μὲν οὖν.

ΞΕ. Καὶ μὴν ἐκεῖνο γ' ἦν τὸ ζήτημα πρῶτον, πότερον

22. Ὁ Πλάτωνας προβαίνει ἐδῶ σὲ μιὰ λογοπαχτικὴν ἐτυμολο-
γία γιὰ τὴ λέξη ἀσπαλιευτικῆ. Ἐπειδὴ «ἀνασπᾶται» τὸ ψάρι, εἶναι
ἀσπαλιευτικῆ (ἀνασπῶ-ἄλιεύω) καὶ ἀπ' αὐτὸ ἔγινε τάχα τὸ ἀσπαλιευ-
τικῆ. Γιὰ ν' ἀποδώσουμε ἐπισωδῆποτε τὸ ἐτυμολογικὸν αὐτὸ παχινίδι
τοῦ Πλάτωνος, χρησιμοποίησαμε τὸ ἀνάσπῶν-ἀνασπρωματικῆ. Γε-
νικὰ πρέπει νὰ παρατηρήσουμε, πῶς ὁ Πλάτωνας δημιουργεῖ γιὰ

ΘΕΑΙ. Τὸ λένε βέβαια μερικῶι.

ΞΕ. Καὶ τώρα, σὰ νὰ λέμε, δὲ μένει παρὰ μονάχα ἓνα
εἶδος ἰχώμη.

ΘΕΑΙ. Ποῖό ;

ΞΕ. Ἐκεῖνο ποῦ γίνεται μὲ τ' ἀντίθετο πλήγωμα καὶ
μὲ τ' ἀγκίστρι καὶ ποῦ δὲ χτυπάει τὸ ψάρι σ' ὅποιον μέρος
λάχει ἀπὸ τὸ σῶμα του, ὅπως γίνεται μὲ τὸ καμάκι, παρὰ
μόνο γύρω στὸ κεφάλι ἢ στὸ στόμα καὶ τὸ ἀνασέρνει ἀπὸ
κάτω στ' ἄπάνω μὲ ραβδί ἢ καλαμίδι. Αὐτουνοῦ τ' ὄνομα
πῶς πρέπει νὰ τὸ πούμε, Θεαίτητε ;

ΘΕΑΙ. Μοῦ φαίνεται. πῶς αὐτό, ποῦ εἶχαμε βάλει σκοπὸ
μας νὰ βροῦμε, τὸ πετύχαμε.

VII. ΞΕ. Τώρα λοιπὸν μέναμε σύμφωνοι καὶ σὺ καὶ ἐγὼ
γιὰ τὴν ψαρικὴ μὲ τ' ἀγκίστρι, ἔχει μόνον σχετικὰ μὲ τὴν
ὄνομασια, παρὰ καὶ τὸν ὄρισμόν αὐτῆς τῆς δουλειᾶς τὸν
πετύχαμ' ἀρετὰ καλὰ. Γιατὶ βρήκαμε, πῶς ἀπὸ τὸ σύνολο τίς
τέχνες τὸ μισὸ μέρος εἶναι ἡ ἀποχτητικὴ τέχνη καὶ ἀπὸ τὴν
ἀποχτητικὴ τὸ μισὸ ἢ ἀρπαχτικὴ καὶ ἀπὸ τὴν ἀρπαχτικὴ
τὸ μισὸ ἢ κυνηγετικὴ καὶ ἀπὸ τὴν κυνηγετικὴ τὸ μισὸ ἢ
ζωοκυνηγετικὴ καὶ ἀπὸ τὴ ζωοκυνηγετικὴ τὸ μισὸ ἢ ἐνυρο-
κυνηγετικὴ καὶ ἀπὸ τὴν ἐνυροκυνηγετικὴ ἔδλο τὸ κάτω μέ-
ρος εἶναι ἡ ψαρικὴ καὶ ἀπὸ τὴν ψαρικὴ τὸ μισὸ ἢ πληγω-
τικὴ καὶ ἀπὸ τὴν πληγωτικὴ τὸ μισὸ ἢ ἀγκιστρειτικὴ
καὶ ἀπ' αὐτὴ πάλι ἐκεῖν' ἡ τέχνη, ποῦ δίνει τὴν πληγὴ ἀπὸ
τὰ κάτω πρὸς τὰ πάνω καὶ ἀνασέρνει τὸ ψάρι μὲ τὸ κα-
λαμίδι, παίρνοντας τ' ὄνομα ἀπὸ τὴν εἰκόνα τῆς πράξης,
ἔχει ὄνομαστεῖ ἀνασπρωτοψαρικῆ²², αὐτὴ δὲ ποῦ ζη-
τούσαμε.

ΘΕΑΙ. Αὐτὸ τουλάχιστο ἀποδείχτηκαν ἔδως διόλου ἰκα-
νοποιητικά.

VIII. Ἡ διχοτομικὴ μέθοδος ἐφαρμόζεται στὴν
ἐννοια τοῦ σοφιστῆ.

ΞΕ. Ἐμπρὸς λοιπὸν τώρα σύμφωνα μὲ τοῦτο τὸ παρά-
δειγμα, ἄς ἐπιχειρήσουμε νὰ βροῦμε καὶ τὸ σοφιστῆ, σὰν τί
τάχα νὰ ἔναι.

ΘΕΑΙ. Λαμπρά.

ΞΕ. Κι ἂν θυμᾶσαι, πρῶτα πρῶτα βάλουμε κεῖνο τὸ ζή-

τὰ διάφορα εἶδη, ποῦ βρίσκει μὲ τὴ διχοτομικὴ διαίρεση, πολλὰς και-
νοῦργιες λέξεις καὶ σ' αὐτὸ ἀναγκαστικὰ τὸν παρακολουθεῖ καὶ ὁ
μεταφραστής.

ιδιώτην ἢ τινα τέχνην ἔχοντα θετέον εἶναι τὸν ἀσπαλιευτήν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ νῦν δὴ τοῦτον ἰδιώτην θήσομεν, ὦ Θεαίτητε,

D ἢ | παντάπασιν ὡς ἀληθῶς σοφιστήν;

ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς ἰδιώτην· μανθάνω γὰρ ὁ λέγεις, ὡς παντὸς δεῖ τοιοῦτος εἶναι τὸ γε ὄνομα τοῦτο ἔχων.

ΞΕ. Ἄλλὰ τινα τέχνην αὐτὸν ἡμῖν ἔχοντα, ὡς εἴκοι, θετέον.

ΘΕΑΙ. Τίνα ποιῶν δὴ ταύτην;

ΞΕ. Ἄρ' ὦ πρὸς θεῶν ἡγορήκαμεν τάνδρὸς τὸν ἄνδρα ὄντα ξυγγενῆ;

ΘΕΑΙ. Τίνα τοῦ;

ΞΕ. Τὸν ἀσπαλιευτήν τοῦ σοφιστοῦ.

ΘΕΑΙ. Πῆ;

ΞΕ. Θηροειδία τινα καταφαίνεσθον ἄμφω μοι.

E | ΘΕΑΙ. Τίνος θήρας αἰετός; Τὸν μὲν γὰρ εἴτερον εἵπομεν.

ΞΕ. Λίγα που νῦν διείλομεν τὴν ἄγραν πᾶσαν, νευστικοῦ μέρους, τὸ δὲ πεζοῦ τέμνοντες.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ τὸ μὲν διήλθομεν, ὅσον περὶ τὰ νευστικὰ τῶν ἐνύδρων· τὸ δὲ πεζὸν εἰάσομεν ἀσχιον, εἰπόντες οὖν πολυεἰδὲς εἶη.

222 ΘΕΑΙ. | Πάνυ γε.

ΞΕ. Μέχρι μὲν τοίνυν ἐνταῦθα ὁ σοφιστὴς τε καὶ ὁ ἀσπαλιευτὴς ἅμα ἀπὸ τῆς κτητικῆς τέχνης πορεύεσθον.

ΘΕΑΙ. Ἐοίκατον γούν.

ΞΕ. Ἐκτρέπεσθον δέ γε ἀπὸ τῆς ζωοθηρικῆς, ὁ μὲν ἐπὶ θάλατταν που καὶ ποταμοὺς καὶ λίμνας, τὰν τοῖσι ζῶα θηροειδόμενος.

ΘΕΑΙ. Τί μὴν;

ΞΕ. Ὅ δέ γε ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποταμοὺς ἐτέρους αὖ τις, πλοῦτου καὶ νεότητος ὅλον λειμῶνας ἀφθόνοιας, τὰν τοῖσι ζῶα θροεῖματα χειροειδόμενος.

τημα, πῶς δηλαδὴ θὰ πάρουμε τὸν ψαρὰ γιὰ κανέναν ἄτεχο ἢ θὰ ποῦμε πῶς ἔχει κάποια τέχνη;

ΘΕΑΙ. Ναί βέβαια.

ΞΕ. Καὶ τὸ σοφιστὴ πάλι τώρα θὰ τὸν πάρουμε γιὰ κανέναν ἄτεχο ἢ θὰ ποῦμε πῶς ἔχει μιὰν εἰδικότητα, νὰ εἶναι δηλαδὴ ἀληθινὰ σοφιστὴς;

ΘΕΑΙ. Καθόλου ἄτεχνον. Ἀπεναντίας καταλαβαίνω πολλὸ καλὰ τί θέλεις νὰ πεῖς. Πῶς δὲ μπορεῖ δηλαδὴ μὲ κανέναν τρόπο νὰ ἴναι ἄτεχος ἕνας, ποῦ ἔχει τέττα σπουδαία ὀνομασία.

ΞΕ. Πρέπει λοιπὸν νὰ τὸν πάρουμε χωρὶς ἄλλο, πῶς ἔχει κάποια τέχνη.

ΘΕΑΙ. Ποιὰν ἕως τέχνη ἄραγε;

ΞΕ. Μά, γιὰ τὸ θεῶ, δὲ βλέπουμε ὀλοφάνερα, πῶς ὁ ἄντρας ἐτοῦτος· ἐδῶ εἶναι συγγενὴς ἐκείνου τοῦ ἀλλουνοῦ;

ΘΕΑΙ. Ποιὸς ποίανου;

ΞΕ. Ὁ ψαρὰς τοῦ σοφιστῆ.

ΘΕΑΙ. Μά πῶς;

ΞΕ. Καὶ οἱ δυὸ φαίνονται ὀλοκάθαρα, πῶς εἶναι κυνηγοί. ΘΕΑΙ. Μά τί λογιῆς κυνηγὸς εἶναι ὁ σοφιστὴς; Γιατί γιὰ τὸν ἄλλον εἴπαμε.

ΞΕ. Ἄν δὲ γελιέμαι, χωρίσαμε ὅλο τὸ κυνήγι σὲ δυὸ μέρη, ἀπὸ τῆ μιὰ μεριά σ' ἕσα κολυμποῦν καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη σ' ἕσα βαδίζουν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Κι ἀπὸ κεῖνα ποῦ κολυμποῦν, ἐξετάσαμε τὸ κυνήγι μόνον σ' ἕσα ζοῦνε μέσα στὸ νερό. Τὸ κυνήγι ἕως σ' ἕσα βαδίζουν δὲν τὸ χωρίσαμε καθόλου καὶ εἴπαμε μόνον, πῶς ἔχει πολλὰ εἶδη.

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά.

ΞΕ. Ἐεκινώντας λοιπὸν ἀπὸ τὴν ἀποχρητικὴ τέχνη ὁ σοφιστὴς καὶ ὁ ψαρὰς ὡς ἐδῶ συμβαδίζουσε.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι φαίνεται.

ΞΕ. Χωρίζουν ἕως οἱ δρόμοι τοὺς ἀπὸ τῆ ζωοκυνηγικῆ καὶ πέρα. Ὁ ἕνας τραβάει ἐκεῖ κατὰ τὴ θάλασσα καὶ τὰ ποτάμια καὶ τίς λίμνες, γιὰ νὰ κυνηγήσει τὰ ζῶα, ποῦ ζοῦν ἐκεῖ μέσα.

ΘΕΑΙ. Χωρὶς ἄλλο.

ΞΕ. Ὁ ἄλλος τραβάει κατὰ τὴ στεριά καὶ σ' ἄλλης λογῆς ποτάμια, λιβάδια σὰ νὰ ποῦμε, γεμάτα πλοῦτη καὶ νιάτα, γιὰ νὰ βάλει στὸ χέρι τὰ θροεφάρια, ποῦ βόσκουν ἐκεῖ.

- B ΘΕΑΙ. Πῶς | λέγεις ;
 ΞΕ. Τῆς περὴς θήρας γίνεσθον δύο μεγάτωι τινὲ μέρη.
 ΘΕΑΙ. Ποῖον ἐκάτερον ;
 ΞΕ. Τὸ μὲν τῶν ἡμέρων, τὸ δὲ τῶν ἀγρίων.

IX. ΘΕΑΙ. Εἴτ' ἔστι τις θήρα τῶν ἡμέρων ;

ΞΕ. Εἴπερ γέ ἐστιν ἄνθρωπος ἡμερον ζῶν. Θὲς δὲ ὄπη χαίρεις, εἴτε μὴδὲν τιθεὶς ἡμερον, εἴτε ἄλλο μὲν ἡμερόν τι, τὸν δὲ ἄνθρωπον ἄγριον, εἴτε ἡμερον μὲν λέγεις αὐτὸν ἄνθρωπον, ἀνθρώπων δὲ μηδεμίαν ἡγεῖ θήραν· τούτων ὀπότερ' ἂν ἡγή φίλον εἰρησθαί σοι, τοῦτο ἡμῖν διόρισον.

- C | ΘΕΑΙ. Ἄλλ' ἡμᾶς τε ἡμερον, ὃ ξένε, ἡγοῦμαι ζῶν, θήραν τε ἀνθρώπων εἶναι λέγω.

ΞΕ. Διτὴν τοῖνον καὶ τὴν ἡμεροθηρικὴν εἴπωμεν.

ΘΕΑΙ. Κατὰ τί λέγοντες ;

ΞΕ. Τὴν μὲν λησιτικὴν καὶ ἀνδραποδιστικὴν καὶ τυραννικὴν καὶ ξύμπασαν τὴν πολεμικὴν, ἐν πάντα βίαιον θήραν ὀρισάμενοι.

ΘΕΑΙ. Καλῶς.

ΞΕ. Τὴν δὲ γε δικανικὴν καὶ δημογορικὴν καὶ προσομιλητικὴν, ἐν αὐτῷ τὸ ξύνολον, πιθανουργικὴν τινα μίαν τέ-

- D χνην | προσειπόντες.

ΘΕΑΙ. Ὅρθῶς.

ΞΕ. Τῆς δὴ πιθανουργικῆς διττὰ λέγωμεν γένη.

ΘΕΑΙ. Ποῖα ;

ΞΕ. Τὸ μὲν ἕτερον ἰδίᾳ, τὸ δὲ δημοσίᾳ γιγνόμενον.

ΘΕΑΙ. Γίγνεσθον γὰρ οὖν εἶδος ἐκάτερον.

ΞΕ. Οὐκοῦν αὐτῆς ἰδιοθηρευτικῆς τὸ μὲν μισοθηρευτικόν ἐστι, τὸ δὲ δωροφορικόν ;

ΘΕΑΙ. Οὐ μανθάνω.

ΞΕ. Τῇ τῶν ἐρώντων θήρα τὸν νοῦν, ὡς ἔοικας, οὕτω προσέσχε.

ΘΕΑΙ. Τοῦ πέρι ;

ΘΕΑΙ. Μὰ τί θέλεις νὰ πεῖς ;

ΞΕ. Νά ! Τὸ κυνήγι τῶν πεζῶν χωρίζεται σὲ δύο πολλὰ μεγάλα μέρη.

ΘΕΑΙ. Καὶ ποῖο εἶναι τὸ καθένα ;

ΞΕ. Τὸ ἓνα γιὰ τὰ ἡμερα καὶ τ' ἄλλο γιὰ τ' ἄγρια ζῶα.

IX. Πρῶτος ὀρισμὸς τῆς σοφιστικῆς τέχνης.

ΘΕΑΙ. Μὰ κυνηγᾶν καὶ τὰ ἡμερα ζῶα ;

ΞΕ. Φυσικὰ, ἂν τουλάχιστο δεχτοῦμε πὸς ὃ ἄνθρωπος εἶναι ἡμερο ζῶο. Ἐὐὸ πάρει το, δπως σου ἄρέσει. Εἴτε θέλεις νὰ δεχτεῖς, πὸς κανένα ζῶο δὲν εἶν' ἡμερο, εἴτε πὸς ἄλλα ζῶα εἶν' ἡμερα, ὃ ἄνθρωπος ἑμὸς εἶν' ἄγριος, εἴτε πάλι θέλεις νὰ πάρεις τὸν ἄνθρωπο γιὰ ἡμερο, μὰ νὰ ὑποθέσεις, πὸς δὲν ὑπάρχει κυνήγι ἀνθρώπων, εἴτε ἀπ' αὐτὰ σου ἄρέσει νὰ παραδεχτεῖς, καθόρισέ μας το.

ΘΕΑΙ. Μὰ ἐγὼ, ξένε μου, παραδέχομαι καὶ πὸς ἐμεῖς εἶμασ' ἡμερα ζῶα καὶ πὸς γίνεται κυνήγι σὲ ἀνθρώπους.

ΞΕ. Ἄς ποῦμε λοιπον ἀκόμη πὸς καὶ τὸ ἡμεροκυνήγημα εἶναι δύο λογῶ.

Θε.ΑΙ. Καὶ σὲ τί ἀπάνω θὰ τὰ ξεχωρίσουμε ;

ΞΕ. Νά ! Τῇ λησιτεία, τὸ σκλάβωμα, τὴν τυραννίαν καὶ ἔλα τὰ εἶδη τῆς πολεμικῆς τέχνης, ἔλα μαζὶ θὰ τὰ ὀρίσουμε σὰ βίαιον κυνήγι.

ΘΕΑΙ. Καλά.

ΞΕ. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μερὶ θὰ πάρουμε τὴ δικηγορικὴν, τὴν πολιτικὴν ρητορικὴν καὶ τὴ συζητητικὴν καὶ θὰ τὰ ὀνομάσωμ' ἔλα μαζὶ σὰν ἓνα πρᾶμα, τὴ χνη παραπειστικὴν.

ΘΕΑΙ. Πολλὸ σωστά.

ΞΕ. Καὶ τούτῃ ἑμὸς ἢ παραπειστικὴ θὰ ποῦμε, πὸς ἔχει δύο γένη.

ΘΕΑΙ. Ποιὰ ;

ΞΕ. Τὸ ἓνα ἰδιωτικὸ, τ' ἄλλο δημοσίον.

ΘΕΑΙ. Πραγματικὰ καὶ τὸ ἓνα καὶ τ' ἄλλο γίνονται.

ΞΕ. Μὰ καὶ τὸ ἰδιωτικὸκυνήγημα πάλι δὲν εἶναι δύο λογῶ, ἓνα μιστοκυνηγετικὸ καὶ ἄλλο δωροδοτικὸ ;

ΘΕΑΙ. Δὲν καταλαβαίνω.

ΞΕ. Δὲν πρόσζεες, φαίνεται, ἀκόμη τὸ κυνήγι ποῦ κάνουν οἱ ἐραστῆς.

ΘΕΑΙ. Τί νὰ προσέξω δηλαδὴ ;

E ΕΕ. | "Οτι τοῖς θηρένθεϊσι δῶρα προσεπιδίδασιν.

ΘΕΑΙ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΕΕ. Τοῦτο μὲν τοῖνυν ἐρωτικῆς τέχνης ἕστω εἶδος.

ΘΕΑΙ. Πάνυ γε.

ΕΕ. Τοῦ δέ γε μισθαρχητικοῦ τὸ μὲν προσομιλοῦν διὰ χάριτος καὶ παντάπασι δι' ἡδονῆς τὸ δέλεαρ πεποιημένον καὶ τὸν μισθὸν πρατιόμενον τροφήν ἑαυτῷ μόνον κολακίζουσαν, ὡς ἐγῶμαι, | πάντες φαίμεν ἂν ἡ ἡδονικὴν τινα τέχνην εἶναι.

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὖ;

ΕΕ. Τὸ δὲ ἐπαγγελλόμενον μὲν ὡς ἀρετῆς ἕνεκα τὰς ὁμιλίας ποιούμενον, μισθὸν δὲ νόμισμα πρατιόμενον, ἀρα οὗ τοῦτο τὸ γένος ἐτέρῳ προσοικεῖν ἄξιον ὀνομαίαι;

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὖ;

ΕΕ. Τίτι δὴ τοῦτῳ; Πειρῶ λέγειν.

ΘΕΑΙ. Δῆλον δὴ τὸν γὰρ σοφιστὴν μαι δοκοῦμεν ἀνευρηκέναι. Τοῦτ' οὖν ἔγωγε εἶπὼν τὸ προσῆκον ὄνομ' ἂν ἡγοῦμαι καλεῖν αὐτόν.

X ΕΕ. Κατὰ δὴ τὸν νῦν, ὃ Θεαίτητε, λόγον, ὡς εἰσὶν κεν, ἢ | τέχνης οἰκειωτικῆς, χειρωτικῆς, [κτικτικῆς,] θηρευτικῆς, ζωοθηρίας, [πεζοθηρίας,] χερσαίας, [ἡμεροθηρικῆς,] ἀνθρωποθηρίας, ἰδιοθηρίας, [μισθαρχικῆς,] νομισματοπολικῆς, δοξοπαιδευτικῆς, νέων πλουσίων καὶ ἐνδόξων γιγνομένη θήρα προσορητέον, ὡς ὁ νῦν λόγος ἡμῖν συμβαίνει, σοφιστική.

ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΕΕ. Ἐτι δὲ καὶ τῆδε ἴδωμεν· οὐ γὰρ τι φαύλης μέτρον ἐστὶ τέχνης τὸ νῦν ζητούμενον, | ἀλλ' εὖ μάλα ποικιλῆς. Καὶ γὰρ οὖν ἐν τοῖς πρόσθεν εἰρημένοις φάντασμα παρέχε-

23. Σχετικὰ μὲ τὸν ὄρισμό τῆς σοφιστικῆς, πῶς εἶναι κυνήγι σὲ πλοῦσι ἀρχοντόπουλα, εἶναι χτυπητὴ ἡ ὁμοιότητα μὲ τὴ φράση τοῦ

ΕΕ. Νά. πῶς στοὺς ἀγαπημένους των δίνουσε καὶ δῶρα.

ΘΕΑΙ. Αὐτὸ, ποῦ λές, εἶν' ἀληθινότατο.

ΕΕ. Ἄς εἶναι λοιπὸν αὐτὸ τὸ δωροδοτικὸ εἶδος τῆς ἐρωτικῆς τέχνης.

ΘΕΑΙ. Πολλὸ καλὰ.

ΕΕ. Ἀπὸ τῆ μιστοκονηγετικῆ πάλι. Ἐνα εἶδος εἶν' αὐτὸ, ποῦ μιλάει μὲ γλυκόλογα καὶ γενικὰ ρίχνει γιὰ δόλωμα τὴν εὐχαρίστηση καὶ παίρνει γιὰ μιστὸ μόνον τὴ διατροφή του. αὐτὸ δᾶ, ποῦ ἔλοι, καθὼς μοῦ φαίνεται ἢ αὐτὸ ὀνομάζουμε κολακευτικὴ ἢ σὰ νὰ ποῦμε τέχνη τῆς γαλιφιάς.

ΘΕΑΙ. Πῶς ὄχι;

ΕΕ. Τ' ἄλλο εἶδος ὅμως, ποῦ βεβαιώνει, πῶς τίς συνομιλίας τίς κάνει μόνον γιὰ χάρη τῆς ἀρετῆς κι ὅμως εἰσπράττει γιὰ μιστὸ χρήμα μετρητὸ δὲν ἀξίζει ἀραγεῖς κάποιαν ἄλλη νὰ τοῦ δώσωμ' ὀνομασία;

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια.

ΕΕ. Μὰ ποῖαν ὀνομασία; Γιὰ προσπάθησε νὰ πεῖς.

ΘΕΑΙ. Εἶν' ὀλοφάνερο. Τόνε βρήκαμε, μοῦ φαίνεται, τὸ σοφιστή. Ἔτσι ὀνομάζοντάς τονε θαρρῶ, πῶς τοῦ δίνω τὸ σωστὸ τοῦ ὄνομα.

X καὶ XI. Δεύτερος, τρίτος καὶ τέταρτος ὄρισμός τοῦ σοφιστή.

ΕΕ. Σύμφωνα λοιπὸν μ' αὐτὰ. ποῦ εἶπαμεν ὡς τώρα, Θεαίτητε, τὸ κυνήγι ποῦ γίνεται σὲ πλοῦσι ἀρχοντόπουλα²³ καὶ ποῦ εἶναι μέρος ἀπὸ τὴν ἀποχρητικὴ, ἀρπαχτικὴ, κνηγετικὴ, ζωοκονηγετικὴ, [πεζοκονηγετικὴ], στεριανή, [ἡμεροκονηγετικὴ], ἀνθρωποκονηγετικὴ, ἰδιοκονηγετικὴ, [μιστοκονηγετικὴ], χρηματοκονηγετικὴ, ψευτισμοσφωτικὴ τέχνη πρέπει, καθὼς φαίνεται, νὰ ὀνομαστῆ, ὅπως εἰδείξεν ἡ τωρινὴ ἐρευνά μας, σοφιστικὴ.

ΘΕΑΙ. Βεβαιότατα.

ΕΕ. Ἄς ἐξετάσωμε ὅμως τὸ ζήτημα κι ἀπὸ μίαν ἄλλη πλευρὰ. Γιατὶ αὐτὸ, ποῦ ἀναζητᾶμε τώρα, δὲν εἶναι μέρος ἀπὸ κάποιαν ἀπλὴ τέχνη, παρ' ἀπεναντίας πάρα πολὺ ποικιλόμορφη. Πραγματικὰ μέσα σ' αὐτὰ ποῦ εἶπαμε πρωτύτερα

Ἐνοφώντα (Κυνηγ. 13) «οἱ μὲν γὰρ σοφισταὶ πλοῦσι καὶ νέους θηρώσιν». Στὸ πλατωνικὸ «Συμπόσιον» (203d) ὁ ἔρωτος χαρακτηρίζεται ὡς «θηρευτικὴ θεϊκὴ... γόης καὶ φαρμακικῆ καὶ σοφιστικῆ».

ται, μὴ τοῦτο, ὃ νῦν αὐτοῖς ἡμεῖς φάμεν, ἀλλ' ἕτερον εἶναί τι γένος.

ΘΕΑΙ. Πῆ δὴ;

ΞΕ. Τὸ τῆς κτηρικῆς τέχνης διπλοῦν ἦν εἰδός που, τὸ μὲν θηρευτικὸν μέρος ἔχον, τὸ δὲ ἀλλακτικόν.

ΘΕΑΙ. Ἦν γὰρ οὖν.

ΞΕ. Τῆς τοίνυν ἀλλακτικῆς δύο εἶδη λέγωμεν, τὸ μὲν δωρητικόν, τὸ δὲ ἕτερον ἀγορασικόν;

ΘΕΑΙ. Εἰρήσθω.

ΞΕ. Καὶ μὴν αὐτὸ φήσομεν ἀγορασικὴν διχῆ τευεσθαι.

D | ΘΕΑΙ. Πῆ;

ΞΕ. Τὴν μὲν τῶν αὐτοσυγῶν αὐτοπώλικήν διαιρούμενοι, τὴν δὲ τὰ ἄλλοτρια ἔργα μεταβαλλομένην μεταβλητικὴν.

ΘΕΑΙ. Πάνυ γε.

ΞΕ. Τι δέ; Τῆς μεταβλητικῆς οὐχ ἢ μὲν κατὰ πόλιν ἀλλαγῆ, σχεδὸν αὐτῆς ἡμῖσι μέρος ὄν, καπηλικὴ προσαγορεύεται;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τὸ δέ γε ἐξ ἄλλης εἰς ἄλλην πόλιν διαλατιτόμενον ὠνῆ καὶ πράσει ἐμπορικὴ;

ΘΕΑΙ. Τι δ' οὐ;

E μὲν | ΞΕ. Τῆς δ' ἐμπορικῆς ἄρ' οὐκ ἠσθήμεθα οἶομαι μὲν | ὄσοις τὸ σῶμα τρέφεται καὶ χεῖται, τὸ δὲ ὄσοις ἢ ψυχὴ πωλοῦν διὰ νομίσματος ἀλλάσσεται;

ΘΕΑΙ. Πῶς τοῦτο λέγεις;

ΞΕ. Τὸ περὶ τὴν ψυχὴν ἴσως ἀγνοοῦμεν, ἐπεὶ τὸ γε ἕτερόν που ξυνίμεν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

224 ΞΕ. | Μουσικὴν τε τοίνυν ξυνάπασαν λέγωμεν, ἐκ πόλεως ἐκάστοτε εἰς πόλιν ἐνθεν μὲν ὠνηθεῖσαν, ἐτέρωσε δὲ

σὰ νὰ παρουσιάζεται, πῶς δὲν εἶν' ἔτσι, ὅπως ἑμεῖς τώρα δὲ τ' ὄρισαιμ' αὐτὸ τὸ γένος, παρὰ κάτι διαφορητικό.

ΘΕΑΙ. Σὺν τί;

ΞΕ. Ἐπαρῶ πῶς τῆς ἀποχτητικῆς τέχνης τὰ εἶδη τὰ βρήκαμε δὴ, ἕνα τὸ κυνηγετικὸ καὶ τ' ἄλλο τὸ συναλλαχτικὸ.

ΘΕΑΙ. Ναί! Ἔστ' εἴτανε.

ΞΕ. Ἐέλεις λοιπὸν νὰ ποῦμε πῶς καὶ ἡ συναλλαχτικὴ ἔχει δύο εἶδη, τὸ ἕνα τὸ χαριστικὸ καὶ τ' ἄλλο τὸ ἀγοραστικὸ;

ΘΕΑΙ. Ἄς τὸ ποῦμε.

ΞΕ. Μὰ πάλι βέβαια θὰ ποῦμε, πῶς ἡ ἀγοραστικὴ χωρίζεται σὲ δύο.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Νὰ! Ἐὰν ξεχωρίσουμε τὴν ἐπαγγελματοβιοτεχνική²⁴, γιὰ ἄλλο πούλιν, ὅσα φτιάχνουν οἱ ἴδιοι, καὶ τὴ μετὰ πούλητική, ποὺ ἀνταλλάζει, ὅσα παράγουν ἄλλοι.

ΘΕΑΙ. Σωστά.

ΞΕ. Γιὰ κοίτα τώρα. Ἀπὸ τὴ μεταπυλητικὴ τὸ μισὸ σχεδὸν μέρος, ποὺ μεταπυλάει πράγματα, μέσα στὴν ἴδια πολιτεία, δὲν τ' ὀνομάζουμε λιανοπουλική;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ τ' ἄλλο μισό, ποὺ κάνει συναλλαγὴ ἀπὸ πολιτεία σὲ πολιτεία, ἀγοράζοντας καὶ πωλώντας, δὲν τ' ὀνομάζουμε τέχνη ἐμπορικὴ;

ΘΕΑΙ. Πῶς δχι;

ΞΕ. Καὶ ἀπὸ τὴν ἐμπορικὴ δὲν παρατηροῦμε ἀραγες, πῶς τὸ ἕνα μέρος ἀνταλλάζει μὲ χρήμα πωλώντας ὅσα θρέφουν καὶ ὅσα χρειάζεται τὸ σῶμα καὶ τ' ἄλλο μέρος, ὅσα ἡ ψυχὴ;²⁵

ΘΕΑΙ. Πῶς τὸ ἐνοσεῖς αὐτό;

ΞΕ. Ἴσως δὲ νιώθουμε τὸ μέρος, ποὺ ἔχει σχέση μὲ τὴν ψυχὴ. Γιατὶ τ' ἄλλο βέβαια τὸ καταλαβαίνουμε.

ΘΕΑΙ. Φυσικά.

ΞΕ. Ἄς ποῦμε λοιπὸν, πῶς ἡ μουσικὴ γενικά, ποὺ κάθε τόσο ἄλλου ἀγοράζεται καὶ ἄλλου φέρνεται καὶ πουλιέ-

24. Οἱ λέξεις «αὐτοπώλικη» καὶ «αὐτοπώλης» εἶναι πλασμένες ἀπὸ τὸν Πλάτωνα καὶ βρίσκονται μόνο στὸ «Σοφιστὴ». Ἡ δεύτερη βρίσκεται καὶ στὴν «Πολιτικὴ» (260C) «ἢ τῶν καπηλίων τέχνη τῆς τῶν αὐτοπωλῶν διώρισταί τεχνης». Σημαίνει ἕκαστον, ποὺ ἐμπορεύεται,

ὅσα φτιάχνει ὁ ἴδιος. Ἀντίστοιχο στὴ νέα ἑλληνικὴ νομίζουμε, πῶς εἶναι τὸ ἐπαγγελματοβιοτεχνική.

25. Γιὰ τὴ διάκριση αὐτὴ τῆς ἐμπορικῆς πρὸς τὸ «Ποργία» (517d-518a).

ἀγομένην καὶ πιπρασκομένην, καὶ γραφικὴν καὶ θανατοποικὴν καὶ πολλὰ ἕτερα τῆς ψυχῆς, τὰ μὲν παραουθίας, τὰ δὲ καὶ σπουδῆς χάριν ἀχθέντα καὶ παλούμενα, τὸν ἄγοντα καὶ παλοῦντα μηδὲν ἦτιον τῆς τῶν οὐτιῶν καὶ ποτῶν πράσεως ἔμπορον δοθῶς ἂν λεγόμενον παρασχέιν.

ΘΕΑΙ. Ἀληθέστατα λέγεις.

B ΕΕ. Οὐκοῦν καὶ τὸν | μαθήματα ξυνονούμενον πόλιν τε ἐκ πόλεως ἰομίματος ἀμείβοντα ταῦτὸν προσερεῖς ὄνομα;

ΘΕΑΙ. Σφόδρα γε.

XI. ΕΕ. Τῆς δὴ ψυχεμπορικῆς ταύτης ἀρ' οὐ τὸ μὲν ἐπιδεικτικὴ δικαιοσύνη λέγουσι ἂν, τὸ δὲ γελοῖον μὲν οὐχ ἦτιον τοῦ πρόσθεν, ὅμως δὲ μαθημάτων οὖσαν πρῶτον αὐτὴν ἀδελφῶ τινι τῆς πράξεως ὀνομαίει προσεπειῖν ἀνάγκη;

ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.

C ΕΕ. Ταύτης τοίνυν τῆς μαθηματοπωλικῆς τὸ μὲν περὶ τὰ | τῶν ἄλλων τεχνῶν μαθήματα εἰέρω, τὸ δὲ περὶ τὸ τῆς ἀρετῆς ἄλλω προσρητέον.

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΕΕ. Τεχνοπωλικὸν μὲν τὸ γε περὶ τὰλλα ἂν ἀρμότιον· τὸ δὲ περὶ ταῦτα οὐ προθυμῆθητι λέγειν ὄνομα.

ΘΕΑΙ. Καὶ τί τις ἂν ἄλλο ὄνομα εἰπὼν οὐκ ἂν πλημελοῖη πλήν τὸ νῦν ζητούμενον αὐτὸ εἶναι τὸ σοφιστικὸν γένος;

ΕΕ. Οὐδὲν ἄλλο. Ἴθι νῦν συναγάγωμεν αὐτὸ λέγοντες,

D ὡς τὸ κτητικῆς, μεταβλητικῆς, ἀγοραστικῆς, | ἔμπορικῆς, ψυχεμπορικῆς περὶ λόγους καὶ μαθήματα, ἀρετῆς πωλητικὸν δεύτερον ἀνεφάνη σοφιστικὴ.

26. Πρβλ. τὸν «Πρωταγόρα» (313d). «Ὅπως δὲ καὶ οἱ τὰ μαθήματα περιάγοντες κατὰ τὰς πόλεις καὶ παλοῦντες καὶ καπηλεύοντες τῇ αἰεὶ ἐπιθυμοῦντι ἐπαينوῦσι μὲν πάντα ἢ πωλοῦσι, τάχα δ' ἂν τινες, ὃ ἄριστος, καὶ τούτων ἀγνοοῦσιν ὡν πωλοῦσιν ὃ, τι χρησιμὸν ἢ πονηρὸν πρὸς τὴν ψυχὴν», καὶ τὴν «Πολιτεία» (525c), ὅπου οἱ φύλακες πρέπει νὰ διδάσκωσιν τὴ λογιστικὴν, δηλαδὴ τὴν ἀριθμητικὴν, «οὐκ ὄντης οὐδὲ πράσεως χάριν ὡς ἔμπορους ἢ καπηλοῦς μελετῶντας, ἀλλ' ἕνεκα πολέμου

ταὶ ἀπὸ πολιτεία σὲ πολιτεία καὶ ἡ ζωγραφικὴ καὶ ἡ ταχυδαχτυλοργία καὶ ἄλλα πολλὰ ποῦ φέρνονται καὶ πουλιούνται γιὰ χάριν τῆς ψυχῆς, ἄλλα γιὰ διασκέδαση καὶ ἄλλα γιὰ σπουδῆ, ὁλ' αὐτὰ ποῦ προποῦμενα θά ἴδιναν σὲ κείνον, ποῦ τὰ φέρνει καὶ τὰ πουλάει τ' ὄνομα τοῦ ἐμπόρου, ὅχι λιγότερο ἀπὸ τὸ νὰ πουλάει κανεὶς τρόφιμα καὶ ποτὰ.

ΘΕΑΙ. Ἀληθινότατα μιλάς.

ΕΕ. Καὶ κείνον λοιπὸν, ποῦ πουλάει μαθήματα καὶ γυρίζει ἀπὸ πόλη σὲ πόλη καὶ τ' ἀνταλλάζει μὲ χρῆμα; Ἢ τὸν ὀνομάσεις μὲ τὸ ἴδιον τ' ὄνομα;

ΘΕΑΙ. Βεβαίότατα.

XI. ΕΕ. Ἀπὸ τὴν ψυχεμπορικὴ πάλι τούτῃ τὸ νὰ μέρους δὲ θά μπορούσαμ' ἀραγες μ' ὄλο μας τὸ δίκιο νὰ τ' ὀνομάσουμε τέχνη ἐπιδεικτικὴ; Καὶ τ' ἄλλο μέρος, ὅχι λιγότερο γελοῖο ἀπὸ τὸ προηγούμενο, δὲν εἴμαστε ἀναγκασμένοι σὰν ἐμπόριο ἀπὸ μαθήματα, ποῦ εἶναι, νὰ τ' ὀνομάσουμε μὲ κάποιον ὄνομα κάπως συγγενικό μὲ τούτῃ τὴν πράξη;

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια.

ΕΕ. Ἀπ' αὐτὴ λοιπὸν τὴ μαθηματοπολητικὴ τὸ μέρος, ποῦ πουλάει μαθήματα σχετικὰ μὲ τίς ἄλλες τέχνες πρέπει νὰ τὸ βαπτίσουμε μ' ἄλλ' ὄνομα καὶ τὸ μέρος ποῦ πουλάει τὸ μάθημα τῆς ἀρετῆς μ' ἄλλο.

ΘΕΑΙ. Πῶς ὅχι;

ΕΕ. Γιὰ τὸ ἐμπόριο τὸ σχετικό μὲ τίς ἄλλες τέχνες θά ταίριαζε εἰσγούρα τ' ὄνομα τεχνοπολητικὴ. Γιὰ τοῦτ' ὅμως τὸ σχετικό μὲ τὸ μάθημα τῆς ἀρετῆς, γιὰ προσπάθησε νὰ βρεῖς ἐσὺ τ' ὄνομα;

ΘΕΑΙ. Καὶ ποῦ λέγοντας ἄλλο κανεὶς ὄνομα δὲ θά ἴκανε λάθος, παρὰ πῶς αὐτὸ εἶναι τὸ σοφιστικὸ γένος, ποῦ ἀναζητᾶμε δὲ τώρα;

ΕΕ. Κανέν' ἄλλο. Ἐμπρὸς τώρα λοιπὸν, ἄς τὰ συγκεφαλαιώσουμε σ' ἓναν ὀρισμὸ λέγοντας, πῶς τὴ δεύτερη τούτῃ φορά μᾶς φανερώθηκεν ἡ σοφιστικὴ νὰ ἴναι τὸ μέρος ἐκεῖνο ἀπὸ τὴν ἀποχρητικὴν, συναλλαχτικὴν, ἀγοραστικὴν, ἐμπορικὴν, ψυχεμπορικὴν τέχνην, ποῦ πουλάει λόγους καὶ μαθήματα σχετικὰ μὲ τὴν ἀρετὴν.

τε καὶ αὐτῆς τῆς ψυχῆς ραστώνης τε μεταστροφῆς ἀπὸ γενέσεως ἐπ' ἀληθειάν τε καὶ οὐσίαν».

ΘΕΑΙ. Μάλα γε.

ΞΕ. Τρίτον δέ γ' οἴμαι σε, κἄν εἴ τις αὐτοῦ καθιδρυσμένος ἐν πόλει, τὰ μὲν ὠνούμενος, τὰ δὲ καὶ τεκναινόμενος αὐτὸς μαθήματα περὶ τὰ αὐτὰ ταῦτα καὶ πωλῶν ἐκ τούτου τὸ ζῆν προὔτάξατο, καλεῖν οὐδὲν ἄλλο πλὴν ὅπερ νῦν δῆ.

ΘΕΑΙ. Τί δ' οὐ μέλλω;

ΞΕ. Καὶ τὸ κητικῆς ἄρα μεταβλητικόν, ἀγοραστῆ κόν, | κητικὸν εἶτε αὐτοπωλικόν, ἀμφοτέρως, διπερὲς ἂν ἦ περὶ τὰ τοιαῦτα μαθηματοπωλικὸν γένος, ἀεὶ οὐ προσερεῖς, ὡς φαίνει, σοφιστικόν.

ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη τῷ γὰρ λόγῳ δεῖ συνακολουθεῖν.

XII. ΞΕ. Ἔτι δὴ σκοπιῶμεν, εἴ τιτι τοιῶδε προσέοικεν ἄρα τὸ νῦν μεταδιωκόμενον γένος.

225 | ΘΕΑΙ. Ποίῳ δῆ;

ΞΕ. Τῆς κητικῆς ἀγωνιστικῆ ἢ μέρους ἡμῖν ἦν.

ΘΕΑΙ. Ἦν γὰρ οὖν.

ΞΕ. Οὐκ ἀπὸ τρόπου τοίνυν ἐστὶ διαιερεῖν αὐτὴν δίχα.

ΘΕΑΙ. Καθ' ὅποια λέγε.

ΞΕ. Τὸ μὲν ἀμιλλητικὸν αὐτῆς τιθέντας, τὸ δὲ μαχητικόν.

ΘΕΑΙ. Ἔστιν.

ΞΕ. Τῆς τοίνυν μαχητικῆς τῷ μὲν σῶματι πρὸς σῶματα γιγνομένῳ σχεδὸν εἰκὸς καὶ πρέπον ὄνομα λέγειν ἢ τοιοῦτον τιθεμένους ὄλον βιαστικόν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τῷ δὲ λόγοις πρὸς λόγους τί τις, ὦ Θεαίτητε,

B ἄλλο εἶπη πλὴν | ἀμφισβητικόν;

ΘΕΑΙ. Οὐδέν.

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά.

ΞΕ. Ἄς ξανακοιτάξουμε ἕμως τὸ ζήτημα καὶ ἀπὸ μιὰ τριτίτην ἀποψη. Ἄν κάποιος μένει ἐγκαταστημένος μέσα σὲ μιὰ πολιτεία καὶ κερδίζει τὴ ζωὴ του πότε ἀγοράζοντας καὶ πότε ὁ ἴδιος μαστορεύοντας μαθήματα σχετικὰ μὲ τὸ ἴδιον τοῦτο θέμα καὶ πωλώνοντας τα, θαρρῶ, πὼς δὲ θὰ τοῦ ἴδινες κανέν' ἄλλ' ὄνομα ἐχτὸς ἀπ' αὐτό, πού τοῦ δώσαμε τώρα δᾶ.

ΘΕΑΙ. Καὶ πὼς δὲ θὰ τοῦ τὸ ἴδιον;

ΞΕ. Ὡστε καὶ τὸ μέρος αὐτὸ ἀπὸ τὴν ἀποχρητικῆ τέχνη, τὸ συναλλαχτικὸ, τὸ ἀγοραστικόν, εἴτε μεταπωλητικόν, εἴτε ἐπαγγελματοβιοτεχνικόν, ἀδιάφορο, γενικὰ κάθε εἶδος τέχνης, πού πωλαεῖ μαθήματα σχετικὰ μὲ τὴν ἀρετὴ, πάντα ἐσὺ θὰ τ' ὀνομάσεις, καθ' ὅς εἶναι φανερό, σοφιστικῆ.

ΘΕΑΙ. Ἀναγκαστικά. Πρέπει νὰ εἴμαστε σύμφωνοι μὲ τὰ πορίσματα τῆς ἐρευνᾶς μας.

XIII. Πέμπτος ὀρισμὸς τοῦ σοφιστῆ.

ΞΕ. Ἄς κοιτάξουμε ἕμως παραπέρα μὴν τυχερὸν τὸ εἶδος τοῦ ἀνθρώπου, πού κυνηγάμε, μοιάζει καὶ μὲ κάτι σὰν τοῦτο δῶ

ΘΕΑΙ. Σὰν ποῖο;

ΞΕ. Νά! Θυμάσαι, πού ἔχαμε βρεῖ, πὼς κάποιον μέρος ἀπὸ τὴν ἀποχρητικὴ τέχνη εἶταν ἡ ἀγωνιστικῆ.

ΘΕΑΙ. Βέβαια καὶ εἶταν.

ΞΕ. Δὲ θὰ ἔτανε λοιπὸν ἀτοπο νὰ τὴ διαιερέσουμε καὶ αὐτὴ σὲ δύο.

ΘΕΑΙ. Σὲ ποῖα δύο; Γιὰ λέγε!

ΞΕ. Νὰ ξεχωρίσουμε γιὰ ἓνα μέρος τῆς τὸ συναγωνιστικὸ καὶ γι' ἄλλο μέρος τῆς τὸ μαχητικόν.

ΘΕΑΙ. Μποροῦμε.

ΞΕ. Ἀπὸ τὴ μαχητικῆ λοιπὸν σ' ἐκείνη τὴν πάλη, πού γίνεται συγκρούοντας σῶμα μὲ σῶματα, εὐλογο καὶ ταιριαχτὸ θὰ ἔτανε νὰ τῆς δώσουμε ἓνα ὄνομα σὰν κάτι τέτιο, λογουχάρη καταπαλαιστικῆ.

ΘΕΑΙ. Σωστά.

ΞΕ. Καὶ κείνο πάλι τὸ εἶδος, ὅπου γίνεται ἀγώνας λόγῳ μὲ λόγῳ, πὼς ἀλλιῶς νὰ τ' ὀνομάσουμε, Θεαίτητε, παρὰ λογομαχητικῆ;

ΘΕΑΙ. Σύμφωνοι.

ΞΕ. Τὸ δέ γε περὶ τὰς ἀμφισβητήσεις θετίον διττόν.

ΘΕΑΙ. Πῆ;

ΞΕ. Καθ' ὅσον μὲν γὰρ γίνεται μήκεια τε πρὸς ἑναντία μήκη λόγων καὶ περὶ τὰ δίκαια καὶ ἄδικα δημοσίᾳ, δικανικόν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τὸ δ' ἐν ἰδίῳις αὐτῶν καὶ κατακερματισμένον ἔρωτησεν πρὸς ἀποκρίσεις μῶν εἰθίσιμεθα καλεῖν ἄλλο πλὴν ἀντιλογικόν;

ΘΕΑΙ. Οὐδέν.

ΞΕ. Τοῦ δὲ ἀντιλογικοῦ τὸ μὲν ὅσον περὶ τὰ ξυμβόλαια ἀμφισβητεῖται μὲν, εἰκῆ δὲ καὶ | ἀτέχνως περὶ αὐτὸ πράττεται, τοῦτο θετίον μὲν εἶδος, ἐπειπερ αὐτὸ διέγνωκεν ὡς ἕτερον ὃν ὁ λόγος, ἀτὰρ ἐπωνυμίας οὐθ' ὑπὸ τῶν ἔμπροσθεν ἔτυχεν οὔτε νῦν ὕφ' ἡμῶν τυχεῖν ἄξιον.

ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ· κατὰ σμικρὰ γὰρ λίαν καὶ παντοδαπὰ διήρηται.

ΞΕ. Τὸ δέ γε ἔντεχρον, καὶ περὶ δικαίων αὐτῶν καὶ ἀδικῶν καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὅλων ἀμφισβητοῦν, ἀρ' οὐκ ἔριστικὸν αὐτὸ λέγειν εἰθίσιμεθα;

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΞΕ. Τοῦ μὴν ἔριστικοῦ τὸ μὲν | χρηματοφορικόν, τὸ δὲ χρηματιστικόν ὃν τυγχάνει.

ΘΕΑΙ. Παντάσῃ γε.

ΞΕ. Τὴν ἐπωνυμίαν τοίνυν, ἣν ἑκάτερον δεῖ καλεῖν αὐτῶν, πειραθῶμεν εἰπεῖν.

ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν χρῆ?

ΞΕ. Δοκῶ μὴν τό γε δι' ἡδονῆν τῆς περὶ ταῦτα διατριβῆς ἀμελὲς τῶν οἰκείων γινόμενον, περὶ δὲ τὴν λέξιν τοῖς πολλοῖς τῶν ἀκούοντων οὐ μὲθ' ἡδονῆς ἀκούμενον καλεῖσθαι κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν οὐχ ἕτερον ἀδολεσχηκοῦ.

27. Τί ἔνοιος ἐῶδ ὁ Πλάτωνας μὲ τὸ «ἀδολεσχηκόν» γένος, ὅπως τὸ περιγράφει; Ἄν τὸ συνδυάζουμε τὸ μέρος ἐτοῦτο ἐῶδ μὲ ἄλλα πλατωνικά χωρία θὰ ἰδοῦμε, πῶς ἔνοιος τῆ διαλεκτικῆν ἀναζητήση,

ΞΕ. Κι ἡ λογομαχητικὴ πρέπει νὰ χωριστεῖ σὲ δύο.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Νά! Ὅταν ἡ λογομαχία γίνεται δημόσια γύρω ἀπὸ τὸ δίκιο καὶ τ' ἄδικο καὶ ἀπαντοῦν μὲ μακριοὺς λόγους σὲ λόγους μακρικοὺς, εἶναι δικηγορικὴ.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Ὅταν πάλ' ἡ λογομαχία γίνεται σὲ ἰδιωτικὲς συνομιλίες καὶ κομματιασμένη σ' ἐρωταποκρίσεις, δὲ συνηθίζουμε νὰ τὴν ὀνομάζουμε τέχνη τῆς ἀντιλογίας;

ΘΕΑΙ. Βέβαια.

ΞΕ. Κι ἀπὸ τὶς ἀντιλογίες, ὅσες γίνονται γιὰ διαφιλονίκηση γύρω στὰ συμβόλαια, πράξειςρα ἄμωσ καὶ ἄτεχνα, πρέπει βέβαια νὰ χωριστοῦν σὰν ἰδιαίτερο εἶδος, ἀπὸ ἡ λογικὴ ἔρευνα τὸ ξεδιάλυνε, πῶς εἶναι διαφορετικὸ. Ὡστόσο οὔτε οἱ πρὶν ἀπὸ μᾶς τοὺ ἄδικαν ὄνομα, οὔτε κι ἐμεῖς ἀξίζει τώρα νὰ τοῦ δώσουμε.

ΘΕΑΙ. Ἀληθινὰ δὲν ἀξίζει, γιὰτι χωρίζεται σὲ πολλὰ μικρὰ καὶ λογῆς λογῆς ζητήματα.

ΞΕ. Τὶς ἔντεχνες ἄμωσ ἀντιλογίες, ποὺ διαφιλονικιοῦν γενικὰ γιὰ τὸ τί εἶναι τὸ καθαυτοῦ δίκιο καὶ ἄδικο καὶ ἄλλα παρόμοια, δὲ συνηθίζουμε ἄραγε νὰ τὶς ὀνομάζουμε τέχνη συζητητικῆ;

ΘΕΑΙ. Πῶς δχι;

ΞΕ. Τοῦτ' ἡ τέχνη πάλ' ἡ συζητητικὴ ἔχει ἓνα εἶδος χρηματοσκορπιστικὸ καὶ ἓνα εἶδος χρηματοφόρο.

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά.

ΞΕ. Ἄς προσπαθῆσουμε λοιπὸν νὰ δώσουμε τὸ σωστὸ τοῦ ὄνομα στὸ καθέν' ἀπ' αὐτὰ.

ΘΕΑΙ. Ἄς προσπαθῆσουμε.

ΞΕ. Ἐμένα μού φαίνεται, πῶς ἐκεῖνο τὸ εἶδος, ποὺ ἀπὸ χαρὰ γιὰ τέτιες συνομιλίες κάνει τὸν ἄνθρωπο νὰ παραμελεῖ τὰ ἰδιωτικά του συμφέροντα, ὡς πρὸς τὰ λόγια του ἄμωσ δὲν ἀκούγεται μ' εὐχαρίστηση ἀπὸ τοὺς περισσότερους ἀφροατές, δὲν μπορεῖ κατὰ τὴ γνώμη μου νὰ ὀνομαστῆ διαφορετικὰ παρὰ φλυαρία".

ποὺ οἱ πολλοὶ δὲν τὴν παρακολουθοῦν εὐχάριστα, γιὰτι τοὺς φαίνεται κάτι ἀχρηστο γιὰ τὴ ζωῆ. Πρὸλ. «Κρατύλο» (401b) «κινδυνεύουσιν γοῦν, ὡγαθὲ Ἐρμῶνες, οἱ πρότοι τὰ ὄνόματα εἰθέμοιο οὐ φαῦλοι εἶναι, ἀλλὰ μεταβολοῖοι καὶ ἀδόλοσγαι τίνες». «Πολιτεία» (488e) «τοιοῦτων δὴ περὶ τὰς καθῆ γιγνομένοων τῶν ὡς ἀληθῶς κυβερνητι-

ΘΕΑΙ. Λέγεται γὰρ οὖν οὕτω πως.

E ΕΕ. Τούτου τοίνυν | τοῦναντίον, ἀπὸ τῶν ἰδιωτικῶν ἐρίδων χρηματιζόμενον, ἐν τῷ μέρει οὐ πειρῶ νῦν εἴπειν.

ΘΕΑΙ. Καὶ τί τις ἂν αὐ εἰπὼν ἕτερον οὐκ ἐξαμάρτοι πλήν γε τὸν θαναμαστὸν πάλιν ἐκείνον ἦκειν αὐ νῦν τέταρτον τὸν μεταδιωκόμενον ὑφ' ἡμῶν σοφιστῆν;

226 ΕΕ. Οὐδὲν ἄλλ' ἢ τὸ | χρηματιστικὸν γένος, ὡς εἰκεν, ἐριστικῆς ὄν τέχνης, τῆς ἀντιλογικῆς, τῆς ἀμφισβητικῆς, τῆς μαχητικῆς, τῆς ἀγωνιστικῆς, τῆς κτητικῆς ἔστιν, ὡς ὁ λόγος αὐ μεμήνυκε νῦν, ὁ σοφιστῆς.

ΘΕΑΙ. Κομιδῆ μὲν οὖν.

XIII. ΕΕ. Ὁρᾶς οὖν ὡς ἀληθῆ λέγεται τὸ ποικίλον εἶναι τοῦτο τὸ θηρίον καὶ τὸ λεγόμενον οὐ τῇ ἐτέρῳ ληπτόν;

ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν ἀμφοῖν χρῆ.

ΕΕ. Χρῆ γὰρ οὖν, καὶ κατὰ δύναμιν γε οὕτω ποιητέον, B τοίνυνδε τι | μεταθέοντας ἴχνος αὐτοῦ. Καὶ μοι λέγε τῶν οἰκειτικῶν ὀνομάτων καλοῦμεν ἅπαντα πον;

ΘΕΑΙ. Καὶ πολλὰ· ἀτὰρ ποῖα δὴ τῶν πολλῶν πυνθάνει;

ΕΕ. Τὰ τοιαῦτα, ὅσον διηθεῖν τε λέγομεν καὶ διαιτῶν καὶ βράττειν καὶ διακρίνειν.

ΘΕΑΙ. Τί μὴν;

ΕΕ. Καὶ πρὸς γε τούτοις ἐτι ξαίνειν, κατάγειν, κερκίζειν, καὶ μυρία ἐν ταῖς τέχναις ἄλλα τοιαῦτα ἐνόητα ἐπιτάμειθα. *H γὰρ;

C ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον αὐτῶν πέρυ βουληθεὶς δηλώσαι | παραδείγματα προθεῖς ταῦτα κατὰ πάντων ἥρου;

κὼν οὐχ ἡγεῖ ἂν τῷ ὄντι μεταωροσκόπου τε καὶ ἀδολεσχῆν καὶ ἀχρηστὸν σφριε καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς οὐτως κατοικουμένων ναυαπλωτῶρων, «Φαῖδρος» (269c) «πᾶσαι ὄσαι μεγάλα τῶν τεχνῶν προσδόνται ἀδολεσχίας καὶ μεταωρολογίας φύσεως πέρι. Τὸ γὰρ ὑψηλόνου καὶ τοῦτο καὶ πάντη τελευτουργὸν ἔοικεν ἐνευθῆν ποθεν εἰσίναι» καὶ «Παρμενίδη» (136d) «ἔλκουσιν δὲ σαυτὸν καὶ γύμνασαι μᾶλλον διὰ τῆς δοκουσῆς ἀχρηστοῦ εἶναι καὶ καλουμένης ὑπὸ τῶν πολλῶν ἀδολεσχίας, ἕως ἐτι νῆος εἴ' εἰ δὲ μὴ, σὲ διαφεύξεται ἢ ἀλήθεια».

28. *Υπάρχει κάποια σύγχυση στὴν ἀρίθμηση τῶν ὀρισμῶν τοῦ

ΘΕΑΙ. Πραγματικὰ, ἔτσι δὰ τὸ λένε.

ΕΕ. Ἦ ἀντίθετο λοιπὸν εἶδος ἀπ' αὐτό, ἐκεῖνο δηλαδὴ πὸ κερδίζει χρηματ' ἀπὸ τῆς ἰδιωτικῆς συζητήσεως προσπάθησε τώρα νὰ τ' ὀνομάσεις ἐσὺ μὲ τῇ σειρά σου.

ΘΕΑΙ. Καὶ τί ἄλλο θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ πεῖ χωρὶς νὰ κάνει λάθος, παρὰ πὼς νὰ τονε πὸ μᾶς παρουσιάστηκε τώρα δὰ πάλι γιὰ τέταρτη φορά²⁸ μπροστὰ μας, ὁ ἀξιοθάμαστος ἐκεῖνος ὁ σοφιστῆς, πὸ τὸν κυνηγᾶμ' ἡμεῖς κατὰ πόδι;

ΕΕ. Τίποτ' ἄλλο λοιπὸν, φίλε μου, δὲν εἶναι καθὼς φαίνεται, ὁ σοφιστῆς, παρὰ τὸ χρηματοφόρο εἶδος τῆς συζητητικῆς, τῆς ἀντιλογικῆς τῆς λογομαχητικῆς, τῆς μαχητικῆς, τῆς ἀγωνιστικῆς, τῆς ἀποχρητικῆς τέχνης, καθὼς μᾶς ἔδειξε πάλι ὁ τρωινὸς ὀρισμὸς.

ΘΕΑΙ. Ἀσφαλῶς!

XIII. Νέα διχοτομία. Τὰ εἶδη τοῦ καθαρμοῦ.

ΕΕ. Βλέπεις λοιπὸν, πὼς εἶν' ἀλήθεια κεῖνο πὸ λένε, πὼς ἐτοῦτο δηλαδὴ τὸ θεριὸν εἶναι πολὺμορφο καί, κατὰ πὸ λέει ὁ λόγος, «μὲ τὸ ἔνα χέρι δὲν πιάνεται».

ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη πᾶσα λοιπὸν νὰ τὸ πιάσουμε καὶ μὲ τὰ δυό.

ΕΕ. Ἀνάγκη βέβαια! Ὅσο μπορούμε πρέπει νὰ τὸ κάνομε αὐτό, τρέχοντας τὸ κατόπι του πάνω σὲ τοῦτα δῶ τὰ χνάριά του. Γιὰ λέγε μου, σὲ παρακαλῶ, δὲν ἔχουμε μερικὲς ὀνομασίες γιὰ σπιτικές δουλειές;

ΘΕΑΙ. Πολλές! Μὰ γιὰ ποιὲς ρωτᾶς ἀπὸ τίς πολλές;

ΕΕ. Νά! Γιὰ τοῦτα λογουχάρῃ, πὸ λέμε, σουρώνω, κοσκινίζω, λιχνίζω, ξεδιαλέγω.

ΘΕΑΙ. *Ε! Λοιπὸν;

ΕΕ. Κι ἐχτὸς ἀπ' αὐτὰ λέμε ἀκόμη ξαίνω, γνάθω, ὑφαίνω καὶ χίλιες ἄλλες τέτοιες ὀνομασίες ἔξερουμε, πὼς ὑπάρχουν στὶς τέχνες. Δὲν εἶν' ἔτσι;

ΘΕΑΙ. Καὶ τί θέλεις νὰ πεῖς γιὰ ἐλα τὰ τέττα καὶ ρωτᾶς παίρνοντας τὰ παραπάνω γιὰ παραδείγμα;

σοφιστῆ. Ἔδῳ ρητὰ λέει, πὼς πρόκειται γιὰ τὸν τέτατον ὀρισμὸ, ὡστόσο παρακάτω (231d/e), πὸ γίνεται ἡ ἀνακεφαλαίωση τῶν ὀρισμῶν, πὸ «πέμπτον δ' ἐγὼ πειρασομαι μνημονεύειν» τῆς γὰρ ἀγωνιστικῆς λέει λόγους ἦν τις ἀλήθεις, τὴν ἔοιστικὴν τέχνην ἀφωρισμένους* ἀκολουθώντας κι ἡμεῖς τὴν ἀνακεφαλαίωση παίρνοντας γιὰ πέμπτον τοῦτο τὸν ὀρισμὸ.

ΞΕ. Διαιρετικά που τὰ λεχθέντα εἰρηται ξύμπαντα.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Κατὰ τὸν ἐμὸν τοίνυν λόγον ὡς περὶ ταῦτα μίαν οὖσαν ἐν ἅπασι τέχνην ἐνὸς ὀνόματος ἀξιώσομεν αὐτήν.

ΘΕΑΙ. Τίνα προσειπόντες;

ΞΕ. Διακριτικὴν.

ΘΕΑΙ. Ἔστω.

ΞΕ. Σκόπει δὴ ταύτης αὐτὸ δύο ἂν πη δυνάμεθα κατεῖν εἶδη.

ΘΕΑΙ. Ταχέϊαν ὡς ἐμοὶ σκέψιν ἐπιτάτεις.

D ΞΕ. Καὶ | μὴν ἐν γε ταῖς εἰρημέναις διακρίσει το μὲν χεῖρον ἀπὸ βελτίονος ἀποχωρίζειν ἦν, τὸ δ' ὁμοίον ἀφ' ὁμοίου.

ΘΕΑΙ. Σχεδὸν οὕτω νῦν λεχθὲν φαίνεται.

ΞΕ. Τῆς μὲν τοίνυν ὄνομα οὐκ ἔχω λεγόμενον· τῆς δὲ καταλειπούσης μὲν τὸ βέλτιον διακρίσεως, τὸ δὲ χεῖρον ἀποβαλλούσης ἔχω.

ΘΕΑΙ. Λέγε τί.

ΞΕ. Πᾶσα ἡ τοιαύτη διάκρισις, ὡς ἐγὼ ξυνοῶ, λέγεται παρὰ πάντων καθαρμός τις.

ΘΕΑΙ. Λέγεται γὰρ οὖν.

E ΞΕ. | Οὐκοῦν τό γε καθαρτικὸν εἶδος αὐτὸ διπλοῦν ἂν πᾶς ἂν ἴδοι;

ΘΕΑΙ. Ναί, κατὰ σχολὴν γε ἴσως· οὐ μὴν ἔγωγε καθορῶ νῦν.

XIV. ΞΕ. Καὶ μὴν τὰ περὶ τὰ σώματα πολλὰ εἶδη καθάρσεων ἐνὶ περιλαβεῖν ὀνόματι προσήκει.

ΘΕΑΙ. Ποῖα καὶ τίνα;

ΞΕ. Τὰ τε τῶν ζώων, ὅσα ἐντὸς σωματίων ὑπὸ γυμνα-
227 στικῆς ἱατρικῆς τε ὀρθῶς διακρινόμενα | καθαίρεται καὶ περὶ τὰκτὸς, εἰπεῖν μὲν φαῦλα, ὅσα βαλανευτικῆ παρήχεται· καὶ τῶν ἀψύχων σωματίων, ὧν γραφειτικῆ καὶ ξύμ-

ΞΕ. Μοῦ φαίνεται, πῶς ὅλα, ὅσα εἶπαμε, σημαίνουσι κάποιον ξεχώρισμα.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τὸ συμπέρασμα μου λοιπὸν εἶναι, πῶς ἐπειδὴ μέσα σ' ἄλ' αὐτὰ βρίσκεται μιὰ τέχνη, ἕνα πρέπει νὰ τῆς δώσομε ὄνομα.

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς θὰ τὴν ποῦμε;

ΞΕ. Ξεχωριστικῆ.

ΘΕΑΙ. Δεχτό.

ΞΕ. Γιὰ κοίταξε λοιπὸν μὴν τάχα μπορούμε καὶ σ' αὐτὴ νὰ βροῦμε δυὸ εἶδη;

ΘΕΑΙ. Πολὺ γρήγορο στοχασμό, γιὰ μένα τοῦλάχιστο, ἀπαιτεῖς.

ΞΕ. Κι ὅμως σ' ἄλ' αὐτὰ τὰ ξεχώρισμα, ποῦ ἀναφέραμε, εἴτανε νὰ χωρίσομε ἢ τὸ χειρότερο ἀπὸ τὸ καλύτερο ἢ τ' ὁμοίον ἀπ' τ' ὁμοίον.

ΘΕΑΙ. Τώρα ποῦ τὸ ἴπερ ἔτσι, σχεδὸν εἶναι φανερό.

ΞΕ. Γιὰ τὸ τελευταῖο λοιπὸν ξεχώρισμα δὲν ξέρω νὰ λένε καμὴν ὀνομασίαν, γιὰ τ' ἄλλο ὅμως, ποῦ κρατεῖ τὸ καλύτερο καὶ πετάει τὸ χειρότερο, ξέρω.

ΘΕΑΙ. Γιὰ λέγε! Ποιά;

ΞΕ. Κάθε λογῆς τέτιο ξεχώρισμα, ὅπως ἐγὼ τὸ ἐννοῶ, μοῦ φαίνεται πῶς ἀπ' ὅλους λέγεται καθαρισμός.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι λέγεται.

ΞΕ. Κι αὐτὸς πάλι ὁ καθαρισμός, δὲν μπορεί ὁ καθένας νὰ ἴσῃ, πῶς εἶναι δυὸ λογίω;

ΘΕΑΙ. Ἴσως, ἂν τὸ καλοσυλλογιστεῖ μὲ τὴν ἡσυχίαν του. Ἐγὼ τοῦλάχιστο δὲν τὸ βλέπω τώρα δά.

XIV καὶ XV. Συνέχεια τῆς ἔρευνας γιὰ τὸν καθαρμό.
Ὁ καθαρμός τῆς ψυχῆς.

ΞΕ. Καὶ ὅμως γιὰ ἰσῆς! Τὰ πολλὰ τὰ καθάρσιμα, ποῦ ἔχουσι σχέση μὲ τὰ ὄντικα σώματα, σωστὸ εἶναι νὰ τὰ συμπεριλάβομε σ' ἕνα ὄνομα.

ΘΕΑΙ. Ποιά; Καὶ μὲ ποῖο;

ΞΕ. Νά καὶ τὰ καθάρσιμα, ποῦ κάνουνε μέσα στὰ ζωντανὰ σώματα ἢ γυμναστικῆ καὶ ἢ γιαιτρικῆ μὲ τὰ σωστὰ ξεχωρισμά τους κι ὅσα κάνουνε στὸ ἐξωτερικὸ τῶν σωματίων ἢ λουτρικῆ, ὅσο πρόστυχα κι ἂν εἶναι τὰ ὀνόματά τους. Καὶ τὰ καθάρσιμα, ποῦ φροντίζει νὰ κάνει στ' ἀψύχα σώματα

πασα κοσμητικὴ τὴν ἐπιμέλειαν παρεχομένη κατὰ μικρὰ πολλά καὶ γελῶτα δοκοῦντα ὄνματα ἔσων.

ΘΕΑΙ. Μάλα γε.

ΣΕ. Παντάσῃ μὲν οὖν, ὦ Θεαίτητε. Ἄλλὰ γὰρ τῇ τῶν λόγων μεθόδῳ σπογγιστικῆς ἢ φαρμακοποσίας οὐδὲν ἦτιον οὐδέ τι μάλλον ἐνγάνει μελεῖν, εἰ τὸ μὲν μικρὰ, τὸ δὲ μεγάλα ἡμᾶς ὠφελεῖ καθαίρων. Τοῦ κηράσθαι γὰρ Β ἔνεκα νῦν | πασῶν τεχνῶν τὸ ξυγγενές καὶ τὸ μὴ ξυγγενές κατανοεῖν πειρωμένη τιμῇ πρὸς τοῦτο ἐξ ἴσου πάσας, καὶ θάτερα τῶν εἰτέρων κατὰ τὴν ὁμοιότητα οὐδὲν ἡγείται γελιότερα, σευνότερον δὲ τι τὸν διὰ στρατηγικῆς ἢ φηρισιαικῆς δηλοῦντα θηρευτικὴν οὐδὲν νεώμενον, ἀλλ' ὡς τὸ πολὺ χαννότερον. Καὶ δὴ καὶ νῦν, ὅπερ ἤρου, τί προσεροῦμεν ὄνομα ξυμπάσας δυνάμεις, ὅσαι σῶμα εἴτε ἔμψυχον εἴτε ἄψυχον εἰλήφασι καθαίρειν, οὐδὲν αὐτῇ διοίσει, ποῖόν C τι | λεχθὲν εὐπρόπεστατον εἶναι ὀξεῖο ἴσον ἐχέτω χωρὶς τῶν τῆς ψυχῆς καθάρσεων πάντα ξυνδήσαν, ὅσα ἄλλο τι καθαίρει. Τὸν γὰρ περὶ τὴν διάνοιαν καθαρῶν ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐπιχειρήσκειν ἀφορίσασθαι τὰ νῦν, εἰ γε ὅπερ βούλεται μανθάνομεν.

ΘΕΑΙ. Ἄλλὰ μεμάθηκα, καὶ συγχωρῶ δύο μὲν εἶδη καθάρσεως, ἐν δὲ τὸ περὶ τὴν ψυχὴν εἶδος εἶναι, τοῦ περὶ τὸ σῶμα χωρὶς ὄν.

ΣΕ. Πάντων κάλλιστα. Καί μοι τὸ μετὰ τοῦτο ἐπάκουε D πειρωμένος αὐτὸ | λεχθὲν διχῆ τέμνειν.

ΘΕΑΙ. Καθ' ὅποι' ἂν ὑψηλῆ, πειράσομαι σοι συντέμνειν.

29 Εἰν' ἐξαιρετικὰ πολῦτιμο τὸ χωρίο τοῦτο τοῦ «Σοφιστῆ», πού μᾶς δείχνει τόσο ζωντανὰ τὴν ἐπιστημονικὴ ἀκρίβεια ἀπολυτρωμένη ἀπὸ τὴν αξιολογικὴν ἐχτίμηση τῶν πραγμάτων. Καὶ στὸν «Παρμενίδην» (130 C - E), ὅπου ὁ Σωκράτης διατάζει νὰ παραδεχθῆται, πὺς ὑπάρχουσι ξεχωριστὰ εἶδη γιὰ μερικὰ «γελῶτα» πράγματα, ὅπως εἶναι ἡ τρίχας, ἢ λάσπη κτλ., ὁ Παρμενίδης τὸν ἐθαρρύνει μὲ τούτα τὰ λόγια: «Νέος γὰρ εἶ ἐτι, ὦ Σώκρατες, καὶ οὕτω σου ἀντιλήπται φιλο-

ἢ βαφικὴ καὶ οἱ ἄλλες ἐξωραϊτικὲς τέχνες καὶ πού ἔχουσι πολλά καὶ διάφορα καὶ κάπως γελῶτα ὄνματα.

ΘΕΑΙ. Καί πολὺ γελῶτα μάλιστα.

ΣΕ. Ἄς ποῦμε ὅπως διόλου γελῶτα, Θεαίτητε. Ἡ ἐπιστημονικὴ δυνάμεισ μὲθόδῳ δὲ δίνει μικρότερη ἢ μεγαλύτερη σημασία στὴν σπογγιστικὴν τέχνην ἢ στὴν φαρμακευτικὴν, ἐπειδὴς ἢ μιὰ καθαρῶντάς μας μᾶς δίνει μικρὴν ὠφέλεια καὶ ἢ ἄλλη μεγάλη. Γιατὶ ἐξετάζει ὅλες τὶς τέχνες καὶ προσπαθεῖ νὰ κατανοήσῃ ἂν ἔχουν ἢ δὲν ἔχουσι συγγένεια συνημεταξύ τους, μὲ σκοπὸ νὰ καταχτήσῃ τὴν ἐπιστημονικὴ γνῶσιν καὶ τὶς ἐχτιμάει ὅλες τὸ ἴδιο σχετικὰ μὲ τοῦτο τὸ σκοπὸ καὶ δὲ νομίζει καθόλου, πὺς ἢ μιὰ εἶναι πὺς γελῶτα ἀπὸ τὴν ἄλλη, ὅταν ἐρευνᾷ τὴν ὁμοιότητά τους, οὔτε παίρνει διόλου γιὰ ποιὸ σπουδαῖον ἐκείνου. πὺς φέρνει γιὰ παράδειγμα τῆς κυνηγετικῆς τέχνης τὴν στρατηγικὴ ἀπὸ κείνου, πὺς φέρνει γιὰ παράδειγμα τὴν φηριστικὴν. Τὸ πολὺ πολὺ τὸν παίρνει γιὰ πὺς φαφλατὰ²⁹.

Καὶ τώρα λοιπόν, σχετικὰ μ' αὐτὸ πὺς ρώτησες, δηλαδὴ μὲ τί ὄνομα θὰ ὀνοματίσῃμ³⁰ ὅλες τὶς ἐνέργειες, πὺς ἔχουσι γιὰ ἔργον νὰ καθαρῶνται τὸ σῶμα εἴτ' ἔμψυχον εἴτ' ἄψυχον, καθόλου δὲ θὰ τὴν ἐνδιαφέρει, τί ὄνομα θὰ φανεῖ πὺς κομψό. Ἄρκει μόνο τ' ὄνομ' αὐτὸ νὰ κρατήσῃ δεμένια μαζὶ, ὅσω ἀπὸ τοὺς καθαρμῶσι τῆς ψυχῆς, ὅλα ὅσα καθαρῶνται, εἰδήσοι³¹ ἄλλο. Γιατὶ κείνο, πὺς ἢ λογικὴ μὲθόδῳ προσπαθεῖ τώρα νὰ ξεχωρίσῃ ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα, εἰν' ὁ καθαρμῶσι τῆς διάνοιας, ἂν τοῦλάχιστον καταλαβαίνουμε καλά κείνο πὺς θέλει.

ΘΕΑΙ. Μὰ τὸ κατάλαβα καὶ συμφωνῶ, πὺς εἶναι δυὸ λογικῶν καθαρμῶσι, ἕνα εἶδος σχετικὸ μὲ τὴν ψυχὴν, χωριστὸ ἀπὸ τ' ἄλλο, πὺς ἔχει σχέση μὲ τὸ σῶμα.

ΣΕ. Θαυμάσια! Καί τώρα πρόσεξε, σὲ παρακαλῶ, τὰ παρακάτω, καὶ προσπάθησε νὰ χωρίσεις πάλι σὲ δυὸ τοῦτο πὺς ὄρισαιμ.

ΘΕΑΙ. Ὁὐ προσπάθησῃ νὰ τὸ χωρίσω μαζὶ σου, πηγαίνοντας ὅπως ἐσὺ μ' ὀδηγεῖς.

σοφία ὡς ἐτι ἀντιλήπεται κατ' ἐμὴν ὄψαν, οἷς οὐδὲν αὐτῶν ἀτιμάσει³² νῦν δὲ εἶτι πρὸς ἀνθρώπων ἀποβλέπεισ ὀξείας διὰ τὴν ἡλικίαν». Τίποτα δὲν εἶναι μικρὸ, ἀδιάφορο, καὶ ἀξιοκαταρρόνο γιὰ τὴν ἐπιστήμην, ὅταν ἢ ἐρευνᾷ τὸ πρόκειται νὰ ἐξηγηθῆσῃ τὴν ἀληθινὴν γνῶσιν.

XV. ΞΕ. Πονηρίαν ἕτερον ἀρετῆς ἐν ψυχῇ λέγομέν τι ;

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ ;

ΞΕ. Καὶ μὴν καθαρμὸς ἦν τὸ λείπειν μὲν θάτερον, ἐκβάλλειν δὲ ὅσον ἂν ἦ πού τι φλαῦρον.

ΘΕΑΙ. Ἦν γὰρ οὖν.

ΞΕ. Καὶ ψυχῆς ἄρα, κινῶν ὅσον ἂν εὐρίσκωμεν κακίας ἀφαιρέσιν τινα, καθαρμὸν αὐτὸν λέγοντες ἐν μέλει φθεργζόμεθα.

ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα γε.

ΞΕ. Δύο μὲν εἶδη κακίας περὶ ψυχὴν εἴητεον.

ΘΕΑΙ. Ποῖα ;

228 | ΞΕ. Τὸ μὲν οἶον νόσον ἐν σώματι, τὸ δ' οἶον αἰσχος ἐγγιγνόμενον.

ΘΕΑΙ. Οὐκ ἔμαθον.

ΞΕ. Νόσον ἴσως καὶ στάσιν οὐ ταῦτον νενομίκασι ;

ΘΕΑΙ. Οὐδ' αὖ πρὸς τοῦτο ἔχω τί χρεὴ με ἀποκρινασθαι.

ΞΕ. Πότερον ἄλλο τι στάσιν ἠγοούμενος ἢ τὴν τοῦ φύσει ζυγγενοῦς ἕκ τινος διαφορᾶς διαφθοράν ;

ΘΕΑΙ. Οὐδέν.

ΞΕ. Ἄλλ' αἰσχος ἄλλο τι πλην τὸ τῆς ἀμετερίας πανταχοῦ δυσειδὲς ὄν γένος ;

B ΘΕΑΙ. | Οὐδαμῶς ἄλλο.

ΞΕ. Τί δέ ; Ἐν ψυχῇ δόξας ἐπιθυμίαις καὶ θυμὸν ἠδοναῖς καὶ λόγον λύπαις καὶ πάντα ἀλλήλοις ταῦτα τῶν φλαῦρων ἔχόντων οὐκ ἠσθήμεθα διαφερόμενα ;

ΘΕΑΙ. Καὶ σφόδρα γε.

ΞΕ. Ευγενῆ γε μὴν ἐξ ἀνάγκης ξύμπαντα γέγονεν.

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ ;

ΞΕ. Στάσιν ἄρα καὶ νόσον τῆς ψυχῆς πονηρίαν λέγοντες ὀρθῶς ἐροῦμεν.

30. Κι ἐπὶ ὁ Πλάτωνας κάνει ἓνα λογοπαίγνιο μὲ τὶς λέξεις «διαφορᾶς διαφθοράν». Ἐπάρχουν δυὸ γραφῆς σὲ τοῦτο τὸ χωρίο :

XV. ΞΕ. Μέσα στὴν ψυχὴ δὲ λέμε, πῶς ἢ κακία εἶναι κατὰ διαφορετικὸ ἀπὸ τὴν ἀρετῆς ;

ΘΕΑΙ. Πῶς ὄχι ;

ΞΕ. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά εἴχαμε πεῖ, πῶς καθαρμὸς εἶναι γὰ κρατᾶμε τὸ καλὸ καὶ γὰ πετᾶμε ὅ,τι τύχει γὰ ἔναι κακὸ.

ΘΕΑΙ. Ἔσο' εἴχαμε πεῖ.

ΞΕ. Ἄν λοιπὸν βρίσκουμε πῶς κι ἀπὸ τὴν ψυχὴ διώχεται μὲ κάποιον τρόπον ἢ κακία, θὰ μιλήσουμε πολὺ σωστά, ἂν τ' ὀνομάσομε' αὐτὸ κ α θ α ρ μ ὁ.

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά μάλιστα.

ΞΕ. Μὰ ἢ κακία τῆς ψυχῆς εἶναι δυὸ λογισμῶ.

ΘΕΑΙ. Ποιῶ λογισμῶ ;

ΞΕ. Νά, τὸ ἔνα εἶδος εἶναι ὅπως σά γὰ ποῦμ' ἢ ἀρρώστια σὸ τὸ σῶμα καὶ τ' ἄλλο εἶδος ὅπως ἢ ἀσκήμια.

ΘΕΑΙ. Δὲν κατάλαβα.

ΞΕ. Νομίζεις ἴσως πῶς ἢ ἀρρώστια δὲν εἶναι τὸ ἴδιο πρᾶμα μὲ τὴ διχόνοια ;

ΘΕΑΙ. Οὔτε καὶ σ' αὐτὸ δὲν ξέρω, τί ἀπάντηση γὰ σοῦ δώσω.

ΞΕ. Ἐχεις τὴ γνώμη, πῶς ἢ διχόνοια εἶν' ἄλλο πρᾶμα, παρὰ ἢ συμφορὰ, ποῦ γεννιέτ' ἀπὸ κάποια διαφορὰ, ἀνάμεσα σὲ κείνα ποῦ ἀπὸ φυσικοῦ τους εἶναι συγγενικά ;³⁰.

ΘΕΑΙ. Τίποτ' ἄλλο δὲν εἶναι.

ΞΕ. Κι ἢ ἀσκήμια μὴ θαρρεῖς, πῶς εἶναι τίποτ' ἄλλο παρὰ ἢ ἀσυμμετρία, ποῦ παντοῦ καὶ πάντα εἶναι κακόμορφη ;

ΘΕΑΙ. Καθόλου ἄλλο.

ΞΕ. Γιὰ κοίτα λοιπὸν ! Μέσα στὴν ψυχὴ τῶν κακῶν ἀνθρώπων δὲ βλέπουμε γὰ βρίσκονται σὲ διχόνοια ἢ γνώμη μὲ τὴν ἀποθυμιά, ἢ θέληση μὲ τὴν ἀπόλαψη, τὸ λογικὸ μὲ τὴ θλίψη κι ὅλα τοῦτα συναμεταξὺ τους ;

ΘΕΑΙ. Καὶ μεγάλη μάλιστα.

ΞΕ. Κι ὅμως ὅλ' αὐτὰ κατανάγκηνη ἔχουνε φυσικὴ συγγένεια συναμεταξὺ τους.

ΘΕΑΙ. Πῶς ὄχι ;

ΞΕ. Ἄν ποῦμε λοιπὸν, πῶς ἢ κακία εἶναι διχόνοια κι ἀρρώστια τῆς ψυχῆς, σωστά θὰ τὸ ποῦμε.

«διαφορᾶς διαφορᾶν» καὶ «διαφορᾶς διαφθορᾶν». Προτιμήσαμε τὴ δεύτερη γραφὴ καὶ προσπαθήσαμε ν' ἀποδώσουμε ὁπωσδήποτε στὴ μετάφραση τὸ λογοπαίγνιο μὲ τὶς λέξεις «συμφορὰ-διαφορὰ».

ΘΕΑΙ. Ὁρθότατα μὲν οὖν.

C ΞΕ. Τί δ' ; Ὅσα κινήσεως | μετασχόντα καὶ σκοπόν
τινα θέμενα πειρώμενα τούτου τυγχάνειν καθ' ἑκάστην ὁρ-
μὴν παράφορα αὐτοῦ γίνεται καὶ ἀποτυγχάνει, πότερον
αὐτὰ φήσομεν ὑπὸ συμμετρίας τῆς πρὸς ἀλλήλα ἢ τοῦναν-
τίον ὑπὸ ἀμετρίας αὐτὰ πάσχειν ;

ΘΕΑΙ. Δῆλον ὡς ὑπὸ ἀμετρίας.

ΞΕ. Ἄλλὰ μὴν ψυχὴν γε ἴσμεν ἄκουσαν πᾶσαν πᾶν
ἀγνοῦσαν.

ΘΕΑΙ. Σφόδρα γε.

D ΞΕ. Τό γε μὴν ἀγνοεῖν ἐστὶν ἐπ' ἀλήθειαν ὁρωμένης
ψυχῆς, | παραφόρου συνέσεως γιγνομένης, οὐδὲν ἄλλο πλὴν
παραφροσύνη.

ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΞΕ. Ψυχὴν ἄρα ἀνόητον αἰσχαρὰν καὶ ἀμετρον θετέον.

ΘΕΑΙ. Ἔοικεν.

ΞΕ. Ἔστι δὴ δύο ταῦτα, ὡς φαίνεται, κακῶν ἐν αὐτῇ
γένῃ, τὸ μὲν πονηρία καλούμενον ὑπὸ τῶν πολλῶν, νόσος
αὐτῆς σαφέστατα ὄν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τὸ δέ γε ἀγνοίαν μὲν καλοῦσι, κακίαν δὲ αὐτὸ ἐν
ψυχῇ μόνον γιγνόμενον οὐκ ἐθέλουσιν ὁμολογεῖν.

E ΘΕΑΙ. Κομίδῃ | συχωρητέον, δ νῦν δὴ λέξαντος ἡμ-
φεγνήσοά σου, τὸ δύο εἶναι γένῃ κακίας ἐν ψυχῇ, καὶ δει-
λίαν μὲν καὶ ἀκολασίαν καὶ ἀδικίαν ἔμπαπανα ἡγήτεον νό-
σος ἐν ἡμῖν, τὸ δὲ τῆς πολλῆς καὶ παντοδαπῆς ἀγνοίας πά-
θος αἰσχος θετέον.

ΘΕΑΙ. Πάρα πολὺ σωστά.

ΞΕ. Γιά πές μου τώρα καὶ τοῦτο δῶ. Ὅσα ἔχουμε κά-
ποια κίνηση καὶ θέσομεν κάποιο σκοπὸ καὶ προσπαθοῦν νὰ
τὸν πετύχουν, μὰ σὲ καθ' ἐξόρμησή τους παραστρατίζου-
νε καὶ δὲν τότε πετυχαίνουν, ἀπὸ τί θὰ ποῦμε, πὼς τὸ παθαί-
νουν αὐτὸ, ἀπὸ συμμετρία μεταξύ τους ἢ ἀπεναντίας ἀπ'
ἀσυμμετρία ;

ΘΕΑΙ. Μὰ εἶναι φανερό, πὼς ἀπ' ἀσυμμετρία.

ΞΕ. Καὶ γιὰ κάθε ψυχὴ πάλι ξέρομε, πὼς ἀθελά της
μένει στὴν ἀγνοία γιὰ κάθε τι.

ΘΕΑΙ. Βεβαίωτατα.

ΞΕ. Ἡ ἀγνοία ὅμως δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο παρὰ μιὰ
κατάσταση τῆς ψυχῆς, ποῦ παίρνει φόρα γιὰ νὰ βρεῖ τὴν
ἀλήθειαν καὶ ὅμως παρὰ φέρτα καὶ δὲν πετυχαίνει
τὴ φρόνηση, ἄρα εἶναι μιὰ παραφρόνηση³¹.

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά.

ΞΕ. Ὅποτε τὴν ἀμαθὴ ψυχὴ πρέπει νὰ τὴ δεχτοῦμε
γι' ἀσκημὴ καὶ ἀσύμμετρον.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι φαίνεται.

ΞΕ. Ἡ ψυχὴ λοιπόν, καθὼς εἶναι φανερό, πάσχει δυὸ
λογιῶ κακῶ. Τὸ ἓνα τὸ λέει εἰδος ὁ κόσμος κακία καὶ
εἶναι βεβαίωτατα ψυχικὴ ἀρρώστια.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τὸ ἄλλο εἶδος τὸ λέν' ἀμάθεια, δὲ θέλου-
ν ὅμως νὰ παραδεχτοῦν, πὼς αὐτὸ μόνον τοῦ μέσα στὴν ψυχὴ
εἶν' ἐλάττωμα.

ΘΕΑΙ. Χωρὶς ἄλλο εἶν' ἀνάγκη νὰ τὸ παραδεχτοῦμε,
αὐτὸ δᾶ, ποῦ εἶπες πρὶν καὶ γὼ σοῦ τ' ἀμφοισθήθησα, πὼς
ὕπαρχουσε δηλαδὴ δυὸ λογιῶ κακίαι στὴν ψυχὴ. Ἀπὸ τῆς
μιᾶς μεριάς θὰ τὰ θεωρήσομεν ὅλα καὶ τὴ δειλία καὶ τὴν ἀκο-
λασία καὶ τὴν ἀδικίαν σὰν ἀρρώστια μέσα μας καὶ ἀπὸ τὴν
ἄλλη μεριά τὸ πάθημα τῆς πολλαπλῆς καὶ καθῆ λογῆς ἀμά-
θειας θὰ τὸ ποῦμε ἀσκήμια τῆς ψυχῆς.

31. Ἡ παιχιδιάρικη ἔτυμολογία τοῦ Πλάτωνος, παράφορος σύν-
σις - παραφροσύνη, σχεδὸν ἀδύνατο ν' ἀποδοθῆι στὴ νεοελληνικὴ μετά-
φραση, ἂν θέλομε νὰ μετνομε πιστοὶ καὶ στὸ νόημα καὶ στὴ σημη-
ρινῆ γλῶσσα μας. Ἐπροσπάθησα νὰ τὴν ἀποδώσω κουτὰ στραβὰ μὲ
τὰ «παίρνει φόρα» καὶ «παραφέρεται» καὶ δὲν πετυχαίνει τὴ φρόνη-
ση, ἄρα εἶναι «παραφρόνηση». Πρβλ. καὶ τῆς σχετικῆς ἔτυμολογίας
ἀπὸ τὸν «Κρατύλο» (111c) «σωφροσύνη δὲ σωτηρία φρονήσεως...ὄννε-

σις δ' αὐ οὕτω μὲν δόξαιεν ἂν ὄπισκε συλλογισμὸς εἶναι· ὅταν δὲ συνί-
ναι λέγεται, ταῦτόν παντάπασιν τῷ ἐπίσταθαι συμβαίνει λεγόμε-
νον· συμπορεύεσθαι γὰρ λέγει τὴν ψυχὴν τοῖς πράγμασι τὸ συνίναί,
ἀλλὰ μὴν ἢ γε σοφία φορᾶς ἐφάπτεσθαι σημαίνει».

XVI. ΞΕ. Οὐκοῦν ἐν σώματι γε περὶ δύο παθήματα
τούτα δύο τέχνα τινὲ ἐγενέσθην;

ΘΕΑΙ. Τίνε τούτω;

229 ΞΕ. Περὶ μὲν αἰσχος γυμναστική, περὶ | δὲ νόσον ἰα-
τρική.

ΘΕΑΙ. Φαίνεσθον.

ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ περὶ μὲν ἔθριν καὶ ἀδικίαν καὶ δει-
λιαν ἢ κολαστική πέφυκε τεχνῶν μάλιστα δὴ πασῶν προση-
κουσα δίκη;

ΘΕΑΙ. Τὸ γοῦν εἰκός, ὡς εἶπεν κατὰ τὴν ἀνθρωπι-
νῆν δόξαν.

ΞΕ. Τί δέ; Περὶ ξύμπασαν ἄγνοιαν μῶν ἄλλην τινὰ ἢ
διδασκαλικὴν ὀρθότερον εἶποι τις ἄν;

ΘΕΑΙ. Οὐδεμίαν.

ΞΕ. Φέρε δὴ διδασκαλικῆς δὲ ἄρα ἐν μόνον γένος φα-
B τέον εἶναι ἢ | πλείω, δύο δὲ τιε αὐτῆς εἶναι μεγίστω,
σκόπει.

ΘΕΑΙ. Σκοπῶ.

ΞΕ. Καὶ μοι δοκοῦμεν τῆδε ἂν πη τάχιστα εὐρεῖν.

ΘΕΑΙ. Πῆ;

ΞΕ. Τὴν ἄγνοιαν ἰδόντες εἴ πη κατὰ μέσον αὐτῆς τομῆν
ἔχει τινά. Διπλῆ γὰρ αὐτὴ γιγνομένη δῆλον ὅτι καὶ τὴν
διδασκαλικὴν δύο ἀναγκάζει μόρια ἔχειν, ἐν ἑφ' ἐνὶ γένει
τῶν αὐτῆς ἐκατέρω.

ΘΕΑΙ. Τί οὖν; Καταφανὲς πῆ σοι τὸ νῦν ζητούμενον;

C ΞΕ. Ἀγνοίας δ' οὖν μέγα τί μοι | δοκῶ καὶ χαλεπὸν
ἀφωρισμένον ὄρα ἂν εἶδος, πᾶσι τοῖς ἄλλοις αὐτῆς ἀντίστα-
θμον μέρειν.

ΘΕΑΙ. Ποῖον δὴ;

ΞΕ. Τὸ μὴ κατειδόμενα τι δοκεῖν εἰδέναι· δι' οὗ κινδύ-
νεύει πάντα ὅσα διανοία σφαλλόμεθα γίνεσθαι πᾶσιν.

XVI, XVII καὶ XVIII. Ἡ ἀπὸ γενιάς εὐγενικὴ σοφιστικὴ.
Ἐχτος ὀρισμὸς τοῦ σοφιστῆ.

ΞΕ. Λοιπὸν ὅσα γιὰ τὸ σῶμα δὲν ὑπάρχουσε γιὰ τὰ δύο
τούτα παθήματα δύο τέχνες σχετικῆς;

ΘΕΑΙ. Ποιές, καλέ;

ΞΕ. Γιὰ τὴν ἀσκήμια ἢ γυμναστικὴ καὶ γιὰ τὴν
ἀρρώστια ἢ γιὰ τρικῆ.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι φαίνεται.

ΞΕ. Λοιπὸν καὶ γιὰ τὴν ὀριστικὴν συμπεριφορά καὶ
τὴν ἀδικία καὶ τὴ δειλία ἢ πὸν ταιριαχτὴ ἀπ' ὄλες τίς τέ-
χνες γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τοῦ δικίου δὲν εἶν' ἢ σω-
φρονιστικῆ;

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά. Αὐτὴ ἔναι τοῦλάχιστο ἢ γνώμη τῶν
ἀνθρώπων.

ΞΕ. Ἀμὲ γιὰ τὴν κάθε λογῆς ἀμάθεια μπορεῖ νὰ πεῖ
κανεῖς καμ' ἄλλη τέχνην ἀρμοδιότερη ἀπὸ τὴν δασκα-
λικῆ;

ΘΕΑΙ. Καμ' ἄλλη.

ΞΕ. Γιὰ κοῖτα τώρα. Ἡ δασκαλικὴ ἀραγε θὰ ποῦμε
πὼς ἔχει ἓνα μόνο εἶδος ἢ περισσότερα καὶ μάλιστα δύο
ἀπ' αὐτὰ εἶναι πάρα πολὺ σπουδαῖα; Γιὰ πρόσεξέ το αὐτό.

ΘΕΑΙ. Τὸ προσέχω.

ΞΕ. Νά πὼς μοῦ φαίνεται, πὼς μποροῦμε νὰ λύσουμε
τὸ ζήτημα πολὺ γρήγορα.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Νά ἐξετάσουμε, ἂν ἢ ἄγνοια χωρίζεται κάπου στὴ
μέση. Γιατὶ ἂν αὐτὴ ἔναι δύο λογίω, εἶναι φανερό, πὼς
κι ἢ δασκαλικὴ ἀναγκαστικὰ θὰ ἔχει δύο μέρη, ἓνα γιὰ
κάθε εἶδος τῆς χωριστά.

ΘΕΑΙ. Γιὰ λέγε! Βλέπεις ἐσὺ πούθενά τὴ λύση σ' αὐτό,
ποῦ τώρα ζητᾶμε;

ΞΕ. Μοῦ φαίνεται, πὼς βλέπω ξεχωρισμένο ἓνα μεγάλο
καὶ βαρύτερο εἶδος τῆς ἄγνοιας, ποὺ ἰσοζυγιάζει ὅλα τ' ἄλλα
μέρη τῆς.

ΘΕΑΙ. Καὶ ποῖο εἶν' αὐτό;

ΞΕ. Τὸ νὰ νομίζει κανεῖς πὼς ξέρεῖ κάτι ποῦ δὲν τὸ
ξέρεῖ. Ἀπ' αὐτὸ τὸ εἶδος προέρχουντ' ὅλα σχεδὸν τὰ δια-
νοητικὰ σφάλματα ὁλωνῶ μα⁸².

82. Ὅτι ἢ δοκησοφία εἶναι τὸ χειρότερο εἶδος τῆς ἀμάθειας
εἶναι σταθερὴ γνώμη καὶ τοῦ Σωκράτη καὶ τοῦ Πλάτωνα. Τῆ βρι-

σκουσε διατυπωμένη σὲ πολλοὺς διαλόγους. Πρβλ. «Ἀπολογία» 21c/d,
23a, 29a, «Μένων» 84a/c, «Συμπόσιο» 204a, «Φαίδρο» 275d κλπ.

ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ.

ΞΕ. Καὶ δὴ καὶ τούτω γε οἶμαι μόνω τῆς ἀγνοίας ἀμαθίαν τοῦνομα προσρηθῆναι.

ΘΕΑΙ. Πάνυ γε.

ΞΕ. Τί δὲ δὴ τῷ τῆς διδασκαλικῆς ἄρα μέρει τῷ τούτω ἀπαλλάττοντι λεκτέον;

D ΘΕΑΙ. Οἶμαι μὲν οὖν, ὦ ξένη, τὸ μὲν ἄλλο δημιουργικὰς διδασκαλίας, τοῦτο δὲ ἐνθάδε γε παιδεῖαν δι' ἡμῶν κεκληῖσθαι.

ΞΕ. Καὶ γὰρ σχεδόν, ὦ Θεαίτητε, ἐν πᾶσιν Ἑλλήσιν. Ἀλλὰ γὰρ ἡμῖν ἐτι καὶ τούτω σκεπτεῖον, εἰ ἄτομον ἦδη ἐστὶ πᾶν ἢ τίνα ἔχον διαίρεσιν ἀξίαν ἐπωνυμίας.

ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν χρῆ σκοπεῖν.

XVII. ΞΕ. Δοκεῖ τοίνυν μοι καὶ τούτω ἐτι πησχί-
ζεσθαι.

ΘΕΑΙ. Κατὰ τί;

ΞΕ. Τῆς ἐν τοῖς λόγοις διδασκαλικῆς ἢ μὲν τραχύτερα
E τας | ἔοικεν ὁδὸς εἶναι, τὸ δ' ἕτερον αὐτῆς μόριον λειό-
τερον.

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον δὴ τούτων ἐκάτερον λέγωμεν;

ΞΕ. Τὸ μὲν ἀρχαιοπραγές τι πάτριον, ὡς πρὸς τοὺς νείεις
230 μάλιστα' ἐχρῶντό τε καὶ ἐτι πολλοὶ χρῶνται τὰ νῦν, ὅταν
αὐτοὺς ἐξαμαρτάνωσι τι, τὰ μὲν | χαλεπαίνοντες, τὰ δὲ μαλ-
θακωτέρως παραμυθούμενοι' τὸ δ' οὖν ξύμπαν αὐτὸ δε-
θότατα εἴποι τις ἂν νουθειτηκῆν.

ΘΕΑΙ. Ἔστιν οὕτως.

ΞΕ. Τὸ δέ γε, ὡς εἴξασί τινας αὐτὸν λόγον ἐαντοῖς δόντες
ἠγγῆσασθαι πᾶσαν ἀκούσιον ἀμαθίαν εἶναι, καὶ μαθεῖν οὐ-
δέν ποτ' ἂν ἐθέλειν τὸν οἰόμενον εἶναι σοφὸν τούτων ὧν
οἰοῖτο πέρι δεινὸς εἶναι, μετὰ δὲ πολλοῦ πόνου τὸ νουθε-
τητικὸν εἶδος τῆς παιδείας ομοκρῶν ἀνύτειν.

ΘΕΑΙ. Ὁρθῶς γε νομίζοντες.

33. Ἡ μέθοδος αὐτῆς τῆς παιδείας μὲ τὴν τιμωρίαν εἶναι κείνη,

ΘΕΑΙ. Ἀλήθεια.

ΞΕ. Καὶ μάλιστα, μοῦ φαίνεται. πῶς μόνον τούτω τὸ
εἶδος τῆς ἀγνοίας ὀνομάστηκε ἀμᾶθεια.

ΘΕΑΙ. Ἐχεις πολὺ δίκιο.

ΞΕ. Καὶ τί ὄνομα πρέπει νὰ δώσουμε στὸ μέρος τῆς
δασκαλικῆς τέχνης, ποῦ μᾶς ἀπολυτρώνει ἀπὸ τούτου τὸ κακὸ;

ΘΕΑΙ. Νομίζω, ξένη μου, πῶς τ' ἄλλα μέρη τῆς δασκα-
λικῆς τὰ ὀνομάζουσι ἐπαγγελματικὴν ἐκπαίδευσιν,
ἐτούτ' ἕμωις ἐμεῖς ἐδῶ τοῦλάχιστον τὸ λέμε παιδείαν.

ΞΕ. Ἔτσι τ' ὀνομάζουσι. Θεαίτητε, σχεδὸν ἔλοι οἱ Ἑλ-
ληνες. Εἰν' ἕμωις ἀνάγκη νὰ ἐξετάσωμ' ἀκόμη καὶ τούτω
δῶ. Ἀρχαίς ἢ παιδεῖα εἶναι πᾶ ἔν' ἀξίαιροτο σύνολο ἢ
ἔχει κάποια διαίρεση, ποῦ ἀξίζει νὰ τῆς δώσωμ' ὀνόματα;

ΘΕΑΙ. Κα: βέβαια πρέπει νὰ τὸ ἐξετάσωμε.

XVII. ΞΕ. Μοῦ φαίνεται λοιπόν, πῶς καὶ τούτω μὲ
κάποιον τρόπο σκίζεται ἀκόμη στὰ δύο.

ΘΕΑΙ. Μὲ ποιον τρόπο;

ΞΕ. Ἡ διδασκαλία ποῦ γίνεται μὲ λόγους, ἔχει δύο ὁρ-
μοὺς, ἕναν, ποῦ φαίνεται νὰ ἔναι κάπως ἀνώμαλος, καὶ ἕναν
ἄλλον ἐμάλωτο.

ΘΕΑΙ. Καὶ ποῖος λέμε, πῶς εἶν' ὁ καθένας ἀπ' αὐτούς;

ΞΕ. Ὁ ἕνας εἶν' ὁ ἀρχαιοπρεπὸς ἐκεῖνος τρόπος, ποῦ
χρησιμοποιοῦσαν προπάντων οἱ πατέρες ἀπέναντι στοὺς
γίους των καὶ τῶρ' ἀκόμη πολλοὶ τὸν χρησιμοποιοῦν, ὅταν
τὰ παιδιὰ κάνουνε κανένα σφάλμα. Κι ἄλλοτε τὰ πιάουσι
μὲ τ' ἄγριο, καὶ ἄλλοτε τὰ συμβουλεύουσι μὲ τὸ καλὸ. Ὅλη
τούτη τὴν ἐνέργειαν πολὺ σωστά θὰ τὴν ὀνόμαζε κανεὶς συμ-
βουλευτικὴν τέχνην³³.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι εἶναι.

ΞΕ. Ὡς πρὸς τὸν ἄλλον τρόπο πάλι φαίνεται, πῶς μερι-
κοὶ ἐξετάσαν καλὰ τὸ ζήτημα καὶ ἔφρασαν στὸ συμπέρασμα,
πῶς καθὲ ἀμάθεια εἶν' ἀθέλητη καὶ πῶς, ὅταν κανεὶς ἔχει
τὴν ἰδέαν πῶς εἶναι σοφός, ποτὲ δὲ θέλει νὰ μάθει τίποτ'
ἀπὸ κείνα, ποῦ νομίζει πῶς εἶναι ξεφτερί. καὶ γι' αὐτὸ οὐ
τέτοιους ὁ συμβουλευτικὸς τρόπος τῆς παιδείας μὲ μεγάλους
κόπους μικρὰ μόνον ἀποτελέσματα μπορεῖ νὰ φέρει.

ΘΕΑΙ. Τὸ συμπέρασμά τους εἶναι, θαρρῶς, πολὺ σωστὸ.

ποῦ ἐκθῆται ἡ Πρωταγόρας στὸν δῶνυμο διάλογο (324a-326c) «ἐνθα
δὴ πᾶς παντὶ θυμῷται καὶ νουθετεῖ θῆλον διαι ὡς ἐξ ἐπιμελείας καὶ
μαθησῶσις κτητῆς οὐσίας» κλπ.

ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΞΕ. Ἐὰρ οὖν οὐ χαιρέιν τὸ ἀληθὲς εἰσάντες οἱ δημιουργοὶ νῦν οὐ τὰς οὐσας συμμετρίας, ἀλλὰ τὰς δοξούσας εἶναι καλὰς τοῖς εἰδώλοισι ἐναπεργάζονται;

ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΞΕ. Τὸ μὲν ἄρα ἕτερον οὐ δίκαιον, εἰκὸς γε οὖν, εἰκόνα καλεῖν;

ΘΕΑΙ. Ναί.

B | ΞΕ. Καὶ τῆς γε μιμητικῆς τὸ ἐπὶ τούτῳ μέρος κλητέον, ὅπερ εἶπομεν ἐν τῷ πρόσθεν, εἰκαστικὴν;

ΘΕΑΙ. Κλητέον.

ΞΕ. Τί δέ; Τὸ φαινόμενον μὲν διὰ τὴν οὐκ ἐκ καλοῦ θεῶν εἰκέναι τῷ καλῷ, δύναμιν δὲ εἰς τὸ λάβοι τὰ τηλικαῦτα ἱκανῶς ὁρᾶν, μὴ δ' εἰκὸς ᾧ φησὶν εἰκέναι, τί καλοῦμεν; Ἐὰρ οὐκ, ἐπεὶ περ φαίνεται μὲν, εἰκοι δὲ οὐ φάντασμα;

ΘΕΑΙ. Τί μὴν;

ΞΕ. Οὐκοῦν πάμπολυ καὶ κατὰ τὴν ζωγραφίαν τοῦτο

C τὸ | μέρος ἐστὶ καὶ κατὰ ξύμπασαν μιμητικὴν;

ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὐ;

ΞΕ. Τὴν δὴ φάντασμα ἀλλ' οὐκ εἰκόνα ἀπεργαζομένην τέχνην ἄρ' οὐ φανταστικὴν ὀρθότατ' ἂν προσαγορεύοιμεν;

ΘΕΑΙ. Πολύ γε.

ΞΕ. Τούτῳ τοῖσιν τῶν δύο ἔλεγον εἶδη τῆς εἰδωλοποιικῆς, εἰκαστικὴν καὶ φανταστικὴν.

ΘΕΑΙ. Ὅρθως.

ΞΕ. Ὅ δέ γε καὶ τὰτ' ἡμφεγνόνουν, ἐν ποτέρῳ τὸν σοφιστὴν θετέον, οὐδὲ νῦν παρὰ δύναμαι θεάσασθαι σαφῶς,

43. Σὲ πολλὰ μέρη τῶν ἔργων τοῦ ὁ Πλάτωνος χρησιμοποιοῦσι τὶς ὀπτικῆς προσαρμογῆς καὶ τὶς ὀπτικῆς ἀπάτες γιὰ νὰ δεῖξει τὴ διαφορά ἀνάμεσα στὴν ἀποπλανητικὴ μίμηση καὶ τὴν ἀλήθεια. Πρὸς «Πολιτεία» (602c) «Πρὸς Δίος, ἣν δ' ἐγώ, τὸ δὲ δὴ μιμεῖσθαι τοῦτο οὐ περὶ τρίτου μὲν τί ἐστιν ἀπὸ τῆς ἀληθείας;... ταῦτ' οὖν ἡμῶν μέγας ἐγγύθεν τε καὶ πόρρωθεν διὰ τῆς ὁφθαλμοῦ οὐκ ἴσον φαίνεται. Οὐ γὰρ καὶ ταῦτ' ἀκαμπύλα τε καὶ εὐθὰ ἐν ὄσταις τε θεωμένους καὶ

ΘΕΑΙ. Ἐπο' εἶναι.

ΞΕ. Καὶ λοιπὸν τί κάνουνε τώρα οἱ καλλιτέχνες; Δὲν ἀφήνουνε κατὰ μέρος τὴν ἀλήθεια καὶ δὲ βάζουνε στὰ ὁμοιώματα. πού κατασκευάζουν, ὅχι τὶς πραγματικῆς συμμετρίες, παρὰ ἐκείνες, πού θὰ φαίνονται, πῶς εἶν' ὄρατες;

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια.

ΞΕ. Τὸ ἕνα λοιπὸν εἶδος, ἀφοῦ εἶν' ἐντελῶς ὅμοιο μὲ τὸ πρότυπο, δὲν εἶναι σωστὸ νὰ τ' ὀνομάσουμε ὁμοίωμα ἢ εἰκόνα;

ΘΕΑΙ. Βέβαια.

ΞΕ. Καὶ τὸ σχετικὸ μέρος τῆς μιμητικῆς τέχνης δὲν πρέπει νὰ τ' ὀνομάσουμε, ὅπως εἶπαμε καὶ πρὶν, ἀπεικονιστικὴ;

ΘΕΑΙ. Ἐτοί πρέπει νὰ τ' ὀνομάσουμε.

ΞΕ. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μερὶὰ τὸ ἔργο ἐκεῖνο, πού φαίνεται νὰ μοιάζει μὲ τ' ὁμοιοπρότυπο, γιατί δὲν τὸ κοιτάζουμε ὁμοίωτα, ἂν ὅμως μπορούσε κανεὶς νὰ πάρει τὴν ἱκανότητα νὰ τὸ κοιτάξει μὲ ἀρκετὴ προσοχή, τότες δὲ μοιάζει καθόλου μὲ κείνο, πού λέει πῶς μοιάζει. πῶς νὰ τ' ὀνομάσουμε; Ἄραγε, ἀφοῦ φαντάζει πῶς μοιάζει, μὰ δὲ μοιάζει, δὲν πρέπει νὰ τ' ὀνομάσουμε φάντασμα;

ΘΕΑΙ. Τί ἄλλο βέβαια;

ΞΕ. Αὐτὸ λοιπὸν δὲν εἶν' ἕνα πάρα πολὺ μεγάλο μέρος ἀπὸ τὴ ζωγραφικὴ καὶ ἀπ' ὅλη τὴν ἄλλη μιμητικὴ;

ΘΕΑΙ. Πῶς δὲν εἶναι;

ΞΕ. Τὴν τέχνην λοιπὸν αὐτὴ, πού κατασκευάζει φαντάσματα καὶ ὅχι πιστὰ ὁμοιώματα, δὲ θὰ τὸν ὀνομάζαι ἄραγε πάρα πολὺ σωστὰ φάντασμα τοπλαστικὴ;

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστὰ.

ΞΕ. Αὐτὰ λοιπὸν εἶναι τὰ δύο εἶδη τῆς εἰδωλοποιητικῆς τέχνης πού ἔλεγα, ἢ ἀπεικονιστικὴ καὶ ἢ φάντασμα τοπλαστικὴ.

ΘΕΑΙ. Σύμφωνοι.

ΞΕ. Ἐκείνη ὅμως τὴν ἀμυθολογία, πού εἶχα καὶ πρὶν, δηλαδὴ σὲ ποῖαν ἀπὸ τὶς δύο πρέπει νὰ κατατάξω τὸ σοφιστή, καὶ τὴν ἀκόμη δὲν μπορῶ νὰ τὴν ξεδιαλύνω καθαρὰ,

ἔξω, καὶ κοίτατε δὴ καὶ ἐξέχοντα διὰ τὴν περὶ τὰ χρώματα ἀπὸ πλάνην τῆς ὁφθαλμοῦ καὶ «Φίλητος» (42a) «ἐν μὲν ὄσταις τὸ πόρρωθεν καὶ ἐγγύθεν ὁρᾶν τὰ μεγέθη τὴν ἀλήθειαν ἀφανίζει καὶ ψευθὴ ποιεῖ δεξάζειν».

D ἄλλ' ὄντως | θανασιὸς ἀνὴρ καὶ κατιδεῖν παγχάλεπος,
ἐπει καὶ νῦν μάλα εὖ καὶ κομψῶς εἰς ἄπορον εἶδος διε-
ρρηγόσασθαι καταπέφενεν.

ΘΕΑΙ. Ἔοικεν.

ΕΕ. Ἄρ' οὖν αὐτὸ γιγνώσκων ξύμφορος, ἢ σε ὁλον δό-
μη τις ὑπὸ τοῦ λόγου συνειθισμένον συνεπεισάσαιο πρὸς
τὸ ταχὺ ξυμφορῆσαι;

ΘΕΑΙ. Πῶς καὶ πρὸς τί τοῦτο εἰρηκας;

XXIV. ΕΕ. Ὅντως, ὦ μακάριε, ἐσμεν ἐν παντάπασιν
E χαλεπῇ σκέψει. Τὸ γὰρ φαίνεσθαι | τοῦτο καὶ τὸ δοκεῖν,
εἶναι δὲ μὴ, καὶ τὸ λέγειν μὲν ἅτινα, ἀληθῆ δὲ μὴ, πάντα
ταῦτά ἐστι μεσιτὰ ἀπορίας ἀεὶ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ καὶ
νῦν. Ὅπως γὰρ εἰπόντια χρῆ ψευδῆ λέγειν ἢ δοξάζειν ὄν-
τως εἶναι, καὶ τοῦτο φθεγγόμενον ἐναντιολογία μὴ συνεχε-
237 σθαι, παντάπασιν, ὦ | Θεάτιτε, χαλεπόν.

ΘΕΑΙ. Τί δὴ;

ΕΕ. Τετόλιμκεν ὁ λόγος οὗτος ὑποθεσθαι τὸ μὴ ὄν
εἶναι· ψεῦδος γὰρ οὐκ ἂν ἄλλως ἐγίγνετο ὄν. Παρμενίδης
δὲ ὁ μέγας, ὦ παῖ, παισὶν ἡμῖν οὖσιν ἀρχόμενός τε καὶ
διὰ τέλους τοῦτο ἀπεμαρτύρατο, πεζῆ τε ὡς ἐκάστοτε λέγων
καὶ μετὰ μέτρων·

οὐ γὰρ μὴ ποτε τοῦτο θαμῆς, φησὶν, εἶναι μὴ ὄντα·
ἀλλὰ οὐ τήσθ' ἀφ' ὁδοῦ διζήσιος εἶργε νόημα.

44 Τὴν ἀποψη, πῶς δὲν μπορεῖ ποτὴ νὰ ὑπάρξει ψεύτικος λό-
γος, τὴν ὑποστηρίζαν οἱ ἀντίπαλοι τοῦ Πλάτωνα οἱ κωικοί καὶ μά-
λιστα ὁ Ἀντισθένης (ψευδῆ λέγειν οὐκ ἐστι). Τὸ πρόβλημα ἀπασχό-
λητος τὸν Πλάτωνα καὶ στὸν «Κρατύλο» (429d - 431c). * Ἄρα οὐ ψευ-
δῆ λέγειν τὸ παράπαν οὐκ ἐστι, ἄρα τοῦτο οὐ δύναται ὁ λόγος; ου-
χοὶ γὰρ τινες οἱ λέγοντες, ὦ φίλε Κρατύλε, καὶ νῦν καὶ πάλα; καὶ
στὸν «Εὐθύδημο» (283e - 287a) «Τί δέ, ἔφη, ὦ Κτήσιππε, ὁ Εὐθύδη-
μος, ἢ δοκεῖ σοι ὁδὸν εἶναι ψεύδασθαι; καὶ αὐτὸ «Θεάτιτε» (188d -
189b). Ἐξῶ ὅμως στὸ «Σοφιστῆς» γιὰ πρώτη φορὰ καταπίδναται μὲ
τὸ πρόβλημα τοῦτο ὁ Πλάτωνας τόσο βαθιὰ συσχετίζοντας τὸ μὲ τὴν
παρμενιδικὴν ἀποψη γιὰ τὸ «μὴ ὄν» καὶ ἀναιρώντας τὴν ἀποψη τοῦ-
της, φτάνει ν' ἀποδείξει, πῶς μπορεῖ νὰ ὑπάρξει ψεύτικος λόγος, γιὰτι
μὲ κάποιον τρόπον ὑπάρχει καὶ τὸ «μὴ ὄν».

45. Τὸ «μὴ ὄν», τὸ «ὄν» καὶ μερικὲς ἄλλες ἔνοιες, πού τίς μετα-

γιατί ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶναι πραγματικά ἀξιοθάματος
καὶ τρομερὰ δυσκολέπιαστος, ἀφοῦ καὶ τώρα πολὺ ὄρατα
καὶ κομψὰ μᾶς ξεγλίστησε καὶ κρούφηκε σ' ἓνα εἶδος ποῦ
εἶν' ἀδύνατο νὰ τὸ διερευνησοῦμε.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι φαίνεται.

ΕΕ. Ἄραγες συνειδητὰ συμφωνεῖς σ' αὐτὸ μαζί μου ἢ
μὴ σὲ πῆρ' ὁ κατήφορος νὰ ποῦμε καὶ συνηθισμένως ἀπὸ τὴν
κουβέντα βιάστηκες νὰ συμφωνήσεις γρήγορα γρήγορα;

ΘΕΑΙ. Μὰ γιατί τὸ λὲς αὐτὸ καὶ σχετικὰ μὲ τί;

XXIV. Τὸ πρόβλημα γιὰ τὸ «μὴ ὄν».

Ἡ ἀποψη τοῦ Παρμενίδη.

ΕΕ. Τὸ εἶπα, γιατί πραγματικά, καλέ μου, βρισκόμαστε
μπροστὰ σ' ἓνα δυσκολότατο ζήτημα. Γιατί τὸ νὰ φαίνεται
καὶ νὰ νομίζεται ἓνα πράμα, πῶς εἶναι κάτι καὶ νὰ μὴ εἶναι
πραγματικά καὶ τὸ νὰ λέει κανεὶς μερικά πράματα καὶ νὰ
μὴν εἶν' ἀληθινὰ, ἔλα αὐτὰ εἶναι προβλήματα γεμάτ' ἀπο-
ρίες καὶ τώρα καὶ σὲ περασμένους καιροὺς καὶ πάντα.
Γιατί ὅλοτελα δύσκολο, Θεάτιτε, νὰ πεῖς μ' ὀποιοδῆ-
ποτε τρόπο πῶς πραγματικά ὑπάρχει ψεύτικος λόγος ἢ ψεύ-
τικὴ δοξασία, καὶ μόλις τὸ πεῖς, νὰ μὴν περιπέσεις σ' ἀν-
τίφαση.

ΘΕΑΙ. Μὰ γιατί λοιπόν;

ΕΕ. Γιατί τοῦμᾶε, φίλε μου, αὐτὸς ὁ λόγος νὰ παραδέ-
χεται, πῶς ὑπάρχει τὸ «μὴ ὄν»⁴⁴. Ἄλλωθς δὲ γίνεται νὰ
ὑπάρχει ψέμα. Ὁ μεγάλος ἔμως Παρμενίδης, νεαρό μου,
ὅταν ἔμεις εἴμασταν ἀκόμη πολὺ νέοι καὶ ἀρχίζοντας καὶ τε-
λειώνοντας, καὶ προφορικά⁴⁵ καὶ στοὺς στίχους του, μᾶς
ἔδιδε τούτη τὴ μαρτυρία:

«Τοῦτο δὲ θ' ἀποδείξεις ποτὴ, λέει, τὰ «μὴ ὄντα» πῶς εἶναι.

Καλλι' ἀπὸ τοῦτο τὸ δρόμο τῆς ἔρευνας τράβα τὸ νοῦ»,

χειρίζεται ὡς «ἔβη» ὁ Πλάτωνας στίς ἀποδείξεις του τίς κλείνουμε
μέσα σὲ εἰσαγωγικά, πρῶτα πρῶτα γιὰ νὰ εὐκολύνουμε τὸν ἀναγνώ-
στη νὰ παρακολουθεῖ τὴ συζήτηση καὶ ἔπειτα, γιὰτι τοὺς δρους αὐτοῦς
«μὴ ὄν» καὶ «ὄν», ποῦ εἶναι δὲ δὲν εἶναι προσαρμοσμένοι στὴ γραμ-
ματικὴ τῆς δημοτικῆς τοῦ παραθᾶτου ἀτόφους σὰ ζῶπουρα.

46. «Πεζῆ τε... καὶ μετὰ μέτρων». Ὅπως εἶναι γνωστὸ ὁ Παρμε-
νίδης ἔγραψε μόνο ἓνα μεγάλο διδαχτικό ποίημα, ποῦ ἔχει τὸν τίτλο
«Περὶ φύσεως». Τὸ «πεζῆ» λοιπὸν δὲν μπορεῖ ν' ἀναφέρεται σ' ἔργο
τοῦ Παρμενίδη γραμμένο στὸν πεζὸ λόγο καὶ δὲν μπορεῖ νὰ σημαίνει
τίποτ' ἄλλο παρὰ τὴν προφορικὴν διδασκαλία τοῦ φιλοσόφου, ὅπως
δειχνει καὶ τὸ «ἐκάστοτε λέγων».

B Παρ' ἐκείνου τε οὖν μαρτυρεῖται, καὶ | μάλιστα γὰρ δὴ πάντων ὁ λόγος αὐτὸς ἂν δηλώσειε μέτρια βασανισθεῖς. Τοῦτο οὖν αὐτὸ πρῶτον θεασάμεθα, εἰ μὴ τί σοι διαφέρει.

ΘΕΑΙ. Τὸ μὲν ἐμὸν ὄπη βούλει τίθεσο, τὸν δὲ λόγον, ἧ βέλτεστα διέξεισι, σκοπῶν αὐτὸς τε ἴθι κάμῃ κατὰ ταύτην τῆν ὁδὸν ἄγε.

XXV. ΞΕ. Ἄλλὰ χρὴ δρᾶν ταῦτα. Καί μοι λέγε· τὸ μηδαμῶς δὲν τοιμῶμένῃ που φητέγγεσθαι;

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΞΕ. Μὴ τοίνυν ἔριδος ἔνεκα μηδὲ παιδιᾶς, ἀλλ' εἰ σπουδῆ δέοι | συννοήσαντά τινα ἀποκρίνασθαι ἴων ἀκροατῶν, ποῖ χρὴ τοῦνομ' ἐπιφέρειν τοῦτο τὸ μὴ ὄν· τί δοκοῦμεν ἂν εἰς τί καὶ ἐπὶ ποῖον αὐτόν τε καταχρησασθαι καὶ τῷ πυνθανομένῳ δεικνύναι;

ΘΕΑΙ. Χαλεπὸν ἤρου καὶ σχεδὸν εἰπεῖν, οἶφ' γε ἐμοὶ παντάπασιν ἄπορον.

ΞΕ. Ἄλλ' οὖν τοῦτό γε δῆλον, οἷ τῶν ὄντων ἐπὶ τι τοῦ μὴ ὄν οὐκ οἰοτέον.

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ ἂν;

ΞΕ. Οὐκοῦν ἐπεὶ περ οὐκ ἐπὶ τὸ ὄν, οὐδ' ἐπὶ τὸ τί φέρων ὀρθῶς ἂν τις φέροι.

ΘΕΑΙ. Πῶς δὴ;

D | ΞΕ. Καὶ τοῦτο ἡμῖν που φανερόν, ὡς καὶ τὸ τί τοῦτο ἔρημα ἐπ' ὄντι λέγομεν ἐκάστοτε· μόνον γὰρ αὐτὸ λέγειν, ὥσπερ γυμνὸν καὶ ἀπρηρωμῆνον ἀπὸ τῶν ὄντων ἀπάντων, ἀδύνατον· ἢ γάρ;

ΘΕΑΙ. Ἄδύνατον.

*Ἐχομε λοιπὸν καὶ τῆ μαρτυρία τοῦ Παρμενίδῃ· μὰ περισσώτερ' ἂπ' ὄλα θὰ μᾶς φανερώσει τὸ πρᾶμα ὁ ἴδιος ὁ λόγος ποῦ εἶπαμε, ἂν καὶ λίγο ἀκόμη τότε βασανίσουμε. Ἄς δοῦμε πρῶτα λοιπόν, ἂν ἔχεις ἐσὺ καμιάν ἀντίρρησην.

ΘΕΑΙ. Ὅσο γιὰ τῆ δικῆ μου τῆ γνώμη πᾶρ' τὴν ἔπως θέλεις. Ἐσὺ ἔμως καὶ ὁ ἴδιος προχώρησε κοιτάζοντας νὰ πάει ὅσο μπορεῖ καλύτερα ἢ ἔρευνά μας καὶ μῆνα ὀδήγησέ με σ' αὐτὸ τὸ δρόμο.

XXV. Ἐπακόλουθα τῆς παρμενιδικῆς ἀποψῆς γιὰ τὸ «μὴ ὄν».

ΞΕ. Ἔτσι πρέπει νὰ κάνομε. Γιὰ πῆς μου λοιπόν, σὲ παρακαλῶ, ἐκεῖνο ποῦ «καθόλου δὲν ὑπάρχει», τοιμᾶμε νὰ τὸ ἐκφράζουμε μὲ κάποιον τρόπο;

ΘΕΑΙ. Πῶς ὄχι;

ΞΕ. Ἄν λοιπὸν ὄχι γιὰ νὰ γίνει λογομαχία, οὔτε γιὰ νὰ παίξουμε, παρὰ στὰ σοβαρὰ κάποιος ἀπὸ τοὺς ἀκροατῆς εἶταν ὑποχρεωμένος, ἀφοῦ καλοσυνταχθεῖ, νὰ μᾶς ἀπαντήσῃ, σὲ ποῖο πρᾶμα πρέπει νὰ ἐσαρμῶσει αὐτὴ τῆ λέξη, τὸ «μὴ ὄν», τί σοῦ φαίνεται; Γιὰ ποῖο καὶ τί λογῆς πρᾶμα καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος θὰ μπορούσε νὰ μεταχειριστεῖ αὐτὴ τῆ λέξη καὶ σὲ κάποιον ἄλλον, ποῦ θὰ ρωτοῦσε, νὰ τοῦ τὸ ἐξηγήσῃ;

ΘΕΑΙ. Δύσκολο πρᾶμα μ' ἐρώτησες καὶ ποῦ γιὰ ἔνανε σὰν καὶ μῆνα τουλάχιστο εἶναι σχεδὸν ὀλότελ' ἀδύνατο ν' ἀπαντήσῃ.

ΞΕ. Καὶ ἔμως τοῦτο δῶ εἰν' ὥστ' ὅσο φανερό, πῶς δὲν μπορούμε ν' ἀποδώσουμε τὴν ἔννοια «μὴ ὄν» σὲ «κάτι», ποῦ εἶναι «ὄν».

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς θὰ μπορούσαμε;

ΞΕ. Κι ἀφοῦ βέβαια δὲν μπορούμε ν' ἀποδώσουμε τὴν ἔννοια «μὴ ὄν» στὸ «ὄν», οὔτε στὸ «κάτι» θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ τὴν ἀποδώσει καὶ νὰ τὴν ἀποδώσει σωτᾶ.

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς δά;

ΞΕ. Γιατί, ἂ δὲ γελιέμεκι, εἰν' ἀκόμη φανερό σ' ἔλους μας, πῶς καὶ τῆ λέξη «κάτι» τῆ λέμε κάθε φορὰ γιὰ ἕνα πρᾶμα, ποῦ ὑπάρχει. Γιατί βέβαια εἰν' ἀδύνατο νὰ ποῦμε αὐτὴ τῆ λέξη ἔτσι μόνη της, γυμνῆ καὶ ξεκολλημένη ἀπ' ὄλα τὰ ὄντα. Δὲν εἰν' ἔτσι;

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια εἰν' ἀδύνατο.

ΕΕ. Ἄρα τῆδε σκοπῶν ξύμφης ὡς ἀνάγκη τόν τι λέγοντα ἐν γέ τι λέγειν;

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

ΕΕ. Ἐνός γάρ δὴ τό γε τι φήσεις σημεῖον εἶναι, τὸ δὲ τινὲ δυοῖν, τὸ δὲ τινὲς πολλῶν.

ΘΕΑΙ. Πῶς γάρ οὖ;

Ε | ΕΕ. Τὸν δὲ δὴ μὴ τι λέγοντα ἀναγκαιότατον, ὡς εἶκοι, παντάπασι μηδὲν λέγειν.

ΘΕΑΙ. Ἀναγκαιότατον μὲν οὖν.

ΕΕ. Ἀρ' οὖν οὐδὲ τοῦτο συγχωρητέον, τὸ τὸν τοιοῦτον λέγειν μὲν [τι], λέγειν μέντοι μηδέν, ἀλλ' οὐδὲ λέγειν φατέον, ὅς γ' ἂν ἐπιχειρῇ μὴ ὄν φθέγγεσθαι;

ΘΕΑΙ. Τέλος γοῦν ἂν ἀπορίας ὁ λόγος ἔχοι.

238 | XXVI. ΕΕ. Μήπω μέγ' εἴπης· ἔτι γάρ, ᾧ μακάριε, ἔστι, καὶ ταῦτά γε τῶν ἀποριῶν ἡ μεγίστη καὶ πρώτη. Περὶ γάρ αὐτὴν αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν οὕσα τυγχάνει.

ΘΕΑΙ. Πῶς φῆς; Λέγε καὶ μηδὲν ἀποκνήσης.

ΕΕ. Τῷ μὲν ὄντι που προσγένοιτ' ἂν τι τῶν ὄντων ἕτερον.

ΘΕΑΙ. Πῶς γάρ οὖ;

ΕΕ. Μὴ ὄντι δέ τι τῶν ὄντων ἄρα προσγένεσθαι φησόμεν δυνατὸν εἶναι;

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς;

ΕΕ. Ἀριθμὸν δὴ τὸν ξύμπαπτα τῶν ὄντων τίθειεν.

Β ΘΕΑΙ. | Εἶπερ γε καὶ ἄλλο τι θετέον ὡς ὄν.

ΕΕ. Μὴ τοίνυν μηδ' ἐπιχειροῶμεν ἀριθμοῦ μήτε πλήθος μήτε τὸ ἐν πρὸς τὸ μὴ ὄν προσφέρειν.

ΕΕ. Ἄραγε συμφωνεῖς μαζί μου σ' αὐτό, γιατί βλέπεις πῶς ὅποιος λέει «κάτι» ἀναγκαστικά ἐννοεῖ ἕνα κάποιον πράμα;

ΘΕΑΙ. Ναί! Ἔτσι τὸ παραδέχομαι.

ΕΕ. Καὶ θὰ παραδεχτεῖς ἀκόμη βέβαια, πῶς τὸ «κάτι» σημαίνει «ἕνα πράμα», καὶ τὸ «κάποια» σημαίνει «δύο» ἢ «πολλὰ πράματα».

ΘΕΑΙ. Πῶς ὄχι;

ΕΕ. Κι ὅποιος λέει «ὄχι κάτι», ἀναγκαστικά λέει ὀλότελα τίποτα.

ΘΕΑΙ. Χωρὶς ἄλλο.

ΕΕ. Μὰ δὲν εἶναι ἄραγες σωστὸ νὰ μὴν κάνουμε οὔτε τούτη τὴν παραχώρηση, πῶς ὅποιος λέει «ὄχι κάτι» μιλάει, μὰ δὲ λέει τίποτα; Καὶ δὲν εἶναι πιὸ σωστὸ νὰ παραδεχτοῦμε, πῶς οὔτε καν μιλάει, ὅποιος προσπαθεῖ νὰ ἐκφράσει τὸ ἀνόπαρτο;

ΘΕΑΙ. Ἔτσι τουλάχιστο θὰ τέλειωναν οἱ δυσκολίες τῆς ἔρευνάς μας.

XXVI. Τὸ «μὴ ὄν» ὀλότελ' ἀδιανόητο, ἀνεπίωτο, ἀπρόφερο, ἀνέκφραστο.

ΕΕ. Μὴ λὲς κιόλας μεγάλο λόγο. Γιατί πίσω εἶν' ἀκόμη, καλέ μου φίλε, καὶ μάλιστα ἡ πιὸ μεγάλη καὶ πρώτη ἀπ' ὅλες τίς δυσκολίες, Δυσκολία πού ἔχει σχέση μὲ τὴν ἴδια τὴ βάση τῆς ἔρευνας.

ΘΕΑΙ. Πῶς τὸ ἐννοεῖς αὐτό; Λέγε καὶ μὴ διαστάσεις καθόλου.

ΕΕ. Σ' ἕνα «ὄν» μπορεῖ βέβαια νὰ προστεθεῖ κάποιον ἄλλο «ὄν».

ΘΕΑΙ. Βέβαια.

ΕΕ. Στὸ «μὴ ὄν» ἔμως θὰ δεχτοῦμ' ἄραγες, πῶς μπορεῖ νὰ προστεθεῖ κάποιον ἀπὸ «τὰ ὄντα»;

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς νὰ τὸ δεχτοῦμε;

ΕΕ. Γιὰ κοίτα λοιπὸν τώρα. Τοὺς ἀριθμοὺς γενικά ὅλους τοὺς λογαριάζοῦμ' ἀνάμεσα στὰ «ὄντα».

ΘΕΑΙ. Περισσότερο ἀπὸ κάθε τι ἄλλο, πού λογαριάζομε γιὰ «ὄν».

ΕΕ. Λοιπὸν δὲν πρέπει οὔτε νὰ δοκιμάσουμε ν' ἀποδώσουμε στὸ «μὴ ὄν» κάτι ἀπὸ τοὺς ἀριθμοὺς οὔτε τὴν πολλότητα οὔτε τὸ ἕνα.

ΘΕΑΙ. Οὐκουν ἂν ὀρθῶς γε, ὡς εἰκεν, ἐπιχειροῦμεν, ὡς φησιν ὁ λόγος.

ΞΕ. Πῶς οὖν ἂν ἦ διὰ τοῦ στόματος φθέγγατο ἂν τις ἢ καὶ τῆ διανοίᾳ τὸ παρὰ πᾶν λάβοι τὰ μὴ ὄντα ἢ τὸ μὴ ὄν χωρὶς ἀριθμοῦ;

ΘΕΑΙ. Λέγε πῆ;

ΞΕ. Μὴ ὄντα μὲν ἐπειδὴν λέγωμεν, ἄρα οὐ πλῆθος | ἐπιχειροῦμεν ἀριθμοῦ προστιθέναι;

ΘΕΑΙ. Τί μὴν;

ΞΕ. Μὴ ὄν δέ, ἄρα οὐ τὸ ἐν αὐτῷ;

ΘΕΑΙ. Σαφέστατά γε.

ΞΕ. Καὶ μὴν οὔτε δίκαιόν γε οὔτε ὀρθόν φαμεν ὄν ἐπιχειρεῖν μὴ ὄντι προσαρμόττειν.

ΘΕΑΙ. Λέγεις ἀληθέστατα.

ΞΕ. Συννοεῖς οὖν ὡς οὔτε φθέγγασθαι δυνατὸν ὀρθῶς οὔτ' εἰπεῖν οὔτε διανοηθῆναι τὸ μὴ ὄν αὐτὸ καθ' αὐτὸ, ἀλλ' ἔστιν ἀδιανόητόν τε καὶ ἄορθον καὶ ἀφθερικόν καὶ ἄλογον;

ΘΕΑΙ. Παντάσῃ μὲν οὖν.

D ΞΕ. Ἄρ' οὖν | ἐφυσάμην ἄρι λέγων τὴν μεγίστην ἀπορίαν ἐρεῖν αὐτοῦ περὶ;

ΘΕΑΙ. Τί δέ; Ἔτι μείζω τινὰ λέγειν ἄλλην ἔχομεν;

ΞΕ. Τί δέ, ὦ θανμάσι; Οὐκ ἐννοεῖς αὐτοῖς τοῖς λεχθεῖσιν διὰ καὶ τὸν ἐλέγχοντα εἰς ἀπορίαν καθίστησι τὸ μὴ ὄν οὕτως, ὥστε, ὁπόταν αὐτὸ ἐπιχειρῇ τις ἐλέγχειν, ἐναντία αὐτὸν αὐτῷ περὶ ἐκεῖνο ἀναγκάζεσθαι λέγειν;

ΘΕΑΙ. Πῶς φῆς; Εἶπέ ἐτι σαφέστερον.

ΞΕ. Οὐδὲν δεῖ τὸ σαφέστερον ἐν ἐμοὶ σκοπεῖν. Ἐγὼ μὲν γὰρ | ὑποθέμενος οὔτε ἐνός οὔτε τῶν πολλῶν τὸ μὴ ὄν δεῖν μετέχειν, ἄρι τε καὶ νῦν οὕτως ἐν αὐτὸ εἶρηκα τὸ μὴ ὄν γὰρ φημί. Συννεῖς τοι;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια δὲ θὰ κάναμε, καθὼς φαίνεται, σωστά, ἂν τὸ δοκιμάζωμε. Ἔτσι λέει τὸ λογικό.

ΞΕ. Πῶς ἕμως μπορεῖ κανεὶς ἢ μὲ τὸ στόμα νὰ προσφέρει ἢ καὶ μὲ τῆ διανοίᾳ του νὰ συλλάβει μ' ὅποιοδήποτε τρόπο «τὰ μὴ ὄντα» ἢ τὸ «μὴ ὄν» χωρὶς καμιά συσχέτιση μ' ἀριθμὸ;

ΘΕΑΙ. Γιὰ ἐξηγήσου καλύτερα.

ΞΕ. Ὅταν λέμε «μὴ ὄντα», δὲ δοκιμάζουμε νὰ προσθέσουμε στὴν ἔννοια αὐτῆ τὴν πολλότητα;

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια.

ΞΕ. Καὶ ἔταν λέμε «μὴ ὄν», ἄραγε δὲν τοῦ προσθέτουμε τὴ μονάδα;

ΘΕΑΙ. Ὅλοφάνερα.

ΞΕ. Καὶ ἕμως δεχόμεστε, πῶς δὲν εἶν' οὔτε δίκαιο οὔτε σωστὸ νὰ προσπαθοῦμε νὰ συνδέσουμε «ὄν» μὲ «μὴ ὄν».

ΘΕΑΙ. Ἀληθινότατα.

ΞΕ. Καταλαβαίνεις λοιπὸν, πῶς κυριολεκτικὰ δὲν μποροῦμε οὔτε νὰ προσέσουμε, οὔτε νὰ ἐκφράσουμε, οὔτε νὰ στοχαστοῦμε σωστὰ τὸ ἀπόλυτο «μὴ ὄν», παρὰ εἶν' ἴδωτε λα ἀδιανόητο καὶ ἀνεπίπωτο καὶ ἀπρόφεργο καὶ ἀνέκφραστο.

ΘΕΑΙ. Ὅπως διέλου.

ΞΕ. Γελάστηκα λοιπὸν πρωτύτερα. ἔταν ἔλεγα πῶς ἐπρόκειταν νὰ διατυπώσω τὴν πιὸ μεγάλην δυσκολία σχετικὰ μ' αὐτὴ τὴν ἔννοια;

ΘΕΑΙ. Μὰ τί; Μήπως πρόκειται νὰ διατυπώσουμε καμιάν ἄλλην ἀκόμη μεγαλύτερη;

ΞΕ. Μὰ γιὰ κοίτα, ἐξάσισε νέε μου! Δὲ διαβλέπεις μέσα σ' αὐτὰ πὸ εἶπαμε κιάλας, πῶς αὐτὸ τὸ «μὴ ὄν» φέρνει σὲ δύσκολη θέση καὶ ἐκεῖνον ἀκόμη, πού τὸ ἐξελέγχει, ἔτσι πού ἔταν δοκιμάζει κανεὶς νὰ τὸ υποβάλλει σὲ κριτικὸν ἔλεγχο, τὸν ἀναγκάζει ν' ἀντιφάσκει ὁ ἴδιος μὲ τὸν ἑαυτὸ του σχετικὰ μ' ἐκεῖνο;

ΘΕΑΙ. Τί ἐννοεῖς; Γιὰ ἐξηγήσου ἀκόμη σαφέστερα.

ΞΕ. Δὲν εἶν' ἀνάγκη νὰ ζητᾶς σὲ μὲνα μεγαλύτερη σαφήνεια. Γιατὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος, πού ἔθεσα γιὰ βασικὴν ἀρχή, πῶς τὸ «μὴ ὄν» δὲν πρέπει νὰ συσχετίζεται οὔτε μὲ τὸ «ἔνα» οὔτε μὲ τὰ «πολλά», μολτακῦτα καὶ πρὶν καὶ τώρα δὲ τὸ εἶπα καθαρὰ καθαρὰ «ἔνα». Γιατὶ λέω τὸ «μὴ ὄν». Καταλαβαίνεις βέβαια;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ μὴν αὐ καὶ σμικρὸν ἐμπροσθεν ἀφθεικίον τε αὐτὸ καὶ ἄρρητον καὶ ἄλογον ἔφηρ᾽ εἶναι. Συνέπει;

ΘΕΑΙ. Συνέπειαι. Πῶς γὰρ οὐ;

ΞΕ. Οὐκοῦν τό γε εἶναι προσάπτειν πειρούμενος ἔναν-
239 τία | τοῖς πρόσθεν ἔλεγον;

ΘΕΑΙ. Φαίει.

ΞΕ. Τί δέ; Τοῦτο προσάπτων οὐχ ὡς ἐνὶ διελεγόμενῃ;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ μὴν ἄλογόν τε λέγων καὶ ἄρρητον καὶ ἀφθει-
κτον ὡς γε πρὸς ἐν τὸν λόγον ἐποιοῦμένην,

ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὐ;

ΞΕ. Φαμὲν δέ γε δεῖν, εἴπερ ὀρθῶς τις λέξει, μήτε ὡς ἐν μῆτι ὡς πολλὰ διορίζειν αὐτὸ, μηδὲ τὸ παράπαν αὐτὸ καλεῖν ἑνὸς γὰρ εἶδει καὶ κατὰ ταύτην ἂν τὴν πρόσ-
ρησιον προσαγορεύοιτο.

ΘΕΑΙ. Πανιάσσι γε.

B XXVII. ΞΕ. Τὸν μὲν τοίνυν ἐμέ γ' | εἰ τί τις ἂν λέγοι;
Καὶ γὰρ πάλοι καὶ τὰ νῦν ἠτιμημένον ἂν εὖροι περὶ τὸν τοῦ
μὴ ὄντος ἔλεγχον. Ὡστε ἐν ἑμοιγε λέγοντι, καθάπερ εἶπον,
μὴ σκοπῶμεν τὴν ὀρθολογίαν περὶ τὸ μὴ ὄν, ἀλλ' ἕα δὴ
νῦν ἐν σοὶ σκεψώμεθα.

ΘΕΑΙ. Πῶς φῆς;

ΞΕ. Ἴθι ἡμῖν εὐ καὶ γενναίως, ἅτε νέος ὢν, οὐ
μάλιστα δύνασαι συντείνας πειράσθητι, μήτε οὐσίαν μήτε
τὸ ἐν μῆτι πληθὸς ἀριθμοῦ προστιθείς τῷ μὴ ὄντι, κατὰ
τὸν ὀρθὸν λόγον φθέρξασθαί τι περὶ αὐτοῦ.

C ΘΕΑΙ. Πολλὴ μὲν' ἂν με καὶ ἄσποτος ἔχοι | προθυμία

47. Ἡ ἀπόδειξις τοῦ Πλάτωνα εἶναι τοῦτη δὴ. Ὅταν εἴπῃ τῆ φρασί «τὸ μὴ ὄν αὐτὸ καθ' αὐτὸ εἶναι ἀδιανόητόν τε καὶ ἄρρητον καὶ ἀφθεικτόν καὶ ἄλογον» ἔπεισε οὐ πολλαπλὴν ἀντίφασιν, γιατί α) λέει τὸ «μὴ ὄν» σ' ἐνικό ἀριθμό, ἀρα τὸ συνδέει μὲ τὸ «ἔνα», ποὺ εἶναι ἀριθμὸς, δηλ. «ὄν». Ἄρα συνδέει τὸ «μὴ ὄν» μὲ τὸ «ὄν», πράγμα ἀδύνατον, β) συνδέει τὸ «μὴ ὄν» μὲ τὸ «ἔστι», ποὺ σημαίνει ὑπάρχει, εἶναι. Ἄρα πάλι συνδέει τὸ «μὴ ὄν» μὲ τὸ «ὄν γ) τὸ «ἔστι» εἶναι σ' ἐνικό ἀριθμό, ὅπως καὶ τὰ ἐπίθετα ἀδιανόητον, ἄρρητον κλπ., ἀρα

ΞΕ. Καὶ πάλι λίγο πιό πρὶν εἶχα πει, πῶς «εἶναι» ἀπρό-
φορτο καὶ ἀνείπωτο καὶ ἀνέκφραστο. Παρακολουθεῖς;

ΘΕΑΙ. Παρακολουθῶ βέβαια. Πῶς δὲν παρακολουθῶ.

ΞΕ. Ἄφου λοιπὸν δοκιμάζω νὰ τὸ συσχετίσω μὲ τὴν ἔννοια τοῦ «εἶναι», δὲ λέω τ' ἀντίθετ' ἀπὸ κείνα, ποὺ εἶπα πρὶν:

ΘΕΑΙ. Ἔτσι φαίνεσαι.

ΞΕ. Κι ἀκόμη. ὅταν τὸ συσχετίζω μὲ τὸ «εἶναι» σ' ἐνι-
κὸν ἀριθμό, δὲ μιλοῦσα γι' αὐτὸ σὰ νὰ εἶν' ἕνα;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ ὅταν λέω, πῶς εἶναι ἀνέκφραστο καὶ ἀνείπωτο
καὶ ἀπρόφορτο, πάντα μιλῶ γι' αὐτὸ σὰ νὰ εἶν' ἕνα⁴⁷.

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς ὄχι;

ΞΕ. Καὶ ὅμως λέμε, πῶς εἶναι ἀνάγκη, ἂν πρόκειται
κανεὶς νὰ μιλάει σωστά, νὰ μὴν «τὸ» προσδιορίζει οὔτε σὴν
ἕνα οὔτε σὴν πολλά, οὔτε κὴν καθόλου νὰ «τὸ» ὀνομάζει.
Γι'αὐτὸ καὶ μ' αὐτὴ τὴν ἐκφώνηση χαρακτηρίζεται σὴν «ἕνα».
ΘΕΑΙ. Βεβαίωτατα!

XXVIII καὶ XXVIII. Τὸ καταφύγιο τοῦ σοφιστῆ. Ἄν δὲν
ὑπάρχει τὸ «μὴ ὄν», δὲν ὑπάρχει ὁμοίωμα, ψέμα, ἀπάτη.

ΞΕ. Ἐμένα λοιπὸν ποιὸς μπορεῖ πιά νὰ μὲ λογαριάζει;
Ἐγὼ κι ἀπ' ἀνέκαθε καὶ τώρα δὲ βρέθηκα πάντα νικημέ-
νος στὸν κριτικὸ ἔλεγχό γιὰ τὸ «ὄν». Ὡστε ἄς μὴν κοιτά-
ξομε, καθὼς εἶπα, νὰ βροῦμε σὰ δικὰ μου τὰ λόγια τῆ
σωστῆ διατύπωση γιὰ τὸ «μὴ ὄν». Ἐλα ὅμως τώρα νὰ κοι-
τάξομε σὲ σένα.

ΘΕΑΙ. Τί ἐννοεῖς;

ΞΕ. Τράβα μπρὸς ἑμορφα καὶ θαρραλέα, σὰ νέος ποὺ
εἶσαι, καὶ βάλε ἐλα τὰ δυνατὰ σου καὶ προσπάθησε νὰ μι-
λήσεις μὲ κάποια σωστὴ ἐκφρασί γιὰ τὸ «μὴ ὄν» χωρὶς νὰ
τοῦ ἀποδώσεις οὔτε ὑπαρξή, οὔτε τὸν ἀριθμὸ «ἕνα», οὔτε
τὸν ἀριθμὸ «πολλά».

ΘΕΑΙ. Σίγουρα θά ἔταν υπερβολικὴ κι ἀταίριαστὴ ἡ

πάλι συνδέει τὸ «μὴ ὄν» μὲ τὸ «ἕνα», δηλ. τὸ ὄν. Ὅλα αὐτὰ δημιουργοῦνται ἂν δεχτοῦμε, πῶς τὸ «μὴ ὄν» εἶναι ἡ ἀπόλυτη ἀντίθεση πρὸς τὸ «ὄν», ἀρα πῶς οὐκ ὑπάρχει οὔτε μπορεῖ νὰ νοηθῆ. Θὰ πέσουν ὅλ' αὐτὰ, ὅταν παρακίεθ' ἀποδείξει, ὁ Πλάτωνας, πῶς τὸ «μὴ ὄν» δὲν εἶναι ἡ ἀπόλυτη ἀρνησις τοῦ «ὄν», πῶς ὑπάρχει μὲ κάποιον τρόπο καὶ γνωρίζεται.

τῆς ἐπιχειρήσεως, εἰ σὲ τοιαῦθ' ὄρων πάσوخον αὐτὸς ἐπιχειροῦν.

ΞΕ. Ἄλλ' εἰ δοκεῖ, σὲ μὲν καὶ ἐμὲ χαίρειν ἐῶμεν· ἔως δ' ἂν τινι δυναμένῳ ὄρῃν τοῦτο ἐντυγχάνωμεν, μέχρι τούτου λέγωμεν ὡς παντὸς μᾶλλον πανούργως εἰς ἄπορον δ' οσοπίσῃς τόπον καταδέδυκεν.

ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα δὴ φαίνεται.

ΞΕ. Τοιγαροῦν εἴ τινα φήσομεν αὐτὸν ἔχειν φανταστικὴν τέχνην, ἡραδίως ἐκ ταύτης τῆς | χρείας τῶν λόγων ἀντιλαμβάνομενος ἡμῶν εἰς τὸναντίον ἀποστρέφει τοὺς λόγους, διὰν εἰδωλοποιῶν αὐτὸν καλῶμεν, ἀνερωτῶν τί ποτε τὸ παράπαν εἰδῶλον λέγομεν. Σκοπεῖν οὖν, ὦ Θεαίτητε, χρεῖ, τί τις τῷ νεανίᾳ πρὸς τὸ ἔρωτώμενον ἀποκρινέται.

ΘΕΑΙ. Δῆλον δι' ἡμῶν τὰ τε ἐν τοῖς ὕδασι καὶ κατόπιτροις εἰδῶλα, εἶτι καὶ τὰ γεγραμμένα καὶ τὰ τετυπωμένα καὶ ἰάλλα, ὅσα πού τοιαῦτ' ἐσθ' ἔτιρα.

Ε XXVIII. ΞΕ. Φανερός, ὦ Θεαίτητε, εἰ | σοφιστὴν οὐχ ἔωρακώς.

ΘΕΑΙ. Τί δὴ;

ΞΕ. Δόξει σοι μύνειν ἢ παντάπασιν οὐκ ἔχειν ὄμματα.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Τὴν ἀπόκρισιν διὰν οὕτως αὐτῷ διδῶς [εἰάν ἐν κατόπιτροις ἢ πλάσματος λέγῃς τι], καταγελάσεται σοι τῶν λόγων, διὰν ὡς βλέποντι λέγῃς αὐτῷ, προσποιούμενος οὕτε
240 κάτοπιτρα οὕτε ὕδατα | γιννώσκων οὕτε τὸ παράπαν ὄψιν, τὸ δ' ἐκ τῶν λόγων ἐρωτῆσει σε μόνον.

ΘΕΑΙ. Ποῖον;

ΞΕ. Τὸ διὰ πάντων τούτων, ἃ πολλὰ εἰπὼν ἠξίωσας ἐνὶ προσοιπέειν ὀνόματι, φθνεγξάμενος εἰδῶλον ἐπὶ πᾶσιν ὡς

48. Ἐνθ' ὁ Ἐλευθῆς ἔξενος τοῦ ζητᾶται νὰ θῶσαι ἕνα ὄρισμό γιὰ τὸ τί εἶναι ὁμοίωμα, ὁ Θεαίτητος κάνει μίαν ἀπλὴν ἀπαρίθμηση ἀπὸ ὁμοιώματα, φυσικὰ εἰδῶλα καὶ τεχνητὰ ἀντίγραφα.

δική μου προθυμία γιὰ μιὰ τέτιαν ἐπιχειρήσῃ, ἂν, τὴ στιγμῇ πού βλέπω ἔσένα νὰ παθαίνεις τέτιες δουλίες, ἐπιχειροῦσα ἐγώ.

ΞΕ. Ἄν εἶσαι σύμφωνος λοιπόν, ἂς ἀφήσομε ἡσυχους πιά καὶ σένα καὶ μένα. Κι ὡς πού νὰ πετύχομε κάποιον, πού θὰ μπορέσει νὰ τὰ καταφέρει σὲ τούτη τὴν ἐπιχειρήσῃ ὡς τότες ἂς παραδεχτοῦμε, πῶς ὁ σοφιστὴς μὲ τὴν πιὸ μεγάλη πανουργία ἔχει χωθεῖ σὲ κάποιον τόπον, ὅπου εἶν' ἀδύνατο νὰ φτάσομε.

ΘΕΑΙ. Εἶν' ἄλοφάνερο.

ΞΕ. Γιατί βέβαια μόλις ποῦμε, πῶς ἡ τέχνη, πού κατέχει αὐτός, εἶναι φαντασματοπλαστική, θὰ μᾶς πιάσει εὐκολα πάνω σ' αὐτὴ τὴ φρασεολογία μας καὶ θ' ἀντιστρέψει τὰ ἐπιχειρήματά μας, ἀναρωτώντας, ἔταν τὸν ὀνομάσομε ὁμοίωμα τοπλάσθη, τί ἐνοσοῦμε τέλος πάντων, ἔταν λέμε «ὁμοίωμα». Πρέπει λοιπόν νὰ κοιτάξομε, Θεαίτητε, τί ἀπάντησῃ θὰ δώσομε στὸ παλληκάρι, ἔταν μᾶς κάνει αὐτὴ τὴν ἐρώτησῃ.

ΘΕΑΙ. Μὰ εἶναι φανερό, πῶς θὰ τοῦ ἀπάντησομε δείχνοντας τὰ ὁμοιώματα, πού σχηματίζονται μέσα στὰ νερά καὶ στοῦ; καθρέφτες, καθὼς καὶ τίς ζωγραφιές καὶ τὰ σκαλιστὰ κι ὅσ' ἄλλα ὀπάροχουε τέτια. 48

XXVIII. ΞΕ. Πῶς φαίνεσαι, Θεαίτητε, πῶς δὲν ἔχεις ἰδεῖ ποτέ σου σοφιστὴ!

ΘΕΑΙ. Μὰ γιατί;

ΞΕ. Γιατί μόλις τὸν ἰδεῖς, θὰ σοῦ φανεῖ, σὰ νὰ ἔχει κλειστὰ τὰ μάτια του ἢ σὰ νὰ μὴν ἔχει καθόλου μάτια.

ΘΕΑΙ. Πῶς αὐτό;

ΞΕ. Ὅταν τοῦ δώσεις τέτιαν ἀπάντησῃ, ἔταν τοῦ μιλήσεις γιὰ ὁμοιώματα μέσα σὲ καθρέφτες ἢ γιὰ πλάσματα τῶν χειρῶν, θὰ σὲ κοροῖδέψει γιὰ τὰ λόγια σου, ἐπειδὴ ἐσὺ τοῦ μιλάς σὰ νὰ βλέπει, καὶ θὰ καμώνεται. πῶς δὲν ἔχει μῆτε καθρέφτες μῆτε νερά, μῆτε βλέπει καθόλου καὶ θὰ σὲ ρωτῆσει μόνο γιὰ τὸ λογικὸν ἐρισμό.

ΘΕΑΙ. Τί δηλαδὴ.

ΞΕ. Ποῖδ' εἶν' ἔκεινο τὸ κοινὸ γινώρισμα σ' ἄλα τοῦτα τὰ πολλὰ, πού ἀράδισας, κι ἔκρινες σωστὸ νὰ τ' ὀνομάσεις μὲ μιὰ λέξη, ἐπειδὴ βέβαια εἶν' ἕνα μέσα σ' ἄλα καὶ τ' ὀ-

ἐν ὄν. Λέγε οὖν καὶ ἄμυνον μὴδὲν ὑποχωρῶν τὸν ἄνδρα.
ΘΕΑΙ. Τί δῆτα, ὦ ξένη, εἴδωλον ἂν φαίμεν εἶναι πλὴν

γε τὸ πρὸς τᾶληθινὸν ἀφραμοιωμένον ἕτερον τοιοῦτον ;

ΞΕ. Ἔτερον δὲ λέγεις τοιοῦτον ἀληθινόν, ἢ ἐπὶ τίνι

B τὸ | τοιοῦτον εἶπες ;

ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς ἀληθινόν γε, ἀλλ' εἰκότως μὲν.

ΞΕ. Ἄρα τὸ ἀληθινόν ὄντως ὄν λέγων ;

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

ΞΕ. Τί δέ ; Τὸ μὴ ἀληθινόν ἄρ' ἐναντίον ἀληθοῦς ;

ΘΕΑΙ. Τί μὴν ;

ΞΕ. Οὐκ ὄντως ὄν ἄρα λέγεις τὸ εἰκότως, εἴπερ αὐτὸ
γε μὴ ἀληθινὸν ἐρεῖς.

ΘΕΑΙ. Ἄλλ' ἔστι γε μὴν πως.

ΞΕ. Οὐκ οὖν ἀληθῶς γε, φῆς.

ΘΕΑΙ. Οὐ γὰρ οὖν πλὴν γ' εἰκόν ὄντως.

ΞΕ. Οὐκ ὄντως ὄν ἄρα ὄντως ἔστιν ὄντος ἢν λέγομεν
εἰκόνα ;

C ΘΕΑΙ. | Κινδυνεύει τοιαύτην τινα πεπλέχθαι συμπλο-
κῆν τὸ μὴ ὄν τῷ ὄντι, καὶ μάλα ἄτοπον.

ΞΕ. Πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον ; Ὅρῳς γοῦν δι καὶ οὖν
διὰ τῆς ἐπαλλάξεως ταύτης ὁ πολυκεφάλος σοφιστὴς ἠγά-
κακεν ἡμᾶς τὸ μὴ ὄν οὐχ ἐκόντας ὁμολογεῖν εἶναι πως.

ΘΕΑΙ. Ὅρῳ καὶ μάλα.

ΞΕ. Τί δὲ δῆ ; Τὴν τέχνην αὐτοῦ τίνα ἀφορίσαντες
ἡμῖν αὐτοῖς συμφωνεῖν οἴοι τε εὐόμεθα ;

ΘΕΑΙ. Πῆ καὶ τὸ ποῖόν τι φοβούμενος οὕτω λέγεις ;

49. Ὁ λογικός δηλ. δρισμός κατά τόν Πλάτωνα βρῖσκει τὸ κριν-
νὸ ἐκεῖνο χαραχτηριστικὸ πὸ διαπερνάει ὅλα τὰ μερικὰ παραδείγματα
καὶ ἀπαρτίζει τὴν ἔννοιαν πὸ ζήτημα τὰ ἐρίσομε. Πρβλ. «Μέ-
ωναν» (75a) «οὐ μανθάνει, ὅτι ζητῶ τὸ ἐπὶ πᾶσι τούτοις ταῦτόν ; ...
τί ἐστιν ἐπὶ τῆ στρογγύλῃ καὶ εὐθεῖ καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις, ἃ δὴ στή-
μα καλεῖς, ταῦτόν ἐπὶ πᾶσι ;» καὶ «Φιλόσοφ» (261d) ; «Κίς μὴν τε
ἰδᾶν συνορῶνται ἄγειν τὰ πολλὰχθῆ διεσπαρμένα, ἐν ἑκάστον ἐρίζο-
μενος ὄλλον ποιῆ, περὶ οὗ ἂν ἀεὶ διδάσκων εὐέλῃ».

50. Τὸ ὁμοίωμα, ἢ εἰκόνα δὲν ἀντιγράφει ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ

νόματες ὁμοίωμα⁴⁹. Λέγε λοιπὸν καὶ ἀπόκρουε τὸν
καλλήκαρᾶ μὴν ὑποχωρῶντας οὔτε βῆμα.

ΘΕΑΙ. Μὰ τί ἄλλο μπορούμε νὰ ποῦμε, πὸς εἶν' ὁμοίω-
μα, παρὰ ἕνα δεῦτερο πρᾶμα καμωμένο νὰ μοιάζει ὁλότελα
σάν τ' ἀληθινόν ;

ΞΕ. Καὶ αὐτὸ τὸ δεῦτερο πρᾶμα, πὸς λές, εἶν' ἀληθινόν
κι αὐτὸ ἢ πὸς τὸ ἐννοεῖς τὸ «σάν» ;

ΘΕΑΙ. Καθόλου ἀληθινόν, μοιάζει μόνο.⁵⁰

ΞΕ. Μὰ τί ὀνομάζεις ἄραγες ἀληθινόν, κεῖνο πὸς εἶναι
πραγματικὰ «ὄν» ;

ΘΕΑΙ. Βέβαια.

ΞΕ. Κι ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ἔταν λές «ὄχι ἀληθινόν»
ἐννοεῖς ἄραγες τ' ἀντίθετο τ' ἀληθινοῦ ;

ΘΕΑΙ. Τί ἄλλο ;

ΞΕ. Ἄμα λοιπὸν πεις, πὸς τ' ὁμοίωμα εἶν' «ὄχι ἀλη-
θινόν». ἔπεται πὸς λές, ὅτι δὲν εἶναι «πραγματικὸ ὄν».

ΘΕΑΙ. Κι ἕως ὑπάρχει ὅπωςδῆποτε.

ΞΕ. Βεβαιώνεις ἕως, πὸς δὲν ὑπάρχει ἀληθινά.

ΘΕΑΙ. Δὲν ὑπάρχει ἀληθινά. Ἵπάρχει ἕως σάν ὁμοίωμα.

ΞΕ. Αὐτὸ ἄρα, πὸς λέμ' ὁμοίωμα εἶτε εἰκόνα τοῦ πρα-
γματικοῦ. ἐνὼ δὲν εἶναι «πραγματικὰ ὄν», ταυτόχρονα
«εἶναι πραγματικὰ» ;

ΘΕΑΙ. Πολὺ φοβοῦμαι, πὸς τὸ «μὴ ὄν» μὲ τὸ «ὄν»
μπλέχτηκαν συναμεταξύ τους σὲ μιὰ τέτεια περιπλοκή, καὶ
πᾶρα πολὺ παράδοξη μάλιστα.

ΞΕ. Καὶ πὸς νὰ μὴ εἶναι παράδοξη ; Βλέπεις λοιπὸν
καθασά, πὸς καὶ τούτῃ τῇ στιγμή ὁ πολυκεφάλος σοφιστὴς
μὲ τ' ἀνακάτωμ' αὐτὸ τῶν ἐννοιῶν μᾶς ἀνάγκασε χωρὶς νὰ
θέλομε νὰ ὁμολογήσομε, πὸς τὸ «μὴ ὄν» ὑπάρχει μὲ κά-
ποιον τρόπο.

ΘΕΑΙ. Τὸ βλέπω πολὺ καλά.

ΞΕ. Ἔ λοιπὸν ! Τί νὰ κάνομε ; Ποῖόν ὄρισμὸ νὰ δώ-
σομε στὴν τέχνην του γιὰ νὰ μπορούμε νὰ ἴμαστε συμφωνοῖ
μὲ τὸν ἑαυτόν μας ;

ΘΕΑΙ. Πῶς τὸ ἐννοεῖς αὐτὸ καὶ τί φοβάσαι καὶ μιλάς
ἔτσι ;

γνωρίσματα τοῦ πρότυπου, ἀλλιῶς θὰ εἶταν τὸ ἴδιο πρᾶμα. Πρβλ.
«Κρατύλο» (432b) «ἀλλὰ τὸ ἐναντίον οὐδὲ τὸ παρᾶπαν δὲ πάντα
ἀποσῶναι, ὁλόν ἐστὶ ὁ εἰκάσει, εἰ μέλλει εἰκὸν εἶναι» καὶ «Πολιτεία»
(596d/e).

D *ΞΕ.* | "Όταν περί τὸ φάντασμα αὐτὸν ἀπατᾶν φῶμεν καὶ τὴν τέχνην εἶναι τινα ἀπατητικὴν αὐτοῦ, τότε πότερον ψευδῆ δοξάζειν τὴν ψυχὴν ἡμῶν φήσομεν ὑπὸ τῆς ἐκείνου τέχνης, ἢ τί ποτ' ἐροῦμεν ;

ΘΕΑΙ. Τοῦτο· τί γὰρ ἂν ἄλλο εἴπαιμεν ;

ΞΕ. Ψευδῆς δ' αὖ δόξα εἶσιν ἀναντία τοῖς οὐσι δοξάζουσα, ἢ πῶς ;

ΘΕΑΙ. Ἀναντία.

ΞΕ. Λέγεις ἄρα τὰ μὴ ὄντα δοξάζειν τὴν ψευδῆ δόξαν ;

ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη.

E *ΞΕ.* Πότερον μὴ εἶναι τὰ μὴ | ὄντα δοξάζουσαν ἢ πῶς εἶναι τὰ μηδαμῶς ὄντα ;

ΘΕΑΙ. Εἶναι πῶς τὰ μὴ ὄντα δεῖ γε, εἴπερ ψεύσεται ποτέ τις τι καὶ κατὰ βραχύ.

ΞΕ. Τί δ' ; Οὐ καὶ μηδαμῶς εἶναι τὰ πάντως ὄντα δοξάζεται ;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ τοῦτο δὴ ψῆδος ;

ΘΕΑΙ. Καὶ τοῦτο.

ΞΕ. Καὶ λόγος, οἷμαι, ψευδῆς οὖτως κατὰ ταῦτα νομίζονται τὰ τε ὄντα λέγων μὴ εἶναι | καὶ τὰ μὴ ὄντα εἶναι.

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ ἂν ἄλλως τοιοῦτος γένοιτο ;

ΞΕ. Σχεδὸν οὐδαμῶς· ἀλλὰ ταῦτα ὁ σοφιστὴς οὐ φήσκει. "Ἡ τις μηχανὴ συγχωρεῖν τινα τῶν εὐ φρονοῦντων, διὰν ἄφθεγκτα καὶ ἄρηγτα καὶ ἄλογα καὶ ἀδιανοήτα προδιωμολογημένα ἢ τὰ πρὸ τούτων ὁμολογηθέντα ; Μαιθάνομεν, ὦ Θεαίτητε, ἃ λέγει ;

51. "Ότι δὲν μπορούμε οὔτε νὰ σκεφτοῦμε οὔτε νὰ ἐκφράσουμε τὸ «μὴ ὄν» τὸ ὑποστηρίζε πρωτότερα καὶ ὁ ἴδιος ὁ Πλάτωνας, δχι μόνο οἱ σοφιστῆς. Πρβλ. «Πολιτεία» (178b) «ἢ οἷόν τε αὐτὸ δοξάζειν μὲν, δοξάζειν δὲ μὴν ; ἀδύνατον» καὶ «Θεαίτητος» (189a), «ὁ ἄρα μὴ ὄν δοξάζων οὐδὲν δοξάζει, ἀλλὰ μὴν δ' γε μὴδὲν δοξάζων, τὸ παραπιν οὐδὲ δοξάζει».

52. Πλ. παραπάνω (238c), ὅπου ὁμολογήθηκε, πῶς τὸ «μὴ ὄν» εἶναι «ἀδιανοήτων τε καὶ ἄρηγτων καὶ ἀφθεγκτων καὶ ἀλογων». Σὲ

ΞΕ. "Όταν θὰ ὑποστηρίζουμε, πῶς ὁ σοφιστὴς μᾶς ἐξαπατᾶ μὲ τὰ φαντάσματα του καὶ πῶς ἡ τέχνη του εἶναι βεβήγη τῆς ἀπάτης, τί θὰ πούμε τότε, πῶς ἡ ψυχὴ μας ἐξ αἰτίας τῆς δικῆς του τέχνης σχηματίζει ψεύτικες δοξασίες ἢ τί ἄλλο ἀραγες θὰ πούμε ;

ΘΕΑΙ. Αὐτὸ θὰ πούμε, τί ἄλλο ;

ΞΕ. Καὶ ποῖα εἶναι ψεύτικη δοξασία ; Ἐκείνη, πού πιστεύει τ' ἀντίθετ' ἀπὸ τὰ «ὄντα». Δὲν εἶν' ἔτσι ;

ΘΕΑΙ. Βέβαια. τ' ἀντίθετα.

ΞΕ. Ὑποστηρίζεις λοιπόν, πῶς ἡ ψεύτικη δοξασία πιστεύει τὰ «μὴ ὄντα» ;

ΘΕΑΙ. Ἀναγκαστικά.

ΞΕ. Τί δηλαδὴ πιστεύει, πῶς δὲν ὑπάρχουν τὰ «μὴ ὄντα» ἢ πῶς ὑπάρχουν μὲ κάποιοι τρόποι, ὅσα δὲν ὑπάρχουν μὲ κανέναν τρόπο ;

ΘΕΑΙ. Φυσικά πῶς ὑπάρχουν μὲ κάποιοι τρόποι τὰ «μὴ ὄντα». Ἔτσι μόνο μπορεί κανεὶς νὰ πλανηθεῖ ἔστω καὶ στὸ παραμικρό.

ΞΕ. Μὰ γιὰ πρόσεξε ! Δὲν πιστεύουν μερικοὶ καὶ τ' ἀντίθετο, πῶς δὲν ὑπάρχουν δηλαδὴ μὲ κανέναν τρόπο, ἐκεῖνα, πού ἐξάπαντος ὑπάρχουν ;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Κι αὐτὸ δὲν εἶν' ὁμοσ ψέμα ;

ΘΕΑΙ. Κι τ' αὐτὸ βέβαια.

ΞΕ. Ἔτσι λοιπόν κι ἕνας λόγος γιὰ τίς ἴδιες αἰτίες, νομίζω, θὰ θεωρηθεῖ ψεύτικος, ὅταν δηλαδὴ λέει πῶς τὰ «ὄντα» δὲν ὑπάρχουν καὶ τὰ «μὴ ὄντα» ὑπάρχουν.

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς ἀλλιῶς θὰ μπορούσε νὰ 'ναί ψεύτικος ;

ΞΕ. Σχεδὸν δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος. Ὁ σοφιστὴς ὁμοσ δὲ θὰ τὰ παραδειχτεῖ αὐτὰ⁵¹. Καὶ πραγματικά πῶς μπορεί νὰ συμφωνήσει μ' αὐτὰ ἕνας λογικὸς ἄνθρωπος, ἀφοῦ ἔχουμε γίνεῖ δεχτὰ, ἐκεῖνα, πού πρωτότερα ὁμολογήθηκαν, πῶς εἶν' ἀπόρροφα καὶ ἀνείπωτα κι ἀνέκφραστα κι ἀδιανοήτα ;⁵². Καταλαβαίνεις, Θεαίτητε, τί θὰ μᾶς πεῖ ὁ σοφιστὴς ;

τοῦτο ἐδῶ τὸ χωρίο ὁ Madwig σβήνει τίς λέξεις «ἀφθεγκτα καὶ ἄρηγτα καὶ ἄλογα καὶ ἀδιανοήτα». Ὁ Diès πρὸ δικαιολογημένα σβήνει τίς λέξεις «τὰ πρὸ τούτων ὁμολογηθέντα» πού τίς θεωρεῖ ὡς ἐπεξηγηματικὴ παρεμβολὴ στὸ «προδιωμολογημένα». Ἐμεῖς μεταφράσαμε τὸ κείμενο, ὅπως βρίσκεται στοὺς κώδικες.

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ μανθάνομεν, οὐ τάναντία φήσῃ λέγειν ἡμᾶς τοῖς νῦν δὴ, ψευδῆ τολμήσαντας εἰπεῖν ὡς
 B ἔστιν ἐν δοξαῖς τε καὶ κατὰ λόγους; Τῶ | γὰρ μὴ ὄντι τὸ
 ὄν προσάπειν ἡμῖς πολλάκις ἀναγκάζεσθαι, διομολογησα-
 μένους νῦν δὴ πού τοῦτο εἶναι πάντων ἀδυνατώτατον.

XXIX. ΕΕ. Ὁρθῶς ἀπεμνημόνεοις. Ἄλλ' ὥρα δὴ
 βουλευσασθαί τί χρῆ δρᾶν τοῦ σοφιστοῦ περὶ τὰς γὰρ ἀν-
 τιλήψεις καὶ ἀπορίας, ἐὰν αὐτὸν διερευνώμεν ἐν τῇ τῶν
 ψευδουργῶν καὶ γοήτων τέχνῃ τιθέντες, ὁρᾶς ὡς εὐποροῖ
 καὶ πολλά.

ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα.

ΕΕ. Μικρὸν μέρος τοίνυν αὐτῶν διεληλύθαμεν, οὐδᾶν
 C ὡς | ἔπος εἰπεῖν ἀπεράντων.

ΘΕΑΙ. Ἀδύνατον γὰρ ἂν, ὡς ἔοικεν, εἶη τὸν σοφιστὴν
 εἰλεῖν, εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει.

ΕΕ. Τί οὖν; Ἀποιστηρόμεθα νῦν μαλθακισθέντες;

ΘΕΑΙ. Οὐκ οὖν ἐγωγε φημι δεῖν, εἰ καὶ κατὰ οἰκροῦν
 οἰοί τ' ἐπιλαβέσθαι πῆ τάνδρος ἔοικεν.

ΕΕ. Ἐξεῖς οὖν συγγνώμην καὶ καθάπερ νῦν εἶπες ἀγα-
 πήσεις, ἐὰν πῆ καὶ κατὰ βραχὺ παρασπασώμεθα οὕτως
 ἰσχυροῦ λόγου;

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐχ ἔξω;

ΕΕ. Τόδε τοίνυν ἔτι | μᾶλλον παραιτοῦμαι σε.

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον;

ΕΕ. Μή με οἷον πατραλοῖαν ὑπολάβῃς γίγνεσθαι τινα.

ΘΕΑΙ. Τί δὴ;

ΕΕ. Τὸν τοῦ πατρὸς Παρμενίδου λόγον ἀναγκαῖον ἡμῖν
 ἀμνημονέοις ἔσται βασανίζεῖν, καὶ βιάζεσθαι τὸ τε μὴ
 ὄν ὡς ἔστι κατὰ τι καὶ τὸ ὄν αὖ πάλιν ὡς οὐκ ἔστι πῆ.

ΘΕΑΙ. Πῶς δὲν καταλαβαίω; Ἢ μᾶς πεῖ, πῶς ἡμεῖς
 τώρα δὲ λέμε τ' ἀντιθετ' ἀπὸ κεῖνα, τῆ σιγῆ πού τολμή-
 σαμε νὰ ἰσχυριστοῦμε, πῶς ὁ π ἄ ρ χ ο υ ν ε «ψεύτικες
 δοξαῖες» καὶ «ψεύτικοι λόγοι». Ἔτσι ἀναγκαστήκαμε ν'
 ἀποδώσουμε πολλές φορές τὸ «δν» στὸ «μὴ δν», ἐνῶ λίγο
 πρὶν εἴχαμ' ὁμολογήσει, πῶς αὐτὸ εἶναι τῶν ἀδυνάτων
 ἀδύνατο

XXIX. Ἀνάγκη ν' ἀναιρεθεῖ ἡ ἀποψη τοῦ Παρμενίδου,
 πῶς δὲν ὑπάρχει τὸ «μὴ δν».

ΕΕ. Πολὺ καλὰ τὰ θυμήθηκες. Ὁρα εἰν' ἔμοις νὰ σκε-
 φτοῦμε: τί θὰ κάμοιμε σχετικὰ μὲ τὸ σοφιστῆ. Γιατὶ βλέ-
 πεις πόσο πληθαίνουν εὐκολὰ οἱ ἀντιρρήσεις κι οἱ δυσκο-
 λίες, ὅταν τὸν διερευνοῦμε τοποθετώντας τὸν μέσα στὴν τέ-
 χνη τῶν ἀγυρῶν καὶ τῶν μάγων.

ΘΕΑΙ. Τὸ βλέπω.

ΕΕ. Ὡς τώρα μάλιστα ξετάσαμε μόνον ἓνα μικρὸ μέ-
 ρος ἀπὸ τίς δυσκολίες αὐτές, πού εἶναι, σὰ νὰ ποῦμ',
 ἀπέραντες.

ΘΕΑΙ. Μ' ἂν εἰν' ἔτσι τὰ πράγματα, θὰ ναι μοῦ φαίνεται
 ἀδύνατο νὰ τὸν πιάσουμε τὸ σοφιστῆ.

ΕΕ. Τί θὰ γίνεῖ λοιπὸν; Ἢ ἀποτραβηχτοῦμ' ἀπ' ἀδυ-
 ναμία τώρα δὲ;

ΘΕΑΙ. Ἐγὼ τουλάχιστο λέω, πῶς δὲν πρέπει, ἂν ἔχο-
 με καὶ τὴν παραμικρὴ δύναμη ἐπωσθήποτε νὰ τὸν ἀρπά-
 ξοῦμ' ἀπὸ κάπου.

ΕΕ. Ἢ ἔτσι συγκαταβατικὸς λοιπὸν καί, καθὼς εἶπες
 τώρα δὲ θὰ μείνεις κι εὐχαριστημένος. ἂν κατορθώσουμε
 νὰ πετύχοιμε κάπως ἔτσι κι ἓνα μικρὸ κέρδος σὲ μιὰ τόσο
 δύσκολῃν ἔρευνᾳ;

ΘΕΑΙ. Πῶς δὲ θὰ ἔμαι;

ΕΕ. Μὰ καὶ κάτι ἄλλο σὲ παρακαλῶ ἀκόμη πῶς πολὺ.

ΘΕΑΙ. Τί;

ΕΕ. Νὰ μὴ μὲ πάρεις, πῶς γίνουμαι, σὰ νὰ ποῦμ'; ἓνα
 εἶδος νοτιάς τοῦ πατέρα μου.

ΘΕΑΙ. Τί ἔννοεις;

ΕΕ. Ἢ γίνεῖ ἀνάγκη, γιὰ ν' ἀμνηθοῦμε, νὰ υποβάλουμε
 σὲ κριτικὸν ἔλεγχον τὸ λόγο τοῦ πατέρα Παρμενίδου καὶ ν'
 ἀποδείξοιμε μὲ τρόπο πειθανγκαστικὸ καὶ πῶς ὑπάρχει μὲ
 κάποιον τρόπο τὸ «μὴ δν» καὶ πάλι πῶς δὲν ὑπάρχει κά-
 πως τὸ «δν».

ΘΕΑΙ. Φαίνεται το τοιοῦτον διαμαχητέον ἐν τοῖς λόγοις.

ΞΕ. Πῶς γὰρ οὐ φαίνεται καὶ τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο
 Ε τυφλῷ; Τοῦτων γὰρ μήτε ἐλεγχθέντων μήτε | ὁμολογηθέν-
 των σχολῇ ποτέ τις οἶός τε ἔσται περὶ λόγων ψευδῶν λέ-
 γων ἢ δόξης, εἴτε εἰδῶλων εἴτε εἰκόνων εἴτε μιμημάτων
 εἴτε φαντασμάτων αὐτῶν, ἢ καὶ περὶ τεχνῶν τῶν δοαί περὶ
 ταῦτά εἰσι, μὴ καταγέλαστος εἶναι τὰ ἐναντία ἀναγκαζόμε-
 νος αὐτῷ λέγειν.

ΘΕΑΙ. Ἀληθέστατα.

242 | ΞΕ. Διὰ ταῦτα μέντοι τολητέον ἐπιτιθεσθαι τῷ πα-
 τρικῷ λόγῳ νῦν, ἢ τὸ παράπαν ἐατέον, εἰ τοῦτό τις εἴργει
 δρθᾶν ὄκνος.

ΘΕΑΙ. Ἄλλ' ἡμᾶς τοῦτο γε μηδὲν μηδαμῇ εἴρῃ.

ΞΕ. Τρίτον τοίνυν εἰ σε ομικρόν τι παραιτήσομαι.

ΘΕΑΙ. Λέγε μόνον.

ΞΕ. Εἰπον νῦν δὴ που λέγων ὡς πρὸς τὸν περὶ ταῦτ'
 ἐλεγχον ἀεὶ τε ἀπειρηκῶς ἐγὼ τυγχάνω καὶ δὴ καὶ τὰ νῦν.

ΘΕΑΙ. Εἴπες.

ΞΕ. Φοβοῦμαι δὴ τὰ εἰρημένα, μὴ ποιῆ διὰ ταῦτά
 σοι μακρὸς εἶναι δόξω παρὰ πόδα μεταβαλὼν ἑμαυτὸν ἄνω
 Β καὶ | κάτω. Σὴν γὰρ δὴ χάριν ἐλέγχειν τὸν λόγον ἐπιτη-
 σόμεθα, εἴανπερ ἐλέγχωμεν.

ΘΕΑΙ. Ὡς τοίνυν εἰοιγε μηδαμῇ δόξων μηδὲν πλημ-
 μελεῖν, ἂν ἐπὶ τὸν ἐλεγχον τοῦτον καὶ τὴν ἀπόδειξιν ἴης,
 φαρῶν ἴθι τοῦτου γε ἔνεκα.

XXX. ΞΕ. Φέρε δὴ τίνα ἀρχὴν τις ἂν ἄρξαιτο παρα-
 κινδυνευτικοῦ λόγου; Δοκῶ μὲν γὰρ ἰήνδ', ὦ παῖ, τὴν
 ὁδὸν ἀναγκαιοτάτην ἡμῖν εἶναι ἰρέεσθαι.

ΘΕΑΙ. Ποίαν δὴ;

ΞΕ. Τὰ δοκοῦντα νῦν ἐναργῶς ἔχειν ἐπισκεψασθαι

ΘΕΑΙ. Εἶναι φανερό, πὼς εἶν' ἀνάγκη ν' ἀγωνιστοῦμε
 ν' ἀποδείξουμε κατὶ τέτιο στή συζήτηση.

ΞΕ. Αὐτὸ τὸ βλέπει καὶ ἔνας στραβός, ποῦ λέει ὁ λόγος.
 Γιατί, ἂν δὲ γίνεαι αὐτὸς ὁ ἐλεγχος καὶ τοῦτ' ἢ ὁμολογία,
 μὲ κανέναν τρόπο δὲ θὰ μπορέσει ποτέ κανεὶς νὰ μιλάει γιὰ
 ψεύτικους λόγους ἢ γιὰ ψεύτικες δοξασίες ἢ γιὰ ἐμωίωματα
 ἢ γιὰ εἰκόνες ἢ γι' ἀπομιμήματα ἢ γιὰ «φαντάσματα», ἢ
 γιὰ τίς τέχνες, ποῦ καταγίνονται μ' ἄλλ' αὐτά, χωρὶς νὰ γί-
 νεται γελοῖος, ἀναγκασμένος καθὼς θὰ εἶναι ν' ἀντιφάσκει
 ὁ ἴδιος στὸν ἑαυτοῦ.

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά.

ΞΕ. Γι' αὐτὸ λοιπὸν πρέπει τώρα ἐγὼ νὰ τολμήσω νὰ
 χτυπήσω τὴν ἀποψη τοῦ πατέρα μου, ἢ νὰ παραιτηθῶ διὼς
 διόλου ἀπ' αὐτὴ τὴν ἔρευνα, ἂν κάποιος δισταγμὸς μ' ἐμ-
 ποδίζει νὰ τὸ κάμω.

ΘΕΑΙ. Ἴτιοτα νὰ μὴ μᾶς ἐμποδίσει ἐμᾶς ἀπ' αὐτὸ καὶ
 καθέλου.

ΞΕ. Καὶ μιὰ τρίτην ὁμως μικρὴ χάρη ἔχω νὰ σοῦ ζη-
 τήσω ἀκόμη.

ΘΕΑΙ. Λέγε μόνον.

ΞΕ. Μιλώντας λίγο πρὶν, μοῦ φαίνεται, πὼς εἶπα, πὼς
 στὸν κριτικὸν ἐλεγχῶ γιὰ τοῦτα τὰ προβλήματα καὶ ἀπ' ἀνέ-
 καθε δὲν τὰ βγάζω πέρα καὶ τώρα τὰ ἴδια.

ΘΕΑΙ. Ναί! Τὸ εἶπες.

ΞΕ. Φοβοῦμαι λοιπὸν ὕστερ' ἀπ' ὅσα εἶπα, μὴ με πάρεις
 γιὰ τρελλό, ποῦ ἀναποδογυρίζω τὸν ἑαυτοῦ μου τ' ἀπάνω
 κάτω. Γι' αὐτὸ, σοῦ λέω, πὼς γιὰ χάρη δική σου καὶ μόνο
 θὰ καταπιστῶ νὰ ἐλέγξω αὐτὴ τὴν ἀποψη, ἂν φυσικὰ τὰ
 καταφέρω νὰ τὴν ἐλέγξω.

ΘΕΑΙ. Τότε λοιπὸν τράβα μπρὸς μὲ θάρρος. Γιατὶ ἐγὼ
 τουλάχιστο ποτέ δὲ θὰ νομίσω πὼς κάνεις τὸ παραμικρὸ
 κακὸ, ἂν προχωρήσεις σ' αὐτὸ τὸν ἐλεγχῶ καὶ τὴν ἀπόδειξη.
 XXX. Τί εἶναι τὸ «ὄν»; Οἱ γνώμες τῶν παλιῶν φιλοσόφων.

ΞΕ. Ἄς δοῦμε λοιπὸν ἀπὸ ποῦ πρέπει ν' ἀρχίσει κανεὶς
 τὴν ἐπικίντυνην αὐτὴν ἔρευνα; Ἡ γνώμη μου εἶναι, νεαρέ
 μου, πὼς εἴμασθ' ἀπόλυτ' ἀναγκασμένοι νὰ πάρουμε τοῦτον
 ἔδω τὸν δρόμο.

ΘΕΑΙ. Ποιόν;

ΞΕ. Νὰ ξετάσουμε πρώτα πρώτα κείνα, ποῦ μᾶς φαί-
 νονται τώρα δὲ γιὰ ὀλοφάνερα, μὴ τυχόν, ἐνῶ ἔχουμε κά-

C πρῶτον, μή πη | τεταραγμένοι μὲν ὄμεν περὶ ταῦτα, ὄρα-
 δίως δ' ἄλλήλοις ὁμολογῶμεν ὡς εὐκρινῶς ἔχοντες.

ΘΕΑΙ. Λέγε σαφέστερον ὃ λέγεις.

ΞΕ. Εὐκόλως μοι δοκεῖ Παρμενίδης ἡμῖν διειλεῖσθαι
 καὶ πᾶς ὄντας πόποιε ἐπὶ κρίσιν ὥρμησε τοῦ τὰ ὄντα διο-
 ρίσασθαι πόσα τε καὶ ποῖά ἐστιν.

ΘΕΑΙ. Πῆ;

ΞΕ. Μῦθόν τινα ἕκαστος φαίνεται μοι διηγῆσθαι παι-
 σίν ὡς οὖν ἡμῖν, ὃ μὲν ὡς τρία τὰ ὄντα, πολεμεῖ δὲ ἄλ-
 λήλοις ἐνίοτε αὐτῶν ἅτα πη, τοιὲ δὲ καὶ φίλα | γιγνώμενα
 γάμους τε καὶ τόκους καὶ τροφὰς τῶν ἐγκόνων παρέχειται·
 δύο δὲ ἕτερος εἰπῶν, ὕγρὸν καὶ ξηρὸν ἢ θερμὸν καὶ ψυ-
 χρὸν, συνοικίζει τε αὐτὰ καὶ ἐκδιόσκει· τὸ δὲ παρ' ἡμῖν
 Ἑλλιατικὸν ἔθνος, ἀπὸ Ξενοφάνους τε καὶ ἐπι πρόσθεν ἀρ-
 χάμενον ὡς ἐνὸς ὄντος τῶν πάντων καλουμένων οὕτω διεξ-
 ἔρχεται τοῖς μύθοις. Ἰάδες δὲ καὶ Σικελαὶ τινες ἕτερον
 Ε Μοῦσαι ξυνηνεόηκασιν οἷ τι στυλῆκειν ἀσφαλῆστατον | αἰ-
 ψότερα καὶ λέγειν ὡς τὸ ὄν πολλαί τε καὶ ἓν ἐστιν, ἔχθρα δὲ
 καὶ φίλα συνέχεται. Διαφερόμενον γὰρ αἰεὶ ξυμφέρεται,
 φασιν αἰ συντιονώτεραι τῶν Μουσῶν· αἰ δὲ μαλακώτεραι
 τὸ μὲν αἰεὶ ταῦτα οὕτως ἔχειν ἐχάλασαν, ἐν μέρει δὲ τοιὲ
 μὲν ἓν εἶναι φασιν τὸ πᾶν καὶ φίλον ὅπ' Ἀφροδίτης,
 243 τοιὲ δὲ | πολλὰ καὶ πολέμιον αὐτὸ αὐτῷ διὰ νεῖκός τι.
 Ταῦτα δὲ πάντα εἰ μὲν ἀληθῶς τις ἢ μὴ τοῦτων εἴρηκε,
 χαλεπὸν καὶ πλημμελὲς οὕτω μεγάλα κλεινοῖς καὶ παλαιοῖς
 ἀνδράσι ἐπιτιμᾶν· ἐκεῖνο δὲ ἀνεπίφθονον ἀποφῆναι.

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον;

⇒ 53. Ὁ τρόπος, ποῦ ἀναφέρει ἐδῶ ὁ Πλάτωνας τίς ὄντολογικῆς θεωρίας τῶν πρωτευτερινῶν φιλοσόφων, δὲν εἶναι ἀκριβολογημένος ἐπισημησιακῶς. Μὲ πολλὴν ἀοριστία καὶ κάποια σύγχυση μνημονεύει ἐδῶ ἀνάκατα τὰ περισσότερα προσωκρατικὰ συστήματα τῶν Ἰωνῶν κοσμολόγων καὶ τῶν φιλοσόφων τῆς Ἰταλίας καὶ Σικελίας.

54. Ἐννοεῖ τὸν Ἡράκλειτο· «οὐ ξυνιασιν ὄντως διαφερόμενον ἐσω-
 τῷ ὁμολογεῖ» παλιντροπος ἀρμονιῆ ὄκωσπερ τάξου καὶ λύρης» (Diels, ἀπόσπ. 51).

ποια σύγχυση στὸ μυαλό μας γι' αὐτὰ, μολαταῦτα μὲ πολ-
 λὴν εὐκόλια συμφωνᾶμ' ἀναμεταξύ μας σὰ νὰ τὰ ἔχομε ξε-
 καθαρισμένα.

ΘΕΑΙ. Γιὰ πὲς τὸ καθρῶτερ' αὐτὸ ποῦ λές.

ΞΕ. Μοῦ φαίνεται πὼς μὲ κάποιαν ὑπερβολικὴν εὐκο-
 λία μᾶς μίλησεν ὁ Παρμενίδης καὶ ὅποιος ἄλλος ὡς τώρα κα-
 ταπίστηκε νὰ ξεδιταλῦνει καὶ νὰ καθορίσει πόσα καὶ τί λο-
 γῆς εἶναι τὰ «ὄντα».

ΘΕΑΙ. Πὼς δηλαδὴ;

ΞΕ. Μοῦ φαίνεται, πὼς ὁ καθέννας ἀπ' αὐτοὺς μᾶς διη-
 γίεται καὶ ἀπὸ ἴνα παραμυθάκι, σὰ νὰ ἴμαστε μωρὰ παιδιά.
 Ἄλλος μᾶς λέει, πὼς τὰ «ὄντα» εἶναι τρία καὶ πὼς μερικὰ
 ἀπ' αὐτὰ κάποτε πολεμοῦν συναμεταξύ τους μὲ κάποιον τρό-
 πο καὶ ἄλλοτε συμφιλώνουσι καὶ κἀννεον γάμους καὶ γέν-
 νες καὶ θρέφουσι τὰ παιδιά τους⁵³. Ἄλλος πάλι λέει, πὼς
 εἶναι δύο, τὸ ὕγρὸ καὶ τὸ ξερὸ, ἢ τὸ ζεστὸ καὶ τὸ κρύο, καὶ
 τὰ βάζει νὰ συγκατοικοῦν καὶ νὰ παντρεύονται. Στὴν πα-
 τριδα μου πάλι ἢ εἰλεατικὴ σχολὴ ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸν Ξε-
 νοφάνη καὶ ἀκόμη πρωτύτερα, ἀνιστορεῖ μὲ τὰ παραμύθια τῆς,
 πὼς αὐτὰ ποῦ ὀνομάζουμε σύμπαντα, εἶν' «ἓνα ὄν»· ἀργό-
 τερα πάλι μερικὲς ἰωνικὲς καὶ σικελικὲς μοῦσες στοῦ ἄστη-
 καν, πὼς εἶναι τὸ πῶ σίγουρο νὰ τὰ συμπλέκουμε καὶ τὰ
 δύο καὶ νὰ λένε, πὼς τὸ «ὄν» εἶναι καὶ πολλὰ καὶ ἓνα καὶ
 συγκατιέται μὲ τὴν ἔχθρα καὶ τὴ φίλια. «Οἱ ἀντιθέσεις δη-
 μουργοῦνε κάθε φορά τὴν ἐνόητα», λέν οἱ αὐστηρότερες
 ἀπ' αὐτὲς τῆς Μοῦσας⁵⁴, ἐνὸ οἱ πῶ μαλακὲς χαλαρῶνουν
 αὐτὴ τὴν αἰώνιαν ὁμοιομορφία καὶ λένε, πὼς ἄλλοτες εἶναι
 τὸ σύμπαντο ἓνα καὶ συμφιλωμένο ἀπὸ τὴν Ἀφροδίτην καὶ
 ἄλλοτες εἶναι πολλὰ καὶ ἔχτρικὰ συναμεταξύ τους ἀπὸ κά-
 ποιαν ἀμάχη⁵⁵. Τώρα τί ἀπ' ἑλ' αὐτὰ, ποῦ λέει ὁ καθέννας
 τους, εἶν' ἀλήθεια ἢ ἔχη, εἶναι πολὺ δύσκολο καὶ ἄτοπο νὰ
 κρίνει κανεὶς, ὅταν πρόκειται γιὰ τόσο παλυφημισμένους
 καὶ ἀρχαίους ἄντρες. Τὸ μόνο, ποῦ μπορούμε νὰ ποῦμε χω-
 ρὶς νὰ μᾶς κατηγορήσει κανεὶς, εἶναι τοῦτο δῶ.

ΘΕΑΙ Ποῖδ;

55. Ἐννοεῖ τὸν Ἐμπεδοκλῆ, «Ἄλλοτε μὲν Φιλότητι συναρχόμεν'
 εἰς ἓν ἅπαντα, ἄλλοτε δ' αὖ δίχ' ἕκαστα φερούμενα Νεῖκος ἔχθει».
 (Diels, «Περὶ φύσεως» ἀπόσπ. 17 στ. 7-8).

ΞΕ. Ὅτι λίαν τῶν πολλῶν ἡμῶν υπεριδόντες ὀλιγώρησαν· οὐδὲν γὰρ φρονίσαντες εἴτ' ἐπακολουθοῦμεν αὐτοῖς λέγουσιν εἴτε ἀπολείπομεθα, περαίνουσι τὸ σφέτερον αὐτῶν | ἕκαστοι.

ΘΕΑΙ. Πῶς λέγεις;

ΞΕ. Ὅταν τις αὐτῶν φθέρῃται λέγων ὡς ἔστιν ἡ γέγονεν ἢ γίνεται πολλά ἢ ἐν ἡ ὕο, καὶ θερμὸν αὐ ψυχρῶ συγκρανούμενον, ἄλλοθι πη διακρίσεις καὶ συγκρίσεις ὑποινεῖς, τοῦτων, ᾧ Θεαίτητε, ἐκάστοτε σὺ τι πρὸς θεῶν ξυνεῖς οἱ λέγουσιν; Ἐγὼ μὲν γὰρ ὅτι μὲν ἦν νεώτερος, τοῦτο τε τὸ νῦν ἀπορούμενον ὁπότε τις εἴποι, τὸ μὴ ὄν, ἀκριβῶς ᾧμην ξυνιέναι. Νῦν δὲ ὁρᾷς ἔν' ἐομέν αὐτοῦ πέρι τῆς ἀπορίας.

C | **ΘΕΑΙ.** Ὅρθῶ.

ΞΕ. Τάχα τοῖνον ἴσως οὐχ ἦτιον καὶ κατὰ τὸ ὄν ταῦτὸν τοῦτο πάθος εἰληφότες ἐν τῇ ψυχῇ περὶ μὲν τοῦτο εὐπορεῖν φαμεν καὶ μανθάνειν ὁποῖαν τις αὐτὸ φθέρῃται, περὶ δὲ θάτερον οὐ, πρὸς ἀμφοτέρα ὁμοίως ἔχοντες.

ΘΕΑΙ. Ἴσως.

ΞΕ. Καὶ περὶ τῶν ἄλλων δὴ τῶν προειρημένων ἡμῖν ταῦτὸν τοῦτο εἰρήσθω.

ΘΕΑΙ. Πάνυ γε.

D XXXI. **ΞΕ.** Τῶν μὲν τοῖνον πολλῶν πέρι καὶ μετὰ τοῦτο σκεψόμεθ', ἂν δόξῃ, περὶ | δὲ τοῦ μεγίστου τε καὶ ἀρχηγοῦ πρώτου νῦν σκεπιέον.

ΘΕΑΙ. Τίνος δὴ λέγεις; Ἡ δὴλον οἱ τὸ ὄν φῆς πρότον δεῖν διερευνησασθαι, τί ποθ' οἱ λέγοντες αὐτὸ δηλοῦν ἡγούνται;

ΞΕ. Κατὰ πόδα γε, ᾧ Θεαίτητε, ὑπέλαβες. Λέγω γὰρ

56. Αὐτὴ ἡ κατηγορία μπορεῖ νὰ γενικευτεῖ καὶ στοὺς ἀρχαίους καὶ στοὺς νεώτερους φιλόσοφους. Οἱ φιλόσοφοι «ὀλιγοροῦσι τῶν πολλῶν» καὶ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο δὲν ἐπηρεάζουν πραγματικὰ τὴ ζωὴ. Ἡ πρόθεσι τοῦ Πλάτωνος εἶτανε σίγουρα νὰ διαμορφώσει τὴ ζωὴ μὲ τὴν ἀληθινὴν ἐπιστήμην, τὴ φιλοσοφίαν. Ὡστόσο καὶ ἐκείνος ἀραγες δὲν «ὀλιγοροῦσι τῶν πολλῶν»;

ΞΕ. Ὅτι ζηλαδὴ πάρα πολλὸ μᾶς περιφρόνησαν καὶ μᾶς παραμέλησαν ἐμᾶς τοὺς πολλοὺς. Γιατὶ χωρὶς καθόλου νὰ γνοιαστοῦν, ἂν παρακολουθοῦμε τοὺς στοχασμοὺς των ἢ ἂν μένουμε πίσω, κοιτάζ' ὁ καθένας τοὺς νὰ τραθήξει ὡς τὸ τέλος τῆ δικῆ του τῆ σκέψη⁵⁶.

ΘΕΑΙ. Μὰ τί θέλεις νὰ πεῖς;

ΞΕ. Ὅταν ἕνας ἀπ' αὐτοὺς λείει ἀποφθεγματικά, πῶς τὰ «ὄντα» «εἶναι» ἢ «ἔχουσε γίνεи» ἢ «γίνονται» «πολλά» ἢ «ἕνα» ἢ «δύο» καὶ πάλι πῶς τὸ ζεστὸ ἀνακατέθεται μὲ τὸ κρύο, προὑποθέτοντας ἄλλου χωρισμοὺς καὶ ἄλλου ἐνώσεις μὲ κάποιον τρόπο, δὲ μοῦ λές, Θεαίτητε, γιὰ τὸ θεό, καταλαβαίνεις ἐσὺ κάτι, ἀπ' ἔλα αὐτὰ πού λένε κάθε φορά; Γιατὶ ἐγὼ, σὺν εἰμωνα πιδ νέος, ὅποτε τύχαινε νὰ μιλήσει κανεῖς γιὰ τοῦτο, πού τώρα δὰ μᾶς βάζει σ' ἀπορία, ζηλαδὴ γιὰ τὸ «μὴ ὄν», νόμιζα, πῶς καταλάβαινα στήν ἐντέλεια. Τώρα ζωμς βλέπεις σὲ τί δυσκολίες ἔχουμε περιπέσει σχετικά μ' αὐτό.

ΘΕΑΙ. Τὸ βλέπω.

ΞΕ. Καὶ νὰ ἴδεις πού, ἐνῶ ἴσως ἔχουμε πάθει καὶ γιὰ τὸ «ὄν» τὸ ἴδιο πάθημα στήν ψυχῇ μας, ἰσχυρίζομαστε, πῶς γιὰ τοῦτο δὴ τάχα τὰ πράγματα πάνε καλά καὶ πῶς τὸ καταλαβαίνουμε θαυμάσια, ἔταν μιλάει κανεῖς γι' αὐτό, καὶ πῶς τ' ἄλλο εἶναι, πού δὲν καταλαβαίνουμε, ἐνῶ καὶ γιὰ τὰ δύο μᾶς συμβαίνει τὸ ἴδιο πράμα.

ΘΕΑΙ. Ἴσως.

ΞΕ. Καὶ τὸ ἴδιο πρέπει νὰ τοῦμε καὶ γιὰ ἔλα τ' ἄλλα, πού ἀναφέρουμε παραπάνω.

ΘΕΑΙ. Βέβαια.

XXXI. Ἀναίρεσι τοῦ δυῖσμοῦ καὶ τοῦ πλουραλισμοῦ.

ΞΕ. Τούτα λοιπὸν τ' ἄλλα τὰ «πολλά» μποροῦμε νὰ τὰ ἐξετάσουμε καὶ ἀργότερα, ἂν τὸ θεωρήσουμε καλὸ. Τώρα ζωμς εἶναι ἀνάγκη νὰ διερευνήσουμε τὸ πιδ μεγάλο καὶ πρωταρχικό.

ΘΕΑΙ. Ποιὸ ἐννοεῖς; Μὰ εἶναι φανερό, πῶς λές, οἱ εἶν' ἀνάγκη νὰ διερευνήσουμε πρώτα πρώτα τὸ «ὄν», γιὰ νὰ ἴδουμε, τί ἀραγε νομίζουν, πῶς φανερώνουμε μὲ τὴ λέξη αὐτῇ. Ἔσοι τῇ λένε.

ΞΕ. Τ' ἀρπαξες στὸ φτερό, Θεαίτητε. Λέω λοιπόν, πῶς

δὴ ταύτη δεῖν ποιεῖσθαι τὴν μέθοδον ἡμᾶς, ὅλον αὐτῶν παρόντων ἀναπυθνομένων ὧδε φέρε, ὅποσοι θερμοὶν καὶ ψυχρῶν ἢ τινε δύο τοιοῦτά τὰ πάντ' εἶναι φατε, τί ποτε ἔρα ἀρα τοῦτ' ἐπ' ἀμφοῖν φθέγγεσθε, | λέγοντες ἄμφοι καὶ ἑκάτερον εἶναι; Τί τὸ εἶναι τοῦτο ὑπολάβωμεν ὑμῶν; Πότερον τρίτον παρὰ τὰ δύο ἐκεῖνα, καὶ τρία τὸ πᾶν ἀλλὰ μὴ δύο ἐτι καθ' ὑμᾶς τιθῶμεν; Οὐ γάρ που τοῖν γε δυοῖν καλοῦντες θάτερον ὃν ἀμφοτέρωσιν ὁμοίως εἶναι λέγετε· σχεδὸν γάρ ἂν ἀμφοτέρωσιν ἓν, ἀλλ' οὐ δύο εἴτην.

ΘΕΑΙ. Ἄληθῆ λέγεις.

ΣΕ. Ἄλλ' ἄρα τὰ ἄμφοι βούλεσθε καλεῖν ὃν;

ΘΕΑΙ. Ἴσως.

244 ΣΕ. Ἄλλ' ὦ φίλοι, φήσομεν, | κᾶν οὕτω τὰ δύο λέγοιτε ἂν σαφέστατα ἓν.

ΘΕΑΙ. Ὁρθότατα εἴρηκας.

ΣΕ. Ἐπειδὴ τοῖνυν ἡμεῖς ἠπορήκαμεν, ὑμεῖς αὐτὰ ἡμῖν ἐμφανίζετε ἱκανῶς, τί ποτε βούλεσθε σημαίνειν ὁπόταν ὃν φθέγγησθε. Δῆλον γάρ ὡς ὑμεῖς μὲν ταῦτα πάσαι γινώσκετε, ἡμεῖς δὲ πρὸ τοῦ μὲν φόμεθα, ἔνθ' ἠπορήκαμεν. Διδάσκετε οὖν πρῶτον τοῦτ' αὐτὸ ἡμᾶς, ἵνα μὴ δοξάζωμεν μανθάνειν μὲν τὰ λεγόμενα παρ' ὑμῶν, τὸ δὲ Β τοῦτου γίνγηται πᾶν τοῦναντίον. Ταῦτα δὴ | λέγοντές τε καὶ ἀξιούντες παρὰ τε τοῦτων καὶ παρὰ τῶν ἄλλων, ὅσοι πλεον ἐνὸς λέγουσι τὸ πᾶν εἶναι, μῶν, ὦ παῖ, τί πλημμελήσομεν;

ΘΕΑΙ. Ἥκιστα γε.

XXXII. ΣΕ. Τί δέ; Παρὰ τῶν ἓν τὸ πᾶν λεγόντων ἄρ' οὐ πειστέον εἰς δύναμιιν τί ποτε λέγουσι τὸ ὃν;

57. Ἐνοστὶ τοὺς ἑλεγκτικούς (τὸν Ξενοφάνη, τὸν Παρμενίδη, τὸν Ζήνωνα κλπ.)

πρέπει νὰ μεταχειριστοῦμε τούτη τὴν μέθοδο. Νὰ υποθέσωμε, πῶς οἱ φιλόσοφοι αὐτοὶ βρίσκουντ' ἐξῶ μπροστά μας καὶ νὰ τοὺς ρωτήσομε ἔτσι δά: «Γιὰ πέστε μας ἐσεῖς ποὺ ὑποστηρίζετε, πῶς τὰ σύμπαντα «εἶναι» τὸ ἔστω καὶ τὸ κρῶ ἢ κάποιε δυὸ τέττα πράγματα, τί ἀραγε ἐννοεῖτε μ' αὐτὴ τὴ λέξη, ποὺ ἀποδίνετε στὸ ζευγάρι, ὅταν λέτε πῶς καὶ τὰ δυὸ καὶ τὸ καθέν' ἀπ' αὐτὰ «εἶναι»; Πῶς θὰ τὸ πᾶρομε αὐτὸ τὸ «εἶναι»; Θὰ τὸ λογαριάσομε γιὰ κάτι τρίτον κοντὰ στὰ δυὸ ἐκεῖνα καὶ θὰ υποθέσωμε, πῶς σύμφωνα μὲ τὴ γνώμη σας τὸ σύμπαντο εἶναι τρία καὶ ὄχι πιά δυὸ; Γιατί μὲ τὸ νὰ ὀνομάζετε ξεχωριστὰ τὸ καθέν' ἀπὸ τὰ δύο «ὄν», δὲν ἐννοεῖτε βέβαια πῶς καὶ τὰ δυὸ κατὰ τὸν ἴδιον ἐντελῶς τρόπο εἶν' «ὄντα». Γιατί τότες τὸ πολὺ πολὺ θὰ εἴτανε μὲ δυὸ μορφές «ἓνα», ὄχι ἑμῶς «δυσ».

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστὰ μιλάς.

ΣΕ. «Μὴ θέλετ' ἑμῶς τάχα νὰ ὀνομάζετε «ὄν» τὰ δυὸ μαζῶι»;

ΘΕΑΙ. Ἴσως.

ΣΕ. «Μὰ τότες, ἀγαπητοί!» θὰ τοὺς ἀπαντήσομε «καὶ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο θὰ λέγατε πολὺ καχάρᾳ, πῶς καὶ τὰ δυὸ εἶν' ἓνα».

ΘΕΑΙ. Τοὺς τὰ εἶπες πολὺ σωστὰ.

ΣΕ. «Ἀφοῦ λοιπὸν ἐμεῖς πέσαμε σ' ἀδιέξοδο, ἐσεῖς τώρα νὰ μᾶς τὰ παραστήσετ' ἔλ' αὐτὰ μὲ ἱκανοποιητικὸν τρόπο, τί δηλαδὴ θέλετε νὰ πεῖτε, ὅταν ἔστωμιζετε τὴ λέξη «ὄν». Γιατ' εἶν' φανερὸ βέβαια, πῶς ἐσεῖς τὰ ξέρετ' αὐτὰ πολλὸν καιρὸ τώρα, ἐνῶ ἐμεῖς πρωτότερα θαρροῦσαμε πῶς τὰ ξέρομε, καὶ τώρα βρεθήκαμε σ' ἀπορία. Διδάξετέ μας λοιπὸν πρῶτα πρῶτα τοῦτο τὸ πράμα, γιὰ νὰ μὴν ἔχομε τὴν ἰδέα, πῶς καταλαβαίνουμ' αὐτὰ, ποὺ μᾶς λέτε, ἐνῶ στ' ἀλήθεια γίνετ' ἕλωσ διόλου τ' ἀντίθετο». Ἄν λοιπὸν ἐμεῖς λέμε καὶ ζητοῦμ' αὐτὰ τὰ πράγματα καὶ ἀπὸ τούτους ἐξῶ καὶ ἀπ' ἄλλους τοὺς ἄλλους ὅσοι βεβαιῶνουν, πῶς τὸ σύμπαντο εἶναι περισσότερ' ἀπὸ ἓνα «ὄν», ἀραγε θὰ κάνουμε καμιά παρεκτροπή, νεαρέ μου;

ΘΕΑΙ. Ὅτε τὴν παραμικρήν.

XXXII. Ἄναίρεση τοῦ μονισμοῦ.

ΣΕ. Μὰ γιὰ κοῖτα τώρα. Ἄπὸ κείνους, ποὺ λένε, πῶς τὰ σύμπαντα εἶν' ἓνα «ὄν»⁵⁷, δὲν πρέπει μ' ἔλθω μας τὴ δύναμη νὰ προσπαθήσομε νὰ μάθωμε, τί ἀραγε ἐννοοῦν πῶς εἶναι τὸ «ὄν»;

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΞΕ. Τόδε τοῖνυν ἀποκρινέσθων. Ἐν πού φατε μόνον εἶναι; Φαμὲν γάρ, φήσουσιν. Ἡ γάρ;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τί δέ; ὄν καλεῖτέ τι;

ΘΕΑΙ. Ναί.

C ΞΕ. Πότερον ὄπερ ἔν, ἐπὶ τῷ | αὐτῷ προσχρόμενοι δυοῖν ὀνόμασιν, ἢ πῶς;

ΘΕΑΙ. Τίς οὖν αὐτοῖς ἢ μετὰ τοῦτ', ὃ ξένη, ἀπόκρισις;

ΞΕ. Δῆλον, ὃ Θεαίτητε, ὅτι τῷ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν ὑποθεμένῳ πρὸς τὸ ἔν ξρωτηθὲν καὶ πρὸς ἄλλο δὲ οἰοῖν οὐ πάντων ὄψιον ἀποκρίνασθαι.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Τό τε δύο ὀνόματα ὁμολογεῖν εἶναι μὴδὲν θέμενον πλὴν ἔν καταγέλαστόν που.

ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὐ;

ΞΕ. Καὶ τὸ παράπαν γε ἀποδέχεσθαι του λέγοντος, ὡς

D ἔστιν | ὄνομα τι, λόγον οὐκ ἂν ἔχοι.

ΘΕΑΙ. Πῆ;

ΞΕ. Τιθεῖς τε τοῦνομα τοῦ πράγματος ἕτερον δύο λέγει πού τινε.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ μὴν ἂν ταυτὸν γε αὐτῷ τιθῆ τοῦνομα, ἢ μηδενὸς ὄνομα ἀναγκασθήσεται λέγειν, εἰ δέ τις αὐτὸ φήσει, συμβήσεται τὸ ὄνομα ὀνόματος ὄνομα μόνον, ἄλλου δὲ οὐδενὸς ὄν.

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

ΞΕ. Καὶ τὸ ἔν γε, ἐνὸς ἔν ὄν μόνον, καὶ τοῦτο ὄνόμα-
τος αὐτὸ ἔν ὄν.

ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη.

ΞΕ. Τί δέ; Τὸ ὄλον ἕτερον τοῦ ὄντος ἐνὸς ἢ ταυτὸν φήσουσι τούτῳ;

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς ὄχι;

ΞΕ. Ἄς μᾶς ἀποκριθῶνε λοιπὸν σὲ τοῦτο τὸ ἐρώτημα: «Υποστηρίζετε, πῶς τὸ «ὄν» εἶν' ἕνα μόνον;» «Αὐτὸ ὑποστηρίζομε» θά μᾶς ποῦν. Δὲν εἶν' ἔτσι;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. «Γιὰ πέστε μας λοιπὸν! ὀνομάζετε «ὄν» κάτι;»

ΘΕΑΙ. «Ναί».

ΞΕ. «Τὸ ἴδιο πού ὀνομάζετ' «ἕνα», χρησιμοποιώντας δυὸ ὀνομασίες γιὰ τὸ ἴδιο πράμα ἢ πῶς τὸ ἐνοεῖτε;»

ΘΕΑΙ. Καὶ ποῖα θά ἦταν ἡ κατοπινὴ ἀπόκρισή τους, ξένε;

ΞΕ. Εἶναι φανερό, Θεαίτητε, πῶς ὅποιος παραδέχεται αὐτὴ τὴν ὑπόθεσιν, οὔτε σὲ τούτῃ τὴν ἐρώτησιν, οὔτε σ' ὅποιαδήποτε ἄλλη τοῦ εἶναι πολὺ εὐκόλο ν' ἀπαντήσει.

ΘΕΑΙ. Πῶς αὐτό;

ΞΕ. Γιατί καὶ τὸ νὰ ὁμολογεῖ, πῶς ὑπάρχουσε δὲ ὁ ὀνομασίες, ἀφοῦ ἔθεσε γιὰ βασικτὴν ἀρχή, πῶς δὲν ὑπάρχει τίποτ' ἄλλο παρὰ ἕνα «ὄν», εἶναι γιὰ γέλια.

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια.

ΞΕ. Καὶ γενικὰ τὸ νὰ παραδεχτεῖ κἂν νὰ λείπει ἕνας ἄλλος, πῶς ὑπάρχει κάποια ὀνομασία, θά ἔτανε παράλογο.

ΘΕΑΙ. Γιατί;

ΞΕ. Γιατί κὶ ἂν παραδεχτεῖ, πῶς ἡ ὀνομασία εἶναι κάτι διαφορετικὸ ἀπὸ τὸ πράμα, δέχεται νομίζω δυὸ ὄντα.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Κὶ ἂν πάλι δεχτεῖ, πῶς ἡ ὀνομασία εἶναι τὸ ἴδιο μὲ τὸ πράμα ἢ θ' ἀναγκαστεῖ νὰ πεῖ, πῶς εἶναι ὀνομασία γιὰ κάτι ἀνύπαρχτο ἢ ἂν πεῖ πῶς εἶναι ὀνομασία γιὰ κάτι, πού ὑπάρχει, θά συμφωνήσῃ πῶς ἡ ὀνομασία εἶναι ὀνομασία ὀνομασίας μόνον καὶ κανενὸς ἄλλου.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι εἶναι.

ΞΕ. Καὶ ἡ ὀνομασία «ἕνα» βέβαια, ἀφοῦ εἶναι τὸ «ἕνα» τοῦ «ἐνοῦς» μόνον, θά εἶναι πάλι καὶ τοῦτο τὸ «ἕνα» μᾶς ὀνομασίας⁶⁸.

ΘΕΑΙ. Ἀναγκαστικὰ.

ΞΕ. Καὶ γιὰ κοῖτα τώρα. Γιὰ τὸ «ὄλο» τί θά ποῦνε πῶς εἶναι; Ἄλλο ἀπὸ τὸ «ἕνα ὄν» ἢ τὸ ἴδιο;

68. Τὸ χωρίο αὐτό, πού καὶ στοὺς κώδικες δὲν εἶν' ὁμοίμορφα

παραδομένο, ἔδωκεν ἀφορμὴ γιὰ πολλὰς διορθώσεις. Ἔμεῖς τὸ μεταφράζομε, ὅπως τὸ ἔχει ἡ στερεωτικὴ ἐκδοσὶ τοῦ Teubner.

Ε | ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ φήσουσι τε καὶ φασίν;
 ΕΕ. Ἐὶ τοίνυν ὄλον ἐστίν, ὡσερ καὶ Παρμενίδης λέγει,
 πάντοθεν εὐκύκλου σφαιρῆς ἐναλίγκιον ὄκω,
 μεσοῦθεν ἰσοπαλὲς πάντη· τὸ γὰρ οὔτε τι μείζον
 οὔτε τι βαιότερον πελίνειαι χρεὼν ἐστι τῆ ἢ τῆ.

τοιούτων γε ὄν τὸ ὄν μέσον τε καὶ ἔσχατα ἔχει, ταῦτα δὲ
 ἔχον πάσα ἀνάγκη μέρη ἔχειν· ἢ πῶς;

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

245 ΕΕ. Ἄλλὰ | μὴν τό γε μεμερισμένον πάθος μὲν τοῦ
 ἐνὸς ἔχειν ἐπὶ τοῖς μέρεσι παῖον οὐδὲν ἀποκαλύει, καὶ ταύ-
 τη δὴ πᾶν τε ὄν καὶ ὄλον ἐν εἶναι.

ΘΕΑΙ. Τι δ' οὐ;

ΕΕ. Το δὲ πεπονθὸς ταῦτα ἄρ' οὐκ ἀδύνατον αὐτό γε τὸ
 ἐν αὐτὸ εἶναι;

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΕΕ. Ἄμερῆς δήπου δεῖ παντελῶς τό γε ἀληθῶς ἐν κατὰ
 τὸν ὄρθον λόγον εἰρηθῆναι.

ΘΕΑΙ. Δεῖ γὰρ οὖν.

Β ΕΕ. Το δὲ γε τοιούτων ἐκ | πολλῶν μερῶν ὄν οὐ συμ-
 φωνήσει τῷ λόγῳ.

ΘΕΑΙ. Μανθάνω.

ΕΕ. Πότερον δὴ πάθος ἔχον τὸ ὄν τοῦ ἐνὸς οὔτως ἐν τε
 ἔσται καὶ ὄλον, ἢ παντάπασι μὴ λέγωμεν ὄλον εἶναι τὸ ὄν;

ΘΕΑΙ. Χαλεπὴν προβέβηκας αἴρεσιν.

ΕΕ. Ἀληθέστατα μένοι λέγεις. Πεπονθὸς τε γὰρ τὸ ὄν
 ἐν εἶναι πως, οὐ ταυτὸν ὄν τῷ ἐνὶ φαίνεται, καὶ πλεονα δὴ
 τὰ πάντα ἐνὸς ἔσται.

ΘΕΑΙ. Ναί.

Γ ΕΕ. Καὶ μὴν ἐάν γε τὸ ὄν ἢ μὴ ὄλον διὰ τὸ | πεπον-

ΘΕΑΙ. Μὰ πῶς μπορούν ν' ἀρνηθῶμεν, πῶς εἶναι τὸ ἴδιο;
 ΕΕ. Ἄν λοιπὸν τὸ «ὄν» εἶν' «ὄλο», καθὼς λέει κι ὁ
 Παρμενίδης,

«Στὸν ὄγκο μ' ἄλοστρόγγυλη σφαιρα παντοῦ ποῦ μοιάζει,
 Ἄπο τὸ κέντρο ἰσῶσαρη πρὸς ὅλες τίς μεριεῖς,
 Γιατί δὲ στέκει ἐδῶ ἢ ἐκεῖ νά ν' πῖο μικρὸ ἢ μεγάλω»⁵⁹,

θὰ ἔχει χωρὶς ἄλλο μέση κι ἄκριες. Κι ἄμα ἔχει αὐτὰ, ἀ-
 νάγκη πάσα νά ἔχει μέρη. Ἡ τί νομίζεις ἐσύ;
 ΘΕΑΙ. Ἔτσ' εἶναι.

ΕΕ. Καὶ βέβαια τίποτα δὲν ἐμποδίζει ἐκεῖνο, ποῦ εἶναι
 χωρισμένο σὲ μέρη, νά ἔχει ἐνότητα πάνω ἀπ' ὄλα τὰ μέρη
 του κι ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψη ἐνῶ εἶναι «σύμπαντο» καὶ «ὄλο»
 νά ἔναι κι «ἔνα».

ΘΕΑΙ. Γιατί νά μὴν εἶναι;

ΕΕ. Ἐκεῖνο ἕμως, ποῦ παθαίνει αὐτὰ, δὲν εἶν' ἀραγες
 ἀδύνατο νά εἶναι τὸ «καθαυτοῦ ἔνα»;

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΕΕ. Γιατί, ἂ δὲ γελιέμαι, τὸ «καθαυτοῦ ἔνα» εἶν' ἀνάγκη
 σύμφωνα μὲ τὸ σωστὸ λογικὸν ὄρισμὸ νά ἐννοηθεῖ ὄλωσ
 διόλου χωρὶς μέρη.

ΘΕΑΙ. Χωρὶς ἄλλο.

ΕΕ. Ἐκεῖνο λοιπὸν τὸ «ἔνα», ποῦ σύγκειται ἀπὸ πολ-
 λά μέρη, δὲν συμφωνεῖ μὲ τὸν ὄρισμὸ.

ΘΕΑΙ. Καταλαβαίνω.

ΕΕ. Τί θὰ γίνεῖ λοιπὸν; Ἐδὲ «ὄν» ποῦ ἔχει τὴν ἰδιότητα
 νά εἶν' «ἔνα», ἔτσι δὰ θὰ εἶναι καὶ «ἔνα» καὶ «ὄλο»⁶⁰ ἢ θὰ
 παραιτηθῶμε ὄλωσ διόλου ἀπὸ τὸ νά ποῦμε, πῶς τὸ «ὄν»
 εἶν' «ὄλο»;

ΘΕΑΙ. Μοῦ προτείνεις μιὰ πολὺ δύσκολη ἐκλογή.

ΕΕ. Πολὺ σωστὰ τὸ λὲς αὐτό. Γιατί ἄμα ποῦμε πῶς τὸ
 «ὄν» ἔχει τὴν ἰδιότητα νά εἶναι «κατὰ προσέγγιση ἔνα»,
 θὰ φανεῖ ἀμέσως, πῶς δὲν εἶναι τὸ ἴδιο μὲ τὸ «ἔνα» καὶ τό-
 τεσ τὰ σύμπαντα θὰ ἔναι περισσότερ' ἀπὸ ἔνα.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΕΕ. Ἄν ἕμως πάλι τὸ «ὄν» δὲν εἶν' «ὄλο», γιατί ἔχει

59. Οἱ στίχοι εἶναι παρμένοι ἀπὸ τὸ ποίημα τοῦ Παρμενίδη «Περὶ φύσεως». (Diels. Ἀπόσπ. 8 στίχ. 43 - 45).

«Αὐτὰρ ἐπὶ πείρας πύματον, τεταλωμένον ἐστὶ
 Πάντοθεν, εὐκύκλου σφαιρῆς ἐναλίγκιον ὄγκω,
 μεσοῦθεν ἰσοπαλὲς πάντη· τὸ γὰρ οὔτε τι μείζον
 οὔτε τι βαιότερον πελίνειαι χρεὼν ἐστὶ τῆ ἢ τῆ».

60. Δηλαδὴ δὲ θὰ εἶναι τὸ «καθαυτοῦ ἔνα», παρὰ κατὰ προσέγγιση «ἔνα» (ἐν πως), ἄρα δὲ θὰ εἶναι «ἔνα».

θέναι τὸ ὑπ' ἐκείνου πάθος, ἢ δὲ αὐτὸ τὸ ὄλον, ἐνδεὲς τὸ ὄν
ἑαυτοῦ ξυμβαίνει.

ΘΕΑΙ. Πάνυ γε.

ΞΕ. Καὶ κατὰ τοῦτον δὴ τὸν λόγον ἑαυτοῦ στερόμενον
οὐκ ὄν ἐστὶ τὸ ὄν.

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

ΞΕ. Καὶ ἐνός γε αὐ πλείω τὰ πάντα γίνονται, τοῦ τε
ὄντος καὶ τοῦ ὄλου χωρὶς ἰδίαν ἑκατέρου φύσιν εἰληφότες.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Μὴ ὄντος δέ γε τὸ παράπαν τοῦ ὄλου, ταῦτά τε
D ταῦτα ὑπάρχει τῷ ὄντι καὶ πρὸς τῷ μὴ εἶναι μηδ' | ἂν γε-
νέσθαι ποτὲ ὄν.

ΘΕΑΙ. Τι δὴ;

ΞΕ. Τὸ γενόμενον αἰεὶ γέγονεν ὄλον· ὥστε οὔτε οὐσίαν
οὔτε γένεσιν ὡς οὐσαν δεῖ προσαγορεύειν [τὸ ἐν ἢ] τὸ ὄλον
ἐν τοῖς οὐσι μὴ τιθέντα.

ΘΕΑΙ. Παντάπασιν ἔοικε ταῦθ' οὕτως ἔχειν.

ΞΕ. Καὶ μὴν οὐδ' ὅποσον οὐν τι δεῖ τὸ μὴ ὄλον εἶναι·
ποσὸν τι γὰρ ὄν, ὀπόσον ἂν ἢ, τοσοῦτον ὄλον ἀναγκαῖον αὐ-
τὸ εἶναι.

ΘΕΑΙ. Κομιδῆ γε.

ΞΕ. Καὶ τοῖνυν ἄλλα μυρία ἀπεράντους ἀπορίας ἔκα-
E στον εἰληφὸς φανεῖται τῷ τὸ ὄν | εἶτε δύο τινὲ εἶτε ἐν μό-
νον εἶναι λέγοντι.

ΘΕΑΙ. Δηλοῖ σχεδὸν καὶ τὰ νῦν ὑποφαίροντα· συνάπτε-
ται γὰρ ἕτερον ἐξ ἄλλου, μείζω καὶ χαλεπωτέραν φέρων περὶ
τῶν ἔμπροσθεν αἰεὶ ὀηθέντων πλάνην.

XXXIII. ΞΕ. Τοὺς μὲν τοῖνυν διακριβολουμένους
ὄντος τε περὶ καὶ μὴ πάντας μὲν οὐ διεληλύθαμεν, ὁμῶς δὲ
ἰκανῶς ἔχεται· τοὺς δὲ ἄλλως λέγοντας αὐ θεατέον, ἴν' ἐκ
πάντων εἰδῶμεν οὐ τὸ ὄν τοῦ μὴ ὄντος οὐδὲν εὐπορώτε-
246 ρον | εἰπεῖν οὐ ποτ' ἔστιν.

τὴν ἰδιότητα νὰ εἶν' «ἕνα», καὶ ἂν «ὑπάρχει» ξεχωριστὰ τὸ
καθαυτοῦ «ἕλο», ἔπεται πῶς λείπει ἀπὸ τὸ «ὄν» ὁ ἑαυτός
του.

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια.

ΞΕ. Σύμφωνα λοιπὸν μ' αὐτὸ τὸ συλλογισμό, ἀφοῦ στὸ
«ὄν» λείπει ὁ ἑαυτός του θὰ εἶν' «ὄχι ὄν».

ΘΕΑΙ. Σωστά.

ΞΕ. Κι ἐστὶ καὶ πάλι τὰ σύμπαντα γίνονται περισσότερ'
ἀπὸ ἕνα, ἀφοῦ καὶ τὸ «ὄν» καὶ τὸ «ἕλο» πῆρε χωριστὰ τὰ
καθένα δική του ὑπαρξή.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Ἄν ἕμῶς δὲν ὑπάρχει καθόλου τὸ «ἕλο», πάλι τὰ
ἴδια παθαίνει τὸ «ὄν» κι ἐχτός πού δὲν ὑπάρχει, οὔτε μπο-
ρεῖ ποτέ νὰ γίνεῖ «ὄν».

ΘΕΑΙ. Μὰ γιατί;

ΞΕ. Κάθε τι, πού ἔγινε, πάντα ἔγιν' «ἕλο»· ὥστε δὲν
εἶναι μπορετὸ νὰ ποῦμε πῶς ὑπάρχει οὔτε οὐσία οὔτε γένεση,
ἂν δὲν παραδεχτοῦμε πῶς ὑπάρχει [τὸ «ἕνα» ἢ] τὸ «ἕλο».

ΘΕΑΙ. Φαίνεται, πῶς αὐτὰ εἶν' ἕλος διόλου, ὅπως τὰ
λές.

ΞΕ. Κι ἀκόμη ἐκεῖνο πού δὲν εἶναι «ἕλο» οὔτε μπορεῖ
κάν νὰ ἔχει ὅποιαδήποτε ποσότητα. Γιατί, ὅταν ἔχει κά-
ποια ποσότητα, ἀναγκαστικὰ εἶν' «ὀλόκληρη» τόση, ὅση κι
ἂν εἶναι.

ΘΕΑΙ. Σίγουρα!

ΞΕ. Λοιπὸν νά! Τούτα κι ἄπειρ' ἄλλα τέττα καθένα
μὲ ἄνυπερνήκτες δυσκολίες θὰ παρουσιαστοῦνε μπροστὰ σὲ
κεῖνον, πού λέει εἶτε πῶς εἶναι δύο, εἶτε πῶς εἶν' ἕνα μόνο
τὸ «ὄν».

ΘΕΑΙ. Αὐτὸ φαίνεται ὅα κι ἀπὸ τίς δυσκολίες, πού τῶρ'
ἀρχίζουν νὰ μισοφανερώνουνται. Γιατί ἀδιάκοπα δένουντ' ἢ
μιὰ μὲ τὴν ἄλλη, φέρνοντας ὀλοένα μεγαλύτερη καὶ βαρύ-
τερη σύγχυση σ' ἐκεῖνα, πού κάθε φορά λέμε.

XXXIII. Ὑλιστὲς καὶ ἰδεαλιστὲς.

ΞΕ. Φυσικὰ δὲν ἐξετάσαμε ἕλους ἐκείνους, πού μ' ἀκρι-
βολογία ἔρευνουσι τὸ «ὄν» καὶ τὸ «μὴ ὄν». Ὡστόσο ἄς ἀρκε-
στοῦμ' ὧ; ἐδῶ. Γιατί τώρα πάλ' εἶν' ἀνάγκη νὰ ρίξουμε μιὰ
ματιὰ σὲ κείνους, πού μιλῶν διαφορετικὰ, γιὰ νὰ διαπι-
στώσομ' ἀπ' ἕλους, πῶς δὲν εἶναι καθόλου εὐκολότερο νὰ
πεῖ κανεὶς τί 'ναὶ τὸ «ὄν» ἀπὸ τὸ νὰ πεῖ τί 'ναὶ τὸ «μὴ ὄν».

ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν πορευέσθαι χερῆ καὶ ἐπὶ τούτους.

ΞΕ. Καὶ μὴν ἔοικέ γε ἐν αὐτοῖς οἶον γιγαντομαχία τις εἶναι διὰ τὴν ἀμφισβήτησιν περὶ τῆς οὐσίας πρὸς ἀλλήλους.

ΘΕΑΙ. Πῶς ;

ΞΕ. Οἱ μὲν εἰς γῆν ἐξ οὐρανοῦ καὶ τοῦ ἀοράτου πάντα ἔλκουσι, ταῖς χερσὶν ἀτεχνῶς πέτρας καὶ θρύες περιλαμβάνοντες. Τῶν γὰρ τοιούτων ἐφαπτόμενοι πάντων δισχυρίζονται τοῦτο εἶναι μόνον ὃ παρέχει προσβολὴν καὶ ἐσπῆν τινα, ταῦτόν σῶμα καὶ οὐσίαν ὀρίζόμενοι, τῶν δὲ ἄλλων | εἴ τις τί φησι μὴ σῶμα ἔχον εἶναι, καταφρονοῦντες τὸ παράπαν καὶ οὐδὲν ἐθέλοντες ἄλλο ἀκούειν.

ΘΕΑΙ. Ἡ δεινούς εἴρηκας ἄνδρας· ἤδη γὰρ καὶ ἐγὼ τούτων συγχοῖς προσείχων.

ΞΕ. Τοιγαροῦν οἱ πρὸς αὐτοὺς ἀμφισβητοῦντες μάλα εὐλαβῶς ἄνωθεν ἐξ ἀοράτου ποθὲν ἀμύνονται, νοητὰ ἄττα καὶ ἀσώματα εἶδη βιαζόμενοι τὴν ἀληθινὴν οὐσίαν εἶναι· τὰ δὲ ἐκείνων σώματα καὶ τὴν λεγομένην ὑπ' αὐτῶν ἀλήθειαν C κατὰ σμικρὰ | διαθραύοντες ἐν τοῖς λόγοις γένεσιν ἀντ' οὐσίας φερομένην τινὰ προσαγορεύουσιν. Ἐν μέσφ δὲ περὶ ταῦτα ἄπλειτος ἀμφοτέρων μάχη τις, ὧ Θεαίτητε, ἀεὶ ξυνοίηκεν.

ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ.

ΞΕ. Παρ' ἀμφοῖν τοίνυν τοῖν γενοῖν κατὰ μέρος λάβωμεν λόγον ὑπὲρ ἧς τίθενται τῆς οὐσίας.

ΘΕΑΙ. Πῶς οὖν δὴ ληψόμεθα ;

ΞΕ. Παρὰ μὲν τῶν ἐν εἰδεῖν αὐτὴν τιθεμένων ἄρων· ἡμερώτεροι γάρ· παρὰ δὲ τῶν εἰς σῶμα πάντα ἐλκόντων βίβη D | χαλεπώτερον, ἴσως δὲ καὶ σχεδὸν ἀδύνατον. Ἄλλ' ὧδέ μοι δεῖν δοκεῖ περὶ αὐτῶν ὁρᾶν.

ΘΕΑΙ. Πῶς ;

ΘΕΑΙ. Ἄς προχωρήσουμε λοιπὸν καὶ σ' αὐτούς.

ΞΕ. Ἀληθινὰ γίνεται ἀναμεταξύ τους τέττα φιλονικία, γιὰ τὸ τί εἶναι «οὐσία»⁶¹, ποῦ μοιάζει σὰ γιγαντομαχία⁶².

ΘΕΑΙ. Πῶς ;

ΞΕ. Νά ! Ἀπὸ τῆ μιᾶ μεριά εἶναι μερικοί, ποῦ κατεβάζουν τὰ πάντ' ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ τ' ἀράτο στῆ γῆν, ἀγκυλιάζοντας κυριολεκτικὰ μὲ τὰ γέρια τους βράχους καὶ δέντρους. Γιατὶ πιάνοντας βλ' αὐτὰ ὑποστηρίζουνε, πῶς ἐκεῖνο μόνον ὑπάρχει, ποῦ μᾶς δίνει κάποιαν ἀντίσταση καὶ πιάσιμο καὶ ὀρίζουνε, πῶς εἶναι τὸ ἴδιο «πράμα «σῶμα» καὶ οὐσία». Κι ἂν ἄλλος κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἄλλους πεῖ, πῶς ὑπάρχει κάτι ποῦ δὲν ἔχει σῶμα, τὸν καταφρονοῦν βλόττα καὶ δὲ θέλουν ν' ἀκούσουνε τίποτ' ἄλλο⁶³.

ΘΕΑΙ. Φοβεροὶ ἀληθινὰ εἶναι τοῦτοι δῶ οἱ ἄντρες, ποῦ περιγράφεις. Καὶ σὲ μένα ἔτυχε νὰ συναντήσω κιόλας πολλούς ἀπ' αὐτούς.

ΞΕ. Γι' αὐτὸ ἴσα ἴσα κείνοι, ποῦ ἀντιλέγουνε σ' αὐτοὺς μὲ πολλὴ προσοχὴ μᾶχουντ' ἀπὸ ψηλά καὶ ἀπὸ κάποιον ἀόρατο τόπον ὑποστηρίζοντας μὲ μεγάλη δύναμη, πῶς ἢ ἀληθινὴ «οὐσία» εἶναι κάποιες νοητὲς καὶ ἀσώματες «ἰδέες». Καὶ τὰ «σώματα», ποῦ παραδέχουντ' οἱ ἄλλοι καὶ κείνο, ποῦ νομαζῶν «ἀλήθεια», τὰ θρυμματίζουνε μὲ τὰ ἐπιχειρήματά τους καὶ τ' ἀποκαλοῦν ὄχι «οὐσία», παρὰ ἕνα εἶδος «ἀδιάκοπη γένεση». Κι ἀνάμεσα στὶς δυὸ αὐτὲς μερίδες φοβερὴ μάχη γίνεται αἰώνια, Θεαίτητε, γύρω ἀπ' αὐτὰ τὰ προβλήματα.

ΘΕΑΙ. Ἀλήθεια !

ΞΕ. Ἄς ζητήσουμε λοιπὸν καὶ ἀπὸ τὶς δυὸ μερίδες χωριστὰ νὰ μᾶς ἐξηγήσουνε τὴν οὐσία, ποῦ παραδέχονται.

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς θὰ τὸ καταφέρουμε ;

ΞΕ. Εὐκολότερον εἶναι νὰ ζητήσομε ἐξήγησιν ἀπὸ κείνους ποῦ τοποθετοῦνε τὴν οὐσία σὲ ἰδέες, γιὰτ' εἶναι πιὸ ἥμεροι. Ἀπὸ κείνους ἕμωσ ποῦ καταναγκαστικὰ τ' ἀνάγουν εἰς σὲ σῶμα, εἶναι δυσκολότερο, ἴσως μάλιστα καὶ σχεδὸν ἀδύνατο. Ὡστόσο μοῦ φαίνεται, πῶς πρέπει νὰ ἐνεργήσουμε σχετικὰ μ' αὐτούς ἔτσι δά.

ΘΕΑΙ. Πῶς ;

62. Παρομοίωση σχετικὴ μὲ τὴν Γιγαντομαχίαν, ποῦ περιγράφει ὁ Ἡρόδοτος στῆ «Ἱστορίαι» (675-715).

63. Σχετικὰ μὲ τὸ ποῦς ἔνοστο ἐβῶ ὁ Πλάτωνος βλ. Εἰς, κερ. Δ'.

61. «Οὐσία» καὶ «δν» παίρνονται γιὰ ταυτόσημα καὶ ἰσοδύναμα.

ΞΕ. Μάλιστα μὲν, εἰ πη δυνατὸν ἦν, ἔργω βελτίους αὐτοὺς ποιεῖν· εἰ δὲ τοῦτο μὴ ἔγκωρεῖ, λόγῳ ποιῶμεν, ὑποτιθέμενοι νομιμώτερον αὐτοὺς ἢ νῦν ἐθέλοντας ἂν ἀποκρίνασθαι. Τὸ γὰρ ὁμολογηθὲν παρὰ βελτιόνων σου κυριώτερον ἢ τὸ παρὰ χειρόνων· ἡμεῖς δὲ οὐ τούτων φροντίζομεν, ἀλλὰ τᾷληθὲς ζητοῦμεν.

Ε ΘΕΑΙ. | Ὅρθότατα.

XXXIV. ΞΕ Κέλευε δὴ τοὺς βελτίους γεγονότας ἀποκρίνασθαι σοι, καὶ τὸ λεχθὲν παρ' αὐτῶν ἀφερμῆνεν.

ΘΕΑΙ. Ταῦτ' ἔστιαι.

ΞΕ. Λεγόντων δὴ θνητῶν ζῶον εἶ φασιν εἶναι τι.

ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὐ;

ΞΕ. Τοῦτο δὲ οὐ σῶμα ἔμψυχον ὁμολογοῦσιν;

ΘΕΑΙ. Πάνυ γε.

ΞΕ. Τιθέντες τι τῶν ὄντων ψυχὴν;

247 | ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τί δέ; Ψυχὴν οὐ τὴν μὲν δικαίαν, τὴν δὲ ἀδικὸν φασιν εἶναι, καὶ τὴν μὲν φρόνιμον, τὴν δὲ ἀφρονα;

ΘΕΑΙ. Τί μὴν;

ΞΕ. Ἄλλ' οὐ δικαιοσύνης ἔξει καὶ παρουσίᾳ τοιαύτην αὐτῶν ἐκάσῃην γίνεσθαι, καὶ τῶν ἐναντίων τὴν ἐναντίαν;

ΘΕΑΙ. Ναί, καὶ ταῦτα ζύμφορα.

ΞΕ. Ἄλλὰ μὴν τό γε δυνατὸν τῶ παραγίγνεσθαι καὶ ἀπογίγνεσθαι πάντως εἶναι τι φήσοισιν.

ΘΕΑΙ. Φασὶ μὲν ὄν.

Β ΞΕ. Οὕσης οὖν δικαιοσύνης καὶ | φρονήσεως καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς καὶ τῶν ἐναντίων, καὶ δὴ καὶ ψυχῆς, ἐν ἧ ταῦτα ἐγγίγνεται, πότερον ὁρατὸν καὶ ἀπτόν εἶναι φασὶ τι αὐτῶν ἢ πάντα ἄορατα;

ΘΕΑΙ. Σχεδὸν οὐδὲν τούτων γε ὁρατόν.

ΞΕ. Τὸ ἐπιθυμητὸ θά'ταν, ἀνμποροῦσαμε μ' ἐποιοδῆποτε τρόπον νὰ τοὺς κάμουμε πραγματικὰ καλύτερους. Ἄν ἔμῳς αὐτὸ δὲ γίνεταί, ἄς τοὺς κάμουμε μὲ τὰ λόγια, ὑποθέτοντας, πῶς θὰ θέλουν νὰ μᾶς ἀποκριθῶν μὲ περισσότερη νομιμοφροσύνη ἀπ' ἐτι ὡς τώρα. Γιατὶ βέβαια κείνο, ποὺ παραδέχοντ' ἀνθρώποι καλύτεροι, ἔχει περισσότερο κύρος ἀπὸ κείνο, ποὺ παραδέχονται οἱ χειρότεροι. Ἐμᾶς ὅμως δὲ μᾶς ἐνδιαφέρει ὁ χαραχτήρας τῶν, ἐμεῖς ζητᾶμε τὴν ἀλήθειαν.

ΘΕΑΙ. Πάρα πολὺ σωστά.

XXXIV. Ἄναίρεση τοῦ ὕλισμοῦ. Τὸ «ὄν» εἶναι «δύναμη».

ΞΕ. Παρακάλεσε λοιπὸν αὐτούς, ποὺ ἔγιναν ἔτσι δὰ καλύτεροι, νὰ σοῦ ἀποκριθῶν καὶ προσπάθησε νὰ ἐξηγήσεις αὐτὸ ποὺ θὰ σοῦ ποῦν.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι; θὰ γίνετ.

ΞΕ. Ἄς ποῦνε λοιπὸν, ἂν παραδέχονται, πῶς τὸ θνητὸ ζῶο εἶναι κάτι, ποὺ ὑπάρχει.

ΘΕΑΙ. Γίνεται νὰ μὴ τὸ παραδέχονται;

ΞΕ. Καὶ δὲ συμφωνοῦν, πῶς αὐτὸ εἶναι σῶμα ἔμψυχο;

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια.

ΞΕ. Καὶ τὴν ψυχὴν τὴ λογαριάζουσε σὰν ἐν' ἀπὸ τὰ ὄντα;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Γιὰ πές μου ἀκόμη. Παραδέχονται πῶς ἄλλη ψυχὴ εἶναι δικαίη καὶ ἄλλη ἀδικη, ἄλλη φρόνιμη καὶ ἄλλη ἀστόχαστη;

ΘΕΑΙ. Ἐ! βέβαια!

ΞΕ. Καὶ δὲν παραδέχονται, πῶς ἡ ψυχὴ γίνεται λογοχάρη δικαίη μὲ τὴν παρουσίαν τῆς δικαιοσύνης καὶ τ' ἀντίθετο μὲ τὴν παρουσίαν τοῦ ἀντιθέτου;

ΘΕΑΙ. Ναί, καὶ αὐτὰ τὰ παραδέχονται.

ΞΕ. Ἐνα πράγμα ὅμως, ποὺ μπορεῖ νὰ ῥηχεται σὲ κάποιο ἄλλο καὶ νὰ φεύγει ἀπ' αὐτὸ, ἐξάπαντος θὰ παραδεχτοῦνε βέβαια πῶς εἶναι κάτι, ποὺ ὑπάρχει.

ΘΕΑΙ. Βέβαια καὶ τὸ παραδέχονται.

ΞΕ. Ἀφοῦ λοιπὸν ὑπάρχ' ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ φρονιμάδα καὶ οἱ ἄλλες ἀρετὲς καὶ τ' ἀντίθετά τους καὶ ἀφοῦ ὑπάρχει καὶ ἡ ψυχὴ, ἔπου μπαίνουν ἐλ' αὐτὰ, τί παραδέχοντ' οἱ φίλοι μᾶς, πῶς μποροῦμε νὰ ἴδωμε καὶ νὰ πιᾶσομε κανέν' ἀπ' αὐτὰ ἢ πῶς ἔλα τους εἶν' ἄορατα;

ΘΕΑΙ. Πῶς σχεδὸν κανέν' ἀπ' αὐτὰ δὲν εἶν' ὁρατόν.

ΣΕ. Τί δέ; Τῶν τοιούτων μῶν σῶμά τι λέγουσιν ἴσχειν;

ΘΕΑΙ. Τοῦτο οὐκέτι κατὰ ταυτὰ ἀποκρίνονται πᾶν. ἄλλα τὴν μὲν ψυχὴν αὐτὴν δοκεῖν σφίσι σῶμά τι κεκτηθῆσθαι, φρόνησιν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον ὧν ἠρώτηκας, αἰσχύνονται τὸ τολμᾶν ἢ μὴδὲν τῶν | ὄντων αὐτὰ ὁμολογεῖν ἢ πάντ' εἶναι σώματα διυχυρίζεσθαι.

ΣΕ. Σαφῶς γὰρ ἡμῖν, ὦ Θεαίτητε, βελτίους γεγόνασιν ἄνδρες· ἐπεὶ τοῦτων οὐδ' ἂν ἐν ἐπαισχυνθεῖεν οἱ γε αὐτῶν σπαρτοὶ τε καὶ αὐτόχθονες, ἀλλὰ διατείνονται ἂν πᾶν, ὃ μὴ δυνατοὶ ταῖς χεραὶ ξυμπιέξιν εἰσίν, ὡς ἄρα τοῦτο οὐδὲν τὸ παραπάν ἐστίν.

ΘΕΑΙ. Σχεδὸν οἷα διανοοῦνται λέγεις.

ΣΕ. Πάλιν τοίνυν ἀνερωτώμεν αὐτούς· εἰ γὰρ τι καὶ
D σμικρὸν ἐθέλουσι τῶν ὄντων συχωρεῖν ἀσώματον, | ἐξαρκεῖ. Τὸ γὰρ ἐπὶ τε τοῦτοις ἄμα καὶ ἐπ' ἐκείνοις ὅσα ἔχει σῶμα ξυμφυῆς γεγονός, εἰς ὃ βλέποντες ἀμφοτέρω εἶναι λέγουσι, τοῦτο αὐτοῖς δητέον. Τάχ' οὖν ἴσως ἂν ἀποροῖεν. Εἰ δὴ τι τοιοῦτον πεπόνθασι, σκόπει, προτεινομένων ἡμῶν, ἄρ' ἐθέλοιεν ἂν δέχεσθαι καὶ ὁμολογεῖν τοιόνδ' εἶναι τὸ ὄν.

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον δὴ; Λέγε, καὶ τάχα εἰσομέθεα.

ΣΕ. Λέγω δὴ τὸ καὶ ὁποιοῦν τινα κεκτημένον δύνα-
E μιν εἰτ' εἰς τὸ ποιεῖν ἕτερον οἷοῦν πεφυκὸς εἰτ' εἰς | τὸ παθεῖν καὶ σμικρότατον ὑπὸ τοῦ φανουτάτου, κἂν εἰ μόνον εἰς ἅπαξ, πᾶν τοῦτο ὄντως εἶναι· τίθεμαι γὰρ ὄρον ὀρίζεις τὰ ὄντα, ὡς ἔστιν οὐκ ἄλλο τι πλὴν δύναμεις.

ΘΕΑΙ. Ἄλλ' ἐπεὶπερ αὐτοὶ γε οὐκ ἔχουσιν ἐν τῷ παρόν-
τι τοῦτον βέλτιον λέγειν, δέχονται τοῦτο.

ΣΕ. Καλῶς· ἴσως γὰρ ἂν εἰς ὑστερον ἡμῖν τε καὶ τού-
249 τοις ἕτερον ἂν φανεῖη. Πρὸς μὲν οὖν τοῦτους τοῦτο | ἡμῖν ἐναυθα μενεῖο ξυνομολογηθῆν.

ΘΕΑΙ. Μένει.

ΣΕ. Μά, μὴν ὑποστηρίζουε τάχα, πῶς κάποιο ἀπὸ τὰ τέτια ἔχει σῶμα;

ΘΕΑΙ. Σ' αὐτὸ δὲ δίνουε τὴν ἴδι' ἀπάντησιν γιὰ ἔλα. Γιὰ τὴν ψυχὴν τὴν ἴδια φροσοῦν, πῶς ἔχει κάποιο σῶμα. Γιὰ τὴν φρονιμάδα ἕμως καὶ γιὰ ἔλα τ' ἄλλα, πού ρώτησες, ντρέπονται καὶ δὲν τολμοῦν ἢ νὰ ποῦν, πῶς αὐτὰ δὲν εἶναι καθόλου «ὄντα» ἢ νὰ ἰσχυριστοῦν, πῶς ἔλα εἶναι «σώματα».

ΣΕ. Εἶναι ἑλοφάνερο, Θεαίτητε, πῶς οἱ λεβέντες ἐτοῦτοι ἔγιναν καλύτεροι. Γιατὶ ἄλλιώως κανέν' ἀπ' αὐτὰ, δὲ θὰ ντρέπονταν νὰ ποῦν, ὅσοι τουλάχιστο ἀπ' αὐτούς εἶναι σπαρμένοι καὶ ριζωμένοι στὸ χῶμα. Αὐτοὶ θὰ μπορούσανε σίγουρα νὰ ἰσχυριστοῦν πῶς ὅτι δὲν μπορούν νὰ σφίξουε μὲ τὰ χέρια τους, δὲν ὑπάρχει καθόλου.

ΘΕΑΙ. Ἐκφράζεις σχεδὸν κατὰ λέξιν τὰ ὅσα στοχάζουσαι.

ΣΕ. Ἄς τοὺς ξαναρωτήσουε λοιπὸν ἄλλη μιὰ φορά. Γιατὶ ἂν θελήσουε νὰ παραδεχοῦν, πῶς κι ἔνα παραμικρὸ μέρος ἀπὸ τὰ «ὄντα» εἶν' ἀσώματο, φτάνει. Γιατὶ τότες εἶν' ὑποχωρεῖται νὰ μᾶς ποῦν, ποῖο εἶν' ἐκεῖνο τὸ συστατικὸ γινώρισμα, πού ἔχουε καὶ τοῦτα τ' ἀσώματα καὶ κείνα πού ἔχουε σῶμα, ὅπου αὐτὸ ἔχουε ὑπόψη τους καὶ λένε, πῶς καὶ τὰ δύο εἶναι «ὄντα». Ἴσως λοιπὸν βρεθοῦνε σὲ δυσκολία ν' ἀπαντήσουε. Κι ἂν πραγματικὰ ἔχουε πάθει κάτι τέτιο, κοίταξε μὴν ἀραγες θὰ ἔθελαν νὰ παραδεχοῦνε μὲ πρότασιν δικὴ μας καὶ νὰ συμφωνήσουε, πῶς τὸ «ὄν» εἶναι κάτι σὺν τέτιαις λογῆς.

ΘΕΑΙ. Τι λογῆς; Λέγε κι ἴσως θὰ μάθουε.

ΣΕ. Λέω λοιπὸν, πῶς ἐκεῖνο, πού ἀπὸ φυσικοῦ του ἔχει μιὰν ὀποιεσδήποτε δύναμην εἴτε νὰ ἐνεργεῖ ὀπωσδήποτε πά-
νω σ' ἕν' ἄλλο, εἴτε νὰ παθαίνει καὶ τὸ παραμικρὸ ἀπὸ τὸ πιὸ μῆδαιμινὸ πράμα, ἔστω καὶ γιὰ μόνο μιὰ φορά, κάθε τι τέτιο εἶναι πραγματικὸ «ὄν». Δηλαδή θέτω γιὰ ὄρισμό, νὰ ὀρίζουε τὰ «ὄντα», πῶς αὐτὰ δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο παρὰ
δ ὄ ν α μ η 64.

ΘΕΑΙ. Μὰ ἐπειδὴς αὐτοὶ δὲν ἔχουε πρὸς τὸ παρὸν του-
λάχιστο νὰ δώσουε καλύτερ' ὄρισμό, τὸν παραδέχονται αὐτόν.

ΣΕ. Καλὰ. Ἴσως ἀργότερα καὶ σὲ μᾶς καὶ σ' αὐτούς μᾶς φανεῖ διαφορετικὰ. Ἄς μένει ἕμως τώρα τοῦτο δῶ συμφω-
νημένον ἀνάμεσα σ' ἑμᾶς καὶ σ' αὐτούς.

ΘΕΑΙ. Ἄς μένει.

64. Σχετικὰ μὲ τοῦτο τὸν ὄρισμό γιὰ τὸ «ὄν» βλ. Εἰσ. κεφ. Δ'.

XXXV. *ΞΕ.* Πρὸς δὴ τοὺς ἐτέρους ἴωμεν, τοὺς τῶν εἰδῶν φίλους· οὐδ' ἡμῖν καὶ τὰ παρὰ τούτων ἀφορμήνευε.
ΘΕΑΙ. Ταῦτ' ἔσται.

ΞΕ. Γένεσιν, τὴν δὲ οὐσίαν χωρὶς που διελόμενοι λέγετε; *Η γάρ;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ σώματι μὲν ἡμᾶς γενέσει δι' αἰσθήσεως κοινωνεῖν, διὰ λογισμοῦ δὲ ψυχῇ πρὸς τὴν ὄντως οὐσίαν, ἣν ἀεὶ κατὰ ταῦτὰ ὡσαύτως ἔχειν φατέ, γένεσιν δὲ ἄλλοτε ἄλλως.

B | *ΘΕΑΙ.* Φαμὲν γὰρ οὖν.

ΞΕ. Τὸ δὲ δὴ κοινωνεῖν, ὧ πάντων ἄριστοι, τί τοῦθ' ὑμᾶς ἐπ' ἀμφοῖν λέγειν φῶμεν; **Α*ρ' οὐ τὸ νῦν δὴ παρ' ἡμῶν ᾄθῆν;

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον;

ΞΕ. Πάθῃμα ἢ ποίημα ἐκ δυνάμεώς τινος ἀπὸ τῶν πρὸς ἄλληλα ξυνιόντων γιγνόμενον. Τάχ' οὖν, ὧ Θεαίτητε, αὐτῶν τὴν πρὸς ταῦτα ἀπόκρισιν οὐ μὲν οὐ κατακούεις, ἐγὼ δὲ ἴσως διὰ συνήθειαν.

ΘΕΑΙ. Τιν' οὖν δὴ λέγουσι λόγον;

C *ΞΕ.* Οὐ συγχωροῦσιν ἡμῖν τὸ νῦν δὴ | ᾄθῆν πρὸς τοὺς γηγενεῖς οὐσίας περὶ.

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον;

ΞΕ. Ἰκανὸν ἔθεμεν ὄρον που τῶν ὄντων, διὰ τῷ παρῆ ἢ τοῦ πάσχειν ἢ δεῖν καὶ πρὸς τὸ σμικρότατον δύναμις;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Πρὸς δὴ ταῦτα τόδε λέγουσιν, οἷ γενέσει μὲν μετέσται τοῦ πάσχειν καὶ ποιεῖν δυνάμεως, πρὸς δὲ οὐσίαν τούτων οὐδετέρου τὴν δύναμιν ἁριώτεριν φασίν.

ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν λέγουσιν τι;

ΞΕ. Πρὸς δ' γε λεκτέον ἡμῖν, οἷ δεόμεθα παρ' αὐτῶν

XXXV. Κριτικὴ τοῦ ἰδεαλισμοῦ. Κίνηση καὶ στάση.

ΞΕ. Ἄς πᾶμε λοιπὸν τώρα στοὺς ἄλλους, τοὺς φίλους τῶν ἰδεῶν⁶⁵. Καὶ οὐ ἐξήγα μας τὰ ἔσα θὰ ποῦν καὶ ταῦτοι.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι θὰ γίνεαι.

ΞΕ. «Ἔ! Σεῖς φίλοι, δὲν ξεχωρίζετε ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά τὴ γένεση καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά τὴν οὐσία;» Καλὰ τὰ λέω;

ΘΕΑΙ. Ναί!

ΞΕ. «Κι ἀκόμα λέτε, πὼς μὲ τὸ σῶμα μας ἐπικοινωνοῦμε πρὸς τὴ γένεση μ' ὄργανο τὴν αἴσθησιν καὶ μὲ τὴν ψυχὴν μὲς ἐπικοινωνοῦμε μ' ὄργανο τὸ λογισμὸ πρὸς τὴν ἀληθινὴν οὐσία, πού, καθὼς ὑποστηρίζετε, εἰν' αἰώνια ἴδια καὶ ἀπαράλλαχτη, ἐνῶ ἡ γένεση ἀλλάζει κάθε τόσο».

ΘΕΑΙ. «Μάλιστα! Ἔτσι λέμε».

ΞΕ. «Καὶ δταν λέτε καὶ γιὰ τὰ δύο, τὴ λέξη «ἐπικοινωνοῦμε», ποῖα ἔννοια θὰ δεχτοῦμε, πὼς τῆς δίνετε; Ὅχι ἐκείνη, πού ὄρισαμε μεῖς λίγο πρὶν;»

ΘΕΑΙ. «Ποιὰ;»

ΞΕ. «Νά! Πὼς εἶναι κάποιο πάθῃμα ἢ κάποια ἐνέργεια, πού γίνεται ἀπὸ κάποια δύναμη ἀνάμεσα σ' ἐκεῖνα πού ἐπικοινωνοῦν ἀναμεταξύ τους». ἴσως λοιπόν, Θεαίτητε, τὴν ἀπόκρισιν, πού δίνουτε σ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα, ἐσὺ δὲν τὴν ἀκούς καλά, ἐγὼ ὅμως τὴν ἀκούω ἀπὸ συνήθεια.

ΘΕΑΙ. Καὶ τί ἀπαντοῦνε λοιπὸν σ' αὐτὸ;

ΞΕ. Δὲν παραδέχονται κείνο, πού εἶπαμε λίγο πρὶν στοὺς γεννημένους ἀπὸ τὴ γῆ σχετικὰ μὲ τὴν οὐσία τῶν ὄντων.

ΘΕΑΙ. Ποῖό;

ΞΕ. Δὲν εἶχαμε θέσει σὰν ἱκανοποιητικὸν ὅπως δῆποτ' ὄρισμὸ γιὰ τὰ ὄντα, τὸ νὰ ἔχει κατὴ τὴ δύναμιν ἢ νὰ πάσχει ἢ νὰ ἐνεργεῖ ἔστω καὶ τὸ παραμικρὸ;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Σ' αὐτὰ λοιπὸν ἀπαντοῦνε, πὼς ἡ «γένεση» μετέχει στὴ δύναμιν τῆς πάθῃσης καὶ τῆς ἐνέργειας, μὲ τὴν «οὐσία» ὅμως δὲ συμβιβάζεται οὔτε τοῦ ἐνοῦς οὔτε τ' ἀλλοῦσῳ ἢ δύναμιν.

ΘΕΑΙ. Κι εἶναι τάχα τίποτις αὐτὸ πού λένε;

ΞΕ. Σ' αὐτὸ τουλάχιστο ἐμεῖς πρέπει νὰ τοὺς ἀπαντή-

65. Γ.ά τὸς «φίλους τῶν εἰδῶν» βλ. Εἰσ. κερ. Δ'.

Δ ἔτι πυθέσθαι | σαφέστερον, εἰ προσομολογοῦσι τὴν μὲν ψυ-
χὴν γινώσκειν, τὴν δ' οὐσίαν γινώσκεισθαι.

ΘΕΑΙ. Φασὶ μὴν τοῦτο γε.

ΕΕ. Τί δέ; Τὸ γινώσκειν ἢ τὸ γινώσκεισθαι φατε
ποιήματα ἢ πάθος ἢ ἀμφοτέρον; Ἡ τὸ μὲν πάθημα τὸ δὲ
θάτερον; Ἡ παντάπασιν οὐδέτερον οὐδέτερον τούτων μετα-
λαμβάναντες;

ΘΕΑΙ. Δῆλον ὡς οὐδέτερον οὐδέτερον· τάναντία γὰρ
ἄν τοῖς ἔμπροσθεν λέγοιεν.

ΕΕ. Μανθάνω· τόδε γε, ὡς τὸ γινώσκειν εἴπερ ἔσται
Ε ποιεῖν τι, τὸ | γινώσκόμενον ἀναγκαῖον αὖ ξυμβαίνει πά-
σχειν· τὴν οὐσίαν δὴ κατὰ τὸν λόγον τοῦτον γινώσκουμένην
ὑπὸ τῆς γνώσεως, καθ' ὅσον γινώσκεται, κατὰ τοσοῦτον
κινεῖσθαι διὰ τὸ πάσχειν, δὴ φημεν οὐκ ἂν γενέσθαι περὶ
τὸ ἤρεμοῦν.

ΘΕΑΙ. Ὁρθῶς.

ΕΕ. Τί δὲ πρὸς Διός; Ὡς ἀληθῶς κίνησιν καὶ ζωὴν
καὶ ψυχὴν καὶ φρόνησιν ἢ θραδίας πεισθηρόμεθα τῷ παν-
249 τελῶς ὄντι μὴ παρεῖναι, μηδὲ ζῆν αὐτὸ μηδὲ | φρονεῖν,
ἀλλὰ σεμνὸν καὶ ἄγιον, νοῦν οὐκ ἔχον, ἀκίνητον ἐοτὸς εἶναι;

ΘΕΑΙ. Δεινὸν μέντ' ἂν, ὃ ξένε, λόγον συγχωροῦμεν.

ΕΕ. Ἀλλὰ νοῦν μὲν ἔχειν, ζωὴν δὲ μὴ φῶμεν;

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς;

ΕΕ. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀμφοτέρα ἐνόητ' αὐτῷ λέγομεν, οὐ
μὴν ἐν ψυχῇ γε φήσομεν αὐτὸ ἔχειν αὐτά;

ΘΕΑΙ. Καὶ τίν' ἂν ἕτερον ἔχει τρέπον;

ΕΕ. Ἀλλὰ δῆτα νοῦν μὲν καὶ ζωὴν καὶ ψυχὴν, ἀκίνη-
τον μέντοι τὸ παράπαν ἔμψυχον ὄν ἐσάναι;

66. Στὸ «Γοργία» (476b - d) ἐκθᾶτε ὁ Πλάτωνας τὴ θεωρία γιὰ τὸ «ποιεῖν» καὶ «πάσχειν», «ἀρα εἰ τις τι ποιεῖ, ἀνάγκη τι εἶναι καὶ πάσχειν ὑπὸ τούτου τοῦ ποιούντος;» Ἐκεῖ ὁμῶς φέρνει γιὰ παραδειγ-
ματα τὸ «τύπτειν» καὶ «τύπτεσθαι», «κἀκίειν» καὶ «κἀκασθαι», «τέμνειν»
καὶ «τέμνεσθαι», ὅπου πραγματικά τὸ παθητικὸ πάσχει ἀνάλογα με-
τὴν ἐνέργεια τοῦ ἐνεργητικοῦ. Στὸ «γνωρίζω» ὁμῶς καὶ «γνωρίζομαι»

σομε, πῶς τοὺς παρακαλοῦμε νὰ μᾶς πληροφορήσουν ἀκό-
μη πῶς καθαρὰ, ἂν παραδέχονται, πῶς ἡ ψυχὴ γ ν ω ρ ί ζ ε ι
ζ ε ι καὶ ἡ οὐσία γ ν ω ρ ί ζ ε τ α ι.

ΘΕΑΙ. Αὐτὸ βέβαια καὶ τὸ παραδέχονται.

ΕΕ. «Ἐ! λοιπὸν! Αὐτὸ τὸ «γνωρίζει» καὶ «γνωρίζε-
ται» τί λέτε, πῶς εἶναι, ἐνέργεια ἢ πάθημα ἢ καὶ τὰ δυό;
ἢ τὸ ἓνα εἶναι πάθημα καὶ τ' ἄλλο ἐνέργεια ἢ κανέν' ἀπὸ
τὰ δυὸ δὲ μετέχει σὲ κανέν' ἀπ' αὐτά;»

ΘΕΑΙ. Εἶναι φανερό, πῶς κανένα σὲ κανένα' γιὰτι ἀλ-
λιῶς θὰ λέγανε τ' ἀντίθετ' ἀπ' ὅσα εἶπανε λίγο πρωτύτερα.

ΕΕ. Καταλαβαίνω. Τοῦτο δῶ ὁμῶς τουλάχιστο; Ἄν δε-
χτοῦμε, πῶς τὸ νὰ γνωρίζει κανεὶς εἶν' ἐ ν ἔ ρ γ ε ι α, βγαί-
νει ἀναγκαστικὸ συμπέρασμα, πῶς ἐκεῖνο, πού γνωρίζεται,
π ἄ σ χ ε ι. Σύμφωνα λοιπὸν μὲ τοῦτο τὸ λόγο, ἀφοῦ ἡ «ου-
σία» γνωρίζεται ἀπὸ τὴ γνώση, ὅσο γνωρίζεται τόσο καὶ
κ ι ν ε ἔ τ α ι, ἀφοῦ πάσχει. Γιατὶ ἐμεῖς λέμε δὲν
μπορεῖ ποτὲ νὰ πάσχει, ἐκεῖνο, πού βρίσκεται σ' ἀκίνησιᾶ⁶⁶.

ΘΕΑΙ. Σωστά.

ΕΕ. Μά! γιὰ πές μου, γιὰ τὸ θεό! Θὰ πιστέψουμε
πραγματικά τόσο εὐκολα πῶς τὸ «καθολικὸ ὄν»⁶⁷ δὲν ἔχει
οὔτε κίνησιν οὔτε ζωὴν, οὔτε ψυχὴν οὔτε φρόνησιν, οὔτε ζεῖ,
οὔτε στοχάζεται, παρὰ στέκεται ἀκίνητο, σεβαστὸ καὶ ἅγιο
χωρὶς νά' χει νοῦ;

ΘΕΑΙ. Θά'τανε πραγματικά φοβερό, ξένε, νὰ παραδε-
χτοῦμε τέτια θεωρία.

ΕΕ. Μὰ τότε λοιπὸν θὰ δεχτοῦμε, πῶς ἔχει νοῦ, μὰ δὲν
ἔχει ζωὴ;

ΘΕΑΙ. Πῶς μπορεῖ;

ΕΕ. Ἐ! Τότε νὰ ποῦμε, πῶς ἔχει μέσα του καὶ τὰ δυὸ
αὐτά, μὰ ν' ἀρνηθῶμε πῶς τὰ'χει μέσα σὲ ψυχὴ;

ΘΕΑΙ. Καὶ μὲ ποῖόν ἄλλον τρόπο θὰ μπορούσε νὰ
τὰ'χει;

ΕΕ. Ἡ νὰ ποῦμε, πῶς ἔχει καὶ νοῦ καὶ ζωὴ καὶ ψυχὴ,
παρ' ὅλα αὐτὰ ὁμῶς, ἂν καὶ εἶν' ἐμψυχο, στέκετ' ὀλότελ'
ἀκίνητο;

δὲ συντρέχει τὸ ἴδιο. Ἐκεῖνο, πού «γνωρίζεται» αὐτὸ καθεαυτὸ δὲν
πάσχει τίποτα, οὔτε κινεῖται». Ὡστε ἡ ἀπόδειξη τοῦ Πλάτωνα ἐθῶ
στηρίζεται σ' ἓνα λάθος.

67. Γιὰ τὸ «παντελῶς ὄν» βλ. Εἰσαγωγὴ κεφ. Δ'.

ΣΕ. Ἄλλ' ἐστάναι σημαίνεις λέγων αὐτὰ ἀμφοτέρω εἶναι;

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς;

ΣΕ. Τρίτον ἄρα τι παρὰ ταῦτα τὸ ὄν ἐν τῇ ψυχῇ τιθεῖς, ὡς ὑπ' ἐκείνου τὴν τε στάσιν καὶ τὴν κίνησιν περιεχομένην, συλλαβῶν καὶ ἀπιδῶν αὐτῶν πρὸς τὴν τῆς οὐσίας κοινω-
νίαν, οὕτως εἶναι προσεῖπες ἀμφοτέρω;

C ΘΕΑΙ. Κινδυνεύομεν ὡς | ἀληθῶς τρίτον ἀπομανιεύε-
σθαι τι τὸ ὄν, ὅταν κίνησιν καὶ στάσιν εἶναι λέγωμεν.

ΣΕ. Οὐκ ἄρα κίνησις καὶ στάσις ἐστὶ ξυναμφοτέρον τὸ ὄν, ἀλλ' ἕτερον δὴ τι τούτων.

ΘΕΑΙ. Ἔοικεν.

ΣΕ. Κατὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν ἄρα τὸ ὄν οὔτε ἔσθην οὔτε κινεῖται.

ΘΕΑΙ. Σχεδόν.

ΣΕ. Ποῖ δὴ χοῦ τὴν διάνοιαν ἐτι τρέπειν τὸν βουλό-
μενον ἔναργές τι περὶ αὐτοῦ παρ' ἑαυτῷ βεβαιώσασθαι;

ΘΕΑΙ. Ποῖ γάρ;

D ΣΕ. Οἶμαι μὲν οὐδαμῶς ἐτι ῥᾶδιον. Εἰ γάρ τι μὴ
κινεῖται, πῶς οὐχ ἔσθην; Ἡ τὸ μῆδαιμῶς ἐοῖς πῶς οὐκ
αὖ κινεῖται; Τὸ δὲ ὄν ἡμῖν νῦν ἐκτός τούτων ἀμφοτέρων
ἀναπέφανται. Ἡ δυνατὸν οὖν τοῦτο;

ΘΕΑΙ. Πάντων μὲν οὖν ἀδυνατώτατον.

ΣΕ. Τόδε τοίνυν μνησθῆναι δίκαιον ἐπὶ τούτοις.

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον;

* ΣΕ. Ὅτι τοῦ μὴ ὄντος ἐρωτηθέντες τοῦνομα ἐφ' ὅτι
ποτέ δεῖ φέρειν, πάση συνεσχόμεθα ἀπορία. Μείνησαι;

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ;

E ΣΕ. Μῶν οὖν ἐν ἐλάτιονί τιμι νῦν ἔσμεν ἀπορία
περὶ τὸ ὄν;

ΘΕΑΙ. Ἔμοι μὲν, ὦ ξένη, εἰ δυνατὸν εἰπεῖν, ἐν πλείονι
φαινόμεθα.

ΣΕ. Τοῦτο μὲν τοίνυν ἐναυθᾶ κείσθω διηπορημένον·
ἐπειδὴ δὲ ἐξ ἴσου τὸ τε ὄν καὶ τὸ μὴ ὄν ἀπορίας μετεἰλή-

ΣΕ. Μήπως ἔμως ἐννοεῖς, πῶς στέκονται, ὅταν λὲς πῶς
καὶ τὰ δυὸ εἶναι «ὄντα»;

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς θὰ μπορούσα νὰ τὸ ἐννοῦ ἔτσι;

ΣΕ. Λοιπὸν τότε παραδέχεσαι, πῶς τὸ «ὄν» εἶναι κάτι
τρίτω μέσσω στὴν ψυχῇ, κι αὐτὸ περιέχει καὶ τὴ «στάση»
καὶ τὴν «κίνηση». Κι ἐπειδὴ ἐσὺ τὰ ἐξέτασες μαζί καὶ
εἶδες, πῶς καὶ τὰ δυὸ αὐτὰ ἐπικοινωνοῦν μὲ τὴν «οὐσία»,
γί' αὐτὸ εἶπες, πῶς καὶ τὰ δυὸ εἶναι «ὄντα»;

ΘΕΑΙ. Φοβούμαι, πῶς πραγματικά τὸ ξηγάμε τὸ «ὄν»
σὺν κάτι τρίτω, ὅταν λέμε πῶς ἡ κίνηση κι ἡ στάση εἶναι
«ὄντα».

ΣΕ. Τὸ «ὄν» λοιπὸν δὲν εἶναι κίνηση καὶ στάση καὶ τὰ
δυὸ μαζί, παρὰ κάτι «ἄλλο» ἀπ' αὐτά.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι φαίνεται.

ΣΕ. Ἄρα τὸ «ὄν» σύμφωνα μὲ τὴ δικὴ του φύση οὔτε
στέκεται οὔτε κινεῖται.

ΘΕΑΙ. Σὺ νὰ εἶν' ἔτσι.

ΣΕ. Κατὰ τοῦ λοιπὸν, πρέπει ἀκόμη νὰ στρέψει τὸ νοῦ
του ἐκεῖνος, ποῦ θέλει ν' ἀποχτήσῃ μιὰ ξεκαθαρισμένη βε-
βαιότητα σχετικὰ μὲ τὸ «ὄν»;

ΘΕΑΙ. Κατὰ ποῦ ἀλήθεια;

ΣΕ. Νομίζω, πῶς δὲν εἶν' εὐκολο πιά πουθενά. Γιατί,
ἂν ἔνα πράμα δὲν κινεῖται, πῶς δὲ στέκεται; Ἡ ἐκεῖνο,
ποῦ δὲ στέκεται καθόλου, πῶς δὲν κινεῖται; Ἐνῶ ἐμεῖς ἀνα-
καλύψαμε τώρα δά, πῶς τὸ «ὄν» βρίσκεται ὅζω κι ἀπὸ τὰ
δυὸ. Μπορεῖ πραγματικά νὰ γίνῃ αὐτὸ;

ΘΕΑΙ. Αὐτὸ δά εἶναι τὸ πιὸ ἀδύνατο ἀπ' ὅλα.

ΣΕ. Κοντὰ σ' αὐτὰ μάλιστα σωστὸ εἶναι νὰ θυμηθοῦμε
καὶ κάτι ἄλλο.

ΘΕΑΙ. Ποῖό;

ΣΕ. Νά! Ὅταν μᾶς ἐρώτησαν, γιὰ ποῖο πράμα μπορού-
με νὰ χρησιμοποιήσουμε τὴν ὀνομασία «μὴ ὄν», βρεθήκαμε
σὲ πολὺ μεγάλη δυσκολία. Τὸ θυμάσαι;

ΘΕΑΙ. Πῶς δὲν τὸ θυμάμαι;

ΣΕ. Ἄχα λοιπὸν τώρα γιὰ τὸ «ὄν» βρισκόμαστε σὲ μι-
κρότερη δυσκολία;

ΘΕΑΙ. Γιὰ μένα τουλάχιστο, ξένη, βρισκόμαστε, ἂν μπο-
ρῶ νὰ πῶ, σὲ μεγαλύτερη.

ΣΕ. Ἄς σταματήσουμε λοιπὸν σχετικὰ μὲ τὸ ζήτημ'
αὐτὸ σὲ οὕτες τίς δυσκολίες. Κι ἀφοῦ καὶ τὸ «ὄν» καὶ τὸ
«μὴ ὄν» εἶναι τὸ ἴδιο δυσκολοξεδιάλυτα, ὑπάρχει ἀπὸ ὧ καὶ

φατον, νῦν ἐλπὶς ἤδη καθ' ἄπερ ἂν αὐτῶν θάτερον εἶτε ἀμυδρότερον εἶτε σαφέστερον ἀναφαίνεται, καὶ θάτερον οὕτως
251 ἀναφαίνεσθαι· καὶ ἐὰν αὖ μῆδέτερον ἴδῃν | δυνάμεθα, τὸν γοῦν λόγον ὅπῃ περ ἂν οὐκ τε ὤμεν εὐπρεπέστατα διωσόμεθα οὕτως ἀμφοῖν ἅμα.

ΘΕΑΙ. Καλῶς.

ΞΕ. Λέγωμεν δὴ καθ' ὅτινά ποτε τρόπον πολλοῖς ὀνόμασι ταυτὸν τοῦτο ἐκάστοτε προσαγορεύομεν.

ΘΕΑΙ. Οἶον δὴ τί; Παράδειγμα εἰπέ.

XXXVII. ΞΕ. Λέγωμεν ἄνθρωπον δὴ πον πόλλ' ἅτα ἐπονομάζοντες, τὰ τε χρώματα ἐπιφέροντες αὐτῷ καὶ τὰ σχήματα καὶ μεγέθη καὶ κακίας καὶ ἀρετάς, ἐν ὅς πάσι
B καὶ ἑτέροις μυρίοις οὐ μόνον | ἄνθρωπον αὐτὸν εἶναι φάμεν, ἀλλὰ καὶ ἀγαθὸν καὶ ἕτερα ἄπειρα, καὶ ἅλλα δὴ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον οὕτως ἐν ἕκαστον ὑποθέμενοι πάλιν αὐτὸ πολλὰ καὶ πολλοῖς ὀνόμασι λέγομεν.

ΘΕΑΙ. Ἄληθῆ λέγεις.

ΞΕ. Ὅθεν γε, οἶμαι, τοῖς τε νέοις καὶ τῶν γερόντων τοῖς ὀψιμαθέσι θόνην παρσεκευάκαμεν· εὐθὺς γὰρ ἀντιλαμβάνεσθαι παντὶ πρόχειρον ὡς ἀδύνατον τὰ τε πολλὰ ἐν καὶ τὸ ἐν πολλὰ εἶναι, καὶ δὴ πον χαίρουσιν οὐκ ἔωντες ἀγαθὸν
C λέγειν | ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀγαθὸν ἀγαθόν, τὸν δὲ ἄνθρωπον ἄνθρωπον. Ἐντυγχάνεις γάρ, ὦ Θεαίτητε, ὡς ἐγὼμαι, πολλὰκις τὰ τοιαῦτα ἐπονομαζόμενοι, ἐνίοτε πρὸς βέλτερος ἀνθρώπους, καὶ ὑπὸ πέντας τῆς περὶ φρόνησιν κήσεως τὰ τοιαῦτα τεθανυμακόσι, καὶ δὴ τι καὶ πάσσοφον ὀνομένοις τοῦτο αὐτὸ ἀνευρηκέναι.

ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΞΕ. Ἴνα τοίνυν πρὸς ἅπαντας ἡμῖν ὁ λόγος ἦ τοὺς πώ-

73. Μὲ τοὺς «ὀψιμαθεῖς» γέροντας, ἐνοεῖ ὁ Πλάτωνας τὸν Ἀντισθένη τὸν Κυνικό. Ὅσοι παίρνοντας τὸ ρῆμα «εἶσι» πάντα γιὰ ὑπαρχτικό καὶ ὄχι καὶ γιὰ συνδετικό, ἀρνοῦνται, πῶς μπορεῖ νὰ ὑπάρξουν ἄλλου εἴδους κρίσεις ἐκτός ἀπὸ τίς ταυτολογικῆς «ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἄνθρωπος», γιὰτί ἄλλιως, σοῦ λένε, ταυτίζουμε δύο διαφορετικὰ ὄντα. *O

πέρα ἢ ἐλπίδα καθόσο τὸ ἐν' ἀπ' αὐτὰ θὰ μᾶς φανερώναται· εἶτε πῶς θολὰ εἶτε πῶς ξεκάθαρα καὶ τ' ἄλλο μὲ τὸν ἴδιο τρόπο νὰ μᾶς φανερώναται. Κι ἂν πάλι κανέν' ἀπὸ τὰ δύο δὲ μπορούμε νὰ ἴδουμε, τουλάχιστο θὰ προσπαθήσουμε νὰ σπρώξουμε τὴν ἐρευνά μας καὶ γιὰ τὰ δύο μαζί μ' ὅποιον τρόπο μπορούμε καλύτερα.

ΘΕΑΙ. Καλὰ.

ΞΕ. Ἄς ἐξετάσουμε λοιπὸν πρῶτα μὲ ποιὸν ἀραγε τρόπο πο χαρακτηρίζουμε μὲ πολλές λέξεις τὸ ἴδιο πράμα.

ΘΕΑΙ. Σὰν τί νὰ ποῦμε; Πῆς ἕνα παράδειγμα!

XXXVII. Τὸ πρόβλημα γιὰ τὸν κατηγορικὸ προσδιορισμὸ καὶ γιὰ τὴν ἐπικωνωνία τῶν εἰδῶν.

ΞΕ. Νά! Λέμε λογουχάρη «ἄνθρωπος» καὶ τοῦ προσθέτουμε πολλές ἄλλες ὀνομασίες, ἀποδιδόντάς του ὀρισμένα χρώματα, σχήματα, μεγέθη, κακίες, ἀρετές. Καὶ γιὰ ὅλα αὐτὰ καὶ ἄπειρ' ἄλλα δὲν τὸν ὀνομάζουμε μόνάχα «ἄνθρωπος», παρὰ καὶ «καλὸ» καὶ ἄπειρ' ἄλλα. Κι ὅλα τ' ἄλλα πράματα ἐπίσης γιὰ τὸν ἴδιο λόγο, ἐνῶ δεχόμεσαστε, πῶς τὸ καθένα εἶν' «ἕνα», μοταταῦτα τὸ χαρακτηρίζουμε σὰ νὰ εἶναι «πολλὰ» καὶ μὲ πολλές ὀνομασίες.

ΘΕΑΙ. Ἀλήθεια λές.

ΞΕ. Μ' αὐτὰ ὅμως, μοῦ φαίνεται, προετοιμάσαμ' ὄραϊο τραπέζι στοὺς νεαροὺς καὶ σὲ μερικοὺς ὀψιμοδιδάχτους γέροντας. Γιατί ὁ καθένας πρόχειρα μπορεῖ ν' ἀντιλογηθεῖ, πῶς εἶν' ἀδύνατον εἶτε τὰ «πολλὰ» νὰ εἶν' «ἕνα», εἶτε τὸ «ἕνα» «πολλὰ». Καὶ γι' αὐτὸ κι εὐχαριστιοῦνται οἱ φίλοι μας μὴν ἐπιτρέποντας νὰ λέμε «ὁ ἄνθρωπος εἶναι καλός» παρὰ μόνον «τὸ καλὸ εἶναι καλὸ» καὶ «ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἄνθρωπος». Θαρρῶ, Θεαίτητε, πῶς καὶ οὐ πολλές φορὲς θὰ συναντᾶς ἀνθρώπους, κάποτε μάλιστα ἀρκετὰ ἠλικιωμένους, ποὺ καταγίνονται μὲ τὰ τέττα καὶ ὄντας φτωχοὶ στὴν ἀπόκτηση γνώσης τὰ θαυμάζουμε κατὶ τέττα καὶ θαρροῦνε μάλιστα πῶς ἕκαμην καμιά πάνσοφην ἀνακάλυψη, ποὺ τὰ βρήκαν. ⁷³

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστὰ.

ΞΕ. Γιὰ νὰ συζητήσουμε λοιπὸν μ' ὅλους μαζί, ὅσοι καὶ

ὄξυς σαρκασμὸς τοῦ Πλάτωνα δειχνεῖ, πῶς χτυπάει ἐδῶ τὸν προσωπικό του ἀντίπαλο. Παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ τὸ πρόβλημα τοῦ κατηγορικοῦ προσδιορισμοῦ, προχωρεῖ ὁ Πλάτωνας στὴν ἀπόδειξη γιὰ τὴν ἐπικωνωνία τῶν εἰδῶν.

ποτε περί ούσιās και διτιοῦν διαλεχθέντας, ἔστω και πρὸς
D τούτους | και πρὸς τοὺς ἄλλους, ὄσοις ἔμπροσθεν διειλέγ-
μεθα, τὰ νῦν ὡς ἐν ἐρωτήσῃ λεχθησόμενα.

ΘΕΑΙ. Τὰ ποῖα δῆ;

ΕΕ. Πότερον μήτε τὴν οὐσίαν κινήσει και στάσει προ-
σώπιωμεν μήτε ἄλλο ἄλλω μῆδὲν μῆδενί, ἀλλ' ὡς ἄμικτα
δντα και ἀδύνατον μεταλαμβάνειν ἀλλήλων οὕτως αὐτὰ ἐν
τοῖς παρ' ἡμῖν λόγοις τιθῶμεν; *H πάντα εἰς ταῦτον ξυνά-
γωμεν ὡς δυνατὰ ἐπικοινωνεῖν ἀλλήλοις; *H τὰ μὲν, τὰ δὲ
E μῆ; Τούτων, ὦ Θεαίτητε, τί ποι' ἂν | αὐτοὺς προαιρεῖσθαι
φήσαιμεν;

ΘΕΑΙ. Ἐγὼ μὲν ὑπὲρ αὐτῶν οὐδὲν ἔχω πρὸς ταῦτα
ἀποκρίνασθαι.

ΕΕ. Τί οὖν οὐ καθ' ἐν ἀποκρινόμενος ἐφ' ἐκάστου τὰ
ξυμβάιοντα ἐσκέψω;

ΘΕΑΙ. Καλῶς λέγεις.

ΕΕ. Και τιθῶμεν γε αὐτοὺς λέγειν, εἰ βούλει, πρῶτον
μῆδεν μῆδὲν μῆδεμίαν δύναμιν ἔχειν κοινωνίας εἰς μῆδὲν.
Οὐκοῦν κινήσις τε και στάσις οὐδαμῆ μετέξετον οὐσίαις;

522 ΘΕΑΙ. | Οὐ γὰρ οὖν.

ΕΕ. Τί δέ; *Ἔσται πότερον αὐτῶν οὐσίαις μῆ προσκοι-
νωνοῦν;

ΘΕΑΙ. Οὐκ ἔσται.

ΕΕ. Ταχὺ δὲ ταύτη γε τῇ ονομολογίᾳ πάντα ἀνάστατα
γέγονεν, ὡς ἔοικεν, ἅμα τε τῶν τὸ πᾶν κινούτων και τῶν
ὄσων ἐν ἰσάντων και ὄσοι καθ' εἶδη τὰ δντα κατὰ ταῦτα ὡσαύ-
τως ἔχοντα εἶναι φασιν ἀεὶ· πάντες γὰρ οὗτοι τό γε εἶναι
προσάπτουσιν, οἳ μὲν δντως κινεῖσθαι λέγοντες, οἳ δὲ δντως
ἔσθηκότε εἶναι.

ΘΕΑΙ. Κομιδῆ μὲν οὖν.

B ΕΕ. Και μὴν και ὄσοι τοτὲ μὲν | ξυκτιθέασι τὰ πάντα,

74. *Ἄν «κίνηση» και «ἀκίνησις» δὲν μετέχουσι στὸ «δν», οὕτως
«κίνηση» ὑπάρχει οὕτως «ἀκίνησις». *Ἄρα και ὄσοι λένε, πῶς τὰ πάν-
τα κινεῖσθαι, ἔχουν ἄδικο και ὄσοι λένε, πῶς τὰ πάντα ἀκίνητοῦν
ἔχουν ἄδικο.

σ' ὄποιον καιρὸ εἶπαν, εἰτι και νὰ 'ναί για τὸ πρόβλημα τῆς
«οὐσίαις», ἄς θεωρηθοῦν οἱ ἐρωτήσεις, πού θὰ κάνουμε τώρα
δὰ, πὼς γίνονται και σὲ τούτους τοὺς τελευταίους και σ' ὄλους
τοὺς ἄλλους, πού συνομιλήσαμε πρωτότερα.

ΘΕΑΙ. Και ποιὲς εἶν' οἱ ἐρωτήσεις αὐτές;

ΕΕ. Τί πρέπει νὰ κάνουμε; Μήτε τὴν «οὐσία» νὰ ἐνώ-
νομε μὲ τὴν «κίνηση» και τὴ «στάση», μήτε κανέν' ἄλλο
μ' ὅ, τιδῆποτ' ἄλλο, παρά νὰ τὰ θεωροῦμε ὄλα στὴ συζήτη-
σῆ μας, πὼς δὲ μπορούν καθόλου ν' ἀνεκατωθοῦν ἀναμετα-
ξύ τους και νὰ μετέχει τὸ ἔνα στ' ἄλλο; *H νὰ τὰ βάλ-
λουμ' ὄλα μαζί μὲ τὴν ἰδέα, πὼς μπορούν νὰ ἐπικοινωνοῦν
ἀναμεταξύ τους ἢ νὰ ποῦμε, πὼς ἄλλα μπορούν κι ἄλλα δὲ
μποροῦν; *Ἄπ' ὄλα αὐτὰ τί νὰ δεχτοῦμε, Θεαίτητε, πὼς θὰ
προτιμοῦσαν ἐκείνοι;

ΘΕΑΙ. Ἐγὼ δὲν ξέρω τίποτα ν' ἀπαντήσω σ' αὐτὰ για
λογαριασμό τους.

ΕΕ. Και γιατὶ δὲν ἀπαντᾷς στὴν καθεμίαν ἀπὸ τούτες
τις ἐρωτήσεις και δὲν ἐξετάζεις, ἔπειτα, τί συμπέρασμα βγαί-
νει ἀπὸ τὴν καθεμίαν σου ἀπάντησης;

ΘΕΑΙ. Καλὰ λέξ.

ΕΕ. Κι ἄς ὑποθέσουμε, ἂν θέλεις, πρῶτα πρῶτα, πὼς
ὑποστηρίζουν αὐτοί, πὼς τίποτα δὲν ἔχει καμιά δύναμη νὰ
ἐπικοινωνεῖ σὲ τίποτα μὲ τίποτ' ἄλλο. Λοιπὸν σύμφωνα μ'
αὐτὸ και ἢ «κίνηση» και ἢ «στάση» δὲ θὰ ἔχουσι καμιά
συμμετοχὴ στὴν «οὐσία»

ΘΕΑΙ. Καμιά βέβαια.

ΕΕ. *Ἐ! λοιπὸν; Θὰ ὑπάρχει κανέν' ἀπὸ τὰ δύο, ἀφοῦ
δὲ συμμετέχει στὴν «οὐσία»

ΘΕΑΙ. Δὲ θὰ ὑπάρχει.

ΕΕ. Νὰ λοιπὸν γρήγορα γρήγορα μὲ τοῦτο, πού παρα-
δεχτήκαμ', ἔγιναν ὄλ' ἄνω κάτω, κι ὄσα λὲν ἐκείνοι, πού
τὰ πάντα κινοῦν κι ὄσα λὲν ἐκείνοι, πού τ' ἀκίνητοῦν γιατ'
εἶν' «ἔνα», κι ὄσα λὲν ἐκείνοι πού θεωροῦν τὰ «δντα»
ἰδέες χωριστές, ἀκίνητες κι ἀμετάβλητες αἰώνια. Γιατὶ ὄσοι
αὐτοὶ ἀποδίνουσι σ' ὄλ' αὐτὰ τὴν «οὐσία», ἄλλοι λέγοντας
πὼς τὰ πάντα «οὐσιαστικά κινεῖσθαι» και ἄλλοι πὼς «οὐ-
σιαστικά ἀκίνητοῦν»⁷⁴.

ΘΕΑΙ. *Ἐχεις πολὺ δίκιο.

ΕΕ. Μὰ κι ὄσοι ἄλλοτε συνθέτουσι κι ἄλλοτε χωρίζου-

τοτέ δὲ διαιροῦσιν, εἴτε εἰς ἓν καὶ ἐξ ἑνὸς ἄπειρα εἴτε εἰς πέρασ ἔχοντα στοιχεῖα διαιρούμενοι καὶ ἐκ τούτων συντιθέντες, ὁμοίως μὲν ἂν ἐν μέρει τοῦτο τιθῶσι γινόμενον, ὁμοίως δὲ καὶ ἂν ἀεὶ, κατὰ πάντα ταῦτα λέγοιεν ἂν οὐδὲν, εἴπερ μηδεμίᾳ ἔστι ξύμμειξις.

ΘΕΑΙ. Ὁρθῶς.

ΣΕ. Ἐπι τοίνυν ἂν αὐτοὶ πάντων καταγελασιότατα μετρίοιεν τὸν λόγον οἱ μὴδὲν ἔδωκτες κοινωνίᾳ παθήματος ἐτέρου θάτερον προσαγορεύειν.

C | ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΣΕ. Τῶ τε εἶναι πον περὶ πάντα ἀναγκάζονται χρῆσθαι καὶ τῶ χωρὶς καὶ τῶ ἄλλων καὶ τῶ καθ' αὐτὸ καὶ μὴδὲν ἑτέρους, ὧν ἀκρατεῖς ὄντες εὐργεσθαι καὶ μὴ συνάπτειν ἐν τοῖς λόγοις οὐκ ἄλλων δέονται τῶν ἐξελεγχόντων, ἀλλὰ τὸ λεγόμενον οἰκοθεν τὸν πολέμιον καὶ ἐναντιωσόμενον ἔχοντες, ἐνὶ δὲ ὑποφθνεγόμενον ὥσπερ τὸν ἄσιον Εὐρυκλέα περιφέροντες ἀεὶ πορεύονται.

D | ΘΕΑΙ. Κομιδῆ λέγεις ὁμοίον τε καὶ ἀληθές.

ΣΕ. Τί δ', ἂν πάντα ἀλλήλους ἐῶμεν δύναμιν ἔχειν ἐπικοινωνίας;

ΘΕΑΙ. Τοῦτο μὲν οἷός τε κἀγὼ διαλύειν.

ΣΕ. Πῶς;

ΘΕΑΙ. Ὅτι κίνησις τε αὐτῆ παντάσῃσι ἴσται ἂν καὶ στάσις αὖ πάλιν αὐτῆ κινεῖτο, εἴπερ ἐπιγυνοῖσθην ἐπ' ἀλήλιον.

ΣΕ. Ἀλλὰ μὴν τοῦτο γέ πον ταῖς μεγίσταις ἀνάγκαις ἀδύνατον, κίνησιν τε ἴστασθαι καὶ στάσιν κινεῖσθαι;

75. Ἄν τὸ «ἓνα» δὲν μεταξὺ στο «δν» καὶ ἂν τὰ «πολλά» δὲν μετῶμεν στο «δν», οὔτε κείνοι, πού παραδέχονται τὰ σύμπαντα γιὰ «ἓνα» οὔτε κείνοι, πού τὰ παραδέχονται γιὰ «πολλά», ἔχουν δικιο.

76. Περισσότερο γελοιοὶ ἀπ' ὄλους γίνονται αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, πού δὲν ἐπιτρέπουνε ν' ἀποδώσουνε σ' ἓνα πράμα ὁποιοδήποτε κατηγορούμενο, πού δὲν εἶναι ὁ ἴδιος ὁ ἑαυτός του, γιατί ἔτσι λένε ταυτίζουμε δυὸ διαφορετικὰ «δντα». Καὶ ὅμως μεταχειρίζονται τὸ ρῆμα «εἶναι» γιὰ κάθε τι. Ἄν ποῦνε «ὁ ἄνθρωπος ἐστίν», συνδέουν τὸν «ἄνθρωπο» μὲ τὸ «δν». Ἄν ποῦνε τὴ φράση «Πᾶν ἔστι καθ' αὐτὸ χωρὶς τῶν ἄλ-

νε τὰ πάντα, εἴτε ἀνάγοντας ὅλα σ' «ἓνα» καὶ ἀπὸ τὸ «ἓνα» συνθέτοντας ἄπειρα, εἴτε χωρίζοντας τα σὲ στοιχεῖα περατωμένα καὶ ἀπ' αὐτὰ συνθέτοντας, ἀδιάφορο ἂν παραδέχονται, πῶς αὐτὸ γίνεται διαδοχικὰ ἢ σὲ συνέχεια καὶ ταυτόχρονα, μ' ὅλες αὐτὲς τίς θεωρίες τους τίποτα δὲ λένε. Ἄν δὲν ὑπάρχει κανένα τῶν «δντων» ἀνακρίτωμα⁷⁵.

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά.

ΣΕ. Ἀπ' ὄλους ὅμως περισσότερο γελοιωδέστατοι θὰ γίνουμε στὴν ζήλια ἐκείνοι, πού δὲν ἐπιτρέπουνε ν' ἀποδώσουμε σ' ἓνα πράμα ἓν' ἄλλο κατηγορούμενο, ἐπειδὴ ἔτσι συμμετρεῖται σ' ἓν' ἄλλο πράμα.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΣΕ. Νά! Ὅλοι αὐτοὶ ἀναγκάζονται βέβαια νὰ μεταχειρίζονται καὶ τὴ λέξη «εἶναι» γιὰ τὸ κάθε πράμα καὶ τὴ λέξη «χωριστὰ» καὶ τὸ «ἀπὸ τ' ἄλλα» καὶ τὸ «καθ' αὐτὸ» καὶ ἄπειρ' ἄλλα⁷⁶. Ὅλ' αὐτὰ μὴ μπορώντας νὰ τ' ἀποφύγουν καὶ νὰ μὴν τὰ μεταχειρίζονται μέσα στὴν ζήλια τους, δὲν ἔχουν ἀνάγκη νὰ ἔρθουν ἄλλοι νὰ τοὺς ἐπικρίνουν παρά, καθὼς λέει ὁ λόγος, ἔχουμε μέσα τους τὸν ὄχτρο, πού θὰ τοὺς ἀντικρούσει καὶ περπατοῦν πάντα κουβαλώντας τον γιὰ νὰ μιλάει ἀπὸ τὴν κοιλιὰ τους, ὅπως ὁ παράδοξος ἐκείνος Εὐρυκλῆς⁷⁷.

ΘΕΑΙ. Πολὺ ὠραῖα καὶ ἀληθινὰ τοὺς παρομοιάζεις.

ΣΕ. Καὶ τί θὰ συμβεῖ ἄραγε, ἂν ἀπεναντίας παραδεχτοῦμε πῶς ὅλα ἔχουνε τὴ δύναμη νὰ ἐπικοινωνοῦν ἀναμεταξύ τους;

ΘΕΑΙ. Αὐτὸ μού φαίνεται, πῶς καὶ ἐγὼ μπορῶ νὰ τὸ ξεδιαλύω.

ΣΕ. Πῶς;

ΘΕΑΙ. Νά! Πῶς δηλαδὴ καὶ ἡ ἴδια ἡ κίνηση θὰ στεκόταν ὅλος διόλου καὶ ἡ ἴδια ἡ στάση θὰ κινεῖται ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ἂν ἐπικοινωνοῦσαν ἡ μὴ μὲ τὴν ἄλλη.

ΣΕ. Καὶ ὅμως αὐτὸ βέβαια εἶναι τῶν ἀδύνατων ἀδύνατο νὰ στέκεται ἡ κίνηση καὶ νὰ κινεῖται ἡ στάση δὲν εἶν' ἔτσι;

λων», πού διατυπῶνε τὴ θεωρία τους, τὴν ἀναίρουν ταυτόχρονα συσχετίζοντας τὸ «πᾶν» μὲ τὸ «ἐστὶ» μὲ τὸ «χωρὶς» μὲ τὸ «ἄλλων» καὶ μὲ τὸ «καθ' ἑαυτό». Ἴσως ἡ φράση αὐτὴ νὰ εἶναι παρήμνη ἀπὸ κανένα σύγγραμμα τοῦ Ἀντιστένη. Καὶ γενικὰ ὁποιαδήποτε φράση καὶ ἂν ποῦν ἀναίρουν τὸν ἑαυτὸ τους.

77. Ὁ Εὐρυκλῆς εἶταν ἓνας ἐγγραφισμένος. Πρβλ. Ἀριστοφάνη, «Σφήκες» 1017-1020.

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ ;
 ΞΕ. Τὸ τρίτον δὴ μόνον λοιπόν.
 ΘΕΑΙ. Ναί.

Ε XXXVIII. ΞΕ. Καὶ μὴν ἐν γέ | τι τούτων ἀναγκαῖον,
 ἢ πάντα ἢ μηδὲν ἢ τὰ μὲν ἐθέλειν, τὰ δὲ μὴ συμμίγνυσθαι.

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ ;
 ΞΕ. Καὶ μὴν τὰ γε δύο ἀδύνατον εὐρέθη.
 ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Πᾶς ἄρα ὁ βουλόμενος ὀρθῶς ἀποκρίνεσθαι τὸ λοι-
 πὸν τῶν τριῶν θήσει.

ΘΕΑΙ. Κομιδὴ μὲν οὖν.

ΞΕ. Ὅτε δὴ τὰ μὲν ἐθέλει τοῦτο δρᾶν, τὰ δ' οὐ, σχε-
 253 δὸν οἶον τὰ γράμματα | πεπονηθότ' ἂν εἴη. Καὶ γὰρ ἐκείνων
 τὰ μὲν ἀναρμυοῦται πρὸς ἄλληλα, τὰ δὲ ξυναρμύεται.

ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὐ ;

ΞΕ. Τὰ δὲ γε φωνήεντα διαφερόντως τῶν ἄλλων οἶον
 δεσμός διὰ πάντων κειώρηκεν, ὥστε ἄνευ τινὸς αὐτῶν ἀδύ-
 νατον ἀρμύεται καὶ τῶν ἄλλων ἕτερον ἐτέρωφ.

ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα γε.

ΞΕ. Πᾶς οὖν οἶδεν ὅποια ὅποιοις δυνατὰ κοινωνεῖν, ἢ
 τέχνης δεῖ τῶ μὲλλοντι δρᾶν ἰκανῶς αὐτὰ ;

ΘΕΑΙ. Τέχνης.

ΞΕ. Ποίας ;

ΘΕΑΙ. Τῆς γραμματικῆς.

Β ΞΕ. Τί δέ ; Περὶ τοὺς τῶν δξέων καὶ βαρέων | φθόγ-
 γους ἄρ' οὐχ οὕτως ; Ὁ μὲν τοὺς συγκεραυνμένους τε καὶ
 μὴ τέχνην ἔχων γινώσκειν μουσικός, ὁ δὲ μὴ ξυνεῖς ἄμου-
 σος ;

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

ΞΕ. Καὶ κατὰ τῶν ἄλλων δὴ τεχνῶν καὶ ἀτεχνῶν τοι-
 αῦτα εὐρήσομεν ἕτερα.

ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὐ ;

ΞΕ. Τί δ' ; Ἐπειδὴ καὶ τὰ γένη πρὸς ἄλληλα κατὰ ταύ-

ΘΕΑΙ. Ἐμ ! πῶς ἄλλῶς ;

ΞΕ. Δὲ μένει λοιπὸν παρὰ μιὰ τρίτη περίπτωσι.

ΘΕΑΙ. Ναί.

XXXVIII. Ἀποδείχεται ἡ ἐπικοινωνία τῶν εἰδῶν.

ΞΕ. Καὶ πραγματικὰ ἕνα τουλάχιστο ἀπὸ τὰ τρία εἰν' ἀνάγκη νὰ συμβαίνει : ἢ ὅλα ἢ κανένα ἢ ἄλλα νὰ θέλουν κι ἄλλα νὰ μὴ θέλουν νὰ ἐπικοινωνοῦν.

ΘΕΑΙ. Χωρὶς ἄλλο.

ΞΕ. Βρήκαμε λοιπὸν, πῶς τὰ δύο πρῶτα δὲνμποροῦν νὰ γίνουν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Ἄρα ὁποῖος θέλει ν' ἀποκριθεῖ σωστά, θὰ θέσει ἐκεῖνο, ποὺ μένει ἀπὸ τὰ τρία.

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια.

ΞΕ. Ἄν λοιπὸν ἄλλα θέλουν νὰ ἐνώνουνται κι ἄλλα ὄχι, θὰ πάθαιναν σχεδὸν τὸ ἴδιο, ποὺ γίνεται μὲ τὰ γράμματα. Γιατί κι ἀπ' αὐτὰ ἄλλα δὲ συνταιριάζουν ἀναμεταξύ τους κι ἄλλα συνταιριάζουν.

ΘΕΑΙ. Πῶς ὄχι ;

ΞΕ. Τὰ φωνήεντα μάλιστα περισσότερ' ἀπὸ τ' ἄλλα εἰσχωροῦν ἀνάμεσα σ' ὅλα σὰν ἐνωτικά. ἔτσι, ποὺ χωρὶς κανέν' ἀπ' αὐτὰ εἰν' ἀδύνατο νὰ συνταιριάζουσι καὶ τ' ἄλλα συναμεταξύ τους.

ΘΕΑΙ. Πραγματικὰ ἔτσι εἶναι.

ΞΕ. Καὶ δὲ μου λές, ξέρει τάχα ὁ καθένας ποῖα μὲ ποῖα μποροῦν νὰ συνταιριάξουν, ἢ χρειάζεται τεχνὴν ἐκεῖνος, ποὺ θὰ κἀν' ἰκανοποιητικὰ τούτη τὴ δουλειά.

ΘΕΑΙ. Χρειάζεται τεχνὴν.

ΞΕ. Ποῖα τεχνὴν ;

ΘΕΑΙ. Τὴ γ ρ α μ μ α τ ι κ ῆ.

ΞΕ. Μὰ καὶ μὲ τοὺς φηλοὺς καὶ βαθεῖς τόνους δὲ γίνεται τάχα τὸ ἴδιο ; Ἐκεῖνος, ποὺ ἔχει τὴν τεχνὴν νὰ ξέρει, ποῖοι συγχωνεύονται συναμεταξύ τους καὶ ποῖοι ὄχι, δὲν εἶναι μουσικός, καὶ κείνος, ποὺ δὲν καταλαβαίνει, δὲν εἰν' ἄμουςος ;

ΘΕΑΙ. Ἔτσι εἶναι.

ΞΕ. Καὶ γιὰ τίς ἄλλες τέχνες καὶ ἀτεχνίτες θὰ βροῦμε βέβαια παρόμοια.

ΘΕΑΙ. Πῶς ὄχι ;

ΞΕ. Γιὰ κοῖτα λοιπὸν τώρα. Ἀφοῦ ἔχομε συμφωνήσει,

τὰ μίξεως ἔχειν ὁμολογήκαμεν, ἄρ' οὐ μετ' ἐπιστήμης τινὸς ἀναγκαῖον διὰ τῶν λόγων παρεῦεσθαι τὸν ὀρθῶς μέλλοντα δείξειν ποῖα ποίοις συμφωνεῖ τῶν γενῶν καὶ ποῖα ἄλλα οὐ δέχεται; Καὶ δὴ | καὶ διὰ πάντων εἰ συνέχοντα αἴτι' αὐτά ἐστιν, ὥστε συμμίγνυσθαι δυνατὰ εἶναι, καὶ πάλιν ἐν ταῖς διαιρέσεσιν, εἰ δι' ὄλων ἕτερα τῆς διαιρέσεως αἴτια;

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐκ ἐπιστήμης δεῖ, καὶ σχεδόν γε ἴσως τῆς μεγίστης;

XXXIX. ΞΕ. Τίν' οὖν αὐ προσεροῦμεν, ὦ Θεαίτητε, ταύτην; Ἡ πρὸς Διὸς ἐλάθομεν εἰς τὴν τῶν ἐλευθέρων ἐμπεσόντες ἐπιστήμην, καὶ κινδυνεύομεν ζητοῦντες τὸν σοφιστὴν πρότερον ἀνευρηκέναι τὸν φιλόσοφον;

ΘΕΑΙ. Πῶς λέγεις;

D ΞΕ. Τὸ κατὰ γένη διαιρεῖσθαι καὶ | μήτε ταῦτον εἶδος ἕτερον ἠγήσασθαι μήτε ἕτερον ὄν ταῦτον μῶν οὐ τῆς διαλεκτικῆς φήσομεν ἐπιστήμης εἶναι;

ΘΕΑΙ. Ναί, φήσομεν.

ΞΕ. Οὐκοῦν ὁ γε τοῦτο δυνατὸς δεῖν μίαν ἰδέαν διὰ πολλῶν, ἐνὸς ἐκάστου κειμένου χωρὶς, πάντη διαιεταμένην ἰκανῶς διαισθάνεται, καὶ πολλὰς ἑτέρας ἀλλήλων ὑπὸ μιᾶς ἔξωθεν περιεχομένης, καὶ μίαν αὐ δι' ὄλων πολλῶν ἐν ἐνὶ ξυνημμένῃ, καὶ πολλὰς χωρὶς πάντη διωρισμένης; Τοῦτο E δ' | ἐστιν, ἧ τε κοινωνεῖν ἕκαστα δύναται καὶ ὅπη μὴ, διακρίνειν κατὰ γένος ἐπίστασθαι.

ΘΕΑΙ. Παντάσῃ μὲν οὖν.

ΞΕ. Ἄλλὰ μὴν τό γε διαλεκτικὸν οὐκ ἄλλω δόσει, ὡς ἐγὼμαι, πλὴν τῷ καθαρῶς τε καὶ δικαίως φιλοσοφοῦντι.

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ ἂν ἄλλω δόσει τις;

πὼς καὶ τὰ γένη μὲ τὸν ἴδιον τρόπο ἀνεκατεύονται συναμεταξὺ τους, δὲν εἰν' ἀραγες ἀνάγκη νὰ προχωρεῖ μὲ κάποιαν ἐπιστημοσύνη στὴν ἔρευνα ἐκεῖνος, ποὺ θὰ δείξει ποῖα μὲ ποῖα γένη συνταιριάζουν καὶ ποῖα δὲν ἀλληλοὑποφέρονται; Κι ἀκόμη νὰ δείξει, ἂν ὑπάρχουνε μερικὰ, ποὺ περνώντας ἀνάμεσα σ' ὅλα τὰ ἐνώνουν, ὥστε νὰ μποροῦν νὰ συγχωνεύονται κι ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ὅταν χωρίζονται, ἂν ὑπάρχουν ἄλλα, πὼς γίνονται αἰτία τοῦ χωρισμοῦ ἀνάμεσα στὶς δλότητες:

ΘΕΑΙ. Πῶς δὲ χρειάζεται ἐπιστήμη καὶ μάλιστα ἡ ἀνώτερη ἀπ' ἑλες ἴσως;

XXXIX. Ἡ ἀληθινὴ φιλοσοφία εἶναι ἡ διαλεκτικὴ.

Ὁ φιλόσοφος καὶ ὁ σοφιστής.

ΞΕ. Καὶ πὼς θὰ τὴν ὀνομάσουμε, Θεαίτητε, τοῦτη πάλι τὴν ἐπιστήμη; Ἡ μὴν τάχα, γιὰ τὸ Δία, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβουμε πέσαμε μέσα στὴν ἐπιστήμη τῶν ἐλευτέρων ἀνθρώπων κι ἀναζητώντας τὸ σοφιστὴ κοιτεύουμε νὰ ἴχουμε βρεῖ πρωτύτερα τὸ φιλόσοφο;

ΘΕΑΙ. Τί θεὸς νὰ πεῖς;

ΞΕ. Τὸ νὰ μπορεῖ νὰ χωρίζεῖ τὰ γένη καὶ μήτε τὸ ἴδιο εἶδος νὰ τὸ παίρνει γι' ἄλλο μήτε τὸ διαφορετικὸ νὰ τὸ παίρνει γιὰ τὸ ἴδιο, δὲν θὰ ποῦμ' ἀραγες, πὼς εἰν' ἔργο τῆς διαλεκτικῆς ἐπιστήμης;

ΘΕΑΙ. Βέβαια, ἐστὶ θὰ ποῦμε.

ΞΕ. Ἐκεῖνος λοιπὸν, ποὺ εἰν' ἰκανὸς νὰ τὸ κάνει αὐτό, ξεδιαλύνει πολὺ καθαρά, πὼς μιὰ ἰδέα πέρα γιὰ πέρ' ἀπλώνεται διαπερνώντας πολλὰς ἄλλες, ποὺ ἢ κάθε μιὰ τους μένει χωριστὴ, καὶ πὼς ἄλλες διαφορετικὲς συναμεταξὺ τους περιλαμβάνονται ἀπὸ μιὰν ἄλλη ἀπέξω, καὶ πάλι πὼς μιὰ ἰδέα μεσ' ἀπὸ πολλὰ σύνολα συλλαβάνεται σὲ μιὰν ἐνότητα, καὶ πὼς πολλὰς ἰδέες μένουν ὅλως διόλου ξεχωριστές. Αὐτὸ λοιπὸν εἶναι νὰ ξέρει κανεὶς ἐπιστημονικὰ νὰ ξεχωρίζει γένος μὲ γένος, μὲ ποῖον τρόπο μποροῦν τὸ καθένα νὰ ἐπικοινωνοῦν ἀνεκατεξὺ τους καὶ μὲ ποῖο δὲν μποροῦν.

ΘΕΑΙ. Βεβησιότατα.

ΞΕ. Αὐτὴν ὅμως τὴν διαλεκτικὴν ἰκανότητα δὲ θὰ τὴν ἀναγνωρίσεις σὲ κανέναν ἄλλον, πιστεῶ, παρὰ μόνον σ' ἐκεῖνον, ποὺ φιλοσοφεῖ ἀγνά καὶ τίμια.

ΘΕΑΙ. Πὼς θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ τὴν ἀποδώσει σ' ἄλλον;

254 *ΣΕ. Τὸν μὲν δὴ φιλόσοφον ἐν τοιοῦτῳ τινὶ τόπῳ καὶ νῦν καὶ ἐπειτα ἀνευρήσομεν, ἐὰν ζητῶμεν, ἰδεῖν μὲν χαλεπὸν | ἐναργῶς καὶ τοῦτον, ἕτερον μὴν τρόπον ἢ τε τοῦ σοφιστοῦ χαλεπότης ἢ τε τούτου.*

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΣΕ. Ὁ μὲν ἀποδιδράσκων εἰς τὴν τοῦ μὴ ὄντος σκοτεινότητα, τριβῆ προσπατούμενος αὐτῆς, διὰ τὸ σκοτεινὸν τοῦ τόπου κατανοῆσαι χαλεπός· Ἡ γάρ;

ΘΕΑΙ. Ἔοικεν.

*ΣΕ. Ὁ δέ γε φιλόσοφος, τῆ τοῦ ὄντος ἀεὶ διὰ λογισμῶν προσκείμενος ἰδέα, διὰ τὸ λαμπρὸν αὐτῆς χῶρας οὐδαμῶς εὐπειθῆς ὀφθῆναι· τὰ γὰρ τῆς τῶν πολλῶν ψυχῆς ὄμματα | **Β** καρτερεῖν | πρὸς τὸ θεῖον ἀφορῶντα ἀδύνατα.*

ΘΕΑΙ. Καὶ ταῦτα εἰκὸς οὕχ ἦτιον ἐκείνων οὕτως ἔχειν.

ΣΕ. Οὐκοῦν περὶ μὲν τοῦτον καὶ τὰχα ἐπισκεψόμεθα σαφέστερον, ἂν ἔτι βουλομένοις ἡμῖν ἦ· περὶ δὲ τοῦ σοφιστοῦ που δῆλον ὡς οὐκ ἀνετέον, πρὶν ἂν ἱκανῶς αὐτὸν θεασώμεθα.

ΘΕΑΙ. Καλῶς εἶπες.

ΧΙ. ΣΕ. Ὅτι ὄν δὴ τὰ μὲν ἡμῖν τῶν γενῶν ὁμολογῆται κοινωνεῖν ἐθέλειν ἀλλήλοις, τὰ δὲ μὴ, καὶ τὰ μὲν ἐπ' ὀλίγον, τὰ δ' ἐπὶ πολλὰ, τὰ δὲ καὶ διὰ πάντων οὐδὲν κωλύειν τοῖς πᾶσι | κεκοινωνηκέναι, τὸ δὴ μετὰ τοῦτο ξυνεπισπόμεθα τῷ λόγῳ τῆδε σκοποῦντες, μὴ περὶ πάντων τῶν εἰδῶν, ἵνα μὴ ταρατιώμεθα ἐν πολλοῖς, ἀλλὰ προελόμενοι τῶν μεγίστων λεγομένων αὐτα, πρῶτον μὲν ποῖα ἕκαστά ἐστιν, ἐπειτα κοινωνίας ἀλλήλων πῶς ἔχει δυνάμεως, ἵνα τὸ τε ὄν καὶ μὴ ὄν εἰ μὴ πάση σαφηνεῖα δυνάμεθα λαβεῖν, ἀλλ' ὄν λόγου γε ἐνδεεῖς μηδὲν γιγνώμεθα περὶ αὐτῶν, καθ' ὅσον ὁ τρόπος ἐνδέχεται τῆς νῦν σκέψεως, ἐὰν ἄρα ἡμῖν πη

78. Ἐδῶ γίνεται καθαρὸς ὑπαινιγμὸς γιὰ τὸ διάλογο «Φιλόσοφο», πού ἐπρόκειταν νὰ συμπληρωσεὶ τὴν ἀναζητήση τοῦ «Σοφιστῆ» καὶ τοῦ «Πολιτικοῦ».

ΣΕ. Τὸ φιλόσοφο λοιπὸν σὲ κάποιον παρόμοιο τόπο θὰ τότε βροῦμε καὶ τώρα καὶ ἀργότερα, ἂν τότε ζητήσομε. Εἶναι βέβαια δύσκολο νὰ τενίδουμε καὶ αὐτὸν καθαρά. Ἄλλη ὁμοῦς εἶναι ἡ δυσκολία τοῦ σοφιστῆ καὶ ἄλλη αὐτοῦτοῦ ἐδῶ.

ΘΕΑΙ. Γιατί;

ΣΕ. Γιατὶ ὁ σοφιστῆς κρύβεται μέσα στὰ σκοτάδια, πού σκεπάζουσε τὸ «μὴ ὄν» καὶ μὲ τὴ συνήθεια προσαρμόζεται σ' αὐτὰ καὶ ἀπὸ τὸ πολὺ σκοτάδι τοῦ τόπου εἶναι δύσκολο νὰ τότε νιώσει κανεὶς. Δὲν εἶν' ἀλήθεια;

ΘΕΑΙ. Ἔτσι φαίνεται.

ΣΕ. Ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά ὁ φιλόσοφος παραμένοντα αἰώνια μὲ τοὺς στοχασμοὺς του κοντὰ στὴν ἰδέα τοῦ «ὄντος», δὲν εἶν' εὐκόλο νὰ γίνεῖ ἐρατὸς ἀπὸ τὴ λαμπράδα τοῦ τόπου. Γιατὶ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς τῶν πολλῶν δὲν ἀντέχουσε νὰ κοιτάζουσε γιὰ πολὺ τὸ θεῖκό.

ΘΕΑΙ. Κι αὐτὰ φαίνονται σωστά, ὄχι λιγότερ' ἀπὸ κείνα, πού εἶπες πρὶν.

ΣΕ. Λοιπὸν γιὰ τοῦτον ἐδῶ τὸ φιλόσοφο ἀργότερα θὰ ἐρευνησομε καλύτερα, ἂν ἔχουμ' ἀκόμη αὐτὴ τὴν ἐπιθυμία⁷⁸. Ὅσο γιὰ τὸ σοφιστῆ ὁμοῦς εἶναι φανερό, πῶς δὲν πρέπει νὰ χαλαρώσομε τίς ἐνέργειές μας, πρὶν νὰ τὸν ἰδῶμε καλά καλά.

ΘΕΑΙ. Πολὺ ὄρατα!

ΧΙ. Ἡ θεωρία τῆς μερικῆς ἐπικοινωνίας τῶν εἰδῶν ἐφαρμόζεται στὰ γενικώτατα εἶδη.

ΣΕ. Ἄφου λοιπὸν ἔχουμε συμφωνήσει, πῶς ἄλλα γένν, θέλουσιν νὰ ἐπικοινωνοῦσιν ἀναμεταξύ τους καὶ ἄλλα ὄχι, καὶ ἄλλα πάλι ἐπικοινωνοῦνε μὲ λίγα, ἄλλα μὲ πολλὰ, καὶ ἄλλα τέλος τίποτα δὲν τὰ ἐμποδίζει νὰ ἐπικοινωνοῦνε μ' ἄλλα διαπερνώντας τα ἄλλα, ἄς συνεχίσομε τὴν ἀναζητήση μας ἐξετάζοντας τὰ παραπέρα μὲ τὸν ἀκόλουθο τρόπο. Νὰ μὴν ἐξετάσομε ἄρα τὰ εἶδη, γιὰ νὰ μὴν τὰ χάσομε μέσα στὸ πλήθος, πρὶν ἄφου διαλέξουσε μερικά ἀπὸ κείνα, πού λογαριάζουσαν ἂν τὰ πιδὲ μεγάλα, καὶ ἐπιλέξουσε πρῶτα πρῶτα, τί λογῆς εἶναι τὸ καθένα χωριστά, ἐπειτα κατὰ πόσο ἔχουσε τὴ δυνάμη νὰ ἐπικοινωνοῦσιν ἀναμεταξύ τους. Κι ἔτσι καὶ ἂν ἀκόμη δὲν μπορέσομε νὰ συλλάβομε μ' ἀπόλυτη σαφηνεῖα τὸ «ὄν» καὶ τὸ «μὴ ὄν», τουλάχιστο νὰ μὴ μείνουμ' ἄλλως διόλου ἀνίκανοι νὰ δώσομε κάποια ἐξήγηση γι' αὐτὰ, ὅσο μᾶς τὸ ἐπιτρέπ' ἡ μέθοδος τῆς τωρινῆς μας ἐρευνας, ἂν ἴσως τὰ ναταφέρομε μὲ κάποιον τρόπο νὰ κηρυχτοῦμε ἀθῶοι,

D παρεικάθη τὸ μὴ | ὄν λέγουσιν ὡς ἔστιν ὄντως μὴ ὄν ἀνθρώποις ἀπαλλάττειν.

ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν χροῖ.

ΞΕ. Μέγιστα μὴν τῶν γενῶν, ἃ νῦν δὴ διήμειν, τὸ τε ὄν αὐτὸ καὶ στάσις καὶ κίνησις.

ΘΕΑΙ. Πολύ γε.

ΞΕ. Καὶ μὴν τὴν γε δύο φαιμέν αὐτοῖν αἰκίω πρὸς ἀλλήλω.

ΘΕΑΙ. Σφόδρα γε.

ΞΕ. Τὸ δέ γε ὄν μικτὸν ἀμφοῖν· ἔστιν γὰρ ἄμφω που.

ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὐ;

ΞΕ. Τρία δὴ γίνονται ταῦτα.

ΘΕΑΙ. Τί μὴν;

ΞΕ. Οὐκοῦν ἀντιῶν ἕκαστον τοῖν μὲν δυοῖν ἑτερόν ἐστιν, αὐτὸ δ' ἑαντιῶ ταυτὸν.

E ΘΕΑΙ. | Οὕτως.

ΞΕ. Τί ποί' αὐτῶν οὕτως εἰρήκαμεν τὸ τε ταυτὸν καὶ θάτερον; Πότερα δύο γένη τινὲ ἀντιῶ, τῶν μὲν τριῶν ἄλλω, ζυμμειγνυμένω μὴν ἐκείνοις ἐξ ἀνάγκης αἰεὶ, καὶ περὶ πέντε ἄλλ' οὐ περὶ τριῶν ὡς ὄντων ἀντιῶν σκοπεῖον, ἢ τὸ τε ταυτὸν τοῦτο καὶ θάτερον | ὡς ἐκείνων τι προσαγορεύοντες λανθάνομεν ἡμᾶς αὐτούς;

ΘΕΑΙ. Ἴσως.

ΞΕ. Ἄλλ' οὐ τι μὴν κινήσις γε καὶ στάσις οὐθ' ἕτερον οὔτε ταυτὸν ἐστι.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Ὅτι περὶ ἂν κοινῇ προσεῖπωμεν κίνησιν καὶ στάσιν. τοῦτο οὐδέτερον αὐτοῖν ὁλόν τε εἶναι.

ΘΕΑΙ. Τί δή;

ΞΕ. Κινήσις τε στήσεται καὶ στάσις αὐτὴ κινήθησεται· περὶ γὰρ ἀμφοτέρω θάτερον ὁποῦτερον οὖν γινόμενον αὐτοῖν ἀναγκάσει μεταβάλλειν αὐτὸ θάτερον ἐπὶ τοῦναντίον τῆς

B αὐτοῦ φύσεως, ἅτε | μετασχόν τοῦ ἐναντίου.

ΘΕΑΙ. Κομιδῆ γε.

μόλο ποῦ ὑποστηρίζουμε, πῶς τὸ «μὴ ὄν» εἶναι εὐπαρχτὸ μὴ ὄν».

ΘΕΑΙ. Ἔτσι βέβαια πρέπει.

ΞΕ. Τὰ πῶς μεγάλα λοιπὸν ἀπὸ τὰ γένη, ποῦ τώρα δὲ ζητάζουμε, εἶναι τὸ ἴδιο τὸ «ὄν» καὶ ἡ «στάσις» καὶ ἡ «κίνησις».

ΘΕΑΙ. Αὐτὰ εἶναι πραγματικά.

ΞΕ. Κι ἀπ' αὐτὰ λέμε, πῶς τὰ δυὸ δὲν μποροῦν ν' ἀνακατωθῶν μεταξύ τους.

ΘΕΑΙ. Καθόλου.

ΞΕ. Ἐνῶ τὸ «ὄν» μπορεῖ ν' ἀνακατωθεῖ καὶ μὲ τὰ δυὸ. Γιατί καὶ τὰ δυὸ βέβαια «ὑπάρχουν».

ΘΕΑΙ. Πῶς ὅχι;

ΞΕ. Αὐτὰ λοιπὸν τὰ γένη γίνονται τρία.

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια.

ΞΕ. Καὶ καθέν' ἀπ' αὐτὰ εἶναι «διαφορετικὸ» ἀπὸ τ' ἄλλα δυὸ. Ἐνῶ εἶναι τὸ «ἴδιο» μὲ τὸν ἑαυτὸ του.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι εἶναι.

ΞΕ. Μὰ τί ν' αὐτὰ πάλι, ποῦ εἴπαμε τώρα ἔτσι δὲ «τὸ ἴδιο» καὶ «διαφορετικὸ»; Τί συμβαίνει; Εἶναι κι αὐτὰ δυὸ κάποια γένη. ἄλλ' ἀπὸ κείνα τὰ τρία, ποῦ ἀνακατώνονται ἄλλω ἀναγκαστικά πάντα μὲ κείνα καὶ εἰν' ἀνάγκη νὰ τὰ ἐξετάζουμε σὰ νὰ εἶν' ὅλα ἐντε κι ὅχι τρία; Ἡ μὴν τάχα χωρὶς νὰ τὰ καταλάβουμε μὲ τὰ ὀνόματ' αὐτὰ, τὸ «ἴδιο» καὶ «διαφορετικὸ» ὀνομάζουμε κάποιο ἀπὸ κείνα τὰ τρία;

ΘΕΑΙ. Ἴσως.

ΞΕ. Μὰ γιὰ νὰ ἴδουμε. Πρῶτα πρῶτα ἡ «κίνησις» καὶ ἡ «στάσις» τὰ δυὸ μαζὶ δὲν εἶναι οὔτε «ἄλλο» οὔτε «τὸ ἴδιο».

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Ὅποιοδῆποτε χαρακτηρισμὰ δώσωματ' ἀπὸ κοινοῦ στήν κίνησι καὶ στή στάσι, δὲν μπορεῖ αὐτὸς νὰ γαίνα κενόν' ἀπὸ τὰ δυὸ αὐτά.

ΘΕΑΙ. Μὰ γιατί;

ΞΕ. Καὶ ἡ κίνησις τότες θὰ σταθεῖ καὶ ἡ στάσις θὰ κινήθει. Γιατί ὅποιοδῆποτε ἀπὸ τοὺς δυὸ αὐτοὺς χαρακτηρισμοὺς προστεθεῖ καὶ στὰ δυὸ μαζὶ, θ' ἀναγκάσει τὸ ἐν' ἀπὸ τὰ δυὸ νὰ μετατραπεῖ στὸ ἀντίθετο ἀπὸ τῆ δικῆ του φύση, ἐπειδὴς ἀμέσως θὰ πάρει μέρος στὸ ἀντίθετο του.

ΘΕΑΙ. Βεβαίως.

ΕΕ. Μετέχεται μὴν ἄμφω ταυτοῦ καὶ θάτερου.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΕΕ. Μὴ τοῖνυν λέγωμεν κίνησιν γ' εἶναι ταυτὸν ἢ θάτερον, μὴδ' αὖ σάσιιν.

ΘΕΑΙ. Μὴ γάρ.

ΕΕ. Ἄλλ' ἄρα τὸ δν καὶ τὸ ταυτὸν ὡς ἐν τι διανοητέον ἡμῖν;

ΘΕΑΙ. Ἴσως.

ΕΕ. Ἄλλ' εἰ τὸ δν καὶ τὸ ταυτὸν μὴδὲν διάφορον σημαίνεται, κίνησιν αὖ πάλιν καὶ σάσιιν ἀμφοτέρω εἶναι λέγοντες ἀμφοτέρω οὕτως αὐτὰ ταυτὸν ὡς ὄντα | προσερούμεν.

ΘΕΑΙ. Ἄλλὰ μὴν τοῦτο γε ἀδύνατον.

ΕΕ. Ἀδύνατον ἄρα ταυτὸν καὶ τὸ δν ἐν εἶναι.

ΘΕΑΙ. Σχεδόν.

ΕΕ. Τέταρτον δὴ πρὸς τοῖς τρισὶν εἶδεσιν εἶδος τὸ ταυτὸν τιθώμεν;

ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΕΕ. Τι δέ; Τὸ θάτερον ἄρα ἡμῖν λεκτέον πέμπτον; Ἡ τοῦτο καὶ τὸ δν ὡς δν' αὐτὰ ὀνόματα ἐφ' ἐνὶ γένει διανοεῖσθαι δεῖ;

ΘΕΑΙ. Τάχ' ἄν.

ΕΕ. Ἄλλ' οἰμαί σε συγχωρεῖν τῶν ὄντων τὰ μὲν αὐτὰ καθ' αὐτά, τὰ δὲ πρὸς ἄλλα αἰεὶ λέγεσθαι.

ΘΕΑΙ. Τι δ' οὖ;

D | ΕΕ. Τὸ δ' ἕτερον αἰεὶ πρὸς ἕτερον' ἢ γάρ;

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

ΕΕ. Οὐκ ἄν, εἰ γε τὸ δν καὶ τὸ θάτερον μὴ πάμπολυ διαφερέτην' ἀλλ' εἴπερ θάτερον ἀμφοῖν μετεῖχε τοῖν εἰδοῖν

79. Μὲ τῆ σημαντικώτατη αὐτῆ ἀντιδιαστολή, ποὺ κάνει ἐδῶ ὁ Πλάτωνας ἀνάμεσα σὲ ἀπόλυτες ἔνοιες (καθ' ἑαυτὰ) καὶ ἔνοιες ἀναφορᾶς (πρὸς ἄλλα), ἀνοίγεται ὁ δρόμος γιὰ νὰ λυθεῖ καὶ τὸ πρόβλημα τοῦ κατηγορητικοῦ προσδιορισμοῦ καὶ τὸ πρόβλημα τοῦ «ἐνός» μὲ τὶς «πολλές» ἰδιότητες καὶ τὸ πρόβλημα γιὰ τὴ συσγέτιση κι ἐπικουρῶν τῶν εἰδῶν καὶ ξεκλιθεῖσθαι τὴ διακρίση ἀνάμεσα στὸ διακριτικὸ καὶ τὸ συνδυατικὸ ρῆμα «εἶναι».

ΕΕ. Καὶ τὰ δυὸ μετέχουν ἕμως καὶ στὸ «ἴδιο» καὶ στὸ «ἄλλο».

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΕΕ. Ἄς μὴ λέμε λοιπὸν πῶς ἢ «κίνηση» ταυτίζεται μὲ τὸ «ἴδιο» ἢ μὲ τὸ «ἄλλο», οὔτε καὶ ἢ «στάση».

ΘΕΑΙ. Ἄς μὴ λέμε.

ΕΕ. Μὴν τάχα ἕμως πρέπει νὰ φανταστοῦμε, πῶς τὸ «δν» καὶ τὸ «ἴδιο» εἶν' ἕνα πράμα;

ΘΕΑΙ. Ἴσως.

ΕΕ. Ἄν ἕμως τὸ «δν» καὶ τὸ «ἴδιο» δὲ σημαίνουνε τίποτα διαφορετικὸ, ἔταν λέμε, πῶς ἢ κίνηση καὶ ἢ στάση «ὀπάρχουσε» καὶ τὰ δυὸ, ἀναγκαστικά καὶ γιὰ τὰ δυὸ λέμε πῶς εἶναι «ἴδια», ἀφοῦ εἶναι «ὄντα».

ΘΕΑΙ. Καὶ ἕμως αὐτὸ εἶν' ἀδύνατον.

ΕΕ. Ἄρα εἶν' ἀδύνατον νὰ εἶν' ἕνα πράμα τὸ «ἴδιο» καὶ τὸ «δν».

ΘΕΑΙ. Ἔτσι φαίνεται.

ΕΕ. Ἐπομένως θὰ παραδεχτοῦμε πῶς τὸ «ἴδιο» εἶναι τέταρτο εἶδος κοντὰ στ' ἄλλα τρία.

ΘΕΑΙ. Χωρὶς ἄλλο.

ΕΕ. Μὰ δὲ μὴ λές; Τὸ «ἄλλο» θὰ τὸ ποῦμε ἄραγε πέμπτο εἶδος; Ἡ πρέπει νὰ κρίνομε, πῶς τὸ «ἄλλο» καὶ τὸ «δν» εἶναι: δυὸ ὀνόματα γιὰ ἕνα γένος;

ΘΕΑΙ. Ἴσως.

ΕΕ. Ἐπαρῶ, πῶς συμφωνεῖς ἕμως, πῶς ἀλλ' ἀπὸ τὰ «ὄντα» λέγονται ἀνεξάρτητ' ἀπὸ κάθε τι κι ἄλλα πάλι λέγονται πάντα σὲ σχέση μὲ κάποια ἄλλα⁷⁹.

ΘΕΑΙ. Πῶς ὄχι;

ΕΕ. Τὸ «ἄλλο» ἕμως λέγεται πάντα σχετικὰ μὲ κάποιο ἄλλο. Δὲν εἶν' ἔτσι;

ΘΕΑΙ. Ἔτσι εἶναι.

ΕΕ. Μὰ τοῦτο δὲ θὰ μπορούσε νὰ γίνε, ἂν τὸ «δν» καὶ τὸ «ἄλλο» δὲν εἶτανε πολὺ διαφορετικὰ. Γιατὶ ἂν βέβαια τὸ «ἄλλο» εἶχε συμμετοχὴ καὶ στὰ δυὸ ἑκείνα εἶδη ἀπὸ τὰ «ὄντα»⁸⁰, ὅπως γίνεται μὲ τὸ «δν», θὰ μπορούσε κάποτε νὰ

80. Δηλαδὴ καὶ ὅσα λέγονται πάντα «αὐτὰ καθ' αὐτὰ» καὶ ὅσα λέγονται πάντα «πρὸς ἄλλα», μ' ἄλλα λόγια, ἂν τὸ «ἄλλο» εἶτανε καὶ ἀπόλυτη ἔννοια καὶ ἔννοια ἀναφορᾶς. Ἐνῶ δὲν εἶν' ἔτσι γιατί κάθε τι, ποὺ τὸ λέμε «ἄλλο», τὸ λέμε πάντα σχετικὰ μὲ κάποιο ἄλλο.

ὡσπερ τὸ ὄν, ἣν ἂν ποιέ τι καὶ τῶν ἑτέρων ἕτερον οὐ πρὸς ἕτερον· νῦν δὲ ἀτεχνῶς ἡμῖν ὅτι περ ἂν ἕτερον ἦ, συμβέβη-
 κεν ἐξ ἀνάγκης ἑτέρου τοῦτο ὅπερ ἐστὶν εἶναι.

ΘΕΑΙ. Λέγεις καθάπερ ἔχει.

ΕΞ. Πέμπτον δὴ τὴν θατέρου φύσιν λεκτέον ἐν τοῖς εἴ-
 δεσιν οὖσαν, ἐν οἷς | προαιρούμεθα.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΕΞ. Καὶ διὰ πάντων γε αὐτὴν αὐτῶν φήσομεν εἶναι διε-
 ληλυτῆσαν· ἐν ἕκαστον γὰρ ἕτερον εἶναι τῶν ἄλλων οὐ διὰ τὴν
 αὐτοῦ φύσιν, ἀλλὰ διὰ τὸ μετέχειν τῆς ιδέας τῆς θατέρου.

ΘΕΑΙ. Κομιδῆ μὲν οὖν.

ΧΛΙ. ΕΞ. Ὅδε δὴ λέγωμεν ἐπὶ τῶν πέντε καθ' ἐν ἀνα-
 λαμβάνοντες.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΕΞ. Πρῶτον μὲν κίνησιν, ὡς ἐστὶ παντάπασιν ἕτερον
 σιτάσεως. Ἦ πῶς λέγωμεν;

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

ΕΞ. Οὐ σιτάσις ἄρ' ἐστίν.

ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς.

256 ΕΞ. Ἔστι δέ γε | διὰ τὸ μετέχειν τοῦ ὄντος.

ΘΕΑΙ. Ἔστιν.

ΕΞ. Αὐθις δὴ πάλιν ἡ κίνησις ἕτερον ταυτοῦ ἐστίν.

ΘΕΑΙ. Σχεδόν.

ΕΞ. Οὐ ταυτὸν ἄρα ἐστίν.

ΘΕΑΙ. Οὐ γὰρ οὖν.

ΕΞ. Ἀλλὰ μὴν αὐ πῆ γ' ἦν ταυτὸν διὰ τὸ μετέχειν αὐ
 παντ' αὐτοῦ.

ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα.

ΕΞ. Τὴν κίνησιν δὴ ταυτὸν τ' εἶναι καὶ μὴ ταυτὸν ὁμο-
 λογητέον καὶ οὐ δυσχερατέον. Οὐ γὰρ διταν εἰπωμεν αὐ-
 τὴν ταυτὸν καὶ μὴ ταυτὸν, ὁμοίως εἰρήκαμεν, ἀλλ' ὅποιαν

81. Ὅλα μετέχουσι στὸ «ἴδιο», γιατί κάθε τι, πού ὑπάρχει, εἶναι
 τὸ ἴδιο μὲ τὸν ἑαυτοῦ του.

συμβεῖ κάποιο ἀπὸ τ' «ἄλλα» νὰ εἶν' «ἄλλο» ἀνεξάρτητα
 καὶ ὄχι σχετικὰ μὲ κάποιο ἄλλο. Τώρα ἕμεις πραγμα-
 τικὰ βρήκαμε, πῶς β, τιδῆποτε εἶν' «ἄλλο», ἀναγκαστι-
 κά εἶν' αὐτὸ πού εἶναι, πάντα σὲ σχέση μὲ κάποιο ἄλλο.

ΘΕΑΙ. Τὰ λές, ὅπως πραγματικὰ εἶναι.

ΕΞ. Εἴμαστε λοιπὸν ὑποχρεωμένοι νὰ ποῦμε, πῶς τὸ
 «ἄλλο» εἶν' ἀπὸ τὴ φύση του π ἔ μ π τ ο εἶδος ἀνάμεσα σ'
 ἐκεῖνα, πού διαλέξαμε.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΕΞ. Καὶ ἀκόμη θὰ ποῦμε, πῶς τὸ εἶδος αὐτὸ διαπερ-
 νάει ἀνάμεσα σ' ὅλα τ' ἄλλα. Γιατί τὸ καθέν' ἀπ' αὐτὰ
 εἶναι διαφορετικὸ ἀπὸ τ' ἄλλα, ὄχι ἀπὸ τὴ φύση του, παρὰ
 γιατί συμμετέχει στὴν ιδέα τοῦ «ἄλλου».

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά.

ΧΛΙ. Ἀποδείχεται, πῶς τὸ «μὴ ὄν» εἶναι τὸ «ἄλλο».

ΕΞ. Ἄς χαρακτηρίσουμε λοιπὸν μὲ τὸν ἀκόλουθο τρόπο
 καὶ τὰ πέντε ξαναπαίροντάς τα ἕνα ἕνα.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΕΞ. Πρῶτα πρῶτα γιὰ τὴν «κίνηση», πῶς εἶν' ὀλότελα
 διαφορετικὴ ἀπὸ τὴ «στάση». Ἔτσι δὲ λέμε;

ΘΕΑΙ. Ἔτσι.

ΕΞ. Ἄρα δὲν εἶναι στάση.

ΘΕΑΙ. Δὲν εἶναι καθόλου.

ΕΞ. «Ἐπάρχει» ἕμεις, γιατί συμμετέχει στὸ «ὄν».

ΘΕΑΙ. «Ἐπάρχει».

ΕΞ. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά πάλι ἡ «κίνηση» εἶν' ἄλλο
 πρᾶμα ἀπὸ τὸ «ἴδιο».

ΘΕΑΙ. Ἔτσι φαίνεται.

ΕΞ. Δὲν εἶναι λοιπὸν τὸ «ἴδιο».

ΘΕΑΙ. Δὲν εἶναι βέβαια.

ΕΞ. Καὶ ἕμεις καὶ πάλι μὲ κάποιον τρόπο εἶτανε τὸ
 «ἴδιο», γιατί ὅλα μετέχουσι στὸ «ἴδιο». ⁸¹

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια.

ΕΞ. Εἴμαστε λοιπὸν ὑποχρεωμένοι νὰ ὁμολογήσουμε,
 χωρὶς νὰ δυστροπήσουμε, πῶς ἡ κίνηση εἶναι «τὸ ἴδιο» καὶ
 ὄχι «τὸ ἴδιο». Γιατί, διταν τὴν ποῦμε, πῶς εἶναι τὸ «ἴδιο»
 καὶ «ὄχι τὸ ἴδιο», δὲν τήνε λέμε ἀπὸ τὴν ἴδιαν ἀποψη. Ὅταν

B μὲν ταυτίον, διὰ τὴν μέθεξιν ταυτοῦ | πρὸς ἑαυτὴν οὕτω λέγουμεν, διὰ μὴ ταυτίον, διὰ τὴν κοινωσίαν αὐθαιρέτων, δι' ἣν ἀποχωριζομένη ταυτοῦ γέγονεν οὐκ ἐκεῖνο ἄλλ' ἔτερον, ὥστε ὁρθῶς αὐτὸ λέγεται πάλιν οὐ ταυτίον.

ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΞΕ. Οὐκοῦν κἄν εἴ πη μετελάμβανεν αὐτὴ κίνησις στάσεως, οὐδὲν ἂν ἵσταντο ἢν στάσιμον αὐτὴν προσαγορεύειν; ΘΕΑΙ. Ὁρθότατά γε, εἴπερ τῶν γενῶν συγχωρησοῦμεθα τὰ μὲν ἀλλήλοις ἐθέλειν μίγνυσθαι, τὰ δὲ μῆ.

C ΞΕ Καὶ μὴν ἐπὶ γε | τὴν τούτου πρότερον ἀποδείξιν ἢ τῶν νῦν ἀφικόμεθα. ἐλέγχοντες ὡς εἶσι κατὰ φύσιν ταυτή.

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΞΕ. Λέγωμεν δὴ πάλιν ἢ κίνησις ἐστὶν ἕτερον τοῦ ἐτέρου, καθάπερ ταυτοῦ τε ἢν ἄλλο καὶ τῆς στάσεως;

ΘΕΑΙ. Αναγκαῖον

ΞΕ. Οὐχ ἕτερον ἄρ' εἶσι πη καὶ ἕτερον κατὰ τὸν νῦν δὴ λόγον.

ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ.

ΞΕ. Τί οὖν δὴ τὸ μετὰ τοῦτο; Ἄρ' αὐτῶν μὲν τριῶν ἕτερον αὐτὴν φήσομεν εἶναι, τοῦ δὲ τετάρτου μὴ φῶμεν, D δυολογῆσαντες αὐτὰ εἶναι πέντε, περὶ ὧν καὶ ἐν | οἷς προὔθεμεθα σκοπεῖν;

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς; Ἀδύνατον γὰρ συγχωρεῖν ἐλάττω τὸν ἀριθμὸν τοῦ νῦν δὴ φανέντος.

ΞΕ. Ἀδεῶς ἄρα τὴν κίνησιν ἕτερον εἶναι τοῦ ὄντος διαμαχόμενοι λεγωμεν;

ΘΕΑΙ. Ἀδέεστατα μὲν οὖν.

ΞΕ. Οὐκοῦν δὴ σαφῶς ἢ κίνησις ὄντως οὐκ ὄν ἐστὶ καὶ ὄν. ἐπεὶ περ τοῦ ὄντος μετεχει;

82. Ἔτσι ὁ Πλάτωνας δέχεται τὴ συνύπαρξιν τῆς σχετικῆς ἀντίθεσης.

83. Ὁ Πλάτωνας δηλαδὴ δὲ βρῆσκει ἀπόλυτο λογικὸ ἐμπόδιο πρὸς ὁνομάσει τὴν κίνηση στάσιμη. Ἐκεῖνο, ποῦ τὸν ἐμποδίζει, εἶναι πῶς πραγματικὰ τοῦ φαίνονται ἀσυμβίβαστες οἱ δύο ἔννοιαι στάση καὶ κίνηση. Τοῦ λείπει δηλαδὴ ἢ ἔννοια τῆς πραγματικῆς σχετικότητος

τὴν λέμε τὸ «ἴδιο», τὴν λέμ' ἔτσι, γιατί συμμετέχει στὸ «ἴδιο» σχετικὰ μὲ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτοῦ τῆς καὶ ὅταν πάλι τὴν λέμε «ἄχι τὸ ἴδιο» τὴν λέμε, γιατί συμμετέχει στὸ «ἄλλο» καὶ ἐξ αἰτίας τοῦ ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὸ «ἴδιο» καὶ δὲ γίνεται τὸ «ἴδιο» παρὰ γίνεται «ἄλλο», ἔτσι ποῦ σωστὰ τὴν λέμε «ἄχι τὸ ἴδιο». ⁸²

ΘΕΑΙ. Ἔτσι εἶναι.

ΞΕ. Ἄν λοιπὸν μὲ κάποιον τρόπον αὐτὴ ἢ ἴδια ἢ «κίνηση» εἶχε κάποια συμμετοχὴ στὴ «στάση», δὲ θὰ εἶταν καθόλου παράλογον νὰ τὴν χαρακτηρίσουμε στάσιμη; ⁸³

ΘΕΑΙ. Θὰ εἶταν ἀπεναντίας πάρα πολὺ σωστὸ, ἂν φυσικὰ συμφωνήσομε, πῶς ἄλλα γέννη θέλουν ν' ἀνακατώνονται καὶ ἄλλα ἄχι.

ΞΕ. Μὰ τοῦτα τ' ἀποδείξαμε κιόλας πρὶν ἀπὸ τὰ τωρινὰ καὶ πιστοποιήσαμε, πῶς ἔτσι γίνεται φυσικὰ.

ΘΕΑΙ. Σωστά.

ΞΕ. Ἄς τὰ ξαναποῦμε λοιπὸν. Ἡ κίνηση εἶν' ἄλλο πρᾶμα ἀπὸ τὸ «ἄλλο» καθὼς εἶταν ἄλλο πρᾶμα καὶ ἀπὸ τὸ «ἴδιο» καὶ ἀπὸ τῆ «στάση»;

ΘΕΑΙ. Ἀναγκαστικὰ.

ΞΕ. Ἄρα μὲ κάποιον τρόπο εἶναι «ἄχι ἄλλο» καὶ «ἄλλο», ὅπως τώρα δὲ εἴπαμε.

ΘΕΑΙ. Ἀλήθεια.

ΞΕ. Κι ὕστερ' ἀπ' αὐτὸ, τί ἔρχεται; Θὰ δεχτοῦμε ἄρα γας, πῶς ἢ κίνηση εἶναι κάτι διαφορετικὸ ἀπὸ τὰ τρία ἐκεῖνα εἶδη, μὰ θ' ἀρνηθοῦμε πῶς εἶναι καὶ ἀπὸ τὸ τ ἐ τ α ρ τ ο, ἀφοῦ συμφωνήσαμε πῶς εἶναι πέντε τὰ γένη, ποῦ βάλουμε σκοπὸ νὰ διερευνήσομε ἀπ' ὅλες τὶς πλευρὰς;

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς; Θὰ γίνεαι αὐτὸ; Εἶν' ἀδύνατον βέβαια νὰ δεχτοῦμε, πῶς εἶναι λιγότερα, παρ' ὅσα τώρα δὲ κιόλας μᾶς φανερώθησαν.

ΞΕ. Ἀφοῦ λοιπὸν θὰ ὑποστηρίξομε, πῶς ἢ «κίνηση» εἶν' ἄλλο πρᾶμα ἀπὸ τὸ «ὄν».

ΘΕΑΙ. Ἀφοβότατα.

ΞΕ. Ἄρα εἶν' ὀλοφάνερο, πῶς ἢ κίνηση εἶναι πραγματικὰ «ἄχι ὄν» καὶ συνάμα «ὄν», ἀφοῦ βέβαια μετέχει στὸ «ὄν»;

ἀνάμεσα στὴ στάση καὶ στὴν κίνηση. Ἄν αὐτὴ ἀποδειχτεῖ μὲ κάποιον τρόπο, δὲ θὰ εἶχε καμιά δυσκολία νὰ δεχτεῖ, πῶς καὶ ἢ κίνηση σκεπτεται καὶ ἢ στάση κινεῖται, δηλαδὴ τὴ συνύπαρξιν καθὼς ἀντίθεσης.

ΘΕΑΙ. Σαφέστατά γε

ΕΕ. Ἔσιν ἄρα ἐξ ἀνάγκης τὸ μὴ ὄν ἐπὶ τε κινήσεως εἶναι καὶ κατὰ πάντα τὰ γένη. Κατὰ πάντα γὰρ ἡ θάτερον εἶρον φῦσις ἀπεργαζομένη | τοῦ ὄντος ἕκαστον οὐκ ὄν ποιεῖ, καὶ ξύμπαντα δὴ κατὰ ταῦτα οὕτως οὐκ ὄντα ὁρθῶς ἐροῦμεν, καὶ πάλιν, ὅτι μετέχει τοῦ ὄντος, εἶναι τε καὶ ὄντα.

ΘΕΑΙ. Κινδυνεύει.

ΕΕ. Περὶ ἕκαστον ἄρα τῶν εἰδῶν πολὺ μὲν ἔστι τὸ ὄν, ἄπειρον δὲ πλήθει τὸ μὴ ὄν.

ΘΕΑΙ. Ἔοικεν.

257 ΕΕ. Οὐκοῦν καὶ τὸ ὄν αὐτὸ τῶν ἄλλων | ἕτερον εἶναι λεκτέον.

ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη.

ΕΕ. Καὶ τὸ ὄν ἄρ' ἡμῖν, ὁσαπῆρ ἔστι τὰ ἄλλα, κατὰ τοσαῦτα οὐκ ἔστιν ἑκείνα γὰρ οὐκ ὄν ἐν μὲν αὐτὸ ἔστιν, ἀπέραντα δὲ τὸν ἀριθμὸν τάλλα οὐκ ἔστιν αὐθ.

ΘΕΑΙ. Σχεδὸν οὕτως.

ΕΕ. Οὐκοῦν δὴ καὶ ταῦτα οὐ δυσχερατέον, ἐπέπερ ἔχει κοινωνίαν ἀλλήλοις ἢ τῶν γενῶν φύσις. Εἰ δὲ τις ταῦτα μὴ συγχωρεῖ, πείσας ἡμῶν τοὺς ἔμπροσθεν λόγους οὕτω πευθέτω τὰ μετὰ ταῦτα.

ΘΕΑΙ. Δικαιότατα εἴρηκας.

B ΕΕ. Ἰδωμεν | δὴ καὶ τόδε.

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον ;

ΕΕ. Ὅποτεν τὸ μὴ ὄν λέγωμεν, ὡς ἔοικεν, οὐκ ἔναν-
τίον τι λέγομεν τοῦ ὄντος, ἀλλ' ἕτερον μόνον.

ΘΕΑΙ. Πῶς ;

ΕΕ. Ὅταν διαν εἰπωμέν τι μὴ μέγα, τότε μᾶλλον τί σοι φαινόμεθα τὸ μικρὸν ἢ τὸ ἴσον δηλοῦν τῷ ὀήματι ;

84. «Ἀπέραντα δὲ τὸν ἀριθμὸν τάλλα οὐκ ἔστιν αὐθ». Μεταφράζω τὸ μέρος τοῦτο παίρνοντας γιὰ ὑποκείμενο τοῦ ἔστιν τὸ «ὄν» καὶ γιὰ κατηγορούμενο τὸ «ἀπέραντα τὸν ἀριθμὸν τάλλα». Τὴν ἀπόδοση τοῦ Diès (Le Sophiste a. 371), «les autres ne sont pas»,

ΘΕΑΙ. Εἶν' ἐλοφάνερο.

ΕΕ. Ἀναγκαστικά λοιπὸν τὸ «μὴ ὄν» «ὑπάρχει» καὶ μέσα στὴν κίνηση καὶ μέσα πρὸς ἕλα τὰ γένη. Γιατί ὁ ἕλα ἢ φύση τοῦ «ἄλλου» κἀνοῦντα τὸ καθένα διαφορετικὸ ἀπὸ τὸ «ὄν» τὸ κάνει νὰ εἶναι «ὄχι ὄν» καὶ ἀπὸ τὴν ἀποψηφὴν αὐτὴ γιὰ ἕλα γενικά μπόσοῦμε νὰ ποῦμε σωστά, πῶς εἶν' «ὄχι ὄντα» κι ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά πάλι θὰ ποῦμε πῶς «ὑπάρχουσε» καὶ εἶναι «ὄντα», γιατί μετέχουσε στὸ «ὄν».

ΘΕΑΙ. Σὰ νὰ εἶν' ἔτσι.

ΕΕ. Ἄρα γύρω ἀπὸ κάθε εἶδος ὑπάρχει πολὺ «ὄν» καὶ ἄπειρο συνάμα πλήθος «μὴ ὄν».

ΘΕΑΙ. Ἔτσι φαίνεται.

ΕΕ. Εἴμαστε ὅμως ὑποχρεωμένοι νὰ ποῦμε, πῶς καὶ τὸ «ὄν» τὸ ἴδιο εἶν' «ἄλλο» ἀπὸ τ' ἄλλα εἶδη.

ΘΕΑΙ. Ἀναγκαστικά

ΕΕ. Καὶ τὸ «ὄν» ἄρα κατὰ τὴ γνώμη μας εἶναι τόσες φορές «ὄχι ὄν», ὅσα εἶναι τ' ἄλλα εἶδη. Γιατί μὴ ὄντας ἕ, τι εἶν' ἑκείνα, μιὰ φορά εἶναι «ὄν» αὐτὸ τὸ ἴδιο, μ' ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά ἄπειρες φορές, ὅσα εἶναι τ' ἄλλα, εἶναι «ὄχι ὄν»⁸⁴.

ΘΕΑΙ. Σὰ νὰ εἶν' ἔτσι.

ΕΕ. Λοιπὸν καὶ τοῦτα πρέπει νὰ γίνουσε δεχτὰ χωρὶς δυστροπία, ἀφροῦ τὰ γένη ἀπὸ τὴ φύση τους ἐπικοινωνοῦν ἀκαμεταξύ τους. Ἄν ὅμως κανεὶς δὲ θέλει: νὰ τὰ παραδεχτεῖ αὐτά, ἀφροῦ ἀνατρεφεῖ: μὲ τὰ ἐπιχειρήματά του τοὺς παραπάνω συλλογισμούς μας, ἄς πείσει καὶ γιὰ τὰ κατωπινά.

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά μίλησες.

ΕΕ. Ἄς ἐξετάσομε⁸⁵ ὅμως καὶ τοῦτο δῶ.

ΘΕΑΙ. Ποιὸ ;

ΕΕ. Ὅταν λέμε «μὴ ὄν», φαίνεται, πῶς δὲ λέμε κάτι, ποῦ εἶναι ὅλως διόλου ἀντίθετο στὸ «ὄν», παρὰ μόνον διαφορετικὸ.

ΘΕΑΙ. Πῶς ;

ΕΕ. Νά! Ὅταν λογουχάρη ὀνομάσομε κάτι «ὄχι μεγάλω», τότε μὲ τὴ φράση αὐτὴ σοῦ φαίνεται, πὺς ἐνοοῦμε περισσότερο τὸ μικρὸ παρὰ τὸ ἴσο ;

τὴ θεωρῶ ὁλόταλα λαθρασμένη. Γιατί μὲ τὸ «γάρ» ὁ Πλάτωνας εἰσάγει τὴν αἰτιολογία τῆς προηγούμενης φράσης «Καὶ τὸ ὄν ἄρ' ἡμῖν, ὅσα πέρ ἔστι τάλλα, κατὰ τοσαῦτα οὐκ ἔστιν».

ΘΕΑΙ. Καί πῶς;

ΞΕ. Οὐκ ἄρ', ἐναντίον δὴν ἀπόφρασι λέγηται σημαί-
νειν, συγχωρησόμεθα, τοσοῦτον δὲ μόνον, διὲ τῶν ἄλλων εἰ
μηνύει τὸ μὴ καὶ τὸ οὐ προτιθέμενα τῶν ἐπιόντων ὀνομά-
C ταν, | μᾶλλον δὲ τῶν πραγμάτων περὶ αὐτ' ἂν κέηται τὰ
ἐπιφθεγγόμενα ὑστερον τῆς ἀποφράσεως ὀνόματα.

ΘΕΑΙ. Παντάσῃσι μὲν οὖν.

ΧΛΙΙ. ΞΕ. Τόδε δὲ διανοηθῶμεν, εἰ καὶ σοὶ ξυνδοκεῖ.

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον;

ΞΕ. Ἡ θατέρον μοι φύσις φαίνεται κατακεκρηματί-
σθαι καθάπερ ἐπιστήμη

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Μία μὲν ἐστὶ που καὶ ἐκείνη, τὸ δ' ἐπὶ τῷ γιγνό-
μενον μέρος αὐτῆς ἕκαστον ἀφορισθὲν ἐπωνυμίαν ἴσχει τιὰ
D ἐαντῆς ἰδίαν· διὸ πολλαὶ | τέχναι τ' εἰσὶ λεγόμεναι καὶ ἐπι-
σιτήμαι.

ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ τὰ τῆς θατέρου φύσεως μόρια μιᾶς
οὔσης ταυτὸν πέποιθε τοῦτο.

ΘΕΑΙ. Τάχ' ἂν· ἀλλ' ὀπηρὸν δὴ λέγωμεν.

ΞΕ. Ἔστι τῷ καλῷ τι θατέρον μόριον ἀντιτιθέμενον;

ΘΕΑΙ. Ἔστιν.

ΞΕ. Τοῦτ' οὖν ἀνώνυμον ἐροῦμεν ἢ τιν' ἔχον ἐπωνυ-
μίαν;

ΘΕΑΙ. Ἔχον· ὃ γὰρ μὴ καλὸν ἐκάστοτε φθεγγόμεθα,
τοῦτο οὐκ ἄλλου τινὸς ἑτερόν ἐστιν ἢ τῆς τοῦ καλοῦ φύσεως.

ΞΕ. Ἔθι νυν τόδε μοι λέγε.

E | ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον;

ΞΕ. Ἄλλο τι τῶν ὄντων τινὸς ἐνὸς γένους ἀφορισθὲν
καὶ πρὸς τι τῶν ὄντων αὐτὸ πάλιν ἀντιτεθὲν οὕτω ξυμβέβη-
κεν εἶναι τὸ μὴ καλόν;

85. Ἡ ἄρνησις εἶναι σχετικὴ κατάφρασις, θέτει ὅλα τ' ἄλλα, πού
δὲν εἶναι κείνο, πού ἀρνούμαστε. Τὸ «ὄχι Α» σημαίνει «ὅλα τ' ἄλλα
ἔχτός ἀπὸ τὸ Α» ἢ «κάτι ἀπὸ τ' ἄλλα ἔχτός ἀπὸ τὸ Α».

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς θὰ μπορούσαμε;

ΞΕ. Δὲ θὰ συμφωνήσουμε λοιπόν, ὅταν μερικοὶ λένε,
πῶς ἢ ἄρνησις σημαίνει ἀπόλυτη ἀντίφρασι παρὰ μόνον πῶς,
ὅταν τὸ «μὴ» καὶ τὸ «ὄχι» μπαίνουν μπροστὰ στὰ ὀνόματα,
πὺ τ' ἀκολουθοῦν, σημαίνουν ἀπλοῦστατα κάποιον ἀπὸ τ' ἄλ-
λα ὀνόματα ἢ καλύπτει ἀπὸ τὰ πράγματα, πὺ ἐκφράζονται
μὲ τὰ ὀνόματα, πὺ προφέρονται ὑστερ' ἀπὸ τὴν ἄρνησις.⁸⁵

ΘΕΑΙ. Εἶμαι ἀπόλυτα σύμφωνος

ΧΛΙΙ. Ἀποδείχεται, πῶς ὑπάρχει τὸ «μὴ ὄν» σὰν
ἰδιαιτέρο εἶδος.

ΞΕ. Ἄς συλλογιστοῦμε ὁμῶς καὶ τοῦτο δῶ, ἂν θέλεις
καὶ σὺ.

ΘΕΑΙ. Ποιό;

ΞΕ. Τὸ «ἄλλο» μοῦ φαίνεται, πῶς εἶναι ἀπὸ τῆ φύσις
τοῦ κατακομματιασμένου, ὅπως καὶ ἢ ἐπιστήμη.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Καὶ ἢ ἐπιστήμη βέβαια εἶναι μιὰ, τὸ κάθε μέρος
τῆς ὁμῶς, πὺ καταγίνεται μ' ἕνα πράγμα ξεχωρισμένο ἀπὸ
τ' ἄλλα, παίρνει χωριστὸ δικό του ὄνομα. Γι' αὐτὸ ὑπάρ-
χουν καὶ ἔχουν ἰδιαιτέρο ὄνομα πολλὲς τέχνες καὶ ἐπιστήμες.

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια.

ΞΕ. Ἔ! λοιπόν! Καὶ τὰ μέρη, ὅπου χωρίζεται τὸ «ἄλ-
λο» ἀπὸ τῆ φύσις του, ἂν καὶ εἰν' αὐτῆ ἐνιαία, ἔπαθαν τὸ
ἴδιο πράγμα.

ΘΕΑΙ. Ἴσως· μὲ ποιὸν ὁμῶς τρόπο;

ΞΕ. Ὑπάρχει κανένα μέρος ἀπὸ τὸ «ἄλλο», πὺ εἶναι
ἀντίθετο μὲ τὸ «ἴσως»;

ΘΕΑΙ. Ὑπάρχει.

ΞΕ. Κι αὐτὸ θὰ τ' ἀφήσουμε χωρὶς ὄνομα ἢ θὰ ποῦμε,
πῶς ἔχει: κάποιον ὀνομασία;

ΘΕΑΙ. Φυσικὰ ἔχει. Γιατὶ ἐκεῖνο, πὺ κάθε φορὰ ὀνο-
μάζουμε «ὄχι ἴσως», δὲν εἶναι κανεὸς ἄλλουνοῦ τὸ «ἄλλο»
παρὰ μόνον τὸ «ἄλλο» τῆς φύσις τοῦ «ἴσως».

ΞΕ. Καὶ τώρα γιὰ πὺς μου, σὲ παρακαλῶ.

ΘΕΑΙ. Τί;

ΞΕ. Αὐτὸ τὸ «ὄχι ἴσως» εἶναι τίποτ' ἄλλο παρὰ κάτι,
πὺ ξεχωριστῆκε ἀπὸ ἕνα ὀρισμένο γένος ἀπὸ τὰ «ὄντα» καὶ
ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά ἤρθε σ' ἀντίθεση πρὸς κάποιον ἀπὸ τὰ
«ὄντα»;⁸⁶

86. Τὸ «ὄχι ἴσως» ξεχωριστῆκε ἀπὸ τὸ γένος «ἄλλο» καὶ ἤρθε
σ' ἀντίθεση μὲ τὸ γένος «ἴσως».

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

ΞΕ. Ὅντος δὴ πρὸς ὃν ἀντίθεσις, ὡς εἰκ', εἶναι [τι] συμβαίνει τὸ μὴ καλόν.

ΘΕΑΙ. Ὁρθότατα.

ΞΕ. Τί οὖν; Κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἄρα μᾶλλον μὲν τὸ καλὸν ἡμῖν ἐστὶ τῶν ὄντων, ἤτιον δὲ τὸ μὴ καλόν;

ΘΕΑΙ. Οὐδέν.

258 ΞΕ. Ὅμοίως ἄρα τὸ μὴ | μέγα καὶ τὸ μέγα αὐτὸ εἶναι λεκτέον;

ΘΕΑΙ. Ὅμοίως.

ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ τὸ μὴ δίκαιον τῷ δίκαιῳ κατὰ ταυτὰ θετέον πρὸς τὸ μηδὲν τι μᾶλλον εἶναι θάτερον θατέρου;

ΘΕΑΙ. Τί μὴν;

ΞΕ. Καὶ ἅλλα δὴ ταύτη λέξομεν, ἐπεὶπερ ἡ θατέρου φύσις ἐφάνη τῶν ὄντων οὕσα, ἐκείνης δὲ οὕσης ἀνάγκη δὴ καὶ τὰ μόρια αὐτῆς μηδενὸς ἤτιον ὄντα τιθέναι.

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΞΕ. Οὐκοῦν, ὡς εἰκεν, ἡ τῆς θατέρου μορίου φύσεως B καὶ τῆς τοῦ ὄντος πρὸς | ἄλληλα ἀντικειμένον ἀντίθεσις οὐδὲν ἤτιον, εἰ θέμις εἴπειν, αὐτοῦ τοῦ ὄντος οὐσία ἐστίν, οὐκ ἐναντίον ἐκείνῳ σημαίνουσα, ἀλλὰ τοσοῦτον μόνον, ἔτερον ἐκείνου.

ΘΕΑΙ. Σαφέστατα γέ.

ΞΕ. Τίν' οὖν αὐτὴν προσηύπωμεν;

ΘΕΑΙ. Δῆλον οὖν τὸ μὴ ὄν, ὃ διὰ τὸν σοφιστὴν ἐξηγοῦμεν, αὐτὸ ἐστὶ τοῦτο.

ΞΕ. Πότερον οὖν, ὥσπερ εἶπες, ἐστὶν οὐδενὸς τῶν ἄλλων οὐσίας ἐλλειπόμενον, καὶ δεῖ θαροῦντα ἤδη λέγειν οὖν τὸ μὴ ὄν βεβαίως ἐστὶ τὴν αὐτοῦ φύσιν ἔχον, ὥσπερ τὸ C μέγα ἦν μέγα | καὶ τὸ καλὸν ἦν καλόν καὶ τὸ μὴ μέγα μὴ μέγα καὶ τὸ μὴ καλὸν μὴ καλόν, οὕτω δὲ καὶ τὸ μὴ ὄν κατὰ ταυτὸν ἦν τε καὶ ἐστὶ μὴ ὄν, ἐναντιῶνον τῶν πολλῶν ὄντων εἶδος ἐν; ἢ ἢ τίνα ἐστὶ πρὸς αὐτό, ὧ Θεαίτητε, ἀπιστίαν ἔχομεν;

ΘΕΑΙ. Οὐδεμίαν.

ΘΕΑΙ. Αὐτὸ εἶναι.

ΞΕ. Τὸ «ὄχι ὄρατο» λοιπὸν συμβαίνει νὰ εἶναι, καθὼς φαίνεται, μὴν ἀντίθεση ἀνάμεσα σ' ἓνα «ὄν» καὶ ἓνα «ὄν».

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά.

ΞΕ. Ἔ! Λοιπὸν! Σύμφωνα μ' ὅσα εἶπαμε, περισσότερο ἄρχαγες γιὰ μᾶς ἀνήκει στὰ «ὄντα» τ' «ὄρατο» καὶ λιγότερο τ' «ὄχι ὄρατο»;

ΘΕΑΙ. Καθόλου.

ΞΕ. Ἄρα καὶ τ' ὄχι μεγάλο καὶ τὸ «μεγάλο» θὰ δεχτοῦμε, πῶς ἐντελῶς μὲ τὸν ἴδιον τρόπον εἶναι «ὄντα»;

ΘΕΑΙ. Ἐντελῶς μὲ τὸν ἴδιον τρόπον.

ΞΕ. Καὶ τὸ «ὄχι δίκαιο» λοιπὸν θὰ τὸ βάλουμε στὴν ἴδια γραμμὴ μὲ τὸ «δίκαιο», καθόσο μὲ κανέναν τρόπο δὲν εἶναι τὸ ἓνα περισσότερο «ὄν» ἀπὸ τ' ἄλλο;

ΘΕΑΙ. Γιατί ὄχι;

ΞΕ. Καὶ γιὰ ὅλα τ' ἄλλα τὸ λοιπὸν τὰ ἴδια θὰ ποῦμε, ἀπὸ φανερώθηκε, πῶς τὸ «ἄλλο» ἀπὸ τῆ φύσης του εἶν' ἐν ἀπὸ τὰ «ὄντα» καὶ ἀπὸ ἐκεῖνο εἶναι «ὄν», ἀναγκαστικά θὰ δεχτοῦμε, πῶς καὶ τὰ μέρη του ὄχι λιγότερο εἶναι «ὄντα».

ΘΕΑΙ. Ἀναμφισβήτητα.

ΞΕ. Καθὼς φαίνεται, λοιπὸν, ἡ ἀντίθεση, ποῦ δημιουργεῖται, ὅταν ἓνα μέρος ἀπὸ τῆ φύσης τοῦ «ἄλλου» καὶ ἡ φύση τοῦ «ὄντος» ἔρχονται σ' ἀντιδιαστολή, δὲν εἶναι, γιὰ νὰ ποῦμ' ἔτσι, λιγότερο «οὐσία», ἀπ' ὅτι εἶναι τὸ ἴδιο τὸ «ὄν», γιατί δὲ σημαίνει τὸ ἀπόλυτα ἐναντίον ἀπὸ τὸ «ὄν» παρὰ τόσο μόνον, «ἄλλο» ἀπὸ τὸ «ὄν».

ΘΕΑΙ. Ὀλοφάνερα!

ΞΕ. Πῶς θὰ τ' ὀνομάσουμε λοιπὸν;

ΘΕΑΙ. Μὰ εἶναι φανερό, πῶς ἐτοῦτο εἶν' αὐτοῦσιο τὸ «μὴ ὄν», ποῦ ζητούσαμε' ἐξ αἰτίας τοῦ σοφιστῆ.

ΞΕ. Τί γίνεται τώρα λοιπὸν; Δεχόμεσθε, καθὼς εἶπες, πῶς αὐτὸ δὲν ἔχει λιγότερη «ὄντότητα» ἀπὸ κανέν' ἄλλο καὶ πρέπει τώρα θαρρετὰ νὰ λέμε, πῶς τὸ «μὴ ὄν» ἀσφαλέστατα ὑπάρχει ἔχοντας τὴ δική του ξεχωριστὴ φύση καί, ὅπως τὸ μεγάλο εἶταν «μεγάλο» καὶ τ' ὄρατο εἶταν «ὄρατο» καὶ τ' ὄχι μεγάλο «ὄχι: μεγάλο» καὶ τ' ὄχι ὄρατο «ὄχι: ὄρατο», ἀπαράλλαχτα καὶ τὸ μὴ ὄν μὲ τὰ ἴδια δικαιώματα εἶταν καὶ εἶναι «μὴ ὄν», σὰν εἶναι ἰσικίτερο εἶδος, ποῦ συγκαταλέγεται μέσα στὸν ἀριθμὸ τῶν πολλῶν ὄντων; ἢ μὴν τάχα ἔχομε ἀκόμη ὡς πρὸς αὐτό, Θεαίτητε, κάποια δυσκολία νὰ τὸ πιστέψουμε;

ΘΕΑΙ. Καμιά.

ΧLIII. ΞΕ. Ολοθ' οὖν δι Παρμενίδη μακροτέρως
τῆς ἀπορρήσεως ἠπιστήκαμεν;

ΘΕΑΙ. Τι δὴ;

ΞΕ. Πλείον ἢ κείνος ἀπέπειο σκοπεῖν, ἡμεῖς εἰς τὸ πρό-
σθεν εἶτι ζητήσαντες ἀπεδείξαμεν αὐτῷ.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

D ΞΕ. Ὅτι ὁ μὲν | πού φησιν,

οὐ γὰρ μὴ ποτε τοῦτο δαμῆς, εἶναι μὴ ἔδοντα,
ἀλλὰ οὐ ἐπὸδ' ἀφ' ὁδοῦ διζήοιός εἶργε νόημα.

ΘΕΑΙ. Λέγει γὰρ οὖν οὕτως.

ΞΕ. Ἡμεῖς δέ γε οὐ μόνον ὡς ἔστι τὰ μὴ ὄντα ἀπε-
δείξαμεν, ἀλλὰ καὶ τὸ εἶδος ὃ τυγχάνει ὄν τοῦ μὴ ὄντος
ἀπεφηνάμεθα· ἰὴν γὰρ θατέρον φύσει ἀποδείξαντες οὐσάν
E τε καὶ κατακεκορματισμένην ἐπὶ πάντα τὰ ὄντα πρὸς | ἄλ-
ληλα, τὸ πρὸς τὸ ὄν ἕκαστον μῦριον αὐτῆς ἀντιτιθέμενον
ἐτολμήσαμεν εἰπεῖν ὡς αὐτὸ τοῦτό ἐστιν ὄντως τὸ μὴ ὄν.

ΘΕΑΙ. Καὶ παντάσῃ γε, ὧ ξένη, ἀληθέστατά μοι δο-
κοῦμεν εἰρηκέναι.

ΞΕ. Μὴ τοίνυν ἡμᾶς εἴπη τις ὅτι τοῦναντίον τοῦ ὄντος
τὸ μὴ ὄν ἀποφαινόμενοι τολμῶμεν λέγειν ὡς ἔστιν. Ἡμεῖς
γὰρ περὶ μὲν ἐναντίον τινὸς αὐτῷ χαίρειν πάλοι λέγομεν,
259 εἶτ' ἔστιν εἶτε μὴ, λόγον ἔχον ἢ καὶ παντάσῃ | ἄλογον·
ὃ δὲ ἴδῃν εἰρηκαμεν εἶναι τὸ μὴ ὄν, ἢ πεισάτω τις ὡς οὐ
καλῶς λέγομεν ἐλέγξας, ἢ μέχρῃ περ ἂν ἀδυατῆ, λεκτέον καὶ
ἐκείνω καθάπερ ἡμεῖς λέγομεν, ὅτι συμμίγνυται τε ἀλλή-
λοις τὰ γένη καὶ τὸ τε ὄν καὶ θατέρον διὰ πάντων, καὶ δι'
ἀλλήλων διεληλυθότα τὸ μὲν ἕτερον μετασχὼν τοῦ ὄντος
ἔστι μὲν διὰ ταύτην τὴν μέθεξιν, οὐ μὴν ἐκείνῳ γε οὐ με-
τέσχεν ἄλλ' ἕτερον, ἕτερον δὲ τοῦ ὄντος ὄν ἔστι σαφέστατα
B ἔξ ἀνάγκης εἶναι μὴ ὄν· τὸ δὲ ὄν αὖ | θατέρον μειωλιφρὸς

ΧLIII. Ἀνακεφαλαίωση τῆς ἀποδείξεως.

Οἱ διαλεχτικῆς ἀντιθέσεις ὑπάρχουν.

ΞΕ. Ἐέρεις λοιπόν, πῶς στήν ἀπιστία μας πρὸς τὸν Παρ-
μενίδη προχωρήσαμεν πολὺ μακρότερον ἢ ὅτι αὐτὸς μᾶς
ἀπαγόρευσε;

ΘΕΑΙ. Μὰ γιατί;

ΞΕ. Γιατί ἔμεεις, σπρώχνοντας τὴν ἔρευνά μας ἀκόμη πρὸ
μπρός, τοῦ ἀποδείξαμε πολὺ περισσότερον ἢ ὅσα κείνος μᾶς
εἶχεν ἀπαγορέψει· νὰ ἐξετάσουμε.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Ἐκεῖνος λέει, θαρρῶ:

«Τοῦτο δὲ θ' ἀποδείξεις ποτέ, τὰ μὴ ὄντα πῶς εἶναι·
κάλλιο ἀπὸ τοῦτο τὸ θρόμο τῆς ἔρευνας τράβα τὸ νοῦ».

ΘΕΑΙ. Ἀληθινὰ ἔτσι λέει.

ΞΕ. Ἐνῷ ἔμεεις ὄχι μόνον ἀποδείξαμε, πῶς ὑπάρχουν
τὰ «μὴ ὄντα», παρὰ φανερώσαμε καὶ ποῦ εἶναι τὸ εἶδος
δοῦ ἀνήκει τὸ «μὴ ὄν». Γιατί, ἀφοῦ ἀποδείξαμε, πῶς ἡ φύση
τοῦ «ἄλλου» καὶ ὑπάρχει καὶ εἶναι κατακορματισμένη σ'
ἄλλα τὰ «ὄντα» στή σχέση τους συναμεταξύ τους, τολμήσαμε
νὰ ποῦμε, πῶς τὸ κάθε μέρος τῆς, πού ἐρχεται σ' ἀντίθεση
μὲ τὸ «ὄν», αὐτὸ εἶναι πραγματικὰ τὸ «μὴ ὄν».

ΘΕΑΙ. Καὶ μοῦ φαίνεται, ξένη, πῶς εἴπαμ' ὄλως διόλου
τὴν ἀλήθεια.

ΞΕ. Ἄς μὴ μᾶς πεί λοιπόν κανεῖς, πῶς, ἐνῷ δηλώνου-
με, ὅτι τὸ «μὴ ὄν» εἶναι τὸ ἐνάντιο ἀπὸ τὸ «ὄν», τολμᾶμε
συνάμα νὰ ἰσχυρίζομαστε, πῶς εἶναι «ὄν»· Γιατί ἔμεεις ἀπὸ
πολὺν καιρὸ τώρα ἔχουμε παραιτηθεῖ ἀπὸ κάθε συζήτηση
γι' αὐτὸ τὸ «κάτι, πού εἶν' ἀπόλυτα ἐνάντιο στοῦ ὄν», εἶτε
γιὰ τὸ ἂν ὑπάρχει ἢ ἂν δὲν ὑπάρχει, εἶτε γιὰ τὸ ἂν εἶναι
λογικὸ ἢ ὄλως διόλου παράλογο. Γιὰ τοῦτ' ὅμως πού εἴπαμε
τώρα δὲ, πῶς εἶναι τὸ «μὴ ὄν», ἢ πρέπει νὰ μᾶς πείσει καν-
εῖς, πῶς δὲ μιλάμε σωστά, ἀφοῦ ρίξει τὰ ἐπιχειρηματά
μας, ἢ, ὅσο δὲν μπορεῖ νὰ τὸ κάμει, εἶν' ὑποχρεωμένος κι
αὐτὸς νὰ λέει αὐτὸ, πού λέμε καὶ μεῖς, ὅτι δηλαδὴ τὰ γένη
ἀνακατώνονται συναμεταξύ τους καὶ ὅτι καὶ τὸ «ὄν» καὶ τὸ
«ἄλλο» διαπερνοῦν ἀνάμεσα σ' ἄλλα κι ἀναμεταξύ τους. Κι
ἀπὸ τῆ μιὰ μεριά τὸ «ἄλλο», ἀφοῦ μετέχει στὸ «ὄν», ὑπάρ-
χει, ἐπειδὴς ἴσα ἴσα μετέχει, δὲν ταυτίζεται ὅμως μὲ κείνο,
πού μετέχει, παρὰ μὲν ἐν «ἄλλο», κι ἀφοῦ εἶναι ἄλλο πρῶμ'
ἀπὸ τὸ «ὄν», ἀναγκαστικὰ εἶν' ὀλοφάνερα «μὴ ὄν». Ἀπὸ
τὴν ἄλλη μεριά πάλι τὸ «ὄν», ἀφοῦ συμμετέχει στὸ «ἄλλο»,

ετερον τῶν ἄλλων ἂν εἴη γενῶν, ἕτερον δ' ἐκείνων ἀπάντων ὃν οὐκ ἔστιν ἕκαστον αὐτῶν οὐδὲ ξύμματα τὰ ἄλλα πλὴν αὐτό, ὥστε τὸ ὃν ἀναμφισβητήτως αὐ μωρία ἐπὶ μωρίοις οὐκ ἔστι, καὶ τἄλλα δὴ καθ' ἕκαστον οὕτω καὶ ξύμματα πολλαχῆ μὲν ἔστι, πολλαχῆ δ' οὐκ ἔστιν.

ΘΕΑΙ. Ἐπισημῶς.

ΣΕ. Καὶ ταύταις δὴ ταῖς ἐναντιώσεσιν εἴτε ἀπιστεῖ τις, σκεπτεῖν αὐτῶ καὶ λεκτεῖον βέλτιόν τι τῶν νῦν εἰρημένων·
C εἴτε ὡς τι | χαλεπὸν κατανεσηκῶς χαίρει τοιῖ μὲν ἐπὶ θά-
τερα τοιῖ δ' ἐπὶ θάτερα τοῖς λόγουις ἔλκων, οὐκ ἄξια πολ-
λῆς σπουδῆς ἐσπούδακεν, ὡς οἱ νῦν λόγοι φασί. Τοῦτο μὲν
γὰρ οὔτε τι κομῶν οὔτε χαλεπὸν εὐρεῖν, ἐκεῖνο δ' ἤδη καὶ
χαλεπὸν αἴμα καὶ καλόν.

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον ;

ΣΕ. Ὁ καὶ πρόσθεν εἰρηται, τὸ ταῦτα ἐάσαντα ὡς δυ-
νατὰ τοῖς λεγομένοις οἷον τ' εἶναι καθ' ἕκαστον ἐλέγχοντα
ἐπακολουθεῖν, ὅταν τέ τις ἕτερον ὃν πη ταῦτόν εἶναι φῆ
D καὶ ὅταν ταῦτόν ὃν | ἕτερον, ἐκείνη καὶ κατ' ἐκεῖνο ὁ φησι
τούτων πεπονθέναι πότερον. Τὸ δὲ ταῦτόν ἕτερον ἀποφα-
ρῖναι ἀμῆ γέ πη καὶ τὸ θάτερον ταῦτόν καὶ τὸ μῆρα σμικρὸν
καὶ τὸ ὅμοιον ἀνόμοιον, καὶ χαίρειν οὕτω τῶναντία ἀεὶ
προσφέροντα ἐν τοῖς λόγοις, οὔτε τις ἔλεγχος οὕτως ἀληθι-
νὸς ἄρτι τε τῶν ὄντων εἰνός ἐφαπτομένου ὄηλος νεογενῆς ὄν.

ΘΕΑΙ. Κομιδῆ μὲν οὖν.

XLIV. ΣΕ. Καὶ γὰρ, ὦγαθέ, τό γε πᾶν ἀπὸ παντός

87. Βλ. παραπάνω 256 a/b.

88. Οἱ «ἐριστικοί» συνήθιζαν νὰ φέρνουν τοὺς συνομιλητῆς τοὺς σὲ τέτιες φαινομενικῆς ἀντιφάσεις, ἀποδειχνοτάς τοὺς λ.χ. πῶς λέ-
ει, πῶς ἔνα πρᾶμα εἶναι τὸ «ἴδιο» καὶ «ἄλλο» καὶ «ἄλλο» καὶ «ἄλλο» καὶ «ἄλλο», «ὄν» καὶ «ἄλλο ὄν». Ὁ Πλάτωνας μὲ τὴν ἀπόδειξή του, πῶς οἱ
ἀντιθέσεις αὐτῆς μπορεῖ νὰ συνυπάρχουν καὶ νὰ λέγονται γιὰ τὸ
κάθε τι, ἐσοκῆσας τὰ τεχνάσματα τῶν ἐριστικῶν. Ὁ «ἄρτι τῶν ὄντων
ἐφαπτόμενος ἀνθρώπος» εἶναι ὁ ἴδιος, καθὼς φαίνεται, μὲ τὸν «ὀφθαλ-
μῶ γέροντα», δηλαδὴ ὁ «Ἀντιστένης».

θὰ εἶναι διαφορετικὸ ἀπὸ τ' ἄλλα γένη, καὶ ἀφοῦ εἶναι διαφο-
ρετικὸ ἀπ' ὅλα ἐκεῖνα, δὲν εἶναι οὔτε τὸ καθέν' ἀπ' αὐτὰ
οὔτε ὅλα μαζί, ἐχτός ἀπὸ τὸν ἑαυτοῦ του. Ὡστε καὶ τὸ «ὄν»
πάλι ἀναμφισβήτητα χίλιες χιλιάδες φορές εἶν' «ἄλλο ὄν» καὶ
ἔτσι καὶ ὅλα τ' ἄλλα καὶ τὸ καθένα χωριστὰ καὶ ὅλα μαζί μὲ
πολλοὺς τρόπους εἶν' «ὄντα» καὶ μὲ πολλοὺς τρόπους εἶν'
«ἄλλο ὄντα».

ΘΕΑΙ. Ἀλήθεια.

ΣΕ. Ἄν λοιπὸν κανεῖς δὲν πιστεύει σ' αὐτῆς τίς ἀντι-
θέσεις, εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ἐρευνησε καὶ νὰ πεῖ κάτι κα-
λύτερο ἀπ' αὐτά, ποῦ εἴπαμ' ἐμεῖς. Ἄν πάλι εὐχαριστιέται
σέρνοντας τὴ συζήτηση πότε στὴ μιά καὶ πότε στὴν ἄλλη
πλευρὰ σὰ νὰ ἔκαμε καμιά μεγάλην ἀνακάλυψη, ἢ σπουδῆ
του δὲ γίνεται γιὰ σπουδαῖα πρᾶματα, καθὼς ἔδειξαν οἱ σουλ-
λογοῖμοί μας τώρα δά. Γιατὶ ἐτοῦτο τὸ τεχνάσμα οὐτε τιπο-
τα λεπτεπίλεπτο οὔτε δύσκολο εἶναι, ἐνῶ καὶ δύσκολο συνά-
μα καὶ ὄρατο εἶναι κείνο τὸ ἄλλο.

ΘΕΑΙ. Ποιό ;

ΣΕ. Ἐκεῖνο ποῦ καὶ πρωτίτερα τὸ ἔχομε πεῖ⁸⁷. Ν' ἀφή-
σει κανεῖς αὐτὰ τὰ εὐκόλα τεχνάσματα καὶ νὰ ἔν' ἱκανὸς νὰ
παρκαλοῦθεῖ τὴ συζήτηση, καὶ ὅταν κανένας λέει, πῶς ἔνα
πρᾶμα ὄντας «ἄλλο» εἶναι «τὸ ἴδιο» μὲ κάποιον τρόπο, καὶ
ὅταν λέει πῶς ὄντας «τὸ ἴδιο» εἶν' «ἄλλο», νὰ ἐξελέγξει τὰ
καθέκαστα ἀπὸ τὴν ἀποψὴν ἐκείνη καὶ κατὰ τὴ σχέσηην ἐκεῖ-
νη, ποῦ κάθε φορά ἰσχυρίζεται ὁ συζητητής, πῶς γίνεται τὸ
καθέν' ἀπ' αὐτά. Εἰδμενὴ νὰ δηλώνει κανεῖς ἔτσι στὰ κου-
τουροῦ, πῶς τὸ ἴδιο πρᾶμα εἶν' ἄλλο καὶ τ' ἄλλο ἴδιο καὶ τὸ
μεγάλο μικρὸ καὶ τ' ὅμοιο ἀνόμοιο καὶ νὰ βροῖσκει εὐχαρί-
στηση ἔτσι πάντα νὰ παρυσιάζει στὴ συζήτηση τέτιες ἀντι-
φάσεις, αὐτὸ καὶ δὲν εἶν' ἀληθινὸς ἔλεγχος καὶ ἀπεναντίας
φαίνεται ὀλοφάνερα, πῶς εἶναι πρωτόπειρη μέθοδος ἀνθρώ-
που, ποῦ πρώτῃ φορά ἔρχεται σ' ἐπαφή μὲ τὰ «ὄντα»⁸⁸.

ΘΕΑΙ. Ἔτο' εἶναι.

XLIV. Ἡ ἐπικοινωνία τῶν εἰδῶν καὶ ὁ λόγος.

Τὸ «μὴ ὄν» καὶ ὁ λόγος.

ΣΕ. Καὶ ἀληθινά, καλὲ μου φίλε, τὸ νὰ προσπαθεῖ καν-
εῖς νὰ χωρίζει ἐλ' ἀπ' ὅλα καὶ γενικὰ δὲ στέκει καὶ προ-

ἐπιχειρεῖν ἀποχωρίζειν ἄλλως τε οὐκ ἐμμελές και δὴ και
E | παντάπασιν ἀμούσου τινός και ἀφιλοσόφου.

ΘΕΑΙ. Τί δὴ;

ΞΕ. Τελεωτάτη πάντων λόγων ἔστιν ἀφανίσις τὸ δια-
λύειν ἕκαστον ἀπὸ πάντων· διὰ γὰρ τὴν ἀλλήλων τῶν εἰδῶν
συμπλοκὴν ὁ λόγος γέγονεν ἡμῖν.

ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ.

260 | ΞΕ. Σκόπει τοίνυν ὡς ἐν καιρῷ νῦν δὴ τοῖς τοιοῦτοις
διεμαχόμεθα και προσηναγκάζομεν ἕαν ἕτερον ἐτέρῳ μί-
γνυσθαι.

ΘΕΑΙ. Πρὸς δὴ τί;

ΞΕ. Πρὸς τὸ τὸν λόγον ἡμῖν τῶν ὄντων ἐν τι γενῶν
εἶναι. Τούτου γὰρ στερηθέντες τὸ μὲν μέγιστον φιλοσοφί-
ας ἂν στειρηθῶμεν, ἐτι δ' ἐν τῷ παρόντι δεῖ λόγον ἡμῶς διο-
μολογήσασθαι τί ποι' εἰσιν, εἰ δὲ ἀφρηθῆμεν αὐτὸ μηδ'
εἶναι τὸ παράπαν, οὐδὲν ἂν ἐτι πον λέγειν οἷοί τ' ἦμεν·
B | ἀφρηθῆμεν δ' ἂν, εἰ | συνεχωρήσομεν μηδεμίαν εἶναι μί-
ξιν μηδενὶ πρὸς μηδέν.

ΘΕΑΙ. Ὁρθῶς τοῦτο γε· λόγον δὲ δι' ὅτι νῦν διουολο-
γητέον οὐκ ἔμαθον.

ΞΕ. Ἄλλ' ἴσως τῆδ' ἐπόμενος ὄρει' ἂν μάθοις.

ΘΕΑΙ. Πῆ;

ΞΕ. Τὸ μὲν δὴ μὴ ὄν ἡμῖν ἐν τι τῶν ἄλλων γένος ὄν
ἀνεφάνη, κατὰ πάντα τὰ ὄντα διεσπαρμένον.

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

ΞΕ. Οὐκοῦν τὸ μετὰ τοῦτο σκεπτεόν, εἰ δόξη τε και
λόγῳ μίγνυται.

ΘΕΑΙ. Τί δὴ;

C ΞΕ. Μὴ μίγνυμένον μὲν αὐτοῦ τούτοις ἀναγκαῖον | ἀλη-
θῆ πάντ' εἶναι, μίγνυμένου δὲ δόξα τε ψευδὴς γίγνεται
και λόγος· τὸ γὰρ τὰ μὴ ὄντα δοξάζειν ἢ λέγειν, τοῦτ' ἔστι
που τὸ ψεῦδος ἐν διανοίᾳ τε και λόγοις γιγνόμενον.

πάντων εἶν' ἔργο ἀνθρώπου, ποῦ δὲν ἔχει τὴν παραμικρὴν
σχέσην μὲ τὴ μόρφωση και μὲ τὴ φιλοσοφία.

ΘΕΑΙ. Μὰ γιατί;

ΞΕ. Τὸ νὰ χωρίζει κανεὶς τὸ κάθε τι ἀπ' ὅλα, εἶναι ὁ
τελειωτικὸς ἀφανισμὸς κάθε λόγου. Γιατί ὁ λόγος ἔχει δη-
μιουργηθεῖ ἀπὸ μᾶς, ἐπειδὴς οἱ ἰδέες πλέκονται ἀναμε-
ταξύ τους.

ΘΕΑΙ. Ἀληθινά!

ΞΕ. Κοίταξε λοιπὸν νὰ ἰδεῖς, πόσο ἐπίκαιρα συγχρου-
στήκαμε μὲ τοὺς τέτοιους πρὶν λίγο και τοὺς ἀναγκάσαμε νὰ
παραδεχθοῦν. πὼς οἱ ἰδέες ἀνακατώνονται' ἢ μιὰ μὲ τὴν
ἄλλη.

ΘΕΑΙ. Γιατί ἐπίκαιρα;

ΞΕ. Γιὰ νὰ μᾶς μείνει ὁ λόγος σὰν ἕνα γένος ἀπὸ τὰ
«ὄντα». Γιατί, ἂν στερηθῶμε τὸ λόγο, θὰ στερηθῶμε τὸ σπου-
δαιότερ' ἀπ' ὅλα, τὴ φιλοσοφία. Καὶ εἶν' ἀνάγκη μάλιστα
τώρα δᾶ νὰ συμφωνήσομε. γιὰ τὸ τί εἶναι ὁ λό-
γος. Ἐπειδὴς, ἂν τυχὸν μᾶς τὴν ἀφαιρέσουν ἀποδείχοντας,
πὼς δὲν ὑπάρχει καθόλου, δὲ θὰ μπορούσαμε πιά οὔτε καν
νὰ μιλήσομε γιὰ ὅποιοςδήποτε πράγμα. Καὶ θὰ μᾶς τὸν ἀφαι-
ρούσανε σίγουρα, ἂν εἴχαμε παραδεχτεῖ, πὼς τίποτα μὲ τί-
ποτα ποτὲ δὲν ἐπικοινωνεῖ.

ΘΕΑΙ. Αὐτὸ εἶναι σωστό. Δὲν κατάλαβα ὅμως, γιατί
πρέπει νὰ συμφωνήσομε τώρα δᾶ, γιὰ τὸ τί εἶναι λόγος.

ΞΕ. Ἴσως θὰ τὸ καταλάβεις πολὺ εὐκολ', ἂν παρακολου-
θήσεις τούτη ζωὴ τὴ σκέψη.

ΘΕΑΙ. Ποιά;

ΞΕ. Θυμάσαι, ποῦ τὸ «μὴ ὄν» μᾶς φανερώθηκε, πὼς
εἶν' ἕνα γένος ἀνάμεσα στ' ἄλλα, σκορπισμένο μέσα σ' ὅλα
τὰ «ὄντα».

ΘΕΑΙ. Θυμάμαι.

ΞΕ. Λοιπὸν ὕστερ' ἀπ' αὐτό, ἄς ἐξετάσομε κι ἂν ἀνα-
κατώνεται μὲ τὴ «δοξασία» και μὲ τὸ «λόγος».

ΘΕΑΙ. Μὰ γιὰ ποιὸ σκοπό;

ΞΕ. Γιατί, ἂν τὸ «μὴ ὄν» δὲν ἀνακατώνεται μ' αὐτά, τό-
τες ἀναγκαστικά ὅλα εἶν' ἀληθινά. Ἄν ὅμως ἀνακατώνεται,
τότε γεννιέται και ἢ «ψευτικὴ δοξασία» και ὁ «ψευτικὸς
λόγος». Τὸ νὰ πιστεύει κανεὶς ἢ νὰ λέει τὰ «μὴ ὄντα», αὐ-
τὸ εἶναι, ἄ δὲ γελιέμαι, τὸ ψέμα, ποῦ γεννιέται στὴ σκέψη
ἢ στὸ λόγο.

ΘΕΑΙ. Οὐτως.

ΞΕ. Ὅντιος δέ γε ψεύδους ἔστιν ἀπάτη.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ μὴν ἀπάτης οὕσης εἰδώλων τε καὶ εἰκόνων ἤδη καὶ φαντασίας πάντα ἀνάγκη μεστὰ εἶναι.

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΞΕ. Τὸν δέ γε σοφιστὴν ἔφαμεν ἐν τούτῳ που τῷ τόπῳ καταπεφυγέναι μὲν, | ἔξαρον δὲ γεγονέναι τὸ παράπαν μὴδ' εἶναι ψεύδος· τὸ γὰρ μὴ ὄν οὔτε διανοεῖσθαι τινα οὔτε λέγειν· οὐσίαις γὰρ οὐδὲν οὐδαμῆ τὸ μὴ ὄν μετέχειν.

ΘΕΑΙ. Ἦν ταῦτα.

ΞΕ. Νῦν δέ γε τοῦτο μὲν ἐφάνη μετέχον τοῦ ὄντος, ὥστε ταύτη μὲν ἴσως οὐκ ἂν μάχοιτο ἔτι· τάχα δ' ἂν φαίη τῶν εἰδῶν τὰ μὲν μετέχειν τοῦ μὴ ὄντος, τὰ δ' οὐ, καὶ λόγον δὴ καὶ δόξαν εἶναι τῶν οὐ μετεχόντων, ὥστε τὴν εἰδωλοποιικὴν καὶ φαντασιικὴν, ἐν ἧ φαιμεν αὐτὸν εἶναι, | διαμάχοιτο ἂν πάλιν ὡς παντάπασιν οὐκ ἔστιν, ἐπειδὴ δόξα καὶ λόγος οὐ κοινωνεῖ τοῦ μὴ ὄντος· ψεύδος γὰρ τὸ παράπαν οὐκ εἶναι ταύτης μὴ συνιοταμένης τῆς κοινωνίας. Διὰ ταῦτ' οὖν λόγον πρῶτον καὶ δόξαν καὶ φαντασίαν διερευνητέον οἷ ποι' ἔστιν, ἵνα φανέντων καὶ τὴν κοινωνίαν αὐτῶν τῷ μὴ ὄντι καιδίωμεν, | καιδιόντες δὲ τὸ ψεύδος ὄν ἀποδείξωμεν, ἀποδείξαντες δὲ τὸν σοφιστὴν εἰς αὐτὸ ἐνδήσωμεν, εἴπερ ἔνοχος ἔστιν, ἧ καὶ ἀπολύσαντες ἐν ἄλλῳ γένει ζητούμεν.

ΘΕΑΙ. Κομιδῆ γε, ὃ ξένη, εἰκοιν ἀληθὲς εἶναι τὸ περιτὸν σοφιστὴν κατ' ἀρχὰς λεχθέν, οἷ δυοθήρευτον εἶη τὸ γένος. Φαίνεται γὰρ οὖν προβλημάτων γέμειν, ὄν ἐπειδάν τι προβάλλῃ, τοῦτο πρότερον ἀναγκαῖον διαμάχεσθαι πρὶν ἐπ' αὐτὸν ἐκείνον ἀφικέσθαι. Νῦν γὰρ μόγις μὲν τὸ

89. «Προβλημάτων γέμειν». Ἐδῶ γίνεται παιγνίδι μὲ τῆ διπλῆ σημασία τῆς λέξεως πρόβλημα, α) προπύργιο, καθὼς τι, πού «προβάλλει», τοποθετεῖ ὁ πολεμιστῆς ἐμπρὸς του γιὰ νὰ τὸν κρύβῃ, καὶ

ΘΕΑΙ. Ἔτος εἶναι.

ΞΕ. Καὶ ἅμα ὑπάρχει· τὸ ψέμα, ὑπάρχει καὶ ἡ ἀπάτη.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ ἔταν βέβαια ὑπάρχει ἀπάτη, ὅλα γεμίζουσε κίβλας κατανάγκη ἀπ' ὁμοιώματα, εἰκόνες καὶ φαινομενικὲς παραστάσεις.

ΘΕΑΙ. Πῶς ἔχει;

ΞΕ. Θυμᾶσαι λοιπὸν πού εἴπαμε, πῶς ὁ σοφιστῆς ἔχει καταφύγει κάπου σ' αὐτὸν τὸν τόπο καὶ ἀρνιέτ' ὀλότελα, πῶς ὑπάρχει κἀν ψέμα; Γιατί, λέει, τὸ «μὴ ὄν» οὔτε τὸ διανοεῖται κανένας, οὔτε τὸ προσφέρνει, ἀφοῦ μὲ κανέναν ἀπολύτως τρόπο τὸ «μὴ ὄν» δὲ συμμετέχει στὴν «οὐσία».

ΘΕΑΙ. Ἔτσι τὰ ἕμα πεῖ.

ΞΕ. Ἐνῶ τώρα φανερώθηκε, πῶς τὸ «μὴ ὄν» συμμετέχει στὸ «ὄν», ὥστε σὲ τοῦτο τὸ σημεῖο ἴσως δὲ θ' ἀντιμάχεται πιὰ. Ἰσως ὅμως μπορεῖ νὰ πεῖ, πῶς ἀπὸ τὰ εἶδη ἄλλα μετέχουσε στὸ «μὴ ὄν» καὶ ἄλλα δὲ μετέχουσε καὶ πῶς ὁ «λόγος» καὶ ἡ «δοξασία» εἶν' ἀπὸ κείνα, πού δὲ μετέχουσε. Κι ἔτσι θὰ μπορούσε πάλι ν' ἀντιμάχεται, πῶς δὲν ὑπάρχει ὀλότελα εἰδωλοποιητικὴ καὶ φαντασματοπλαστικὴ τέχνη, ὅπου εἴπαμε, πῶς εἶναι κρυμμένος, ἀφοῦ ἡ δοξασία καὶ ὁ λόγος δὲ μετέχουσε στὸ «μὴ ὄν». Καὶ ἂν δὲν ὑπάρχει αὐτὴ ἡ ἐπικοινωνία, ψέμα δὲ γεννιέται καθόλου. Γι' αὐτὸ εἶν' ἀνάγκη νὰ διερευνησοῦμε πρῶτα, τί εἶναι «λόγος» καὶ «δοξασία» καὶ «πράστασις». Γιὰ νὰ ἴδωμε καθαρά, ἔταν φανερωθῶν αὐτὰ, πῶς συμμετέχουσε καὶ στὸ «μὴ ὄν», καὶ ἅμα τὸ ἴδωμε καὶ τοῦτο κκλά, ν' ἀποδείξουσε, πῶς ὑπάρχει τὸ ψέμα, καὶ ἅμα τ' ἀποδείξουσε, νὰ δέσομε μέσα σ' αὐτὸ τὸ σοφιστῆ, ἂν εἶν' ἔνοχος, ἧ, ἂν δὲν εἶναι, νὰ τὸν ἀφῆρσομε καὶ νὰ τὸν ἀναζητήσομε σ' ἄλλο γένος.

ΘΕΑΙ. Μοῦ φαίνεται, ξένη, πῶς εἶναι πάρα πολλὸ ἀληθινὸ κείνο, πού εἴπαμε στὴν ἀρχὴ γιὰ τὸ σοφιστῆ, πῶς εἶναι δυσκολόπιστο κυνήγι. Γιατί ἴνα φανερό, πῶς εἶναι γεμάτος ἀπὸ προβλήματα⁸⁹ καί, ἅμα ὑψώσει κανέν' ἀπ' αὐτὰ, εἶν' ἀνάγκη πρωτότερα νὰ κυριέψουσε τὸ προπύργιο αὐτό, πρὶν νὰ φτάσομε στὸν ἴδιο. Καὶ νὰ τώρα, μόλις ὑπερικήσομε μὲ δυσκολία τὸ προπύργιο, πῶς τάχα τὸ «μὴ ὄν» δὲν

β) ἐρωτήματα, πού μᾶς προβάλλουν, ἀπορία, δυσκολία ἀναζήτησης καὶ προσπάθεια νὰ βροῦμε κάτι ἀγνωστο.

B μὴ ὄν ὡς οὐκ ἔστι προβληθὲν διεπεράσαμεν, ἕτερον δὲ | προ-
βέβληται, καὶ δεῖ δὴ ψεύδος ὡς ἔστι καὶ περὶ λόγον καὶ
περὶ δόξαν ἰποδείξει, καὶ μετὰ τοῦτο ἴσως ἕτερον, καὶ ἔσ'
ἄλλο μετ' ἐκείνο· καὶ πέρασ· ὡς εἰκεν, οὐδὲν φανήσεται
ποτε.

ΕΞ. Θοροεῖν, ᾧ Θεαίτιτε, χεῖ τὸν καὶ οἰκρόν τι δυ-
νάμενον εἰς τὸ πρόσθεν αἰε προΐεσθαι. Τί γὰρ ὁ γ' ἀθυμῶν
ἐν τούτοις δράσειεν ἂν ἐν ἄλλοις, ἢ μηδὲν ἐν ἐκείνοις ἀνύ-
των ἢ καὶ πάλιν εἰς τοῦπισθεν ἀπωθεῖς; Σχολῆ που, τὸ
C κατὰ τὴν παροιμίαν λεγόμενον, ὃ γε τοιοῦτος | ἂν ποτε ἔλοι
πόλιν. Νῦν δ' ἐπεὶ, ὦγαθέ, τοῦτο ὁ λέγεις διαπεπέραται,
τὸ τοι μέγιστον ἡμῖν τεῖχος ἡρημένον ἂν εἴη, τὰ δ' ἄλλα
ἤδη ῥᾶ καὶ οἰκρότερα.

ΘΕΑΙ. Καλῶς εἶπες

XLV. ΕΞ. Λόγον δὴ πρῶτον καὶ δόξαν, καθάπερ ἐρ-
ρήθη νῦν δὴ, λάβωμεν, ἵνα ἐναργέστερον ἀπολογισώμεθα,
πότερον αὐτῶν ἀπτεται τὸ μὴ ὄν ἢ παντάπασιν ἀληθῆ μὲν
ἔστιν ἀμφοτέρα ταῦτα, ψεύδος δὲ οὐδέποτε οὐδέτερον.

ΘΕΑΙ. Ὅρθῶς.

D ΕΞ. Φέρε δὴ, καθάπερ ἐπὶ τῶν | εἰδῶν καὶ τῶν γραμ-
μάτων ἐλέγομεν, περὶ τῶν ὀνομάτων πάλιν ὡσαύτως ἐπι-
σκεψώμεθα. Φαίνεται γὰρ πη ταύτη τὸ νῦν ζητούμενον.

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον οὖν δὴ περὶ τῶν ὀνομάτων ὑπακου-
οστέον;

ΕΞ. Εἴτε πάντα ἀλλήλοις ξυναρμύεται εἴτε μηδὲν, εἴτε
τὰ μὲν ἐθέλει, τὰ δὲ μὴ.

ΘΕΑΙ. Αἴηλον τοῦτο γε. οἷ τι μὲν ἐθέλει, τὰ δ' οὐ.

ΕΞ. Τὸ τοιόνδε λέγεις ἴσως, οἷ τι μὲν ἐφεξῆς λεγόμε-
E να | καὶ δηλοῦντά τι ξυναρμύεται, τὰ δὲ τῆ συνεχεῖα μηδὲν
σημαίνοντα ἀναρμύεται.

ὕπάρχει, μᾶς βγάζει ἄλλο μπροστά καὶ εἰμαστ' ἀναγκασμέ-
νοι ν' ἀποδείξουμε, πῶς τὸ «ψέμα» ὑπάρχει· καὶ στὸ «λό-
γο» καὶ στὴ «δοξασία». Κι ὕστερ' ἀπ' αὐτὸ ἴσως θὰ μᾶς
βγάλει ἄλλο μπροστά καὶ μετὰ κι ἄλλο. Καί, καθὼς φαίνε-
ται ἢ θὰ βροῦμε ποτὲ ἀκοια

ΕΞ. Πρέπει, Θεαίτιτε, νὰ ἔχει θάρρος ὁποῖος μπορεῖ,
ἔστω καὶ λίγο, νὰ προχωρεῖ ἀδιάκοπα. Γιατὶ ὁποῖος χάνει
τὸ θάρρος του μπροστὰ σὲ τούτα τὰ ἐμπόδια, τί θὰ ἔκανε
μπροστὰ σ' ἄλλα; ἢ δὲ θὰ καταφέρει τίποτα, ἢ θὰ σπρω-
χτεῖ πάλι στὰ πίσω. Βέβαια ἔνας τέτιος δὲ θὰ ἔπιρνε ποτὲ
τὴν πόλη, ὅπως λέει κι ἡ παροιμία. Ἐνῶ τώρα, καλέ μου,
ἀφοῦ ὑπερνικήσαμε τὸ πρῶτο ἐκεῖνο προπύργιο, ποῦ λές,
ἔχουμε κυριεψέει πραγματικά τὸ πῶς μεγάλο κάστρο καὶ τ'
ἄλλα, ποῦ μένουν, εἰν' εὐκολότερα καὶ πιὸ μικρά.

ΘΕΑΙ. Καλὰ λές.

XLV. Πῶς γεννιέται ὁ λόγος. Ἡ ἀπλή πρόταση.

ΕΞ. Ἄς καταπιαστοῦμε λοιπόν, καθὼς εἶπαμε τώρα
δά, πρῶτα πρῶτα μὲ τὸ «λόγο» καὶ τὴ «δοξασία», γιὰ νὰ
ξεκαθαρίσουμε πιὸ φανερά, τί ἀπὸ τὰ δύο γίνεται; Ἐχεῖ
καμτὰν ἐπαφή μαζί τους τὸ «μὴ ὄν», ἢ καὶ τὰ δύο αὐτὰ εἰν'
ἄλλως διόλου ἀληθινὰ καὶ κανέν' ἀπὸ τὰ δύο τους δὲν εἶναι
ποτὲ ψεύτικο;

ΘΕΑΙ. Σωστά.

ΕΞ. Ἐμπρὸς λοιπόν! Ὅπως εἶπαμε πρωτότερα γιὰ τὰ
εἶδη καὶ γιὰ τὰ γράμματα, ἄς ἐξετάσουμε τώρα μὲ τὸν ἴδιο
τρόπο καὶ γιὰ τίς λέξεις. Γιατὶ ἀπὸ τούτη τὴν πλευρὰ σὰ
νὰ παρουσιάζεται κάποια λύση γιὰ τοῦτο, ποῦ ζητᾶμε τώρα.

ΘΕΑΙ. Καὶ τί 'ν' ἐκεῖνο, ποῦ θὰ πρέπει νὰ ἐξετάσουμε
σχετικὰ μὲ τίς λέξεις;

ΕΞ. Ἄν ἄλλες συντακρίζουν ἀναμεταξύ τους ἢ καμιά, ἢ
ἄλλες καὶ κι ἄλλες ὄχι.

ΘΕΑΙ. Ἐτοῦτο τουλάχιστο εἶναι φανερό, πῶς ἄλλες ναὶ
κι ἄλλες ὄχι.

ΕΞ. Μ' αὐτὸ ποῦ λές, θὰ ἐννοεῖς ἴσως τοῦτο δῶ. Ὅσες
λέξεις εἰπωθῶνε στὴ σειρά κι ἀπαρτίζουσε κάποιο νόημα,
αὐτὲς συντακρίζουν, ὅσες πάλι μπουῶνε στὴ σειρά, μὰ δὲ ση-
μαίνουσε τίποτα, δὲ συντακρίζουσε.

ΘΕΑΙ. Πῶς τί τοῦτ' εἶπες;

ΞΕ. Ὅπερ φήθην ὑπολαβόντα σε προσομολογεῖν. Ἔστι γὰρ ἡμῖν που τῶν τῆ φωνῆ περι τὴν οὐσίαν δηλωμάτων διττὸν γένος.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

262 ΞΕ. Τὸ μὲν ὀνόματα, τὸ | δὲ ῥήματα κληθέν.

ΘΕΑΙ. Εἶπέ ἐκότερον.

ΞΕ. Τὸ μὲν ἐπὶ ταῖς πράξεσιν ὄν δῆλωμα ῥημά που λέγομεν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τὸ δὲ γ' ἐπ' αὐ τοῖς ἐκείνα πράττουσι σημεῖον τῆς φωνῆς ἐπιτεθὲν ὄνομα.

ΘΕΑΙ. Κομιδῆ μὲν οὖν.

ΞΕ. Οὐκοῦν ἐξ ὀνομάτων μὲν μόνων συνεχῶς λεγόμενων οὐκ ἔστι ποτὲ λόγος, οὐδ' αὖ ῥημάτων χωρὶς ὀνομάτων λεχθέντων.

ΘΕΑΙ. Ταῦτ' οὐκ ἔμαθον.

B ΞΕ. Ἀῆλον γὰρ ὡς πρὸς ἑτερόν τι | βλέπων ἄρτι ξυνομολόγεις· ἐπεὶ τοῦτ' αὐτὸ ἐβουλόμην εἰπεῖν, διὸ συνεχῶς ὧδε λεγόμενα ταῦτα οὐκ ἔστι λόγος.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Οἷον βαδίζει τρέχει καθεύδει, καὶ ἄλλα ὅσα πράξεις σημαίνει ῥήματα, κἄν πάντα τις ἐφεξῆς αὐτ' εἴπη, λόγον οὐδέν τι μᾶλλον ἀπεργάζεται.

ΘΕΑΙ. Πῶς γάρ;

C ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ πάλιν ὅταν λέγηται λέων ἔλαφος ἔππος, ὅσα τε ὀνόματα τῶν τὰς πράξεις αὐ πρατιόντων ὠνομάσθη, καὶ κατὰ | ταύτην δὴ τὴν συνέχειαν οὐδεὶς πω ξυνέηται λόγος· οὐδεμίαν γὰρ οὔτε οὕτως οὔτ' ἐκείνως πρᾶξιν οὐδ' ἀπραξίαν οὐδὲ οὐσίαν ὄντος οὐδὲ μὴ ὄντος δηλοῖ τὰ φωνηθέντα, πρὶν ἂν τις τοῖς ὀνομασίαι τὰ ῥήματα κερᾶσῃ· τότε δ' ἤρμωσέν τε καὶ λόγος ἐγένετο ἐκτῶν ἢ πρῶ-

ΘΕΑΙ. Τί ἐννοεῖς μ' αὐτό, ποῦ εἶπες;

ΞΕ. Ἐνωῶ ἐκεῖνο, ποῦ νόμισα, πῶς; ἐσὺ τὸ 'βαλες στὸ νοῦ σου καὶ γι' αὐτὸ συμφωνήσες μαζί μου. Ἐχουμε δηλαδῆ, ἃ δὲ γελιέμαι, οὐδ' λογιῶ σημάδια, γιὰ νὰ φανερώσουμε μὲ τὴ φωνή μας τὴν «οὐσίαν».

ΘΕΑΙ. Ποιά εἶν' αὐτά;

ΞΕ. Νά! Ἐκεῖνα ποῦ ὀνομάστηκαν ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά ὀνόματα καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά ρήματα.

ΘΕΑΙ. Γιὰ ἐξήγησέ μου τὸ καθέν' ἀπ' αὐτά.

ΞΕ. Τὸ σημάδι, ποῦ φανερώνει τὶς πράξεις, τὸ λέμε, θαρρῶ, ρήμα.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Κι ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά τὸ σημάδι τῆς φωνῆς, ποῦ εἶν' ὀρισμένο γιὰ κείνους, ποῦ κάνουνε τὶς πράξεις, τὸ λέμε ὀνομα.

ΘΕΑΙ. Βέβαια.

ΞΕ. Μὲ ὀνόματα λοιπὸν μοναχά, εἰπωμένα στὴ σειρά, δὲ γίνεται ποτὲ λόγος, οὔτε καὶ μὲ ρήματα εἰπωμένα χωρὶς ὀνόματα.

ΘΕΑΙ. Αὐτὸ δὲν τὸ κατάλαβα.

ΞΕ. Εἶναι φανερό, πῶς ἄλλο πράμα εἶχες στὸ νοῦ σου, ἔταν λίγο πρωτύτερα συμφωνήσες μαζί μου. Γιὰτὶ αὐτὸ ἴσα ἴσα ἤθελα νὰ πῶ, πῶς αὐτὰ ἔτο' εἰπωμένα στὴ σειρά μὲ τοῦτον ἐδῶ τὸν τρόπο δὲν εἶναι λόγος.

ΘΕΑΙ. Πῶς δηλαδῆ;

ΞΕ. Νά λογουχάρη «βαδίζει, τρέχει, κοιμάται» καὶ εἰλα τ' ἄλλα ρήματα, ποῦ σημαίνουνε πράξεις, καὶ ἂν ἀκόμη τὰ περὶ κανεὶς εἰλα στὴ σειρά, καθόλου δὲν καταφέρνει νὰ κατασκευάσει λόγος.

ΘΕΑΙ. Φυσικά.

ΞΕ. Καὶ ἔταν πάλι λέμε «λιοντάρη, ἐλάφι, ἄλογο» καὶ εἰλα τὰ ὀνόματα, ποῦ δόθησαν γιὰ ὀνομασίαι σὲ κείνα, ποῦ κάνουνε τὶς πράξεις, καὶ ἀπ' αὐτῆ τῆ σειρά κανέναν ποτὲ δὲ συγκροτήθηκε λόγος. Γιὰτὶ οὔτε μὲ τοῦτον ἐδῶ τὸν τρόπο, οὔτε μὲ κείνον ἐκεῖ, οἱ φωνῆς αὐτῆς δὲ φανερώνουν οὔτε πράξη, οὔτε ἀπραξία, οὔτε πῶς ὑπάρχει ἓνα «ὄν» ἢ ἓνα «μὴ ὄν», πρὶν ἀνακατώσει κανεὶς τὰ ρήματα μαζί μὲ τὰ ὀνόματα. Τότε μόνο συνταιριάζουν καὶ τὸ πῶ ἀπλὸ σύμπλεγμά

τη συμπλοκή, σχεδὸν τῶν λόγων ὁ πρῶτος καὶ σμικρότατος.

ΘΕΑΙ. Πῶς ἄρ' ὧδε λέγεις ;

ΞΕ. Ὅταν εἴη τις ἄνθρωπος μανθάνει, λόγον εἶναι φῆς τοῦτον ἐλάχιστον τε καὶ πρῶτον ;

D | ΘΕΑΙ. Ἔγωγε.

ΞΕ. Δηλοῖ γὰρ ἤδη που τότε περὶ τῶν ὄντων ἢ γιγνομένων ἢ γενομένων ἢ μελλόντων, καὶ οὐκ ὀνομάζει μόνον, ἀλλὰ τι περαίνει, συμπλέκων τὰ ῥήματα τοῖς ὀνόμασι. Διὸ λέγειν τε αὐτὸν ἄλλ' οὐ μόνον ὀνομάζειν εἶπομεν, καὶ δὴ καὶ τῷ πλέγματι τούτῳ τὸ ὄνομα ἐφθεγξάμεθα λόγον.

ΘΕΑΙ. Ὁρθῶς.

XLVI. ΞΕ. Οὕτω δὴ καθάπερ τὰ πράγματα τὰ μὲν ἀλλήλοις ἤρομοιτε, τὰ δ' οὐ, καὶ περὶ τὰ τῆς φωνῆς αὐτῶν ἔσημεῖα τὰ μὲν οὐχ ἄρομοῖτε, τὰ δὲ | ἄρομοτότητα αὐτῶν λόγον ἀπειργάσατο.

ΘΕΑΙ. Παντάσῃ μὲν οὖν.

ΞΕ. Ἔτι δὴ σμικρὸν τόδε.

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον ;

ΞΕ. Λόγον ἀναγκαῖον, διανπερ ἦ, τινὸς εἶναι λόγον, μὴ δὲ τινὸς ἀδύνατον.

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ ποῖον τινα αὐτὸν εἶναι δεῖ ;

ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὐ ;

ΞΕ. Προσέχωμεν δὴ τὸν γοῦν ἡμῖν αὐτοῖς.

ΘΕΑΙ. Δεῖ γοῦν.

ΞΕ. Λέξω τοίνυν σοι λόγον συνθεῖς πρᾶγμα πράξει δι' ὀνόματος καὶ ῥήματος· οἶον δ' ἂν ὁ λόγος ἦ, σὺ μοι φράξεις.

263 ΘΕΑΙ. | Ταῦτ' ἔσται κατὰ δύναμιν.

ΞΕ. Θεαίτητος κάθηται. Μῶν μὴ μακρὸς ὁ λόγος ;

ΘΕΑΙ. Οὐκ, ἀλλὰ μέτριος.

τους γίνεται στῆ σιγῇ λόγος, σχεδὸν ὁ πρῶτος καὶ πιὸ μικρὸς ἂπ' ἔλους τοὺς λόγους.

ΘΕΑΙ. Πῶς τὸ ἐννοεῖς αὐτό ;

ΞΕ. Ὅταν πεῖ κανεὶς «ὁ ἄνθρωπος μαθαίνει», δέχεται, πῶς αὐτὸς εἶναι ὁ πιὸ μικρὸς καὶ ἄπλος λόγος ;

ΘΕΑΙ. Ἐγὼ τουλάχιστο τὸ παραδέχομαι.

ΞΕ. Γιατὶ ἀμέσως τότες φανερώνει κιόλας κάτι, γιὰ ὅσα ὑπάρχουν ἢ γίνονται ἢ ἔχουνε γίνεῖ ἢ πρόκειται νὰ γίνου. Καὶ δὲ δίνει μόνον ὀνομασίες, παρὰ καὶ συμπλέκοντας τὰ ῥήματα μὲ τὰ ὀνόματα, ἀποτελεῖώνει κάποιο νόημα. Καὶ γι' αὐτὸ εἶπαμε, πῶς «λέει» κάτι καὶ δὲν ἀραδιάζει μόνον λέξεις καὶ ἔτσι τὸ σύμπλεγμα αὐτὸ τ' ὀνομάσαμε «λόγο».

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά.

XLVI. Ὑπαρχει «ψεύτικος λόγος». Ὅρισμός του.

ΞΕ. Ἔτσι λοιπόν, ὅπως τὰ πράματα, ποὺ ἄλλα συνταίριαζαν ἀναμεταξύ τους καὶ ἄλλα ὄχι, τὸ ἴδιο καὶ ἀπὸ τὰ σημάδια τῆς φωνῆς ἄλλα δὲ συνταίριαζου, ὅσα ὅμως ἂπ' αὐτὰ συνταίριαζου, σχηματίζουε λόγο.

ΘΕΑΙ. Συμφωνότατος.

ΞΕ. Πρόσεξε ὅμως καὶ τούτη βῶ τῇ λεπτομέρεια.

ΘΕΑΙ. Ποιά ;

ΞΕ. Ὁ λόγος, ὅταν πραγματικὰ εἶναι λόγος, ἀνάγκη πᾶσα νὰ εἶναι λόγος γιὰ κάτι καὶ εἶν' ἀδύνατο νὰ μὴ μιλάει γιὰ κάτι τι.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι εἶναι.

ΞΕ. Συνάμα ὅμως εἶν' ἀνάγκη νὰ ἔχει καὶ κάποια ὀριμένη ποιότητα ὁ λόγος ;

ΘΕΑΙ. Πῶς ὄχι ;

ΞΕ. Ἄς συγκεντρώσομε λοιπόν τώρα τὴν προσοχή μας στὸν ἑαυτὸ μας.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι πρέπει.

ΞΕ. Θὰ σοῦ πῶ λοιπόν τώρα ἐγὼ μιὰ πρόταση, ἀφοῦ ἐνώσω ἕνα πρᾶμα μὲ μιὰ πράξη, ὄνομα καὶ ῥῆμα. Καὶ σὺ θὰ μοῦ πεῖς γιὰ ποῖο πρᾶμα θὰ μιλάει αὐτὸς ὁ λόγος.

ΘΕΑΙ. Ὅσο μπορῶ, θὰ τὸ κάμω.

ΞΕ. «Ὁ Θεαίτητος κάθηται». Μὴν εἶναι τάχα μακρὸς ὁ λόγος μου ;

ΘΕΑΙ. Ὅχι, εἶναι σύντομος.

ΞΕ. Σὸν ἔργον δὴ φράζειν περὶ οὗ τ' ἐστὶ καὶ διου.

ΘΕΑΙ. Δῆλον οὖν περὶ ἐμοῦ τε καὶ ἐμῶς.

ΞΕ. Τί δὲ δὸδ' αὖ;

ΘΕΑΙ. Ποῖος;

ΞΕ. Θεαίτητος, ᾧ νῦν ἐγὼ διαλέγομαι, πέτεται.

ΘΕΑΙ. Καὶ τοῦτον οὐδ' ἂν εἰς ἄλλως εἰποι πλὴν ἐμὸν
τε καὶ περὶ ἐμοῦ.

ΞΕ. Ποῖον δὲ γέ τινα φαμεν ἀνγκαῖον ἕκαστον εἶναι
τῶν λόγων.

B ΘΕΑΙ. | Ναί.

ΞΕ. Τοῦτων δὴ ποῖον τινα ἕκαστον φατέον εἶναι;

ΘΕΑΙ. Τὸν μὲν ψευδῆ που, τὸν δὲ ἀληθῆ.

ΞΕ. Λέγει δὲ αὐτῶν ὁ μὲν ἀληθῆς τὰ ὄντα ὡς ἐστὶ
περὶ σοῦ.

ΘΕΑΙ. Τί μὴν;

ΞΕ. Ὅ δὲ δὴ ψευδῆς ἕτερα τῶν ὄντων.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τὰ μὴ ὄντ' ἄρα ὡς ὄντα λέγει.

ΘΕΑΙ. Σχεδόν.

ΞΕ. Ὅτιον δὲ γε ὄντα ἕτερα περὶ σοῦ. Πολλὰ μὲν γὰρ
ἔφαμεν ὄντα περὶ ἕκαστον εἶναι που, πολλὰ δὲ οὐκ ὄντα.

ΘΕΑΙ. Κοιμητῆ μὲν οὖν.

C | ΞΕ. Ὅν ὑστερον δὴ λόγον εἴρηκα περὶ σοῦ, πρῶ-
τον μὲν, ἐξ ὧν ὠρισάμεθα τί ποτ' ἐστὶ λόγος, ἀναγκαῖο-
ν αὐτὸν εἶναι τῶν βραχυτάτων εἶναι.

ΘΕΑΙ. Νῦν δὴ γοῦν ταύτη ξυνωμολογήσαμεν.

ΞΕ. Ἐπειτα δὲ γε τινός.

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

ΞΕ. Εἰ δὲ μὴ ἐστὶ σός, οὐκ ἄλλου γε οὐδενός.

ΘΕΑΙ. Πῶς γάρ;

ΞΕ. Μηδενός δὲ ὧν οὐδ' ἂν λόγος εἴη τὸ παράπαν·

ΞΕ. Δικῆ σου τώρα δουλεῖα νὰ μοῦ πεῖς γιὰ ποῖο πράμα
μιλάει καὶ σὲ ποῖον ἀναφέρεται.

ΘΕΑΙ. Εἶναι φανερό, πῶς μιλάει γιὰ μένα καὶ ἀναφέρε-
ται σὲ μένα.

ΞΕ. Καὶ τοῦτος ἐδῶ ὁ παρακατῶ;

ΘΕΑΙ. Ποιός;

ΞΕ. «Ὁ Θεαίτητος, ποῦ τώρα ἐγὼ τοῦ μιλάω, πετάει».

ΘΕΑΙ. Μὰ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ πεῖ τίποτ' ἄλλο, παρὰ
πῶς κι αὐτὸς ὁ λόγος εἶναι δικός μου καὶ μιλάει γιὰ μένα.

ΞΕ. Καὶ εἴχαμε πεῖ, πῶς ἀναγκαστικά κάθε λόγος ἔχει
κάποια ποιότητα;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ τί λογιῆς θὰ ποῦμε, πῶς εἶν' ὁ καθένας ἀπ' αὐ-
τοὺς τοὺς δύο;

ΘΕΑΙ. Μὰ μοῦ φαίνεται, πῶς ὁ ἕνας εἶναι ψεύτικος κι ὁ
ἄλλος ἀληθινός.

ΞΕ. Ἐκεῖνος λοιπόν, ποῦ εἶν' ἀληθινός, λέει γιὰ σένα
κεῖνα ποῦ εἶναι, ὅπως εἶναι.

ΘΕΑΙ. Τί ἄλλο βέβαια;

ΞΕ. Κι ὁ ψεύτικος λέει ἄλλ' ἀπὸ κεῖνα, ποῦ εἶναι.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Ἄρα λέει τὰ «μὴ ὄντα» γιὰ «ὄντα».

ΘΕΑΙ. Ἀπάνω κάτω.

ΞΕ. Λέει δηλαδὴ πράματα, ποῦ εἶναι «ὄντα», μὰ εἶναι
«ἄλλα» ἀπὸ κεῖνα, ποῦ εἶναι «ὄντα» σχετικὰ μὲ σένα. Γιατί,
καθὼς εἴπαμε, σχετικὰ μὲ κάθε πράμα πολλὰ εἶναι «ὄντα»
καὶ πολλὰ «μὴ ὄντα».

ΘΕΑΙ. Βεβαίως.

ΞΕ. Αὐτὴ λοιπὸν ἡ δευτέρα πρόταση, ποῦ εἶπα γιὰ σέ-
να, σύμφωνα μὲ τὸν ὀρισμό, ποῦ δώσαμε γιὰ τὸ τί εἶναι λό-
γος, εἶν' ἀνάγκη ἀπόλυτη πρῶτα πρῶτα νὰ εἶν' ἕνας ἀπὸ τοὺς
συντομότετους λόγους.

ΘΕΑΙ. Τώρα δὰ πρὶν λίγο μείναιμ' ἔτσι σύμφωνοι.

ΞΕ. Ἐπειτα εἶν' ἀνάγκη ἀπόλυτη νὰ μιλάει γιὰ κάποιον.

ΘΕΑΙ. Σωστά.

ΞΕ. Κι ἂν δὲ μιλάει γιὰ σένα, δὲ μιλάει βέβαια οὔτε
γιὰ κανέναν ἄλλον.

ΘΕΑΙ. Φυσικά.

ΞΕ. Κι ἂν δὲ μιλοῦσε γιὰ τίποτα, δὲ θὰ μπορούσε καν

ἀπεφήναμεν γὰρ οὐ τῶν ἀδυνάτων ἦν λόγον ὄντα μηδε-
νός εἶναι λόγον.

ΘΕΑΙ. Ὁρθότατα.

D ΕΕ. | Περί δὴ σοῦ λεγόμενα μέντοι θάτερα ὡς τὰ αὐτὰ
καὶ μὴ ὄντα ὡς ὄντα, παντάπασιν ὡς εἰκεν ἢ τοιαύτη
σύνθεσις ἔκ τε ῥημάτων γιγνομένη καὶ ὀνομάτων ὄντως τε
καὶ ἀληθῶς γίγνεσθαι λόγος ψευδής.

ΘΕΑΙ. Ἀληθέστατα μὲν οὖν.

XLVII. ΕΕ. Τί δὲ δὴ; Διάνοιά τε καὶ δόξα καὶ φαν-
τασία, μῶν οὐκ ἤδη δῆλον οὐ ταῦτα τὰ γένη ψευδῆ τε καὶ
ἀληθῆ πάνθ' ἡμῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐγγίγνεται;

ΘΕΑΙ. Πῶς;

E καὶ τί | διαφέρουσι ἐκαστα ἀλλήλων.
ΕΕ. Ὡδ' εἰσεὶ ῥῆον, ἂν πρῶτον λάβῃς, τί ποτ' ἐστὶ

ΘΕΑΙ. Δίδου μόνον.

ΕΕ. Οὐκοῦν διάνοια μὲν καὶ λόγος ταυτὸν' πλὴν δ'
μὲν ἐντὸς τῆς ψυχῆς πρὸς αὐτὴν διάλογος ἄνευ φωνῆς γι-
γνόμενος τοῦτ' αὐτὸ ἡμῖν ἐπωνομάσθη, διάνοια;

ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΕΕ. Τὸ δὲ γ' ἀπ' ἐκείνης δρεῦμα διὰ τοῦ στόματος ἰὸν
μετὰ φθόγγου κέκληται λόγος;

ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ.

ΕΕ. Καὶ μὴν ἐν λόγοις αὐτὸ ἴσμεν ὄν—

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον;

ΕΕ. Φάσιν τε καὶ ἀπόφασιν.

ΘΕΑΙ. Ἴσμεν.

264 ΕΕ. Ὅταν οὖν τοῦτο ἐν | ψυχῇ κατὰ διάνοιαν ἐγγί-

90. «Ὅντως τε καὶ ἀληθῶς λόγος ψευδής». Ὁ Πλάτωνας ἐπιδικᾷκει τὸν κομψὸν αὐτὸ συνδυασμὸν ἀπὸ ἀντιθέτων ἐνοιῶν γιὰ τὸ ἴδιον πράγμα. Πρβλ. καὶ «Θεαίτητος» (189 c/d) «τότε ὡς ἀληθῶς δοξάζει ψευδῆ» καὶ «σοὶ ἄρα τοῦ ἀληθῶς ψεύδους ἀντιλαβέσθαι».

91. Ὁ ὅρισμός τῆς «διάνοιας» καὶ τῆς «δόξης» δίνονται καὶ εὖ ἐν «Θεαίτητος» (189 e - 190 a). Ἡ «διάνοια» εἶναι «λόγος, ὃν αὐτὴ πρὸς

ὀλίγετα νά ᾖαι λόγος. Γιατί ἀποδείξαμε παραπάνω, πὼς εἶναι τῶν ἀδυνάτων, ἂν εἶναι λόγος, νά μὴ μιλάει γιὰ τίποτα.

ΘΕΑΙ. Πάρα πολὺ σωστά.

ΕΕ. Ἐνα σύμπλεγμα λοιπὸν καυωμένο ἀπὸ ῥήματα καὶ ὀνόματα, ποῦ θά ᾖεγε γιὰ σένα τὰ «διαφορετικὰ» γιὰ «ἔδεια» καὶ τὰ «μὴ ὄντα» γιὰ «ὄντα», ἔνα τέτιο σύμπλεγμα φαίνεται ὀλοκᾶθαρ, πὼς εἶναι οὐσιαστικὰ καὶ ἀληθινὰ ἔνας λόγος ψευτικὸς ὃο.

ΘΕΑΙ. Ἀληθινότατα

XLVIII. Ὑπάρχει ψευτικὴ σκέψη, ψευτικὴ κρίση,
ψευτικὴ παράσταση.

ΕΕ. Μὰ δὲ μοῦ λές: Ἄραγε ἢ «σκέψη» καὶ ἢ «κρίση» καὶ ἢ «παράσταση» δὲν εἶναι τάχα κιόλας φανερό, πὼς ὄλ' αὐτὰ τὰ γένη μποροῦν νά γεννηθοῦνε στὴν ψυχῇ μας καὶ ψευτικὰ καὶ ἀληθινὰ;

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΕΕ. Θὰ τὸ καταλάβεις καλύτερα, ἂν πρῶτα νιώσεις, τί ᾖαι τὸ καθεὶν ἀπ' αὐτὰ καὶ τί διαφορά ἔχουσε συναμετα-
ξύ τους.

ΘΕΑΙ. Φτάνει νά μοῦ τὸ πῆς

ΕΕ. Λοιπὸν πρῶτα πρῶτα ἢ σκέψη καὶ ὁ λόγος εἶναι τὸ ἴδιο πράγμα. Μὲ μόνη τῇ διαφορά, πὼς ὀνομάστηκε ἀπὸ μᾶς «σκέψη» ὁ διάλογος, ποῦ γίνεται μῆτα στὴν ψυχῇ μὲ τὸν ἑαυτὸ τῆς χωρὶς νά συμμετέχῃ ἢ φωνῇ δὲν εἶν' ἔτσι: ὃο

ΘΕΑΙ. Βεβηχίότατα.

ΕΕ. Κι ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά τὸ ρέμα, ποῦ βγαίν' ἀπὸ τὴν ψυχῇ καὶ περνάει ἀπὸ τὸ στόμα ἐνωμένο μὲ τὴ φωνῇ, αὐτὸ δὲν ἔχει ὀνομαστῆ «λόγος»;

ΘΕΑΙ. Ἀληθινὰ.

ΕΕ. Κι ἀκόμα ξέρουμε, πὼς μέσα στοὺς λόγους ὑπάρ-
χει καὶ τοῦτο δῶ...

ΘΕΑΙ. Ποῖο;

ΕΕ. Ἡ κατάφαση καὶ ἢ ἄρνηση.

ΘΕΑΙ. Τὸ ξέρουμε.

ΕΕ. Ὅταν λοιπὸν ἢ κατάφαση καὶ ἢ ἄρνηση γίνονται

αὐτὴν ἢ ψυχῇ διεξέρχεται περὶ ὧν ἂν ἀνοπῆ, «ὅταν δὲ ὀρίσασα, εἴ-
τε βραχύτερον εἶτε καὶ εἰσύτερον ἐπέλεσσα, τὸ αὐτὸ ἦδη φῆ καὶ μὴ
διετέλεξ, δόξαν ταῦτην τίθεμαι αὐτῆς».

γνηται μετὰ σιγῆς, πλὴν δόξης ἔχεις διτι προσείπης αὐτό ;
ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς ;

ΞΕ. Τί δ' εἴταν μὴ καθ' αὐτὴν ἀλλὰ δι' αἰσθήσεως
παρῆ τινι τὸ τοιοῦτον αὐ πάθος, ἄρ' οἷόν τε θερῶς εἰπεῖν
ἑτερόν τι πλὴν φαντασίαν ;

ΘΕΑΙ. Οὐδέν.

ΞΕ. Οὐκοῦν ἐπέπερο λόγος ἀληθῆς ἦν καὶ ψευδῆς, τού-
των δ' ἐφάνη διάνοια μὲν αὐτῆς πρὸς ἑαυτὴν ψυχῆς διά-
B λογος, δόξα δὲ διανοίας ἀποτελεῦται, φαίνεται δὲ ὁ | λέ-
γομεν σύμμιξις αἰσθήσεως καὶ δόξης, ἀνάγκη δὴ καὶ τού-
των τῷ λόγῳ συγγενῶν ὄντων ψευδῆ τε αὐτῶν ἕνια καὶ
ἐνίοτε εἶναι.

ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὐ ;

ΞΕ. Κατανοεῖς οὖν διτι πρότερον εὐρέθη ψευδῆς δόξα
καὶ λόγος, ἢ κατὰ τὴν προσδοκίαν ἦν ἐφοβήθημεν ἄρτι,
μὴ παντάπασιν ἀνήνυτον ἔργον ἐπιβαλλοίμεθα ζητοῦντες
αὐτό ;

ΘΕΑΙ. Κατανοῶ.

XLVIII. ΞΕ. Μὴ τοίνυν μηδ' εἰς τὰ λοιπὰ ἀθυμῶ-
C μεν. Ἐπειδὴ γὰρ πέφανται ταῦτα, τῶν | ἔμπροσθεν ἀνα-
μνησθῶμεν κατ' εἶδη διαιρέσεων.

ΘΕΑΙ. Ποίων δὴ ;

ΞΕ. Διειλόμεθα τῆς εἰδωλοποιικῆς εἶδη δύο, τὴν μὲν
εἰκαστικὴν, τὴν δὲ φανταστικὴν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ τὸν σοφιστὴν εἶπομεν ὡς ἀποροῦμεν εἰς ὀπο-
τέραν θήσομεν.

ΘΕΑΙ. Ἦν ταῦτα.

ΞΕ. Καὶ τοῦθ' ἡμῶν ἀποροῦμένων ἔτι μείζων κατε-

μέσα στὴν ψυχὴ μὲ τὴ σκέψη σιωπηλά, πῶς ἀλλιῶς μορφεῖς
νὰ τ' ὀνομάσεις αὐτὸ παρὰ «κρίση» ;

ΘΕΑΙ. Ἄμ' πῶς ἀλλιῶς ;

ΞΕ. Κι εἴταν πάλι αὐτὴ ἢ ψυχικὴ ἐνέργεια δὲ γίνεται
μόνη τῆς, παρὰ μὲ τὴ μεσολάβηση κάποιας ἀίστησης, ἀρα-
γες μορφοῦμε νὰ τὴν ὀνομάσουμε σωστὰ μ' ἀλλ' ὄνομα ἐχτός
ἀπὸ «παράσταση» ;⁹²

ΘΕΑΙ. Μὲ κανέν' ἄλλο.

ΞΕ. Ἄφου λοιπὸν δεχτήκαμε, πῶς ὁ «λόγος» εἶν' ἀλη-
θινὸς καὶ ψεύτικος κι ἀπὸ τ' ἄλλα ψυχικὰ φαινόμενα ἢ
«σκέψη» φανερώθηκε, πῶς εἶναι διάλογος τῆς ψυχῆς μὲ τὸν
ἑαυτὸ τῆς καὶ ἢ «κρίση» τῆς σκέψης τ' ἀποτελείωμα, κι
αὐτὸ πού λέμε «παράσταση» κατ' ἀνάμειχτο ἀπὸ ἀίστησης
καὶ κρίσης, ἀφου λοιπὸν ὅλ' αὐτὰ εἶναι συγγενικά μὲ τὸ λό-
γο, κατανάγκη μερικά ἀπ' αὐτὰ καὶ κάποτε θὰ εἶναι ψεύ-
τικα.

ΘΕΑΙ. Πῶς δχι ;

ΞΕ. Καταλαβαίνεις λοιπὸν τώρα, πῶς βρήκαμε τὴν ψεύ-
τικὴ γνώμη καὶ τὸν ψεύτικο λόγὸ πολὺ πρωτύτερ' ἀπ' ἔ τι
περιμέναμε, εἴταν εἴχαμε φοβηθεῖ πρὶν λίγο μὴν τυχόν μ' αὐ-
τῇ τὴν ἀναζήτησιν καταπαστήκαμ' ἕνα ὀλότελ' ἀκατόρθωτο
ἔργο ;

ΘΕΑΙ. Τὸ καταλαβαίνω.

XLVIII. Ὑπάρχει ἄρα τέχνη ἀπατητικὴ. Ξαναγουρισμὸς
στὴ διαίρεση τῶν τεχνῶν. Διχοτομία
τῆς παραγωγικῆς τέχνης.

ΞΕ. Ἄς μὴν ἀπελπίζομαστε λοιπὸν καὶ γιὰ τὰ ἐπίλοιπα.
Κι ἀφου ξεκαθαρίσαμε τὰ τελευτα' αὐτὰ ζητήματα, ἄς ἐκ-
ναθυμηθοῦμε τοὺς χωρισμοὺς σὲ εἶδη, πού κάναμε πρωτύτερα.

ΘΕΑΙ. Ποιοὺς ἀπ' ὧλων ;

ΞΕ. Εἴχαμε χωρίσει τὴν εἰδωλοποιητικὴν τέχνην σὲ δύο
εἶδη, τὴν ἀπεικονιστικὴν καὶ τὴ φαντασμα-
τοπλαστικὴν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ εἶπαμε, πῶς ἀποροῦμε σὲ ποιὰν ἀπὸ τῆς δυο
νὰ τοποθετήσομε τὸ σοφιστῆ.

ΘΕΑΙ. Ἔτο' εἶτανε.

ΞΕ. Κι ἐνῷ βρισκόμαστε σὲ τούτῃ τὴν ἀπορία, μᾶς κυ-

92. Στὸ «Φίληθο» (38 b - 39 c) ἐξηγεῖ ὁ Πλάτωνας ἀναλυτικότερα
καὶ μ' ἕνα συγκεκριμένο παράδειγμα, πῶς ἢ ἀίστηση συναρτάται μὲ
τὴ σκέψη γιὰ νὰ δημιουργηθεῖ ἢ παράσταση (φαντασία).

χύθη σκοτοδινία, φανέντος τοῦ λόγου τοῦ πᾶσιν ἀμφισβη-
τοῦντος, ὡς οὔτε εἰκὼν οὔτε εἰδῶλον οὔτε φάντασμα εἶη τὸ
D παρῆπαν οὐδὲν | διὰ τὸ μηδαμῶς μηδέποτε ἠθαιμοῦ ψευ-
δος εἶναι.

ΘΕΑΙ. Λέγεις ἀληθῆ.

ΞΕ. Νῦν δέ γ' ἐπειδὴ πέφανται μὲν λόγος, πέφανται
δ' οὖσα δόξα ψευδής, ἐγχορεῖ δὴ μιμήματα τῶν διῶν εἶ-
ναι καὶ τέχνην ἐκ ταύτης γίνεσθαι τῆς διαθέσεως ἀπα-
τηρικῆν.

ΘΕΑΙ. Ἐγχορεῖ.

ΞΕ. Καὶ μὴν δι' ἣν ὁ σοφιστὴς τούτων πότερον, διω-
μολογημένον ἡμῖν ἐν τοῖς πρόσθεν ἦν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

E ΞΕ. Πάλιν τοῖνυν ἐπιχειροῦμεν, σχίζοντες διχῆ τὸ | προ-
τεθὲν γένος, πορευέσθαι κατὰ τοῦπι δεξιὰ ἀεὶ μέρος τοῦ
τιμηθέντος, ἐχόμενοι τῆς τοῦ σοφιστοῦ κοινωνίας, ἕως ἂν
αὐτοῦ τὰ κοινὰ πάντα περιελόντες, τὴν οἰκείαν λιπόντες
265 φῶσιν ἐπιδειξόμεν μάλιστα μὲν ἡμῖν αὐτοῖς, ἔπειτα δέ | καὶ
τοῖς ἐγγυτάτω γένει τῆς τοιαύτης μεθόδου πεφυκόσιν.

ΘΕΑΙ. Ὁρθῶς.

ΞΕ. Οὐκοῦν τότε μὲν ἠρχόμεθα ποιητικῆν καὶ κητι-
κὴν τέχνην διαιροῦμενοι;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ τῆς κητικῆς ἐν θηρευτικῇ καὶ ἀγωνίᾳ καὶ
ἐμπορικῇ καὶ τισιν ἐν τοιοῦτοις εἰδεσιν ἐφανατάζεθ' ἡμῖν;
ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΞΕ. Νῦν δέ γ' ἐπειδὴ μιμητικὴ περιείληφεν αὐτὸν τέ-
χνην, δῆλον ὡς αὐτὴν τὴν ποιητικὴν δίχα διαιρεῖτόν πρῶ-
B τήν. Ἡ γάρ που μίμησις | ποιήσις τίς ἐστίν, εἰδῶλων μὲν-
τοι, φασμέν, ἀλλ' οὐκ αὐτῶν ἐκάστων ἢ γάρ.

93. Γιὰ τὴ διχοτομικὴ διαίρεση καὶ τοὺς κανόνες τῆς βλέπε τὴν
Εἰσαγωγή κεφ. Δ'.

ῤεῖψεν ἀκόμη μεγαλύτερη παραζάλη, ἔταν ξεφύτρωσε στὴ
μέση τὸ ἐπιχείρημα, ποὺ διαμρισηθεῖ ἀπέναντι σ' ἔλως,
πὼς δὲν ὑπάρχει καν ἔλως διόλου μήτε εἰκόνα, μήτε ὁμοίω-
μα, μήτε φαινομενικὴ παράσταση, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει που-
θενά. ποτὲ καὶ μὲ κανέναν τρόπο ψέμα.

ΘΕΑΙ. Ἀλήθεια λές.

ΞΕ. Τώρα ἔμως, ἀφοῦ ἔγινε πιὰ φανερό, πὼς ὑπάρχει
ψεύτικος λόγος καὶ ψεύτικη κρίση, μπορεῖ βέβαια νὰ ὑπάρ-
χουσε καὶ «ἀπομιμήματα» τῶν «δῶτων» κι ἀπὸ τὴ διάθεση
νὰ τὰ δημιουργήσει κανεὶς νὰ γεννιέται μιὰ τ ἔ χ ν ἠ ἀ π α -
τ ἣ τ ι κ ἦ.

ΘΕΑΙ. Μπορεῖ.

ΞΕ. Καὶ πρωτύτερα εἶχαμε συμφωνήσει ἀκόμη, πὼς ὁ
σοφιστὴς σίγουρα εἶναι μέσα σὲ κάποιο ἀπ' αὐτὰ τὰ εἶδη.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Ἄς δοκιμάσουμε λοιπὸν καὶ πάλι σκίζοντας στα
δυσὸ τὸ κάθε γένος νὰ προχωροῦμε πάντα κατὰ τὸ δεξιὸ μέρος
τοῦ σκιασμένου⁹³, παρακολουθώντας τὸ τι ἔχουμε κοινὸ μὲ
τὸ σοφιστὴ, ὥσπου νὰ τοῦ ἀφαιρέσουμε⁹⁴ ἔλα τὰ γνωρίσματα,
ποὺ ἔχει κοινὰ μὲ τ' ἄλλα εἶδη, καὶ νὰ τοῦ ἀφήσουμε μόνο
ἐκεῖνο, ποὺ κάνει τὴ δική του ἰδιαίτερη φύση. Κι ἔτσι
νὰ δεῖξουμε τι ν' ὁ σοφιστὴς, πρῶτα πρῶτα σ' ἑμᾶς τοὺς
Ἱδίους κι ἔπειτα καὶ σ' ἐκείνους, ποὺ στέκονται ἀπὸ φυσί-
κοῦ τους πάρα πολὺ κοντὰ σὲ τούτη τὴ μέθοδο.

ΘΕΑΙ. Σωστά.

ΞΕ. Τότες λοιπὸν δὲν εἶχαμ' ἀρχίσει διχοτομώντας τὴν
τέχνην σὲ π α ρ α γ ω γ ἠ κ ἦ καὶ ἀ π ο χ ἣ τ ἣ τ ι κ ἦ;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ ὁ σοφιστὴς δὲ μᾶς παρουσιαζόταν ὁλοένα μέσα
στὴν κυνηγετικὴ καὶ στὴν ἀγωνιστικὴ καὶ στὴν ἐμπορικὴ
καὶ σὲ κάτι τέτια εἶδη ἀπὸ τὴν ἀποχτητικὴ τέχνην;

ΘΕΑΙ. Βεβαίως.

ΞΕ. Τώρα ἔμως, ποὺ εἶδαμε, πὼς ἡ μιμητικὴ τὸν περι-
έχει τέχνην, φανερό εἶναι, πὼς πρέπει νὰ διαιρέσουμε πρῶτα
πρῶτα τὴν παραγωγικὴ τέχνην⁹⁴. Γιατί, ἂ δὲ γελιέμαι, ἡ
μίμησις εἶν' ἕνα εἶδος παραγωγῆς, ποὺ ἔμως, καθὼς λέμε,
παράγει ὁμοιώματα καὶ ἔχι τὰ ἴδια πράγματα. Δὲν εἶν' ἔτσι;

94. Ἡ διαίρεση λοιπὸν ἀρχίζει τώρα ἀπὸ τὸ μέρος τῶν τεχνῶν,
ποὺ εἶχε μείνει ἀδιαίρετο, ἐπὶ ἀπὸ τίς παραγωγικὲς τέχνες.

ΘΕΑΙ. Παντάσσι μὲν οὖν.

ΞΕ. Ποιητικῆς δὴ πρῶτον δύο ἔστω μέρη.

ΘΕΑΙ. Ποίω;

ΞΕ. Τὸ μὲν θεῖον, τὸ δ' ἀνθρώπινον.

ΘΕΑΙ. Οὐπω μεμάθηκα.

XLIX. ΞΕ. Ποιητικὴν, εἶπερ μεμνήμεθα τὰ κατ' ἀρχὰς λεχθέντα, πᾶσαν ἔφαμεν εἶναι δύνωμιν, ἥτις ἦν αἰτία γίνηται τοῖς μὴ πρότερον οὖσιν ὑστερον γίνεσθαι.

ΘΕΑΙ. Μεμνήμεθα.

C ΞΕ. Ζῶα δὴ | πάντα θνητὰ καὶ φυτό, ὅσα τ' ἐπὶ γῆς εἰς αἰπεριώτων καὶ ζιζῶν φύεται καὶ ὅσα ἀνρυχὰ ἐν γῆ ξυνίσταται σώματα τηκτὰ καὶ ἀτηκτα, μῶν ἄλλον τινὸς ἢ θεοῦ δημιουργοῦντος φήσομεν ὑστερον γίνεσθαι πρότερον οὐκ ὄντα; Ἡ τῶ τῶν πολλῶν δόγματι καὶ δῆμαι χρώμενοι—

ΘΕΑΙ. Ποίω;

ΞΕ. Τῶ τὴν φύσιν αὐτὰ γενᾶν ἀπὸ τίνος αἰτίας αὐτοῦιτης καὶ ἄνευ διανοίας φουούσης, ἢ μετὰ λόγον τε καὶ ἐπισημῆς θείας ἀπὸ θεοῦ γυγομένης;

D ΞΕ. Ἐγὼ | μὲν ἴσως διὰ τὴν ἡλικίαν πολλάκις ἀμφότερα μεταδοξάζω· νῦν μὴν βλέπω εἰς σέ καὶ ὑπολαμβάνων οἶεσθαί σε κατὰ γε θεὸν αὐτὰ γίνεσθαι, ταύτη καὶ αὐτὸς νενομίκα.

ΞΕ. Καλῶς γε, ὦ Θεαίτητε· καὶ εἰ μὲν γέ σε ἡγοῦμεθα τῶν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἄλλως πως δοξαζόντων εἶναι, ἔν ἂν τῶ λόγῳ μετὰ πειθοῦς ἀναγκαίως ἐπεχειροῦμεν ποιεῖν ὁμολογεῖν· ἐπειδὴ δέ σου καταμανθάνω τὴν φύσιν, ὅτι καὶ

95. Βλ. παραπάνω (219 b). Ἐξω δίνεται ὁ πραγματικὸς ὀρισμὸς τῆς «ποιητικῆς».

96. Ὁ Πλάτωνας ἀποκρούει ἔντονα τὴς θεωρίας, ποὺ ἀρνιούνται τὴ δημιουργία καὶ διακυβέρνηση τοῦ κόσμου ἀπὸ θεϊκῆς διάνοια, ποὺ ἐνεργεῖ «μετὰ λόγου καὶ ἐπιστήμης θείας», καὶ σὺ Φίληβο (28 d/e)

ΘΕΑΙ. Ἔστο· εἶναι χωρὶς ἄλλο.

ΞΕ. Τὴν παραγωγικὴν λοιπὸν ἄς τὴ διαιρέσομε πρῶτα σὲ δύο μέρη.

ΘΕΑΙ. Ποιά;

ΞΕ. Τὸ ἕνα θ ε ἶ κ ὸ καὶ τ' ἄλλο ἀ ν θ ρ ῶ π ι ν ο .

ΘΕΑΙ. Δὲν τὸ καταλαβαίω ἀκόμη.

XLIX, L, LI, LII. Ἡ διχοτόμηση τῆς παραγωγικῆς τέχνης ὀδηγεῖ στὸν τελειωτικὸν ὀρισμὸν τοῦ σοφιστῆ.

ΞΕ. Ἄν θυμάσαι, ὅσα εἶπαμε στὴν ἀρχή, ὀνομάσαμε παραγωγικὴ κάθε δύναμη, ποὺ γίνετ' αἰτία ἢ ἀρχίσουν νὰ ὑπάρχουν ἀπὸ μιὰ στιγμή καὶ ἔπειτα πράγματα, ποὺ πρὶν δὲν εἶταν⁹⁵.

ΘΕΑΙ. Θυμάμαι.

ΞΕ. Ἐ! λοιπὸν! Ὅλα τὰ θνητὰ ζῶα καὶ ἀκόμη καὶ τὰ φυτὰ, ὅσα φυτρῶνουν ἀπάνω στὴ γῆ ἀπὸ σπόρους ἢ ἀπὸ ρίζες καὶ ὅσ' ἄψυχα σώματα συνθέτονται μέσα στὴ γῆ, ποὺ εἶτε λιώνουν, εἶτε δὲ λιώνουν, ἀραγεὺς θὰ ποῦμε, πῶς ἄλλοις κανεῖς ἢ ὁ θεὸς τὰ δημιουργεῖ καὶ τὰ κάνει νὰ ὑπάρχουν ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα, ἐνώ πρὶν δὲν εἶταν; Ἡ ἂα μεταχειριστοῦμε τὴ λαϊκὴ δοξασία καὶ τὰ λαϊκὰ λόγια...

ΘΕΑΙ. Ποιά;

ΞΕ. Πῶς τὰ γεννάει τάχα ἢ φύση ἀπὸ κάποια αἰτία, ποὺ ἐνεργεῖ ἀπὸ μόνη τῆς καὶ δημιουργεῖ χωρὶς λογικό; ἢ μὲ λογικό καὶ θεϊκὴν ἐπιστήμη, ποὺ προέρχετ' ἀπὸ τὸ θεό;⁹⁶

ΘΕΑΙ. Ἐγὼ, ἴσως ἐξ αἰτίας τὴν ἡλικία μου, πολλὰς φορὰς μεταλλάζω τίς δὴ αὐτὰς γῶμες. Τώρα ὅμως βλέποντας ἐσένα καὶ ὑποθέτοντας, τώρα σοῦ φρονεῖς, πῶς κάποιος θεὸς τὰ δημιουργεῖ ὄλ' αὐτὰ, ἔτσι δέχομαι καὶ γῶ.

ΞΕ. Πολλὸ καλὰ κάνεις, Θεαίτητε. Κι ἂν βέβαια σὲ θεωροῦσα ἕναν ἀπὸ κείνους, ποὺ ἀργότερα θὰ ἔχουε διαφορετικὴ γνώμη, θὰ προσκαθοῦσα τώρα μετ' ἐσὲ τὴ συζήτηση νὰ σὲ κάμω νὰ συμφωνήσεις μαζί μου μετὰ πειθαναγκαστικὰ ἐπιχειρήματα. Τώρα ὅμως, ἐπειδὴ νιώθω καλὰ τὸ χαραχτήρα σου

«Πότερον, ὦ Πρώταρχε, τὰ ζῦμπαντα καὶ τότε τὸ καλούμενον βλον ἐπιτροπεύειν φῶμεν τὴν τοῦ ἀλόγου καὶ εἰκῆ δύναμιν καὶ τὸ δηπ ἔνυον, ἢ τάναντια, καθάπερ ὁ πρόσθεν ἡμῶν ἔλεγον, νοῦν καὶ φρόνησιν· ἢ τινια θεομαστῆν συντάττουσαν διακυβερνᾶν;» καὶ στοὺς «Νόμους» (888 e - 889 c).

Ε ἄνευ τῶν παρ' ἡμῶν λόγων αὐτὴ | πρόσσειν ἐφ' ἄπερ νῦν ἔλκεσθαι φῆς, ἐάσω· χρόνος γὰρ ἐκ περιτοῦ γίγνεται ἄν· ἀλλὰ θήσω τὰ μὲν φύσει λεγόμενα ποιῆσθαι θεῖα τέχνη, τὰ δ' ἐκ τούτων ὑπ' ἀνθρώπων ξυνοιαίμενα ἀνθρωπίνῃ, καὶ κατὰ τοῦτον δὴ τὸν λόγον δύο ποιητικῆς γένη, τὸ μὲν ἀνθρώπινον εἶναι, τὸ δὲ θεῖον.

ΘΕΑΙ. Ὁρθῶς.

ΞΕ. Τέμνε δὴ δυοῖν οὐσαιν δίχα ἑκατέραν αὐδης.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

266 ΞΕ. Οἶον | τότε μὲν κατὰ πλάτος τέμνων τὴν ποιητικὴν πᾶσαν, νῦν δὲ αὐτὴ κατὰ μῆκος.

ΘΕΑΙ. Τετμήσθω.

ΞΕ. Τέτταρα μὴν αὐτῆς οὕτω τὰ πάντα μέρη γίγνεται, δύο μὲν τὰ πρὸς ἡμῶν, ἀνθρώπεια, δύο δ' αὐτὰ πρὸς θεῶν, θεῖα.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τὰ δὲ γ' ὡς ἐτέρως αὐτὴ διηρημένα, μέρος μὲν ἐν ἄφ' ἑκατέρας τῆς μερίδος αὐτοποιητικόν, τὸ δ' ὑπολοίπου σχεδὸν μάλιστ' ἄν λεγοίσθην εἰδωλοποιικῶ· καὶ κατὰ ταῦτα δὴ πάλιν ἡ ποιητικὴ διχῆ διαιρεῖται.

Β ΘΕΑΙ. Λέγε | ὅση ἑκατέρα αὐδης.

Λ. ΞΕ. Ἡμεῖς μὲν που καὶ ἰάλλα ζῶα καὶ ἐξ ὧν τὰ πεφυκότε ἔστί, πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ τὰ τούτων ἀδελφά, θεοῦ γενήματα πάντα ἴσμεν αὐτὰ ἀπειρασμένα ἕκαστα· ἢ πῶς;

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

ΞΕ. Τούτων δὲ γε ἑκάστων εἰδωλα, ἀλλ' οὐκ αὐτὰ παρέπεται, δαιμονία καὶ ταῦτα μηχανῆ γεγονότα.

ΘΕΑΙ. Ποῖα;

ΞΕ. Τὰ τε ἐν τοῖς ὕπνοις καὶ ὅσα μεθ' ἡμέραν φαντά-

καὶ ξέρω, πῶς καὶ χωρὶς τὰ δικὰ μου ἐπιχειρήματα μόνος σου βαδίζεις πρὸς ἐκεῖνα, ἔπου τώρα λές, πῶς ἐγὼ σὲ τραβῶ. θὰ τ' ἀφήσω αὐτὸ κατὰ μέρος, γιὰτὶ θὰ ἴτανε περιττὴ σπατάλη καιροῦ. θὰ θέσω λοιπὸν γιὰ βᾶση, πῶς ὅσα λέμε, πῶς γίνονται ἀπὸ τῆ φύση, δημιουργιοῦντ' ἀπὸ τέχνης θεϊκῆ, καὶ ὅσα πάλι συνθέτουντ' ἀπ' ἀνθρώπους, δημιουργιοῦντ' ἀπὸ τέχνην ἀνθρωπίνην, καὶ σύμφωνα μ' αὐτὴ τῆ βᾶση θὰ δεχτοῦμε, πῶς τὰ γένη τῆς παραγωγικῆς τέχνης εἶναι δύο, τὸ ἐν' ἀνθρώπινον καὶ τ' ἄλλο θεϊκόν.

ΘΕΑΙ. Σωστά.

ΞΕ. Χώρισε λοιπὸν τώρα πάλι σὲ δυὸ τὴν καθεμιᾶν ἀπ' αὐτῆς τῆς δυὸ τέχνης.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Νά! ὅπως χώρισες τότε τὴν παραγωγικὴν τέχνην τοῦ φάρδους, χωρῖσέ τινε τώρα πάλι τοῦ μάχρους.

ΘΕΑΙ. Ἄς ποῦμε, πῶς χωρίστηκε.

ΞΕ. Ἔτσι λοιπὸν τὰ μέρη τῆς γίνονται τέσσερα τὸ ὅλο, δυὸ τὰ ἀπὸ μέρους μας, ἀνθρώπινα, καὶ δυὸ τ' ἀπὸ μέρους τῶν θεῶν, θεϊκά.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Αὐτὰ πάλι τὰ τέσσερα μέρη σύμφωνα μ' ἄλλη διαίρεση, ποὺ εἶχανε κάμει, θὰ μπορούσανε νὰ ὀνομαστοῦν ἕνα μέρος ἀπὸ κάθε μερίδα παραγωγικῶ, καὶ τ' ἄλλα δύο, ποὺ μένουσιν, θὰ μπορούσανε σχεδὸν ἀκριβέστατα νὰ ὀνομαστοῦν ὁμοιωματα παραγωγικῶ. Καὶ πάλι λοιπὸν με τοῦτο τὸν τρόπο ἡ παραγωγικὴ τέχνη χωρίζεται σὲ δύο.

ΘΕΑΙ. Γιὰ ἐξήγησέ μου, μὲ ποῖον τρόπο γίνεται αὐτὴ ἡ διχοτόμηση;

Λ. ΞΕ. Νά πῶς! Ἡμεῖς βέβαια καὶ τ' ἄλλα ζῶα καὶ τὰ στοιχεῖα, ποὺ συνθέτουν ἔλα τὰ φυσικὰ πράγματα, δηλαδὴ ἢ φωτιά, τὸ νερὸ καὶ τὰ παρόμοια. Ὁλ' αὐτὰ, ξέρουμε πῶς εἶναι δημιουργήματα ἐργασμένα ἀπὸ τὸ θεὸ τὸ καθένα. Ἡ τί νομίζεις;

ΘΕΑΙ. Ἔστο εἶναι.

ΞΕ. Ὅλα ἕμως αὐτὰ τὰ παρακολουθοῦν ὁμοιώματα, ποὺ δὲν εἶναι τὰ ἴδια τὰ πράγματα, δημιουργημένα ὥστὸσον ἀπὸ κάποια θεϊκὴν ἐπινόησιν καὶ αὐτὰ.

ΘΕΑΙ. Τί ὁμοιώματα;

ΞΕ. Νά! ἐκεῖνα, ποὺ βλέπουμε στὸν ὕπνο μας, καὶ κει-

σματα αὐτοφυῆ λέγεται, σκιά μὲν διὰ ἐν τῷ πυρὶ σκότος ἐγγίγνεται, | διπλοῦν δὲ ἤνικ' ἂν φῶς οἰκεῖόν τε καὶ ἀλλότριον περὶ τὰ λαμπρὰ καὶ λεία εἰς ἐν ξυνηλθὸν τῆς ἐμπροσθεν εἰσθυσίας ὄψεως ἐναντίαν αἰσθησὶν παρέχον εἶδος ἀπειράζηται.

ΘΕΑΙ. Δύο γὰρ οὖν ἔστι ταῦτα θείας ἔργα ποιήσεις, αὐτὸ τε καὶ τὸ παρακολουθῶν εἰδωλον ἐκάστω.

ΞΕ. Τί δὲ τὴν ἡμετέραν τέχνην; Ἄρ' οὐκ αὐτὴν μὲν οἰκίαν οἰκοδομικὴν φήσομεν ποιεῖν, γραφικὴν δὲ τιν' ἑτέραν, οἶον ὄναρ ἀνθρώπινον ἐργηγοροῖσιν ἀπειρασμένην;

D ΘΕΑΙ. | Πάνυ μὲν οὖν.

ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ τὰλλα οὕτω κατὰ δύο διαιτὰ ἔργα τῆς ἡμετέρας αὐ ποιητικῆς πράξεως, τὸ μὲν αὐτὸ, φαμέν, αὐτογραφικὴ, τὸ δὲ εἰδωλον εἰδωλοποιικὴ.

ΘΕΑΙ. Νῦν μᾶλλον ἔμαθον, καὶ τίημι δύο διχῆ ποιητικῆς εἶδη θείας μὲν καὶ ἀνθρώπινον κατὰ θάτερον τιμήμα, κατὰ δὲ θάτερον τὸ μὲν αὐτῶν ὄν, τὸ δὲ ὁμοιωμάτων τιμῶν γέννημα.

ΛΙ. ΞΕ. Τῆς τοίνυν εἰδωλοποιικῆς ἀναμνησθῶμεν ὅτι τὸ μὲν εἰκαστικόν, τὸ δὲ φανταστικόν ἐμμελεον εἶναι γένος, Εἰ τὸ | ψεῦδος ὄντω; ὄν ψεῦδος καὶ τῶν ὄντων ἔν τι φανείη πεφυκόσ.

ΘΕΑΙ. Ἦν γὰρ οὖν.

ΞΕ. Οὐκοῦν ἐφάνη τε καὶ διὰ ταῦτα δὴ καταριθμήσομεν αὐτῶν νῦν ἀναμνησθητέως εἶδη δύο;

ΘΕΑΙ. Ναί.

267 ΞΕ. Τὸ τοίνυν φανταστικόν αὐθις | διορίζομεν δίχα.

ΘΕΑΙ. Πῆ;

ΞΕ. Τὸ μὲν δι' ὀργάνων γινόμενον, τὸ δὲ αὐτοῦ παρῆχοντος ἑαυτὸν ὄργανον τοῦ ποιούτουσ τὸ φάντασμα.

97. Τὰ εἰδωλα, ποὺ σχηματίζονται μέσα στὰ νερά καὶ τῆς γυαλιτερῆς ἐπιφάνειας, δεῖχνουν ἢ τὸ δεξιὰ ἀριστερὰ καὶ τ' ἀνάποδο ἢ ἀναποδογυρισμένα τ' ἀντικείμενα, ποὺ κἀθρεφίζονται. Πρβλ. καὶ «Θαλίητα» (193 e/d) καὶ «Γίμαιο» (46 a/c).

να, ποὺ γεννιοῦνται μόνα τους, νὰ ποῦμε, τὴν ἡμέρα, λογουχάρῳ ἢ σκιά, ποὺ γεννιέται, ὅταν στὴ φωτιά προστεθεῖ σκότ'αδι ἢ ὅταν στὰ λαμπρὰ καὶ γυαλιστερὰ σώματα συγκεντρώνεται στὸ ἴδιο σημεῖο διπλὸ φῶς, τὸ δικό τους καὶ ξένο, καὶ δημιουργεῖ μιὰν εἰκόνα, ποὺ γεννάει ἐντύπωση ἀντίστροφη ἀπὸ τὴν πρὶν συνηθ.σμένη ὄψη τῶν πραγμάτων⁹⁷.

ΘΕΑΙ. Ἀληθινὰ λοιπὸν ἔχουμε δύο λογικῶν ἔργα τῆς θεϊκῆς δημιουργίας, τὸ ἴδιο τὸ πρᾶμα καὶ τ' ὁμοίωμα, ποὺ παρακολουθεῖ τὸ κάθε πρᾶμα.

ΞΕ. Ἀμὲν γιὰ τὴ δική μας τὴν τέχνη, τὴν ἀνθρώπινη; Ἄραγε; δὲ θὰ ποῦμε, πὼς κατασκευάζει ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά ἕνα πραγματικὸ σπῆτι μὲ τὴν οἰκοδομικὴ καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά ἕν' ἄλλο σπῆτι μὲ τὴ ζωγραφικὴ, καμωμένο σὰν ἕνα εἶδος ὄνειρο ἀνθρώπινον γιὰ ζυπηνητούσ;

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά.

ΞΕ. Ἔτσι λοιπὸν διπλὰ εἶναι καὶ ἔλα τ' ἄλλα ἔργα τῆς δικτῆς μας παραγωγικῆς ἐνέργειας σὲ δύο σειρές, ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, νὰ ποῦμε, τὸ ἴδιο τὸ πρᾶμα μὲ τὴν πραγματο-παραγωγικὴ τέχνη καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά τ' ὁμοίωμα μὲ τὴν ὁμοιωματοπαραγωγικὴ.

ΘΕΑΙ. Τώρα κατάλαβα καλύτερα καὶ δέχομαι πὼς τὰ εἶδη τῆς παραγωγικῆς τέχνης εἶναι δύο χωρισμένα τὸ καθένα σὲ δύο. Ἀπὸ τὴ μιὰ εἶναι θεϊκὴ καὶ ἀνθρώπινη καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη καθεμιὰ ἢ δημιουργεῖ πρᾶματα, ἢ γεννάει κάποια ὁμοιώματα.

ΛΙ. ΞΕ. Ἄς θυμηθοῦμε λοιπὸν τώρα, πὼς ἢ ὁμοιωματοπαραγωγικὴ τέχνη θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχει δύο γένη. τὸ ἕνα τὸ εἰκονιστικὸ καὶ τ' ἄλλο τὸ φαντασματοπλαστικὸ, ἂν ἤθελεν ἀποδειχτεῖ, πὼς τὸ ψέμα ὑπάρχει πραγματικὰ σὰν ψέμα καὶ εἶν' ἀπὸ τὴ φύση του ἕν' ἀπὸ τὰ ὄντα.

ΘΕΑΙ. Ναί! Ἔτσι τὸ ἔχουμε πεί.

ΞΕ. Αὐτὸ λοιπὸν δὲν ἀποδείχτηκε ... ἔτσι δὲ θὰ μὲ λογαριάσομε τὴρ' αὐτὰ γιὰ δύο εἶδη ἀναμνησθητέα;

ΘΕΑΙ. Βέβαια.

ΞΕ. Ἄς χωρίσομε λοιπὸν πάλι σὲ δύο τὸ φαντασματοπλαστικὸ εἶδος.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά ἐκεῖνο, ποὺ γίνονται μ' ὄργανα, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά ὅταν ἐκεῖνος, ποὺ δημιουργεῖ τὸ φαινομενικὸν ὁμοίωμα, χρησιμοποιεῖ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτοῦ γιὰ ὄργανο.

ΘΕΑΙ. Πῶς φῆς ;

ΞΕ. Ὅταν, οἶμαι, τὸ σὸν σχῆμά τις ἐφ' ἑαυτοῦ χρώ-
μενος σώμαιο προσόμοιον ἢ φωνὴν φωνῆ φαίνεσθαι ποιῆ,
μίμησις τοῦτο τῆς φανταστικῆς μάλιστα κέκληται πον.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Μιμητικὸν δὴ τοῦτο αὐτῆς προσειπόντες ἀποει-
μώμεθα· τὸ δ' ἄλλο πᾶν ἀφῶμεν μαλακισθέντες καὶ παρ-
B ἔντες ἑτέρῳ συναγαγεῖν τε | εἰς ἓν καὶ κρέπουσαν ἑπωνυ-
μίαν ἀποδοῦναι τιν' αὐτῶ.

ΘΕΑΙ. Νενεμήσθω, τὸ δὲ μεθεῖσθω.

ΞΕ. Καὶ μὴν καὶ τοῦτο ἐτι διπλοῦν, ὧ Θεαίτητε, ἄξιον
ἡγεῖσθαι· δι' ἃ δέ, σκόπει.

ΘΕΑΙ. Λέγε.

ΞΕ. Τῶν μιμουμένων οἱ μὲν εἰδότες δ μιμοῦνται τοῦ-
το πράττουσιν, οἱ δ' οὐκ εἰδότες. Καίτοι τίνα μείζω διαί-
ρεσιν ἀγνωσίας τε καὶ γνώσεως θήσομεν ;

ΘΕΑΙ. Οὐδεμίαν.

ΞΕ. Οὐκοῦν τό γε ἄρι λεχθὲν εἰδότεων ἦν μίμημα ; Τὸ
γὰρ σὸν σχῆμα καὶ σὲ γινώσκων ἄν τις μιμήσαιο.

C ΘΕΑΙ. | Πῶς δ' οὖ ;

ΞΕ. Τί δὲ δικαιοσύνης τὸ σχῆμα καὶ ὅλης ξυλλήβδην
ἀρετῆς ; Ἄρ' οὐκ ἀγνωοῦντες μὲν, δοξάζοντες δὲ πη, σφό-
δρα ἐπιχειροῦσι πολλοὶ τὸ δοκοῦν σφίσι τοῦτο ὡς ἐνὸν αὐ-
τοις προθυμεῖσθαι φαίνεσθαι ποιεῖν, δι μάλιστα ἔργους
τε καὶ λόγοις μιμούμενοι ;

ΘΕΑΙ. Καί πάνυ γε πολλοί.

ΘΕΑΙ. Πῶς τὸ ἔννοεις αὐτό ;

ΞΕ. Ὅταν κάποιος μεταχειρίζεται τὸ δικό του σῶμα καὶ
τὸ κάνει νὰ φαίνεται ὅμοιο μὲ τὸ δικό σου παρρουσιαστικό,
ἢ ὅταν κάνει τὴ τωνή του νὰ φαίνεται ὅμοια μὲ τὴ δική
σου, αὐτὸ προπάντων τὸ μέρος τῆς φαντασματοπλαστικῆς τέ-
χνης ὀνομάζεται, θαρρῶ, μίμησις.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Ἄς τὸ ξεχωρίσουμε λοιπὸν ἰδιαίτερα τοῦτο τὸ μέ-
ρος τῆς ὀνομάζοντάς το μιμητικὸ Ὡς πρὸς ὅλο τ' ἄλλο,
ἄς δείξουμε κάποιαν ἀμέλεια καὶ ἄς τ' ἀφήσουμε κατὰ μέ-
ρος νὰ τὸ συγκεντρώσει κάποιος ἄλλος σὲ μίαν ἐνότηता καὶ
νὰ τοῦ δώσει κάποια πρεπούμενη ὀνομασία.

ΘΕΑΙ. Ἄς ξεχωρίσουμε τὸ ἓνα καὶ ἄς ἀφήσουμε τ' ἄλλο.

ΞΕ. Καὶ ὅμως, Θεαίτητε, καὶ τοῦτο τὸ κομμάτι, ποῦ ξε-
χωρίσαμε, σωστὸ εἶναι νὰ τὸ θεωρήσουμε γιὰ διπλό. Καὶ
νὰ ἴδεις γιὰτί.

ΘΕΑΙ. Γιὰ λέγε.

ΞΕ. Ἀπὸ κείνους, ποῦ μιμοῦνται, ἄλλοι τὸ κάνουνε γνω-
ρίζοντας καλὰ ἐκεῖνο ποῦ μιμοῦνται, ἄλλοι πάλι χωρὶς νὰ
τὸ γνωρίζουν. Καὶ ποιά σημαντικότερη διαιρητικὴ βάση
μοροῦμε νὰ βάλουμε ἀπὸ τὴν ἀγνωσία καὶ τὴ γνώση ;

ΘΕΑΙ. Καμιά.

ΞΕ. Ἡ μίμησις λοιπὸν, ποῦ φέραμε γιὰ παράδειγμα λι-
γο πρίν, δὲν εἶτανε μίμησις μὲ γνώση ; Γιὰτί βέβαια τὴ μορ-
φή σου καὶ σένα τὸν ἴδιο μόνο γνωρίζοντάς σε μπορεῖ κα-
νεῖς νὰ σὲ μιμηθεῖ.

ΘΕΑΙ. Φυσικά.

ΞΕ. Τί γίνεται ὅμως ὡς πρὸς τὴ μορφή τῆς δικαιοσύνης
καὶ γενικά ὅλης τῆς ἀρετῆς ; Δὲν ὑπάρχουν ἀραγες πολλοί,
ποῦ τὴν ἀγνωσοῦν ἐλότελα, ἔχουν ὅμως σχηματίσει μιὰ κά-
ποιαν ὑποκειμενικὴ γνώμη γι' αὐτὴ καὶ προσπαθοῦν μ' ὅλα
τὰ δυνατά τους καὶ προθυμοποιοῦνται νὰ κάνουν νὰ φαίνεται
σὰ νὰ ὑπάρχει πραγματικὰ μέσα τους αὐτό, ποῦ φανταστι-
κά μόνο τὸ γνωρίζουν, μὲ τὸ νὰ τὸ μιμοῦνται, ὅσο μποροῦν,
καὶ μὲ τὰ ἔργα καὶ μὲ τὰ λόγια ;

ΘΕΑΙ. Οὐ ! Τέτιοι πάρα πολλοί.

ΞΕ. Μῶν οὖν πάντες ἀποτυγχάνουσι τοῦ δοκεῖν εἶναι δίκαιοι μηδαμῶς ὄντες ; Ἡ τούτου πᾶν τοῦναντίον ;

ΘΕΑΙ. Πᾶν.

D ΞΕ. Μιμητὴν δὴ τοῦτόν γε ἕτερον ἐκείνου | λεκτέον οἴμαι, τὸν ἀγνοοῦντα τοῦ γινώσκοντος.

ΘΕΑΙ. Ναί.

LII. ΞΕ. Πόθεν οὖν ὄνομα ἑκατέρῳ τις αὐτῶν λήμεται πρόπον ; Ἡ δὴλον δὴ χαλεπὸν ὄν, διότι τῆς τῶν γενῶν κατ' εἶδη διαιρέσεως παλαιά τις, ὡς εἰκεν, αἰτία τοῖς ἔμπροσθεν καὶ ἀσύνουσι παρῆν, ὥστε μὴδ' ἐπιχειρεῖν μηδένα διαιρεῖσθαι καθὸ δὴ τῶν ὀνομάτων ἀνάγκη μὴ σφόδρα εὐπορεῖν. Ὅμως δέ, κἂν εἰ τολμηρότερον εἰρηθῆναι, διαγνώσεως ἕνεκα τὴν μὲν μετὰ δόξης μίμησιν δοξομιμη-
E τικὴν | προσείλωμεν, τὴν δὲ μετ' ἐπισιτήμης ἱστορικὴν τινὰ μίμησιν.

ΘΕΑΙ. Ἔστω.

ΞΕ. Θατέρῳ τοίνυν χρησιότεον ὁ γὰρ σοφιστὴς οὐκ ἐν τοῖς εἰδόσιν ἦν, ἀλλ' ἐν τοῖς μιμουμένοις δὴ.

ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα.

ΞΕ. Τὸν δοξομιμητὴν δὴ σκοπώμεθα ὥσπερ οἰδηρον, εἴτε ὑγιῆς εἴτε διπλόην ἐτ' ἔχων τινὰ ἔστιν ἐν ἑαυτῷ.

ΘΕΑΙ. Σκοπῶμεν.

ΞΕ. Ἐχει τοίνυν καὶ μάλα ουχὴν. Ὁ μὲν γὰρ εὐ-
268 ἡθης | αὐτῶν ἔστιν, οἰόμενος εἰδέναι ταῦτα ἃ δοξάζει· τὸ δὲ θατέρου σχῆμα διὰ τὴν ἐν τοῖς λόγοις κυλίνθησιν ἔχει πολλὴν ὑποψίαν καὶ φόβον, ὡς ἀγνοεῖ ταῦτα ἃ πρὸς τοὺς ἄλλους ὡς εἰδῶς ἐσχημάτισται.

ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν ἔστιν ἑκατέρου γένους ἂν εἴρηκας.

ΞΕ. Ὅλοι ἕμῳ αὐτοὶ ἀποτυχαίνουσι τάχα καὶ δὲν τὰ καταφέρνουν νὰ φαίνονται, πῶς εἶναι δίκαιοι, ἐνῷ δὲν εἶναι καθόλου ; Ἡ μὴ γίνετ' ὀλωσδιόλου τ' ἀντίθετο ;

ΘΕΑΙ. Ὅλωσδιόλου τ' ἀντίθετο.

ΞΕ. Εἴμαστε λοιπὸν ὑποχρεωμένοι νὰ ποῦμε, πῶς ἐτούτος ὁ αἰμητὴς εἶναι διαφορετικὸς ἀπὸ κείνον, ἐτούτος ἀγνοεῖ, ὁ ἄλλος γνωρίζει.

ΘΕΑΙ. Σωστά.

LII. ΞΕ. Ἀπὸ τοῦ λοιπὸν νὰ πάρει κανεὶς ὄνομα, ποῦ νὰ ταιριάζει στὸν καθέναν ἀπὸ τοὺς δύο τοὺς ; Ἡ μὴν εἶν' ὀλοφάνερα δύσκολο αὐτό, γιατί, καθὼς φαίνεται, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ διαίρουσιν τὰ γένη σὲ εἶδη, κάποια παλαιὰ καὶ ἀκατανόητη αἰτία παρουσιαζότανε στοὺς πρωιτερινοὺς ἀνθρώπους, ἔτσι ποῦ κανένας τοὺς δὲν ἐπιχειροῦσε νὰ διαίρει ; Καὶ γι' αὐτὸ ἀνγκαστικὰ δὲν ἔχουμε ἀρκετὸ πλοῦτον ἀπ' ὀνομασίες. Μολταῦτα, κὶ ἂν ἀκόμ' εἶναι κάπως τολμηρὰ εἰπωμένοι, ἕμῳς γιὰ χάρη τοῦ σωστοῦ ξεχωρισμοῦ ἄς ὀνομάσσουμε τὴ μίμησιν, ποῦ γίνεται μ' ὑποκειμενικὴ γνώμη, δοξασομιμητικὴ, ἐνῷ ἐκείνη, ποῦ γίνεται μὲ τέλεια γνώση, θὰ τὴν ὀνομάσσουμε ἐπιστημονικὴ μίμησιν.

ΘΕΑΙ. Ἄς εἶν' ἔτσι.

ΞΕ. Ὁ ἄ μεταχειριστοῦμε λοιπὸν τὴν πρώτη ἀπὸ τῶν δύο. Γιατί ὁ σοφιστὴς δὲν εἶταν ἀπὸ κείνους, ποῦ γνωρίζουν, παρ' ἀπὸ κείνους, ποῦ ἀπλὰ μιμοῦνται.

ΘΕΑΙ. Σίγουρα.

ΞΕ. Αὐτόνε λοιπὸν τὸ δοξασομιμητικὸν ἄς τόνε ψάξουμε καλὰ, ὅπως τὸ σίδερο, γιὰ νὰ ἰδοῦμε ἂν εἶναι ἀτόφιον ἢ ἔχει καμιά διπλωσιὰ μέσα του.

ΘΕΑΙ. Ἄς τὸν ἐξετάσουμε.

ΞΕ. Λοιπὸν ἔχει καὶ μάλιστα σὲ πολλὰς μεριές. Γιατὶ ἄλλος ἀπ' αὐτοὺς εἶν' ἀπλοϊκὸς καὶ πιστεύει, πῶς γνωρίζει καλὰ ἐκεῖνα, ποῦ μόνον ὑποκειμενικὴ γνώμη ἔχει γι' αὐτὰ. Τοῦ ἄλλουνοῦ ἕμῳς τὸ παρουσιαστικόν, ἐπειδὴς ἔχει ταλαίπωρηθεῖ μέσα στίς συζητήσεις, φανερώνει πολλὴν ὑποψία καὶ φόβο, πῶς δὲν τὰ γνωρίζει πραγματικὰ, ὅσα παρουσιάζεται μισροστά στοὺς ἄλλους, πῶς τάχα γνωρίζει.

ΘΕΑΙ. Πραγματικὰ ὑπάρχουσι καὶ ἀπὸ τὰ δύο εἶδη, ποῦ εἴτες.

ΞΕ. Οὐκοῦν τὸν μὲν ἀπλοῦν μιμητὴν τινα, τὸν δὲ εἰρωνικὸν μιμητὴν θήσομεν;

ΘΕΑΙ. Εἰκὸς γοῦν.

ΞΕ. Τοῦτου δ' αὖ τὸ γένος ἔν η̄ δύο φῶμεν;

ΘΕΑΙ. Ὅρα σύ.

ΞΕ. Σκοπῶ· καί μοι διτιτῶ | καταφαίνεσθόν τινε' τὸν μὲν δημοσίᾳ τε καὶ μακροῖς λόγοις πρὸς πλήθη δυνατὸν εἰρωνεύεσθαι καθορῶ, τὸν δὲ ἰδίᾳ τε καὶ βραχέσι λόγοις ἀναγκάζοντα τὸν προσδιαλεγόμενον ἐναντιολογεῖν αὐτὸν αὐτῶ.

ΘΕΑΙ. Λέγεις ὀρθότατα.

ΞΕ. Τίνα οὖν ἀποφαινώμεθα τὸν μακρολογώτερον εἶναι; Πότερα πολιτικὸν ἢ δημολογικόν;

ΘΕΑΙ. Δημολογικόν.

ΞΕ. Τί δὲ τὸν ἕτερον ἐροῦμεν; Σοφὸν ἢ σοφιστικόν;

ΘΕΑΙ. Τὸ μὲν που σοφὸν ἀδύνατον, ἐπέπερ οὐκ εἰδότες | αὐτὸν ἔθεμεν· μιμητὴς δ' ὢν τοῦ σοφοῦ δῆλον εἶναι παρώνυμιον αὐτοῦ τι λήγεται, καὶ σχεδὸν ἤδη μεμάθηκα εἶναι τοῦτον δεῖ προσεπεῖν ἀληθῶς αὐτὸν ἐκείνους τὸν παντάπασιν ὄντως σοφιστήν.

ΞΕ. Οὐκοῦν συνθήσομεν αὐτοῦ, καθάπερ ἔμπροσθεν, τοῦνομα συμπλέξαντες ἀπὸ τελευτῆς ἐπ' ἀρχήν;

ΘΕΑΙ. Πάνν μὲν οὖν.

ΞΕ. Τὸ δὴ τῆς ἐναντιοποιολογικῆς εἰρωνικοῦ μέρους τῆς δοξαστικῆς μιμητικόν, τοῦ φανταστικοῦ γένους ἀπὸ τῆς εἰδωλοποιικῆς οὐ θεῖον ἀλλ' ἀνθρωπικὸν τῆς ποιήσεως ἀφορισμένον ἐν λόγοις τὸ θαυματοποιικὸν μόριον, ταύτης

ΞΕ. Θὰ λογαριάσουμε λοιπὸν τὸν πρῶτο γιὰ ἕναν ἀπλοῦ καὶ μιμητὴ, τὸ δεύτερο γιὰ ἕναν ὑποκριτικὸ μιμητὴ;

ΘΕΑΙ. Φυσικά.

ΞΕ. Καὶ τοῦ τελευταίου αὐτουνοῦ πάλι τὰ εἶδη θὰ ποῦμε πὼς εἶν' ἕνα ἢ δύο;

ΘΕΑΙ. Ἐσὺ κοίτα νὰ ἴδεις.

ΞΕ. Κοιτάω καὶ μοῦ παρουσιάζονται δύο λογιῶ. Ὁ ἕνας εἶναι ἱκανὸς νὰ ὑποκρίνεται δημόσια βγάζοντας μακριοὺς λόγους μπροστά στὰ πλήθη, ἐνῶ ὁ ἄλλος σὲ ἰδιωτικῆς συνομιλίας καὶ μὲ σύντομους λόγους ἀναγκάζει τὸ συνομιλητὴ του ν' ἀντιφάσκει στὸν ἑαυτὸ του.

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά τὰ λές.

ΞΕ. Πῶς θὰ ὀνομάσουμε λοιπὸν αὐτόν, ποῦ βγάζει τοὺς μακριοὺς λόγους; πολιτικὸ ἢ δημοσιολόγο;

ΘΕΑΙ. Δ η μ ο σ ι ο ρ ή τ ο ρ α.

ΞΕ. Καὶ τὸν ἄλλο τί θὰ τὸν ποῦμε; σοφὸ ἢ σοφιστικὸ;

ΘΕΑΙ. Σοφὸ νὰ τὸν ποῦμε εἶναι βέβαι' ἀδύνατο, ἀφοῦ παραδεχτήκαμε, πὼς δὲν ξέρει τίποτα. Ἀφοῦ ὅμως εἶναι μιμητὴς τοῦ σοφοῦ, εἶναι φανερό, πὼς θὰ πάρει ἕνα ὀνομα, ποῦ νὰ μοιάζει λίγο μὲ τοῦ σοφοῦ, καὶ ἀπάνω κάτω καταλαβαίνω πιά, πὼς αὐτὸς πρέπει νὰ ποῦμε, πὼς εἶν' ἀληθινὰ ἐκεῖνος ὁ αὐτούσιος καὶ πραγματικὸς σοφιστής.

ΞΕ. Τώρα λοιπὸν, ὅπως κάναμε καὶ πρίν, θὰ συνθέσουμε τὸν ὀρισμὸ τοῦ πλέκοντας μαζί τὰ χαρακτηριστικά του ἀπὸ τὸ τέλος πρὸς τὴν ἀρχήν;

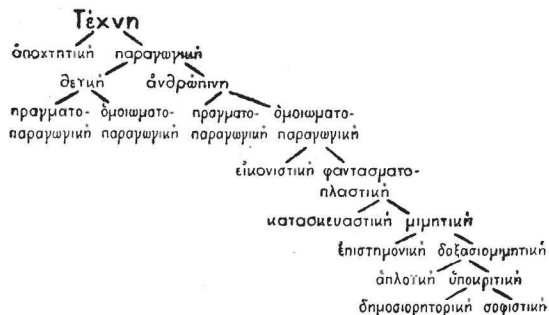
ΘΕΑΙ. Βέβαια.

ΞΕ. Ἔτσι λοιπὸν ὅποιος πεῖ, πὼς ὁ πραγματικὸς σοφιστὴς κατάγεται ἀπὸ τούτη δὴ τὴ γενιά καὶ τὸ αἷμα, δηλαδή ἀπὸ τὴν ἀντιφατικοποιητικὴ τέχνη, ποῦ ἀνήκει στὸ ὑποκριτικὸ μέρος τῆς δοξασιομιμητικῆς καὶ εἶναι ἀπὸ τὸ φαντασματοπλαστικὸ γένος τῆς εἰδωλοποιητικῆς, ὅχι τὸ θεϊκὸ, παρὰ τ' ἀνθρώπινο εἶδος τῆς παραγωγῆς, καὶ ἀπὸ τὸ μέρος τῆς τέχνης αὐτῆς τὸ ξεχωριστό, ποῦ κάνει ταχυ-

τῆς γενεᾶς τε καὶ αἵματος δεῖ δὲ φῆ τὸν ὄντως σοφιστὴν εἶναι, τἀληθέατα, ὡς εἰοικεν, ἔρει.

ΘΕΑΙ. Παντάσσι μὲν οὖν.

98. *Ἡ τελικὴ διαίρεση, ποῦ ἔδωκε τὸν ὄρισμό τοῦ σοφιστῆ, ἔχει τὸ ἀκόλουθο σχῆμα:

δαχτυλοργικὰ θάματα μὲ τὰ λόγια, αὐτὸς, φαίνεται, θὰ περὶ τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν**.

ΘΕΑΙ Εἰμαι ἀπόλυτα σύμφωνος**.

99. Τὸ σχόλιο τοῦτο ἀναφέρεται στὸ χωρίο τοῦ «Σοφιστῆ» (234 d - e), ὅπου ἔπρεπε νὰ τοποθετηθεῖ. *Ἐκεῖ γίνεται λόγος γιὰ τὴν τέχνη τῶν σοφιστῶν νὰ ξεκαποῦναι τοὺς νέους, ποῦ βρίσκονται ἀκόμη μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀλήθεια, δειχόντάς τους μὲ τὰ λόγια ψεύτικα ὁμοιώματα γιὰ δὲ τὰ πράγματα καὶ κἀνοντάς τους νὰ πιστεύουναι, πὼς αὐτὰ εἶναι ἀληθινὰ. Πρόκειται λοιπὸν γιὰ τὶς ψεύτικες δοξασίαι, τὶς ψεύτικες θεωρίαι, ποῦ σχηματίζουσι οἱ νέοι ἀκούοντάς τὴν διδασκαλίαν τῶν σοφιστῶν. Τὸ χωρίο λοιπὸν τοῦτο (234 d - e) μᾶς λέει μὲ ποιὸν τρόπον ἐξελέγχονται καὶ διορθῶνται αὐτὰς οἱ θεωρίαι. *Ὅταν, λέει, περᾶσει καιρὸς καὶ μεγαλώσουσιν οἱ νέοι καὶ πλησιάσουσιν τὴν πραγματικότητα («τοῖς οὖσι προσπίπτοντας ἐγγύθεν») καὶ τὰ παθήματα τοὺς ἀναγκάζουσιν ν' ἀγίγξουσιν χειροπιαστὰ τὴν πραγματικότητα («καὶ διὰ παθημάτων ἀναγκασμένους ἐναργῶς ἐφάπτεσθαι τῶν ὄντων»), τότε ἀναποδογορρίζονται καὶ ἀλλάζουσιν οἱ ψεύτικαι ἐκεῖνες δοξασίαι καὶ θεωρίαι ἀπὸ τ' ἀποτελέσματα, ποῦ παρουσιάσεν ἡ πράξις. Μᾶς δεῖχεται λοιπὸν ὁ Πλάτωνας ἐδῶ ἓνα δραστηκότατο μέσο, ποῦ χρησιμεύει γιὰ νὰ ἐλέγχει καὶ διορθῶναι τὴ γνῶσιν. Καὶ τὸ μέσο τοῦτο εἶναι ἡ π ρ ᾶ ξ η, ἡ ἄμεση ἐπαφὴ μὲ τὴν πραγματικότητα, ἡ πείρα, ποῦ βγαίνει ἀπὸ τ' ἀποτελέσματα τῆς ἐνέργειάς μας. Νομίζω, πὼς τὸ χωρίο ἐτοῦτο ἔχει μεγάλη σημασίαν ἀπὸ ἀποφῆ γνωσιολογικὴ καὶ πρέπει νὰ προσεχθεῖ πολὺ περισσότερο ἀπ' ὅτι ἐγένεν ὡς τώρα. *Ἡ πράξις αὐτὴ κριτήριον τῆς ἀλήθειας εἶναι μίαν πολὺ σημαντικὴν γνωσιολογικὴν ἀρχὴν καὶ ἔχει ἐξαιρετικὴν σπουδαιότητα νὰ τὴν βρίσκουμε διατυπωμένην καὶ στὸν Πλάτωνα.